

RONDON J. H. BOGAARD

**Enkele aspecten van de vrije gemeente en de prediking van J. H. Bogaard
in leven Evangelie-dienaar te Sliedrecht van 1908 tot 1940**

EN

ZEVEN PREKEN

DOOR

EVANGELIEDIENAAR J. H. BOGAARD

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2^e versie 2018**

Inhoud

RONDOM BOGAARD. Enkele aspecten van de vrije gemeente en de prediking van J. H. Bogaard in leven Evangelie-dienaar te Sliedrecht van 1908 tot 1940 door J. H. van der Giessen

Voorwoord

De plaats van ds. J. H. Boogaard in 'de gemeenten zonder naam'

De levensloop van Jan Hendrik Bogaard

Het kerkelijk standpunt

Het gemeente-leven

De kerkdienst

De leer van Bogaard

Slotwoord

Bronnen

A. Niet gedrukt, uit de 'vrije gemeenten'

B. Gedrukt, uit de 'vrije gemeenten'¹

C. Andere bronnen

Aanhangsel

In de Kerkstraat 1928-2003. 75 jaar Gereformeerde Gemeente in Nederland te Alblasterdam. Brief van Geertje den Besten. Uitgave Kerkenraad 2007

Verslag laatste tijd van Bogaard vóór zijn overlijden ("Voor 't nageslacht". Historische beschrijving van het Hervormd Lokaal te Capelle aan de IJssel. Samengesteld door D. Blom en C. Klomp)

1 Verslag van het overlijden in het plaatselijk blad 'De Merwebode' en de begrafenis van ds. J. H. Bogaard

2 Copie godsdienst-akte niet aanwezig in de digitale versie

3 Copie brief n.a.v. het schrappen als lid van de Ned. Herv. Kerk

4 Copie brief n.a.v. de ontheffing als godsdienstonderwijzer

5 Trouw-akte

6 Lijst met data van predikanten

7 Een voorrede van Bogaard ..... .

---

¹ Ook werken van ds. G. van de Breevaart, ds. A. Bijkerk, ds. H. Hofman en ds. H. Vlot worden genoemd.

INHOUD PREKEN BOGAARD
 Geplaatst op site: www.hofman-preken.nl

1. Predicatie over Spreuken 16 : 14 - 15

14. De grimmigheid des konings is als de boden des doods, maar een wijs man zal die verzoenen. 15 In het licht van des konings aangezicht is leven; en zijn welgevallen is als een wolk des spaden regens.

2. Hooglied van Salomo, 1e hoofdstuk vers 9, 10 en 11.

9. Mijn vriendin, Ik vergelijk u bij de paarden in de wagens van Farao. 10. Uw wangen zijn liefelijk in de spangen, uw hals in de parelsnoeren. 11. Wij zullen u gouden spangen maken met zilveren stipjes.

3. Hooglied van Salomo, het eerste hoofdstuk, vers 14 tot het einde.

14. Mijn Liefste is mij een tros van cyprus in de wijngaarden van Engedi. 15. Zie, gij zijt schoon, Mijn vriendin; zie, gij zijt schoon, uw ogen zijn duivenogen. 16. Zie, Gij zijt schoon, mijn Liefste, ja, lieflijk; ook groent onze bedstede. 17. De balken onzer huizen zijn ceders, onze galerijen zijn cipressen.

4. Lucas, het 10e kapittel, de verzen 20 en 21

20. Doch verblijdt u daarin niet, dat de geesten u onderworpen zijn; maar verblijdt u veel meer, dat uw namen geschreven zijn in de hemelen. 21 Te die ure verheugde Zich Jezus in den geest, en zeide: Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard; ja Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U.

5. Eféze 2 vers 3b tot en met 7.

3b. En wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen. 4. Maar God, Die rijk is in barmhartigheid, door Zijn grote liefde, waarmede Hij ons liefgehad heeft, 5. ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus (uit genade zijt gij zalig geworden), 6. En heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in den hemel in Christus Jezus. 7. Opdat Hij zou betonen in de toekomstige eeuwen den uitnemenden rijkdom Zijner genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus.

6. I Petrus 2 vers 21 tot en met 25

21. Want hiertoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende, opdat gij Zijn voetstappen zoudt navolgen; 22 Die geen zonde gedaan heeft, en er is geen bedrog in Zijn mond gevonden; 23 Die, als Hij gescholden werd, niet wedschold, en als Hij leed, niet dreigde, maar gaf het over aan Dien, Die rechtvaardiglijk oordeelt; enz.

7. Leerrede over 1 Petrus 5: 1-3

1 De ouderlingen, die onder u zijn, vermaan ik, die een medeouderling en getuige des lijdens van Christus ben, en deelachtig der heerlijkheid, die geopenbaard zal worden: 2 Weidt de kudde Gods, die onder u is, hebbende opzicht daarover, niet uit bedwang, maar gewilliglijk, noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed; 3 Noch als heerschappij voerende over het erfdeel des Heeren, maar als voorbeelden der kudde geworden zijnde.

RONDON BOGAARD**Enkele aspecten van de vrije gemeente en de prediking van J. H. Bogaard in
leven Evangelie-dienaar te Sliedrecht van 1908 tot 1940**

Scriptie
voor prof. dr. O. J. de Jong t.b.v. het kerkelijk examen
Vaderlandse Kerkgeschiedenis

J. H. van der Giessen

1982

DRUKKERIJ GEBBS. VERLOOP -ALBLASSERDAM

Voorwoord

Het onderwerp 'Rondom Bogaard', voor de scriptie van het kerkelijk examen, heb ik gekozen, omdat ikzelf uit deze kring voortkom. Mijn vader was daar vele jaren voorlezer en ik ben door ds. Bogaard gedoopt.

Elf jaar was ik toen Bogaard stierf en na de dood van Bogaard kerkte ik nog lang bij zijn opvolgers, ds. A. Bijkerk en ds. H. Hofman.

Vele goede dingen heb ik daar gehoord en gezien. Ik weet dat dit het gevaar inhoudt, dat ik nu Bogaard zou willen beschrijven, zoals ik hem graag wil zien. Toch is dat gevaar niet zo heel groot. Er is afstand gekomen.

Bijna 20 jaar geleden deed ik belijdenis in de Ned. Herv. Kerk en ook al jaren daarvoor bracht het lezen van Calvijn, Luther en Kohlbrugge mij tot andere gedachten over heel veel zaken, waarmee ik onder Bogaard opgroeide.

Dat neemt echter niet weg, dat ik ook thans nog grote eerbied heb voor de diepste bedoelingen van Bogaard. Veel mensen heb ik n.l. gekend, die door de arbeid van Bogaard tot een authentiek geloof en tot een diepe en blijvende liefde voor Christus gekomen zijn.

Een grote moeilijkheid bij het maken van deze schets lag in het nagenoeg ontbreken van schriftelijke bronnen. *Er zijn alleen enkele meer of minder bijgeschaafde en ingekorte preken van Bogaard.*

Voor zover bekend heeft hijzelf nooit iets in druk uitgegeven en zoiets als een kerkbode of een archief met kerkenraads-notulen is er niet. Daarom is er een ruim gebruik gemaakt van het geheugen van nu nog levende mensen, die Bogaard hebben meegemaakt. De gevers van deze inlichtingen komt veel dank toe. Ook mijn veertienjarige dochter voor haar typewerk.

Groenekan, september 1980.

De plaats van ds. J. H. Bogaard in de gemeenten zonder naam

In Van Alphen's 'Nieuw kerkelijk handboek', jaargang 1979, zijn een zes-tal gemeenten samengebracht onder het hoofd: 'Gemeenten ontstaan uit de prediking van wijlen ds. B. Sterkenburg en ds. H. Stam'. Er volgen dan bij Van Alphen, in alfabetische volgorde, de plaatsen: Alblisserdam, Capelle aan de IJssel, Hendrik Ido Ambacht, Moordrecht, Schiedam en Sliedrecht.

Drie van deze gemeenten zijn op dit ogenblik vacant en drie hebben hun eigen predikant.

In Capelle aan de IJssel staat ds. M. van Roon sinds 1975; in Hendrik Ido Ambacht staat ds. A. de Waard sinds 1976 en in Sliedrecht ds. A. Bijkerk sinds 1940.

Als een vierde predikant, die bij deze groep te rekenen valt, is te noemen ds. A. P. Verloop, die predikant was te Alblisserdam van 1951 tot 1959 en die sindsdien predikant is van de 'Christelijk Afgescheiden Gemeente' te Waddinxveen. Deze gemeente plaatst Van Alphen onder het hoofd: Zelfstandige gemeenten.

Tussen ds. Sterkenburg (1809-1900) en ds. Stam (1838-1916) enerzijds en de thans nog levende predikanten anderzijds, hebben nog een viertal, nu reeds overleden predikanten deze gemeenten gediend.

Het zijn ds. H. Vlot (1898-1976) te Capelle aan de IJssel, ds. G. van de Breevaart (1902-1974) te Hendrik Ido Ambacht, ds. H. Hofman (1902-1975) te Schiedam en ds. J. H. Bogaard (1868-1940) te Sliedrecht.

Het is over de laatste predikant, dat deze schets gaat. Hij is de enige schakel tussen Sterkenburg en Stam aan de ene zijde en al de genoemde anderen aan de andere zijde, zowel wat betreft het bevestigen in het ambt als het overdragen van gedachten. Bogaard werd door Stam bevestigd in 1908.

Op zijn beurt bevestigde hij Hofman in 1936, Vlot in 1936 en Bijkerk in 1940. Hofman daarna bevestigde Van de Breevaart in 1942 en Verloop in 1951. Vlot bevestigde Van Roon in 1975 en Van de Breevaart bevestigde De Waard in 1968.

Al deze bevestigingen tot dienaar des Woords werden belangrijk geacht. Men kende een zeer persoonlijke en omstandig verhaalde roeping tot het ambt. Vlot, maar vooral Hofman, leggen uitvoerig verslag daarvan af in de boeken, die na hun dood uitgegeven werden (Hofman, Verheugd, 47 v.v.; Vlot, Geloof, 20 v.v., ook Van de Breevaart, De Strijd, 32 v.v.). Maar die roeping gaf géén recht op het bedienen van de sacramenten. Daar moest een bevestiging door een geordend predikant bijkomen.

Soms moesten ze daar lang op wachten. Bogaard zelf heeft jaren moeten wachten tot Stam vrijmoedigheid ontving om tot bevestiging over te gaan. Er waren kinderen van méér dan drie jaar oud, die nog niet gedoopt waren. De ouders stonden erop dat Bogaard dopen zou.

Bogaard zei: 'Vraag God of Hij Stam stuurt om me te bevestigen'. Tenslotte kwam Stam.

Vlot werd door het kerkbestuur van Capelle aan de IJssel beroepen tot 'haar wettige herder en leraar', hij aanvaardt dat zonder enige schroom, gaat 's zondags op 4 november 1928 daar voor het eerst voor, preekte daarna zonder onderbreking in Capelle iedere zondag tweemaal en 's woensdagsavonds, maar werd pas door Bogaard bevestigd in het ambt op 5 juni 1936. Na zeven en een half jaar dus.

Evenzo preekte Hofman sinds 1929 te Schiedam, maar werd eerst 27 mei 1936 bevestigd (Vlot, Geloof, 21). Bijkerk werd snel bevestigd. Voor het eerste preekte Bijkerk in april 1939 en hij werd door Bogaard op 1 januari 1940 bevestigd te

Sliedrecht.

Bogaard voelde namelijk zijn einde naderen en stierf op 7 april 1940.

Een innerlijke roeping is dus niet voldoende; het opleggen der handen moet volgen. Opmerkelijk daarentegen is, dat men bij een ambtsjubileum rekende vanaf de dag, dat men voor het eerst ging preken.

Hofman hield een herdenkingspredicatie bij zijn 40-jarig ambtsjubileum op 16 augustus 1969 en Bijkerk bij zijn 25-jarig ambtsjubileum op 25 april 1964. Bogaard jubileerde niet.

J. H. Bogaard

Levensloop van Jan Hendrik Bogaard

Jan Hendrik Bogaard werd geboren 28 juli 1868 in Sliedrecht. Zijn vader was 'ziekelyk' en had om die reden een winkeltje aan huis. Hij verkocht voornamelijk kaas, eieren en spek. Toen Jan Hendrik groter werd, moest hij de kost mee gaan verdienen voor zijn vier zussen en ene broer. Voor de hand lag dat hij ook 'negotie' ging doen. Niet thuis in het winkeltje, maar met de hondenkar, de huizen langs. In de eerste jaren van zijn optreden dankte hij daar de naam van 'spek-dominee' aan.

Thuis waren ze Hervormd en Bogaard was dat met hart en ziel. Al vroeg kende hij de begeerte naar het Heilig Avondmaal en bewust, met het oog daarop, deed hij belijdenis. Zijn naam wordt genoemd onder de mede-oprichters van de C.J.V., de Christelijke Jongeren Vereniging in 1890 (brochure jubileum).

Hij was zondagsschoolonderwijzer en voorlezer in het evangelisatie-gebouw, waar Ned. Hervormde diensten gehouden werden tegenover de 'te lichte' grote kerk ('Merwebode' 1940).

Rond 1890 ontstond er namelijk een groeiende tegenstelling tussen de rechtzinnigen en de vrijzinnigen in de Hervormde Kerk. Op 8 maart 1890 zag dan ook een brochure, getiteld 'De kerkelijke kwestie te Sliedrecht, van orthodoxe zijde beschouwd' het licht, die een schrille kijk op de twisten gaf.

In april 1890 werd onder leiding van ds. C. M. van Oosterzee, die van 1886 tot 1891 in Sliedrecht stond, een vergadering gehouden 'ter oprichting eener vereeniging ter bestrijding van het ongelooft'.

Met dit 'ongelooft' werd bedoeld de moderne of vrijzinnige richting. De twisten leidden tot de bouw van het Evangelisatiegebouw 'het Gebouw', dat in november 1890 werd ingewijd (W. Bos, Hennepland, 206-215). Toen in 1929 ds. F. E. van Santen, die Ned. Hervormd predikant in Sliedrecht was van 1919-1943, overging van de vrijzinnige richting naar de rechtzinnige, kwam 'het Gebouw' in handen van de Chr. Geref. Kerk-Centrum, waar thans ds. M. C. Tanis sinds 1969 predikant is. In dat gebouw zou dus Bogaard voorlezer geweest zijn.

Ongeveer 1890 gaat hij studeren voor godsdienstonderwijzer. Van Oosterzee geeft hem les. In 1893 behaalt hij de akte godsdienstonderwijzer. Hij mag nu preken in de classis Dordt. Voor het eerst gebeurde dat in Papendrecht. Hij was toen 24 jaar. Later, in 1896, krijgt hij ook preekconsent voor de classis Brielle. Hij preekt in Stellendam, Ouddorp, Dordt en vele andere plaatsen meer.

Maar dan komt er een ommekeer, rond 1905. Hoe is niet helemaal duidelijk. Bogaard gaat preken thuis, in de eigen voorkamer. Die is al gauw te klein. Een leegstaand huis wordt dan gebruikt. Maar spoedig staan de mensen buiten, voor de deur, op de dijk te luisteren

Een grotere ruimte moet er komen. Een boer zorgt voor land en een grote loods wordt er gebouwd. De afmetingen werden Bogaard 'van Boven' getoond. Het gebouw wordt twaalf bij twintig meter. (Moest het tien bij twintig meter zijn, zoals het voorhuis van Salomo tien bij twintig ellen was, 1 Kon. 6: 3?).

Bogaard zelf timmert de preekstoel. Een hele opschudding in Sliedrecht. Toen was het nog een betrekkelijk klein dorp: op 31 december 1907 bedroeg het aantal inwoners 10.857. Bogaard geeft zijn negotie er aan, en wijdt zich geheel aan zijn nieuwe roeping. De laatste keer, dat hij met zijn hondenkar rondgaat, geeft hij zijn klanten hun wekelijkse bestelling gratis, ten afscheid. Om 'klanten' te winnen misschien?

Het is dan 1908. Stam bevestigt hem 26 november. Het plaatselijk weekblad 'De

Merwebode' schrijft er over. Bogaard gaat nu ook de doop bedienen. De Hervormde Kerk kan dit niet laten gaan. Op 30 januari 1909 schrijft de kerkenraad hem. Bogaard mag zich alsnog verweren, maar zij constateert 'dat, waar ge in woord en daad ten duidelijkste toont, dat ge u van de Ned. Hervormde Kerk afscheidt, ge niet langer tot die kerk blijft behoren en zal, bij al dien hiertegen van uwe zijde geen schriftelijk met redenen omkleed bezwaarschrift door u ondertekend hiertegen bij hem wordt ingebracht ... u beschouwen als vervallen van uw lidmaatschap der Nederlandse Hervormde Kerk'.

De brief wordt ondertekend door ds. H. ten Kate, die van 1900 tot 1920 in Sliedrecht stond, en door ds. G. J. Schraffordt Koops, die van 1907 tot 1914 in Sliedrecht predikant was. Ook de classis Dordt schrijft hem. Zij ziet zich genoodzaakt de akte godsdienstonderwijzer in te trekken, waartoe zij 'met algemene stemmen in de vergadering van 31 maart 1909' besluit.

De reactie van Bogaard is onbekend. Zijn bezwaren zullen dezelfde geweest zijn, als die van de gehele Afscheiding. Die trouwens ook in Sliedrecht vertegenwoordigd was. Daar was de Gereformeerde Kerk, waar ds. C. J. Bos stond van 1903 tot 1908 en ds. R. v. d. Kamp van 1909 tot 1912.

Daar was ook de Chr. Geref. Kerk, waar ds. J. van Drunen stond, van 1894 tot 1909 en ds. J. D. Barth van 1910 tot 1915.

Maar daar kon Bogaard zich niet bijvoegen. Blijkbaar voldeed 'het Gebouw' hem ook niet meer. Een directe aanleiding voor de breuk met de Hervormde Kerk weet men niet te noemen, alleen dit éne: Bogaard weet zich van God geroepen om, buiten al de bestaande kerkformaties om, te preken en op zichzelf te blijven staan.

En het volk stroomt toe, tenslotte tot meer dan vijfhonderd man per kerkdienst. De roeping van Bogaard was voor hen voldoende en zijn woord trok hen.

Onafgebroken preekte hij voortaan tweemaal 's zondags plus elke woensdagavond in het 'Hervormd Lokaal', zoals de plaatselijke pers zijn nieuw gebouw aan de Stationsweg noemde. Maar hijzelf sprak over 'de schuur'.

In diezelfde tijd trouwde hij, op 29 januari 1909, met Wijntje van Es, die toen 46 jaar was. Ze had bij de familie Volker gediend en vanaf het prille begin kerkte ze al bij Bogaard. Bogaard was toen 40 jaar. Kinderen zijn er niet meer gekomen.

Bogaard had het druk met uit-preken-gaan: 's maandags Schiedam, dinsdags Hendrik-Ido-Ambacht, donderdags Capelle of Alblasserdam, later Dordt, op vaste avonden, op vaste tijden.

's Zondags was hij nooit weg. Eenmaal is dat gebeurd, maar daar had hij geen vrede bij. In tegenstelling tot Sterkenburg was Bogaard een man met een vaste regelmaat en een vasthoudende trouw aan datgene, waartoe hij zich geroepen zag.

Sterkenburg heeft op vele plaatsen gewoond en overal wel gepreekt, dan hier en dan daar, maar Bogaard bleef op Sliedrecht en preekte door-de-week vele jaren lang op dezelfde avond op dezelfde plaats. Iets, wat de meesten van zijn opvolgers overnamen en een kenmerkende trek genoemd kan worden.

Hofman, Vlot, Bij kerk en Van de Breevaart bleven op hun eerste plaats. Verloop en De Waard verhuisden tot nu toe slechts eenmaal. Hofman en Vlot preekten hoogst zelden door-de-week op andere plaatsen dan daar, waar ze elke week kwamen. Daar zit een zekere rust in, die we in het leven van Sterkenburg missen.

In die trouw aan zijn roeping is Bogaard 71 jaar geworden. Door zijn volgelingen hoog vereerd, belachelijk gemaakt om zijn manier van optreden door de buitenstaanders, echter in zijn persoon gerespecteerd, en gevreesd soms, maar onberispelijk geacht in zijn levenswandel.

Vlak voor het uitbreken van de oorlog stierf hij, op 7 april 1940. Terwijl Bogaard begraven werd op de begraafplaats van Sliedrecht, niet ver van de spoorbaan, denderde er een lange trein langs met kanonnen en ander oorlogsmateriaal. Het was voor de vele aanwezige gemeenteleden een teken, dat de dingen gingen komen, die Bogaard voorzegt had: het oordeel over een volk, dat God verlaat.

Twee jaar lang had Bogaard 'gelopen onder de breuk van land, volk en kerk'. Hij had er toen weet van gekregen, dat God een twist met Nederland had. Sindsdien heeft hij niet opgehouden, dat aan te zeggen, waar hij kon.

Daarnaast: nog was er genade bij God, voor een ieder, die persoonlijk voor God valt. Toen Bogaard stierf, was vrijwel iedereen in Sliedrecht er van overtuigd, dat er een profetische gestalte was heengegaan, en was hij voor zijn gemeente onvergetelijk ('Merwebode' 1940).

Het kerkelijk standpunt

Het handboek van Van Alphen geeft kerkelijk gezien in het kort het bijzondere aan van de 'gemeenten, ontstaan uit de prediking van wijlen ds. Sterkenburg en ds. Stam', namelijk:

'Deze gemeenten voeren geen naam. Zij hebben zich, daar zij de Ned. Hervormde Kerk als het geopenbaarde lichaam van Christus in Nederland zijn blijven erkennen, niet tot kerk durven institueren, maar wachten het herstel van de breuk der Kerk uit Gods Geest en genade af.'

Een pracht van een volzin, die met graagte geciteerd wordt. Altijd, wanneer deze groep van gemeenten in het nieuws komt, wordt er wel een stuk van deze volzin aangehaald. De zin geeft goed het theoretische standpunt weer, zoals men het verdedigde. Het richt zich duidelijk tegen hen, die zich van de Ned. Hervormde Kerk afscheidden. Het is niet geoorloofd om een kerk naast de Ned. Hervormde Kerk te stichten en te zeggen: nu zijn wij 'kerk'.

Dat is het recht in eigen hand nemen. Het herstel van land, volk en kerk is niet te organiseren, maar moet uit Gods Geest komen. Men heeft daar hoop op en men wacht daar op.

Land, volk en kerk wordt daarbij als een eenheid gezien: wij maken deel uit van het geheel, wij delen in de collectieve schuld, die op geheel Nederland ligt. God ziet ons als Nederlander aan.

In de Ned. Hervormde Kerk kun je niet zijn. Daar zijn teveel misstanden en daar is de vrijzinnigheid. De afgescheidenen 'bouwen kerken en stichten scholen' en dat is een activiteit van de vrome, wettische mens, die God niet laat regeren, maar die zelf handelt en doet.

Als derde mogelijkheid blijft over: slechts Woord-bediening en sacrament, méér niet. Geen aparte kerk en geen aparte naam, maar samen buigen onder het oordeel, dat over Nederland gaat en hopen op Zijn genade, persoonlijk allereerst en daarnaast voor ons allen. Daarom slechts een nooddak, een schuur, alleen het plaatselijke en het hoogst nodige, met zo min mogelijk organisatie.

Mensen, die 'liepen onder de breuk van land, volk en kerk', worstelden met deze dingen. Niet een ieder werd dit 'opgelegd', dat vond eerst plaats bij hen, die bewust gerechtvaardigd waren en het 'eigendom van Christus geworden waren'.

En dan nog lang niet ieder van hen kreeg daar mee te doen.

Anderen huldigden theoretisch dit standpunt. Zij vonden het juist, maar niet belangrijk. Het persoonlijk heil was belangrijker (Hofman, Verheugd, 48 v.v.; Vlot, Geloof, 15).

Te bedenken valt, dat het juist de tijd was, dat ds. G. H. Kersten het grootste aantal van de Ledeboeriaanse gemeenten samenbracht in het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland (1907) en dat dr. A. Kuyper en zijn synode te Utrecht (1905) besloten enkele zinnen uit artikel 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis te schrappen en daarmee kerkelijk te pleiten voor een neutrale overheid en een eerbiediging van de 'soevereiniteit in eigen kring'.

Bogaard was zowel tegen Kuyper als tegen Kersten. Het was in zijn ogen eigen gerechtigheid, het tekende de vrome mens, die wat kón en wat was, en daarom wat wilde. Zij meenden in staat te zijn God een handje te helpen, en dat verfoeide Bogaard. Je kunt je niet losmaken van het geheel.

De oprichting van de Gereformeerde Bond in 1906, en de Statuten-verandering van deze Bond in 1909, waarbij het toch ging om herstel van de totaliteit van de Ned.

Herv. Kerk, deed Bogaard echter niet van richting veranderen. Hij had daar kennelijk geen vertrouwen in en bezag dat waarschijnlijk ook als een door hem veroordeelde activiteit.

Een vraag is, hoe groot de invloed van Sterkenburg en Stam geweest is op Bogaard. Sterkenburg is wel in de buurt van Sliedrecht geweest.

In 1840 was hij te Giessendam. Toen Sterkenburg daar zijn gemeente stichtte, waren er 17 volwassenen met 9 kinderen uit Sliedrecht bij, o.a. de ouderling C. Westerhout, de diaken J. B. Loch en de kerkmeester A. Leenman, alle drie uit Sliedrecht (K. H. K. 1967, nr. 3).

In 1861 is Sterkenburg opnieuw in Giessendam en in 1864 in Papendrecht, maar dat alles is vóór Bogaards tijd. In 1888 vestigt Sterkenburg zich in Alblasserdam en sterft daar begin 1900 (F. L. Bos, Kruisdominees, 83, 93).

Maar in die tijd was Bogaard volop Hervormd. Hij kreeg preekconsent in 1893 en 1896. Toch kan hij Sterkenburg wel ontmoet hebben en zeker zullen Sterkenburgs gedachten in Sliedrecht bekend geweest zijn. Sterkenburg is overigens niet altijd consequent geweest in het beoefenen van de 'derde mogelijkheid'. In 1867 verzoekt hij in een officiële kerkgemeenschap opgenomen te worden en in 1869 wil hij meedoen aan een hereniging van afgescheidenen en Kruisgezinden op katholiek-gereformeerde basis (F. L. Bos, Kruisdominees, 94). De derde weg heeft zich kennelijk meer in zijn latere leven doorgezet.

Voor zover bekend, heeft noch Sterkenburg noch Stam ooit op Sliedrecht gepreekt, behalve Stam dan bij de bevestiging van Bogaard. Bogaard noemt hen ook niet als zijn geestelijke leidlieden, wel de oefenaar Jac. van Leeuwen, Pzn. uit Utrecht, die door-de-week in Dordt preekte.

Er was in Sliedrecht dan ook géén gemeente, die ontstaan is uit de prediking van Sterkenburg of Stam in de directe zin van het woord.

Wat **Stam** betreft: Bogaard zal hem beter gekend hebben dan Sterkenburg. Veel is voorshands niet van Stam bekend. Eerst op zijn 50e jaar begon Stam te oefenen, op de dorsvloer van de boerderij van zijn vader. Na zes jaar, in 1896, werd Stam door Sterkenburg bevestigd te Capelle aan de IJssel en daar is hij tot aan zijn dood in 1916 gebleven, als predikant van de vrije gemeente in de 'Polder rond Capelle'. Bogaard leidde zijn begrafenis. Nadien preekte Bogaard donderdagsavonds om de week te Capelle tot aan de komst van Vlot (verslag begrafenis; brief kerkenraad Sliedrecht; K.H.K.).

Evenals in Sliedrecht wordt ook nu nog de vrije gemeente van Stam officieel aangeduid als 'Hervormd Lokaal'. Men bleef zich 'Hervormd' noemen. Dat gaf nog al eens aanleiding tot verwarring. Niet alleen bij een volkstelling, maar ook als iemand opgenomen werd in het ziekenhuis. De ziekenhuisadministratie gaf de patiënt door als Hervormd en prompt stond de plaatselijke Hervormde predikant aan het bed.

Het kerkelijk standpunt, zoals dat in Van Alphen geformuleerd staat, heeft Bogaard consequent volgehouden. Bogaard stond op zichzelf en omgang met andere predikanten was er niet.

Later alleen Hofman en Vlot. Bogaard preekte, catechiseerde, bezocht zieken en dat was genoeg, daar bleef het bij. Misschien was dat ook wel zo gemakkelijk. Zeker is, dat zijn volgelingen niet bij hem ter kerke kwamen, omdat hij dit kerkelijk standpunt huldigde.

Het kwam ook echt niet in elke preek aan de orde. Zijn mensen kwamen voor hun persoonlijk heil, om van Bogaard te horen, hoe, te midden van de oordelen, een mens 'zijn ziel er als een buit uit kon wegdragen'. Dat het kerkelijk standpunt niet leefde

onder het merendeel van zijn volgelingen bleek daaruit, dat, toen Bogaard stierf en er opvolgings-moeilijkheden kwamen, velen naar een andere afgescheiden kerk gingen en daar belijdenis deden en slechts een minderheid bij de 'moederkerk' weer terug kwam.

Het gemeente-leven

Het kerkelijk standpunt rechtvaardigde een zo gering mogelijke organisatie. Zo was er geen kerkenraad en zelfs geen kerkbestuur. Alle andere gemeenten hadden een bestuur, maar Sliedrecht niet. Wel later na de dood van Bogaard. Dat betekende, dat er geen kerkenraadsvergaderingen waren en ook geen notulen. Opmerkelijk is dat Bogaard éénmaal een ouderling heeft bevestigd: Jan Goedhart in 1910, die echter spoedig, in 1916, stierf. Verder niet meer.

Er waren geen diakenen. Aan het einde van de kerkdienst stond er iemand met de collectezak, één collecte per dienst, en daaruit werd alles door Bogaard betaald. Hij was kerkvoogdij, kerkenraad en diaconie tezamen.

Een bedenkelijke constructie, waartegen het formulier tot bevestiging van ouderlingen en diakenen terecht waarschuwt. Maar toch is dat goed gegaan.

Bogaard had gezag en overwicht op de mensen en wat het geld betreft: daar heeft hij geen misbruik van gemaakt. Hij leefde sober en liet bij zijn dood geen bezittingen na. Zijn weduwe evenmin. Het huisje, waarin hij woonde, het catechisatie-huisje daarnaast, het kerkgebouw en alles wat daarbij hoorde, bracht hij vlak voor zijn dood onder in een stichting, om deze kerkelijke goederen veilig te stellen. Het was de 'Stichting tot instandhouding van de kerkgemeenschap te Sliedrecht, waarvan voorganger J.H. Bogaard'. Datum stichtingsakte 27 maart 1939.

Zijn weduwe genoot een uitkering tot haar dood. Bogaard stond als gul bekend, ook bij mensen buiten zijn groep. Een buschauffeur zag hem, met zijn halfhoge zijden pet op, graag komen. Hij lenigde veel nood onder zijn kerkgangers en Bogaard wist ze te vinden bij ziekte, armoede en sterfgevallen.

Het plaatselijk blad 'de Merwebode' schrijft bij zijn dood, dat hij een open oog had voor de behoeftigen. Uiteraard kon hij ook geven: hij fungeerde als de enige diaken. Heel af en toe, hooguit een of tweemaal per jaar, was er een extra collecte voor een speciaal doel, b.v. voor Borculo, de Hongaarse kinderen, Finland, het zwakke kind of voor de reclassering.

Dan werd er verbazend veel gegeven. Daar keek Sliedrecht van op. Niet verwonderlijk overigens, want als Bogaard het zei, was het nodig, en buiten die ene collecte was er verder niets meer. Er was ook niet een regelmatige bijdrage voor de zending.

Een administratie ontbrak geheel. Wel werden er huwelijken ingezegend, maar er was geen huwelijksregister. Er werd wel gedoopt, maar dat werd niet bijgehouden; er was geen doopboek.

Vooraf dat laatste gaf later grappige problemen. Als iemand belijdenis wilde doen in een andere kerk, dan kwam men bij het latere kerkbestuur voor een doopbewijs. Het kerkbestuur kende natuurlijk wel de familie, en dus nam men aan, dat de doop had plaatsgevonden. Maar nu de vraag wanneer. Zeer waarschijnlijk enkele weken ná de geboorte. Maar welke dag? Op een zondag uiteraard. Via een eeuwkalender werd er dan een zondag ongeveer in die tijd uitgekozen en die werd als de doopzondag aangewezen. Toen men Bogaard eens vroeg: 'Wat moet ik zeggen, als men mij vraagt, waar ik gedoopt ben', zei hij: 'Zeg maar: *'ik ben gedoopt op de puinhopen van Jeruzalem'*.'

Men deed geen belijdenis van het geloof. Er was dus geen lidmatenboek. Bogaard doopte zonder voorafgaande geloofsbelijdenis van de ouders. Wel moesten die ouders gedoopt zijn. Belijdenis des geloofs werd ook niet gevraagd voor de deelname aan het Heilig Avondmaal. Iedereen kon aangaan, zij het dan, dat Bogaard wel degelijk een voorbereidingspreek hield. De tucht van het Woord functioneerde terdege.

Ook een jongelingsvereniging ontbrak, hoewel Bogaard zelf mede de C. J. V. te Sliedrecht oprichtte. Er was geen mannenvereniging, wel 's zaterdagsavonds een volwassenen-catechisatie. Daar kon je vragen stellen en kon je ook zeggen wat je innerlijk beroerde. 'Uitpraten' noemden ze dat. En dat gaf Bogaard de gelegenheid tot pastorale zorg. Dan was hij ook op z'n best. Het ging hem om het werk Gods in mensenlevens.

Ook na de kerkdienst was er gelegenheid tot 'uitpraten' of tot 'napraten' over de preek, bij Bogaard in zijn huisje. 's Morgens, maar zeker 's avonds, na de dienst, kon je bij hem terecht. Niet voor dogmatische vragen en niet voor de theorie of voor een strikt Bijbelse uitleg, maar wel voor het harte-werk van jezelf, persoonlijk.

Regelmatig huisbezoek deed Bogaard niet, maar als hij wist of intuïtief aanvoelde, waar 'God bezig was', dan moest hij er bij zijn. Daar was hij in z'n element. Dan gaf hij geestelijke leiding en hield hij de vinger aan de pols. In de levensbeschrijvingen van Hofman en Vlot is dat te vinden.

Hofman en Vlot waren echte Sliedrechtse jongens, Manus en Hendrik, die onder Bogaard 'gekipt en gebroed' waren, 'gepekeld en gezouten', meer eigenlijk dan de andere predikanten, die niet op Sliedrecht woonden. Een groot deel van hun levensbeschrijvingen speelt zich af in de tijd van Bogaard op Sliedrecht. Bogaard wilde geen 'dominee' genoemd worden en zeker geen 'meneer'. (i.t.t. H. A. Hofman, Ledeborianen, 122). In navolging daarvan ook Hofman en Vlot niet. Hofman zei dan: 'Ik ben maar een schippers-jongen' en Vlot zei: 'Ik kom van de werf'.

Dat bracht het kerkelijk standpunt mee. Ze misten de echte studie en dat wisten ze. Wat ze deden, deden ze echter omdat de nood hun opgelegd was. Ze waren in een noodsituatie. Ze vonden zichzelf in feite ongeschikt, maar wie kan God weerstaan? Hofman zei: 'Zeg maar Hofman'.

En tegen Bogaard zei men gewoon 'Bogaard'.

Daardoor stond hij dicht bij het volk. Hij sprak plat dialect en volks. Hij was één van hen. Er waren wel geestelijke standen, maar, bedoelde Bogaard: In Adam zijn we allen één. Dat ontving sterke nadruk en dat was een gemeenschappelijke basis voor gesprek. We moeten het allemaal van het werk Gods aan onze ziel hebben en daarom is de één niet hoger dan de ander, ook hijzelf, Bogaard, stond niet boven hen.

Wars was hij van kenmerken: daar trekt de vrome mens zich aan op. Fel was hij tegen mensen, die 'iets' geworden waren met hun geestelijke ervaringen. Hoogmoed noemde hij dat. Die geestelijke ervaringen erkende hij wel, maar niet het steunen daarop. Hij stond niemand rust toe omdat men vroeger wel eens iets 'genoten' had. Een traan, een versje, een keer goed kunnen bidden, iets 'opgedaan' hebben: dat alles dient om tot Christus te leiden, om in Hem ingelijfd te worden, maar op zichzelf is het Christus niet. In dat verband zei hij eens: 'Breng die rommel maar naar Joost Brand'. En Joost Brand was de vuilnisman.

Uiteraard was de natuur vaak veel sterker dan de leer en werden de 'bekeerden' op een voetstuk gezet, door zichzelf of door anderen. In de praktijk zag men hoog tegen hen op. Men kende een vijftal fasen of trappen in de groei van het geloof, die men zag als een logische volgorde. Onder het kerkvolk waren er van wie men nooit iets 'gehoord'

had. Zij hadden nooit 'uitgepraat' en onwillekeurig ging men er vanuit, dat zij geen geestelijk leven kenden. Hoewel ze trouw ter kerke kwamen, leefden ze nog 'in de wereld', d.w.z. leefden ze met hun hart niet bij de dingen van Gods Koninkrijk. (Vlot, Geloof, 5; Breevaart, Strijd, 6).

Een tweede groep bestond uit mensen waar iets in 'roerde' en die met hun zonden te doen gekregen hadden en zich daardoor ongelukkig voelden. Ze begeerden het heil, maar ze misten het. Daarvan spraken zij, maar verder niet. (Hofman, Verheugd, 7 v.v., Vlot, Geloof, 5; Breevaart, De Strijd, 7 v.v.)

Aan de derde groep was de Middelaar ontdekt, hun was de weg ontsloten. Ze zagen mogelijkheid in de Persoon van de Heere Jezus tot heil, maar ze bezaten Hem niet, dus ook niet het heil. Zien is geen hebben (Hofman, zeer uitvoerig, Verheugd, 13 v.v.; Vlot, Geloof, 9 v.v.; Breevaart, De Strijd, 11.)

En dan valt er een scherp onderscheid tussen de eerste drie fasen enerzijds en de twee volgende anderzijds.

Pas bij de vierde fase wordt men 'bekeerd' genoemd. Voordien is men 'onbekeerd', ook al is men 'veranderd' en kent men 'geestelijk leven'. Bekeerd zijn zij, die bewust in Christus zijn overgegaan en dus van staat verwisseld zijn. Ze zijn het eigendom van Christus geworden en liggen voor Zijn rekening. Hun staat in Adam is voor hen opengegaan en van toen af konden ze niet meer leven van ervaringen en goede toestanden. Ze zagen zich verloren liggen in Adam en ze bemerkten dat ze verkeerden onder het rechtvaardig oordeel van God, ondanks het licht dat ze in de Persoon van Jezus gezien hadden. Ze hebben daarop het recht van God tot hun veroordeling 'gebillijkt'. Maar toen is de Borg tussenbeide gekomen en Die heeft de schuld er tussenuit genomen. De hoge Majesteit Gods ontdekte Zich in Zijn deugden en nam genoegen met het offer van Zijn Zoon en verzekerde hen van de vergeving der zonden en het eeuwige leven. Ze waren nu 'gerechtvaardigd' (Hofman, Verheugd, 45; Vlot, Geloof, 12; Breevaart, De Strijd, 18, 27 v.v.)

Dan is er nog een vijfde groep, zij het de kleinste: zij zijn, ná de reiniging door Christus' bloed, teruggebracht bij de Vader en zijn verzegeld door de Heilige Geest. De Geest verzegelde de eeuwige liefde van een Drie-enig God aan hun hart, zij zijn 'geëindigd' in een Drie-enig God. Zij kunnen met recht '*Abba! Vader!*' zeggen.

Aan enkelen onder hen wordt de breuk van land, volk en kerk opgelegd. Jaren lopen ze hier onder te zuchten soms, Bogaard twee jaar, Vlot 8 1/2 week, Hofman 4 weken, totdat God hoop en uitzicht geeft. God neemt dan de last van hun schouders en zegt hun toe, dat Hijzelf voor Zijn werk zal instaan (Hofman, Verheugd, 48-57; Vlot, Geloof, 15 v.v.; Breevaart, De Strijd, 8 + 31).

Opmerkelijk is de wijze van nodigen bij de Avondmaalsviering. Het Avondmaal stond in hoog aanzien, en dat niet in de zin van Avondmaalsmijding. Men spreekt van 50 Avondmaalsgangers. Het werd viermaal per jaar gevierd. Soms op verzoek door gemeenteleden, die daar behoefte aan hadden.

Bogaard nu maakte een onderscheid in de nodiging tussen de eerste en de tweede tafel. Voor de eerste tafel nodigde hij voornamelijk zijn broeders en zusters in Christus, die met hem het eigendom van Christus geworden waren en die 'in Christus overgegaan' waren. Hiermee bedoelde hij de 'bekeerden', dus de vierde en vijfde groep. Dat sprak gemakkelijker en het wekte op tot jaloersheid voor de anderen, bij wie het nog niet zo ver gekomen was.

Het pastoraal uitgangspunt daarbij was: Christus wil het hen ook schenken. Aan de tweede en derde tafel nodigde hij diegenen, die het buiten Christus niet stellen konden (Hofman, Verheugd, 38).

De overgangen van de ene trap naar de andere waren soms vloeiend, zodat men er achteraf pas licht over ontving. Meestal echter abrupt en ging het met grote blijdschap gepaard. En dan ging het in de gemeente van mond tot mond: 'die heeft zicht op de Middelaar gekregen' of 'die heeft voor God onder gedaan' of 'die is teruggebracht aan het Vaderhart Gods'. En het huisje van de desbetreffende persoon liep dan vol en hij of zij deed er verslag van, hoe het toegegaan was (Hofman, Verheugd, 46).

Voor de geestelijk geïnteresseerden was dat de kern van het gemeentelven. En daar ging het ook Bogaard om. In vele huisgezinnen was het dan het tafelgesprek en de mensen werden de kinderen aangewezen: 'die is pas bekeerd' of 'vanavond komt er een bekeerde vrouw'. En de boodschap werd er bij gegeven: jij kunt het ook krijgen. Men zegt dat er één jaar geweest is, dat er 17 tot God bekeerd zijn en het eigendom van Christus geworden zijn. Als zulke doorbraken uitbleven, dan benauwde dat Bogaard. Was er soms een ban in het leger? Dan werd de nood hem 'opgebonden'. Waarom brak het licht bij die of die niet door?

Persoonlijk ging Bogaard bij tijd en wijle als een Jeremia gebukt onder de schuld van hen, die bij hem waren 'wezen uitpraten' en die hij niet helpen kon, maar waar God Zelf aan te pas moest komen. De mensen voelden dat aan. Het was een goed komen bij hem met werkelijke geloofsvragen. Hij was niet benepen en liep niet met de meetlat. Hijzelf was zondaar voor God en voelde zich niet boven de minste van hen, als er maar geestelijke 'ritselingen' waren. Maar van mensen die 'gearriveerd' waren, moest hij niets hebben.

Wanneer er iemand stierf, die niet bekeerd was, maar die wel 'kennis had aan de Middelaar', dan werd er door niemand getwijfeld of hij of zij was 'binnen'. Ook al kende men geen 'staatsverwisseling' en kon men niet zeggen, dat men 'geheel voor rekening van Christus lag' en men, naar het ietwat verwarrende spraakgebruik 'niet wedergeboren was', dan werd zo iemand toch zalig geacht.

Van zo iemand in de 3e fase, zei men, als hij stierf: 'Jammer dat hij God niet de eer heeft gegeven'. Het onderscheid in de fasen van de geestelijke wasdom, was dus meer pastoraal dan dogmatisch, meer met het oog op de groei in het geloof en om aan te geven wat er bij God te krijgen is voor iedereen, dan een indeling in 'klassen'.

Doordat de groep kerkelijk zeer geïsoleerd leefde, kwamen er termen in omloop, die voor niet-ingewijden moeilijk te begrijpen waren. Zij waren veel zwaarder geladen dan de buitenstaander vermoedde. Een half woord was genoeg om een wereld van gedachten op te roepen. Men hoorde n.l. niemand anders dan Bogaard, behalve dan op een bid- of dankdag van Hofman of Vlot in hun eigen plaats, waar men dan heentoog. Er was geen sprake van, dat een volgeling van Bogaard ergens anders kerken zou. Een predikant van een andere kerkformatie beviel hun maar matig. Ze waren geheel ingesteld op Bogaard en op zijn wijze van spreken.

Men las ook weinig. Er waren wel enkele 'Bogertjes-mensen' die gestudeerd hadden, een paar onderwijzers bijvoorbeeld, maar voor het overgrote deel waren het toch, vooral in het begin, eenvoudige onopvallende mensen, die zes dagen per week hard werken moesten, vroeger 's zomers in de griend en 's winters in de hoepelschuur en later op de scheepswerf of buitenaf.

Van lezen kwam dus niet veel. Bovendien moedigde Bogaard dat ook niet aan. Vroeg

men hem er nadrukkelijk naar, dan zei hij: 'Als je wat lezen wilt, lees dan Love of Watson'. Kohlbrugge was er enigermate bekend.

Bogaard was niet tegen studie, zei hij, maar was wel bang voor verstandswerk. Hij haatte dogmatische disputen. Daar leefde de oude Adam zich in uit. Zelf las hij oude schrijvers, maar aan studie in eigenlijke zin kwam hij niet toe. 't Was Geesteswerk, en dat verwoordde hij op zijn eigen wijze, in zijn eigen taal. Een taal, die door de mensen overgenomen werd en die bij een eerste kennismaking niet meteen begrepen werd.

De kerkdienst

De kerkdienst was het voornaamste in het gemeentelven. Men ging twee maal 's zondags, en dan waren er zo'n vijfhonderd mensen in de kerk en eenmaal 's woensdagsavonds. Dan waren er tweehonderd mensen. Stemmig gekleed, overwegend zwart of heel donker. In het midden zaten de vrouwen op de midden-banken, door de paden streng gescheiden van de zijbanken, waar de mannen zaten. De dienst was heel sober.

Het gebouw was met recht 'een schuur'. Het dak was niet afgetimmerd, van binnen ongeverfd en met betrekkelijk lage verbindingssijzers dwars over de gehele ruimte. De vloer was van tegels. Er waren geen kachels, dus was het er 's winters behoorlijk koud. Vooral had men last van koude voeten door de tegelvloer. De oudere mensen die in de buurt van de kerk woonden, kwamen met een afgedekte aardewerken test in de hand, waarin een halfgloeïende slof voor de stoof. Tegen vergoeding zette iemand uit de buurt een warme stoof klaar voor die en gene.

Bogaard zelf had in de preekstoel ook een stoof, die zo gemaakt was, dat de bovenkant gelijk was met het vloertje in de preekstoel. Het grote aantal mensen, dicht op elkaar gepakt tot vlakbij de preekstoel, gaf trouwens ook warmte.

En dan de petroleum-lampen, zo'n twintig in getal. Af en toe walmde er één. Dat alles bij elkaar droeg weinig bij aan de verse-lucht-voorziening. Het gebrek aan zuurstof gaf dan ook wel eens problemen. Maar als het over elektrisch licht of over kachels ging, zei Bogaard: doe dat maar na mijn dood. Dat is dan ook gebeurd.

Als het tijd was om te beginnen, kwam Bogaard binnen. In een gewoon zwart jasje, géén jacket, met een zwarte broek en dito vest, meestal met een zwart strikje voor, maar bij een Avondmaalsviering droeg hij een wit strikje. Samen kwamen ze binnen; Bogaard voorop, de voorlezer daarachter. Ze gaven elkaar niet de hand, maar gingen ieder hun weegs: Bogaard naar de 'stoel' en de voorlezer naar de 'lessenaar'.

Na hun stil gebed begon de voorlezer. Hij wilde de godsdienstoefening doen aanvangen met het zingen van Psalm zoveel vers zoveel. En dan zette het harmonium boven het portaal bij de achterdeur in. Na het zingen van de voorzang las de voorlezer de Wet of 's avonds de Geloofsbelijdenis en direct daarop een gedeelte uit de Heilige Schrift.

Eerst dan nam Bogaard het woord. Hij begon zonder votum of groet, maar met een vrij lang voor-gebed van meer dan vijf minuten. Daarna een voorrede. Deze voorrede begon met een vaste inzet, zoiets als: 'Wat we zo-even opzongen ...' en dan ging Bogaard de voorzang voor de gemeente verklaren. Een klein voorpreekje dus. Hij deed dat aan de hand van het berijmde vers, vaak ook als de berijming afweek van het onberijmde. Daardoor gingen de mensen op de duur weten, wat ze zongen. Zo gingen de Psalmregels leven onder de mensen.

Ze 'kregen' dan vaak niet alleen een tekst, maar ook een Psalmvers, d.w.z. dat een berijmde Psalmregel hun speciaal iets van God te zeggen had en hen bezig hield.

Na deze voorrede, die toch een kwartier of meer kon duren, kwam het grote

'gemeenschappelijke' gebed, een tweede gebed, waarin de voorbeden een plaats hadden.

Daarna las Bogaard zijn tekst voor, maar werd er niet weer gezongen. Er werd meestal maar tweemaal gezongen, aan het begin en aan het einde van de dienst. Na het afkondigen van de tekst kwam de preek. Soms onderbroken door een tussenzang, maar niet altijd. Dat hing er vanaf hoe Bogaard gesteld was. Na de preek kwam metéén het dankgebed, dan de slotzang en de zegen. Dan ging Bogaard het trapje af, de consistorie in en de voorlezer achter hem aan, weer zonder een hand te geven.

Bij elkaar duurde de kerkdienst bijna twee uur. Veel langer duurden de Avondmaalsdiensten. Dan bekortte Bogaard de normale dienst niet, maar preekte hij zijn gewone tijd uit en bediende daarna het Heilig Avondmaal. Dat betekende dan een dienst van tegen de drie uur. Daar werd door de buitenwacht danig over gespot. 'Ze zien blauw van de honger', werd er geroepen.

De bid- en dankdagen waren belangrijk. Dan kwam men uit de gemeenten van Vlot en Hofman en uit de gemeenten waar Bogaard door-de-week preekte. Het was een hele dag, met diensten 's morgens en 's middags. Tussen de diensten door ging men met vrienden mee naar huis. Dat was eigenlijk de enige gelegenheid waarop iets van saamhorigheid tussen de vrije gemeenten bleek. Ze waren dan inderdaad ook 'vrij'.

De leer van Bogaard

Hofman sprak op het graf van Bogaard en zei toen, dat de overledene niet beter kon worden geëerd, dan doordat men 'zijn leer' navolgde. Deze uitdrukking 'de leer van Bogaard', werd vaak gebruikt. Men ervoer de prediking van Bogaard als een leer, die eigenlijk nergens anders zo gevonden werd. Als men later in een andere kerk terecht kwam, dan kon men maar moeilijk wennen. Hoe kwam dat?

Dat is niet alleen te verklaren uit de voor Bogaard typerende wijze van spreken. Weliswaar was Bogaard's spreken heel apart. Hij sprak levendig, sprankelend, voor de vuist weg en zonder papier. Zijn preken waren doorspekt met volksuitdrukkingen en voorvallen uit het dagelijks leven, met hoogtepunten en dieptepunten uit het geestelijk leven van die en gene, die hij soms met naam en toenaam noemde. Dat komt duidelijk uit in de ongecorrigeerde, stenografisch opgenomen, niet uitgegeven preken.

Hij noemde ook veel eigen geestelijke ervaringen op de kansel. Hij deed dat niet, met de bedoeling, om te laten weten, hoe geestelijk hij wel was, maar om uit de praktijk te laten zien, dat het wáár was, wat hij preekte: God helpt de arme.

En dan verhaalde Bogaard, hoe arm en hoe in het nauw gedreven hij was geweest, maar hoe God hem 'eruit haalde' en hem het Evangelie opende en hem toonde, hoe hij desondanks toch gedragen werd door het werk Gods in Christus.

Die 'verhaaltjes' en eigen ervaringen werden hem erg kwalijk genomen door hen die niet bij hem kerkten. De eigen mensen wisten dat en schaamden zich er wat voor, als er vreemden bij waren. Ook voor zijn wijze van spreken. Hij kon zo scherp en ongenueanceerd zijn. Hij stoorde zich weinig aan regels en gaf er niet om, wat de mensen van hem zeiden. Daardoor vervreemde hij wel mensen van zich.

Daarbij komt dat Bogaard, op het eerste gehoor, onsamenhangend en brokkelig sprak. Je moest hem kennen om te weten, waar hij heen wilde. Langzamerhand drong het pas door, wat hij bedoelde.

Hij sprak ook met zijn ogen dicht. Dat alles bij elkaar was het dus niet, wat de mensen boeide. Het was veelmeer de pastoraal-geladen speciale boodschap en de duidelijke doelstelling in zijn preken, die de mensen trok. Daarbij kwam dat zijn volgelingen er diep van overtuigd waren, dat Bogaard een boodschap bracht van Godswege. Hij was

van God geroepen en bedoelde hun heil. En daarom spraken ze over 'de leer van Bogaard', maar dan niet zozeer in leerstellige, maar vooral in zielszorgelijke zin.

Hoe was die leer van Bogaard?

Bogaard sprak tegen de achtergrond van de genoemde vijf fasen, die hij zag als een logische gang in de wasdom van het geloof. Al zijn preken en spreken staan binnen dat raam. Daarbij was het echter niet zo, dat hij voor elke groep een apart woordje had, hij sprak ze niet voortdurend afzonderlijk aan. In tegendeel: hij had maar één boodschap en die boodschap gold voor hen allen, zonder onderscheid. Deze boodschap had twee polen.

Allereerst dit: onze staat voor God deugt niet. We zijn in de staat van de gevallen Adam geboren en daaraan helpt niet wat we doen of laten. We liggen in Adam verloren en we leven buiten God. Dat is de wortel van ons bestaan en daardoor worden we geregeerd. Onze afzonderlijke zonden en tekorten zijn slechts de gevolgen van onze val en die moeten we vandaar uit verstaan. De Schrift en Bogaard willen ons nuchter maken en ons wakker schudden, zodat we onze gevallen staat gaan inleven en we gaan zien wie en hoe we eigenlijk zijn voor God.

Alles wat er zich in het leven voordoet, alle 'bemoeienissen', die God met ons heeft en bovenal de prediking, willen ons er toe brengen, dat we eerlijk worden voor God en ons gaan onderwerpen aan de werkelijkheid. Het is de bedoeling niet, dat we die werkelijkheid alleen maar toestemmen en gaan beschrijven op een afstand en er innerlijk vreemd aan blijven, maar dat we die gaan beleven. Anders leven we in een schijnwereld, en staan we te hoog.

Voortdurend trachtte Bogaard te ontmaskeren hen, die als een geestelijk bezit met zich meedragen, dat ze geestelijke ervaringen kennen, 'toeknikjes' en 'indrukken' gehad hebben, zelfs het Evangelie aanvankelijk geproefd hebben en een mogelijkheid tot behoud in Christus gezien hebben, mensen uit de eerste drie fasen dus, maar die niet de Persoon van Christus als de enige grond overgehouden hebben.

Alles wat God ons uit het Evangelie laat zien, toont wel, dat God bereid is het heil te schenken, maar dat verandert aan de staat in Adam niets. Het is er God om te doen, zo preekte Bogaard met klem, dat we onze staat van oordeel en vervloeking 'aanpakken', daaronder buigen, Gods uitspraak over ons leven billijken, God in Zijn recht om ons te straffen 'toevallen', onze tegenstand tegen deze prediking opgeven, onze vijandschap afleggen en erkennen dat God rechtvaardig is als Hij toorn over ons brengt, onszelf daarvoor over hebben, bukken onder de heiligheid van Zijn Majesteit, God de eer geven, ons leven in ons vorig doen en laten verliezen, God over ons te laten heersen, zodat we tegen de vlakke gaan en 'onderdoen' voor God. Dan pas komt er ruimte voor de diepte van het Evangelie: *God in Christus alles, wij niets*. Dan kan God iets met ons doen.

Dat was de ene pool van de prediking van Bogaard.

De grote vooronderstelling daarbij is, dat God met ons bezig is. Hij is welwillend ten opzichte van ons. Hij wil ons alleen op de knieën brengen om ons genadig te zijn. De doop is een teken van die bereidwilligheid; een uitgestoken hand. Wie vraagt of ellendekennis voorwaarde voor het heil is, verzet zich tegen de prediking van onze verlorenheid. Hij praat maar, hij redeneert en probeert zich op de been te houden. Alleen mensen die nog 'rekenen' kunnen, vragen zoiets. Het is de genadehand van God die het 'getheoretiseer' wegneemt en ons plaatst in de realiteit, voor Gods Aangezicht. Het is door de menselijke vonden en ons leven uit Adam, dat we voor deze werkelijkheid wegvluchten en zoeken iets te presteren en iets te zijn. God heeft een groot werk aan ons. Hij is met ons bezig tot ons heil en wie wil nu zijn verzet opgeven?

Het was niet zo, dat Bogaard de zondaar, die weet heeft van zijn verlorenheid, voorhield: vraag maar om genade, misschien hoort Hij, nu, over een lange tijd óf misschien op het sterfbed.

Welnee: God redt de nooddrufte, de ellendige, en die geen helper heeft. Dat was een vast gegeven, de duidelijke andere pool in de prediking van Bogaard. Alles wat Bogaard zei, stond onder het voorteken van Gods bereidwilligheid en hij wist zich geroepen om als een middel in Gods hand, het verzet te breken en ons vatbaar te maken voor de 'werken Gods'. God wil ons arm maken, zodat we 'hut noch har' kunnen en de Koning gaan roem, Die armen opricht uit het slijk.

Bogaard houdt daarbij een opening over, die hijzelf niet overbrugt. Hij zal niet zeggen: 'nu mag je het ervoor houden dat ...' of 'geloof nu maar dat ...', nee, hij bindt de mensen niet aan zichzelf, hij noemt geen kenmerken, zodat men weet, dat het nu wel goed is, hij keurt niets goed of hecht nergens zijn zegel aan, hij wil niets aanpraten: hij laat ruimte over, en wil ruimte scheppen, voor het werk Gods, d.w.z. voor het geloof in God, als een God, Die rechtvaardigt om niet.

En Bogaard laat dat God Zelf aanbrengen. Hij zegt hoe God is, en laat dat door de Geest waarheid worden in het binnenste. God moet het 'doen' (Hofman, Verheugd, 45).

Want, nogmaals, daarvan was Bogaard diep overtuigd: God loopt ons na. Hij wil ons allen, die onder de reine bediening van het Woord komen 'eigenen', en ons geheel voor Zijn rekening nemen, en in ons 'overdrukken' de waarheid van het verzoenend bloed van Christus, ons bewust tot kind maken, ons Hem inlijven, ons brengen onder de heerschappij van Zijn genade. De Geest wil aanbrengen, wat Christus verdiende, zodat we niet meer leven uit onze oude staat en daar nog hoop uit putten, maar staan in de vrijheid der kinderen Gods, en geregeerd worden door God in Christus.

Daarbij werd Bogaard niet gehinderd door verkiezingsgedachten, die opkomen uit een bepaald verkiezingssysteem. De verkiezing beleed hij van harte, maar hij werd er niet benepen van. Hij gebruikte dat dogma ook niet om zich in te dekken tegen een mogelijk misbruik van zijn prediking, het vormde geen belemmering voor de ruimte van het Evangelie.

De 'voorrede', die als aanhangsel is opgenomen, laat dat duidelijk zien en die geeft meteen een proefje van de wijze van preken van Bogaard. Voor wie hem wekelijks hoorde, waren zijn preken duidelijk! Bogaard pleitte voor God en voor Zijn recht op een mensenhart. Wie zich daardoor laat meenemen, wordt zalig.

Bogaard heeft het werk van God voor zijn ogen en onder zijn handen zien gebeuren. Velen zijn door zijn bediening toe gebracht.

Slotwoord

Na deze weergave van het leven en werken van Bogaard, zijn kerkopvatting en zijn gemeente, blijven er nog tal van vragen over. Ook kritische vragen, bijvoorbeeld t.a.v. de indeling van de gemeente in vijf groepen, zoals dat door de gemeente vooral, maar toch ook door Bogaard gebeurde, en t.a.v. de praktische uitwerking van het kerkelijk standpunt.

Positief is te waarderen, dat Bogaard niet verzandde in een oeverloze bevindelijkheid in de mens, maar dat hij duidelijk vasthield aan de twee objectieve polen van Adams verlorenheid en Gods welwillendheid. Ook zijn consequente visie op de eenheid van land, volk en kerk is het overdenken waard. In verband met de beperkte opzet van deze schets, is het niet de bedoeling om op deze punten in te gaan.

Het was fijn om met Bogaard bezig te zijn en ik blijf aan hem denken als aan een Godsmen, ondanks zijn beperkingen.

Bronnen

A. niet gedrukt, uit de 'vrije gemeenten'

Handgeschreven verslag van de begrafenis van ds. Stam, geleid door Bogaard, 1916.
 acte godsdienstonderwijzer, classis Dordrecht 1893 en classis Brielle 1896.
 brief van de kerkenraad van Sliedrecht n.a.v. het lidmaatschap van de Ned. Herv.
 Kerk, 1909.
 brief van de classis Dordrecht n.a.v. de acte godsdienstonderwijzer, 1909.
 huwelijks-acte, 1909.
 overdruk van het plaatselijk blad 'De Merwebode', april 1940.

Stenografisch opgenomen preken van J. H. Bogaard over:

Exodus 3	H. I. Ambacht, 30- 8-1932
Jesaja 43 : 22-25	idem 20- 9-1932
Lucas 9 : 44-48	idem 27- 9-1932
Mattheüs 10:24-26	idem 25-10-1932
Psalm 81 : 9-11	idem 13- 3-1934
Jakobus 4 :5-6	idem 25- 9-1934

B. gedrukt, uit de 'vrije gemeenten'

J. H. Bogaard

Eerste viertal leerredenen Alblasserdam	1940 (Gebr. Verloop)
Tweede viertal leerredenen idem	1941 (Gebr. Verloop)
Derde viertal leerredenen idem	1941 (Gebr. Verloop)
Vierde viertal leerredenen idem	(Gebr. Verloop)
Viertal Predicatiën Dordrecht	1946 (J. Groeneweg)
Tweetal Predicatiën Dordrecht	z.j. (J. Groenewcg)

Ds. G. van de Breevaart

Hoe liefelijk zijn Uw woningen, H. I. Ambacht z.j. (leerredenen en toespraken bij opening van het kerkgebouw H. I. Ambacht, 15 februari 1952)
 De Kerk Gods, gewaarborgd in de nood der tijden, Dordrecht, z.j. (vijftal Predicatiën)
 Als Reukwerk voor Gods Aangezicht, Dordrecht, 1965 (tweede vijftal preken)
 De Ware Dankbaarheid, Nieuw-Lekkerland, voorwoord 1967 (vijftal predicatiën)
 De Strijd gestreden, Veenendaal, 1975 (leven en sterven van ds. G. van de Breevaart, intree-predicatie, twee laatste predicaties, rouwdienst en toespraken bij begrafenis)
 Het Eeuwig testament, Veenendaal (62 zaterdagavond-overdenkingen)
 Als een veldhoen op de bergen, Dordrecht (40 preken over het leven van David)
 De Fontein des Levens, Veenendaal (tiental predicaties)

Ds. A. Bijkerk

De goedertierenheden des Heeren, Dordrecht, 1964 (rede ter herdenking van het 25-jarig ambtsjubileum)
 Predicatie, gehouden bij huwelijks-inzegening, 30 juni 1964 (brochure, z.j.)
 ds. H. Hofman
 Verlost om Zijns Naams wille, brochure z.j. (Leerrede ter gelegenheid van de Nationale Dankdag op Zondag, 19 augustus 1945) Leerrede, brochure z.j. (uitgesproken bij de bevestiging tot Dienaar des Woord van de heer A. P. Verloop, 9 juli 1951)

Sion gegrond, brochure z.j. (Herdenkings-predicatie bij het 40-jarig ambtsjubileum op 17 augustus 1969)

Verheugd, van zorg ontslagen, Schiedam, 1977 (Zijn bekering, roeping en zending, alsmede de zeven laatste door hem gehouden predicaties, uitgegeven door Kerkbestuur Plantagekerk, Schiedam)

Ds. H. Vlot

Geloof verwisseld in aanschouwen, Veenendaal, 1977 (levensschets, predicatiën en toespraken bij zijn begrafenis)

De voetstappen der schapen, Veenendaal, 1979 (predicatiën)

C. andere bronnen

Van Alphens Nieuw Kerkelijke Handboek, Gouda, 1972-1973; Gouda, 1977; Hilversum, 1979.

Dr. F. L. Bos, Kruisdominees, Kampen 1953.

Ir W. Bos Jzn., Sliedrecht, dorp van wereldvervaardheid, Zaltbommel, 1969; Van hennepland tot huizenzee, Sliedrecht, 1978. B.M.G.N. Bijdrage, mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden. Uitgave van het Ned. Hist. Genootschap, deel 95, — aflevering 1 — , 1980, blz. 164 boekbespreking door prof. dr. A. Th. van Deursen.

C.J.V. Herdenkings-dienst ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de Christelijke Jongeren Vereniging te Sliedrecht, 13 april 1980 (brochure).

H. A. Hofman, Ledeboerianen en Kruisgezinden, Utrecht, 1977.

Kerkhistorische Kroniek (gec. K.H.K.), Eindredactie H. M. Stoppelenburg, de Haag, 1967, nr. 3.

In de Kerkstraat 1928-2003
75 jaar Gereformeerde Gemeente in Nederland te Alblasserdam
 en haar voorgeschiedenis

Samengesteld door
 drs. A. van Maren en C. van Rijswijk
 Uitgave Kerkenraad Gereformeerde Gemeente in Nederland Alblasserdam

"Dweeperij" in de gemeente

Omstreeks '1844 telde de Alblasserwaard ongeveer 20.000 inwoners, waarvan 19.000 Hervormden. We kunnen dus wel spreken over een overwegend protestants gebied. Alblasserdam had toen ongeveer 1600 inwoners, die allen behoorden tot de Hervormde Kerk of tot de Afscheiden Gemeente.

De bekende Afscheiding van 1834 drong meteen in Alblasserdam en omgeving door, toch werd in Alblasserdam de Afscheiden Gemeente pas op 25 mei 1842 geïnstitueerd. Daarvóór kerkten de Afscheidenen in Langerak of in Dordrecht.

Naast de hoofdstroom van de Afscheiding was er in deze streek ook een nevenstroom; die uitte zich in het stichten van twee Kruisgemeenten: in Alblasserdam en Kinderdijk. In de handelingen van de Hervormde kerkenraad van Alblasserdam, van 16 augustus 1835, wordt voor het eerst gesproken over "dweeperij in de gemeente."

Pleun Hartman en zijn vrouw Janna Boom verklaren zich af te willen scheiden van het Hervormd kerkgenootschap. Toch stagneert de Afscheiding, want de kerkenraad meent op 23 oktober 1836 te kunnen vaststellen "dat de dweeperij niet was toegenomen."

Begin 1838 scheidden zich toch meerdere personen van de Hervormde Kerk af.

Een Afscheiden Gemeente

Op 25 mei 1842 werd de Afscheiden Gemeente geïnstitueerd. Een halfjaar eerder werden de eerste twee ambtsdragers (een ouderling en een diaken) door ds. P.M. Dijksterhuis van Dordrecht bevestigd.

In 1843 werd een rekest (verzoekschrift) aan koning Willem II gericht, ondertekend door dertig personen die woonden in Alblasserdam, Nieuw-Lekkerland en Oud-Alblas. Bij koninklijk besluit van 11 september 1843 werd de Afscheiden Gemeente van Alblasserdam erkend.

Op het woonerf van Abraham de Haan werd een kerk gebouwd en op 6 december 1843 werd het kerkgebouw door ds. Dijksterhuis in gebruik genomen. De kerkenraad bestond uit twee ouderlingen: Abraham de Haan en Aart de Haan (uit Nieuw-Lekkerland), en uit twee diakenen: Pleun Hartman en Willem Janzen.

Eind 1845 begeerde de gemeente de in 1801 te Dordrecht geboren ouderling Cornelis Roobol te beroepen. Hij had zijn opleiding genoten bij ds. Dijksterhuis en werd na het afleggen van een examen, waarbij afgevaardigden van Groningen, Friesland en Drenthe aanwezig waren, toegelaten. De toelating geschiedde "onder ernstige vermaning zich verder bijzonder toe te leggen op meerdere grondiger kennis in de Godgeleerdheid en in de Nederduitsche taal," en: "...worden de zwakheden nu over het hoofd gezien uit aanmerking van de hoge jaaren die de examinandus heeft bereikt."

Ds. C. Roobol (1847-1858) en preken van oudvaders

Aan het preeklezen door Abraham de Haan, die onder andere preken las van A. Hellenbroek, B. Smijtegelt, P. van der Hagen en J. van der Kemp, was hiermee een eind gekomen.

Ds. C. Roobol stond van 1847 tot 1858 in Alblasserdam; daarna was hij tot zijn overlijden, in 1864, predikant te Leiden.

De elf jaren dat hij in Alblasserdam stond, waren rustige jaren, waarin het aantal leden van de gemeente toenam. In 1856 telde de gemeente 200 zielen. Ds. Roobol werd totaal 14 keer beroepen. Het beroep naar Leiden nam hij aan en op 13 juni 1858 nam hij afscheid van Alblasserdam. Uit de vele beroepen die op ds. Roobol werden uitgebracht, bleek duidelijk dat hij een geliefd predikant was.

Als de kerkelijke zaken op de kerkenraadsvergadering waren afgehandeld, werd nog wel eens tijd genomen om daarna van hart tot hart te spreken "omtrent de onderscheijde Lijdinge Gods in de gewaarwordinge ontmoet."

We merken uit deze woorden, alsook uit het voorlezen van 'oude schrijvers', dat de Afgescheiden Gemeente een bevindelijke inslag had. Toch werden omstreeks 1855/1860 de eerste ritselingen van de Kruisgezinden in Alblasserdam gehoord en gezien. Aart de Haan stelde zich niet meer als ouderling verkiesbaar. Jan de Haan uit Nieuw-Lekkerland onttrok zich met vrouw en kinderen, en ook anderen "gevoelden geestelijke drukking vanwege het woord Afgescheiden (tegenover Gereformeerd) en vanwege de Psalmberijming en vreesden voor Gods ongenoegen."

Ds. B. Amsing (1859-1867); een periode van verval en onrust

Ds. Berend Amsing was de opvolger van ds. C. Roobol. Hij was van 1 mei 1859 tot 14 januari 1867 predikant in Alblasserdam en dat Waren moeilijke jaren.

In deze tijd gingen steeds meer Ledeboerianen en Kruisgezinden zich losmaken van de Afgescheiden Gemeente. Verder had ds. Amsing zijn karakter niet mee. Hij gooide er nogal eens een woord uit dat ongenoegen in gemeente en kerkenraad opwekte. In de jaren 1860 en '1861 bleken enkele gemeenteleden ook bezwaren te hebben tegen 'de leer' van ds. Amsing. Dat waren: vrouw De Bes, Bastiaan van Daalen, A. Neef, A. Vogel, D. Bol, Adrianus Bons (Bleskensgraaf), Aart de Haan, de oud-ouderling (NieuwLekkerland), A. Slieker (Lekkerkerk), J. Herwig, W. de Deugd, Nicolaas Vermeulen, Hein Koutstaal met zijn vrouw Geertje Jansen, en P. den Besten.

Deze mensen, die dus de oppositie uitmaakten, groepeerden zich rond Bastiaan van Daalen en Nicolaas Vermeulen. Vooral Bastiaan van Daalen en oud-ouderling Aart de Haan weerden zich bijzonder. Bastiaan beschuldigde ds. Amsing van onrechtzinnigheid en kwam onder censuur te staan. Aart de Haan verklaarde op de kerkenraadsvergadering van 1 april 1861 dat hij "de verborgenheid des Evangeliums op de kansel nooit hoort, maar wel de letterlijke waarheid; dat Ds. in de toepassing de Heilige Geest zelden of nooit noemt, veel minder Zijne werkingen; dat Ds. door deugd en pligt den mensch tot het geloof opvoert en niet zijn doodelijke val en onmacht predikt." A. Slieker sprak op diezelfde vergadering "dat Ds. de verborgenheid des geloofs niet oplost, omdat den onbekeerde na de vermaning zijn doodstaat niet voorgesteld wordt, en hem zonder die kennis naar Jezus wijst."

De kerkenraad van de Afgescheiden Gemeente, alsook de classicale vergadering, stelden zich achter ds. Amsing en oordeelden "dat het min of meer bevindelijk prediken geen grond is om de Leeraar voor onregtzinnig te verklaren."

Verschillende personen verenigen zich "met eene bevindelijke Leer"

Op 24 augustus 1861 onttrok Nicolaas Vermeulen zich schriftelijk en zijn vriend

Bastiaan van Daalen volgde hem op 1 oktober 1861. Begin 1862 braken W. de Deugd, Hein Koutstaal, J. Slieker en Aart de Haan met de Afgescheiden Gemeente. Zij gaven steeds de reden van hun heengaan te kennen. W. de Deugd schreef dat de Afgescheiden gemeente "niet de ware Kerk van Jezus Christus" was. Hein Koutstaal wenste met vrouw en kinderen over te gaan "tot die Leer van Gereformeerd onder het Kruis" en J. Slieker schreef zich "te vereenigen met eene bevindelijke Leer, waarin men het zalig voorregt, zooals het in de waarheid voorkomt, klaar uiteenzet en aan de onderwerpen van de waarheid toepast, en haar de genade-voorrechten tot alle de weldaden van het genade-verbond na waarheid aanwijst, de bekommerde uit dat voorregt opwekke en aanmoedige, de onbekeerde haar ongeluk uit de waarheid, en waar het in bestaat, aanwijzen."

Op 11 juli 1862 schreef Adrianus Bons te Bleskensgraaf een brief waarin hij meedeelde zich aan de gemeente te onttrekken. A. Slieker had zich toen al aangesloten bij de Ledeboerianen in Lekkerkerk, of omgeving. In 1863 onttrok het gezin J. Herwig zich eveneens aan de Afgescheiden Gemeente van Alblasserdam, terwijl Hein Koutstaal zich weer bij de Hervormde Kerk aansloot.

Op 22 februari 1865 overleed de eerste ouderling van de gemeente: Abraham de Haan, de man die de 'oude schrijvers' las.

De kerkenraad van de Afgescheiden Gemeente plaatste een advertentie in De Bazuin van 10 maart 1865, waarin werd vermeld dat hij op 17-jarige leeftijd door de Heilige Geest genadig en krachtadig tot Gods zalige gemeenschap werd overgebracht en in de gezegende leeftijd van 81 jaar "na eene langzame afbreking, zacht is ontslapen."

Omdat de vertrokken leden ook hun geleende geld terugvroegen Aart de Haan vroeg bijvoorbeeld de door hem in '1846 voor de bouw van de pastorie geleende zeventienhonderd gulden terug stond de financiële positie van de Afgescheiden Gemeente er niet rooskleurig voor.

Bij deze geldelijke moeilijkheden kwam een kleine reeks conflicten binnen de kerkenraad, veroorzaakt door het ontactische optreden van ds. Amsing. De kerkenraad raadde de predikant op een gegeven ogenblik zelfs aan om een beroep naar een andere gemeente aan te nemen. Hieraan gaf hij geen gevolg.

Zijn ouderling Waterland had ook aanmerkingen op de prediking van de predikant en sprak: "Ik wil niet zeggen, dominee, dat U den vollen raad Gods niet verkondigt, maar U kon er meer bij gedaan hebben."

Hierop reageerde ds. Amsing met: "Ei, dommen ouderling."

De financiën liepen zo achteruit, dat op den duur het traktement niet op tijd kon worden uitbetaald. Na allerlei moeilijkheden, gepaard gaand met classicale en provinciale kerkvergaderingen, en na uitbetaling van het achterstallige traktement, vertrok de predikant met zijn gezin in september 1868 naar Kampen. In 1870 werd hem emeritaat verleend en vertrok hij naar Haarlem.

Op 20 december 1880 stierf hij te Alblasserdam, waar hij toen logeerde.

Na ds. Amsing kwam in 1869 ds. J. Beijer naar Alblasserdam. Eind 1872 moest hij in verband met moeilijkheden binnen zijn gezin zijn ambt neerleggen.

De Kruisgezinden komen in een schuurkerk samen (1865)

Een van de voormannen van de Kruisgezinden was Nicolaas Vermeulen.

Hij was eerst lid geweest van de Kruisgemeente 'Kuipershaven', in Dordrecht, en daarna stichtte hij een eigen plaats van samenkomst op een terrein achter een boerderij die zijn eigendom was. Daar werd een schuur gebouwd, die als vergaderruimte werd ingericht. Hemelsbreed stond de schuur echter slechts een honderd meter van de

Afgescheiden Gemeente vandaan. Daarom richtte de Afgescheiden Gemeente een verzoek tot de burgemeester van Alblasserdam, tot Gedeputeerde Staten en tot de minister van justitie, omdat men er bezwaar tegen had dat Vermeulen zo dicht in de buurt van de kerk een vergaderruimte bouwde. Het verzoek was tevergeefs, want de overheid vond dat de gemeente geen last ondervond van de samenkomsten in de schuur. De burgemeester wist te vermelden dat er op meer plaatsen in huizen en schuren godsdienstoefeningen werden gehouden en dat hij geen bevoegdheid bezat dat te verhinderen, zolang de openbare rust niet werd verstoord. Waarschijnlijk doelde de burgemeester op de samenkomsten van ds. Hermanus van den Oever te Kinderdijk, omstreeks 1860.

In 1865 werd 'de groep Vermeulen' als Kruisgemeente geïnstitueerd.

In 1869 had landelijk de vereniging plaats tussen de Afgescheidenen en de Kruisgezinden, tot Christelijke Gereformeerde Kerk.

Voor de duidelijkheid werd de Afgescheiden Gemeente in Alblasserdam de 'gemeente in den Hoogendijk' genoemd, en de Kruisgezinden van Vermeulen werden aangeduid als 'de gemeente in den Polder'.

Nicolaas Vermeulen was een invloedrijk man. Hij was scheepsbouwer in Alblasserdam en bezat in Yerseke een oester- en mosselkwekerij. Gedurende vele jaren was hij ouderling, raadslid en lid van het schoolbestuur.

Vermeulen is driemaal getrouwd geweest. Zijn tweede vrouw was van de Kruisgezinden afkomstig. Kort na hun huwelijk liet Vermeulen de blinde predikant Jacob Juch, waarschijnlijk een goede bekende van zijn tweede vrouw en vermoedelijk ook de bevestiger van dat huwelijk, in zijn huis preken. Dat was in december 1859, enkele maanden na hun huwelijk.

Omstreeks april 1865 sloot de schuurkerk van Vermeulen zich aan bij het kerkverband van de Kruisgezinden. De gemeente viel onder de classis Rotterdam.

In de schuurkerk preekte onder andere ds. A. Verheij van Dordrecht (Kuipershaven). De Vereniging van 1869, van Afgescheiden Gemeente en Kruisgezinden tot Christelijke Gereformeerde Kerk bracht voor de Kruisgezinden in Alblasserdam geen verandering teweeg.

Werd de Afgescheiden Gemeente 'in den Hoogendijk' nu Christelijke Gereformeerde Kerk genoemd, de schuurkerk van de voormalige Kruisgemeente (de gemeente 'in den Polder') wenste op zichzelf te blijven staan.

In april 1873 ontving de voormalige Kruisgemeente te Dordrecht een brief van N. Vermeulen, waarin hij verzocht met zijn gemeente te mogen overkomen en in zijn afdeling ouderling te blijven. Aan dit verzoek werd niet voldaan, want de gemeente Kuipershaven te Dordrecht gedroeg zich geheel volgens de normen van het kerkverband. De gemeente heette sinds 1869 Christelijke Gereformeerde Kerk.

Door allerlei verwickelingen, onenigheid en teleurstellingen keerde Vermeulen omstreeks 1880 naar de Hervormde Kerk terug. Enige jaren later verliet hij de Hervormde Kerk weer en ging hij met de Doleantiebeweging van 1886 mee. In 1890 leidde hij in Alblasserdam de Doleantie en werd hij ouderling in de Dolerende gemeente.

In 1892 vormden de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Dolerende gemeenten landelijk een nieuw kerkverband: de Gereformeerde Kerk.

In Alblasserdam vond de vereniging tussen de Dolerende en de Christelijke Gereformeerde Kerk aan den Hoogendijk plaats in 1898. Tot deze vereniging kwam de Dolerende gemeente onder leiding van Vermeulen samen in ons huidig kerkgebouw. De Kruisgemeente 'in den Polder' werd omstreeks 1875 nog gediend

door voorganger Rouw, maar was bezig zichzelf te ontbinden. Na de ontbinding door de classis sloot voorganger Rouw zich met zijn gezin aan bij de gemeente 'in den Hoogendijk'. Hier mocht hij al spoedig oefenen, maar daarbij mocht hij de preekstoel niet betreden.

Gods werk ging door (C. van den Oever, A. Verheij, N. Wedemeijer e.a.) Ondanks alle teleurstellingen, vaak voortgekomen uit gebrek aan bekwaamheid en organisatie, waren er in Alblasserdam duidelijk 'bevindelijke' stromingen aanwezig, die aanvankelijk bij de Afgescheiden Gemeente en daarna bij de Kruisgezinden, de Van den Oever-groep en de Ledeboerianen, kerkten.

Verder moet niet worden vergeten dat er ook in het naburige Dordrecht werd gekerkt. In de Kruisgemeente van de Kuipershaven stonden de predikanten S.M. Flesch (van 1851-1853), N. Wedemeijer (1853-1861) en de bekende "zilversmid van Schoonhoven": A. Verheij (1861-1871). Verheij, die van Schoonhoven kwam, werd er door ds. C. van den Oever bevestigd.

In 1859 had zich een afsplitsing binnen de Kruisgemeente van de Kuipershaven voorgedaan, omdat ds. Wedemeijer zich niet met het handelen van ds. C. van den Oever kon verenigen.

Na 1861 werd van de groep Wedemeijer geen spoor meer gevonden. Die groep bleef, na het vertrek van ds. Wedemeijer naar Rotterdam, voortbestaan als gezelschap.

In 1869 ging de Kruisgemeente van de Kuipershaven met de Vereniging mee en werd vanaf dat ogenblik de Christelijke Gereformeerde Kerk genoemd.

Onder de rustige leiding van ds. Verheij kwam deze gemeente tot ontplooiing en uitbreiding.

Na het vertrek van ds. Verheij in 1871, naar Katwijk, kwam ds. W. Eichhorn in zijn plaats.

Hij werd in augustus 1872 bevestigd en stierf enkele maanden later. Vervolgens werd de gemeente gediend door ds. J. Wisse (van 1873-1875) en door ds. D. J. van Brummen (van 1876-1896).

Bovenstaande zaken werden kort vermeld, om aan te geven dat de 'bevindelijke waarheid' in Alblasserdam, Dordrecht en omgeving te beluisteren was.

De latere oud gereformeerde predikant ds. C. de Jonge sprak van ds. Wedemeijer als van een "oude Godzalige leeraar." Hij had onder hem verbaasd gezeten hoe laag die man den mensch in zichzelf wegzette en hoe hij verklaarde wat God in den waarachtige bekeering uit genade werkt in een blinden zondaar."

Vlak voor zijn sterven, op 17 november 1888, in Den Haag, zong hij: "*Hoopt op den HEER' gij vromen.*"

Het leven en werk van ds. Abraham Verheij is door hemzelf beschreven en in 1914 uitgegeven. Later is het ook beschreven in "De Zilversmid van Schoonhoven," door H. Hille. Deze Godvrezende predikant heeft preken nagelaten, waaruit duidelijk blijkt dat hij de zuivere waarheid zielsbevindelijk kende. Deze preken worden nog steeds in de gemeente gelezen, evenals de predikaties van ds. C. van den Oever.

De waarheid die dergelijke predikanten brachten, heeft Gods kinderen uit Alblasserdam, Oud-Alblas, Kinderdijk, Dordrecht en omgeving aangetrokken. Ondanks veel wat verkeerd ging, heeft het de Heere behaagd Zijn Kerk te willen leiden en bouwen.

De Gereformeerde Samenkomst

Uit de eerder genoemde Van den Oevergroep ontstond te, Alblasserdam een 'Gereformeerde Samenkomst.' Deze Gereformeerde Samenkomst bestaat nog steeds. Kenmerkend is het zelfstandig karakter en dat er geen kerkenraad is, maar een bestuur.

Vooraf onder ds. B. Sterkenburg kwam deze groep tot bloei. Deze predikant bracht de laatste jaren van zijn leven in Alblasserdam door (1888-1900).

Ds. B. Sterkenburg

Bastiaan Sterkenburg werd geboren in 1809 te Almkerk in het land van Altena. Hij was van 1861 tot 1864 predikant in Giessendam. Vanaf 1864 ging hij in Papendrecht voor. In 1888 vestigde hij zich in Alblasserdam, waar hij begin 1900 stierf. Hij werd wel genoemd "de man van de derde mogelijkheid," omdat hij zich bij de Kruisgezinden noch bij de Christelijk Afgescheidenen thuisvoelde.

Ds. Sterkenburg heeft veel beproevingen moeten ondervinden. Zo werd hem toen hij moest preken een telegram overhandigd, waarin stond dat zijn boerderij te Amerongen was afgebrand. De dominee ontstelde even, maar verder had het geen vat op hem. Hij ging door met preken.

De dominee had de gewoonte om bij het dopen alleen het jawoord te vragen als de ouders konden vertellen hoe de Heere hen staande had gehouden op de weg des verderfs. Ook weigerde hij kinderen te dopen die voorzien waren van enige opschik. Eerst moest de kleding veranderd worden, anders werd er niet gedoopt.

Door genade mocht hij de tere, kinderlijke vreze Gods deelachtig zijn. Dat betekende dat hij de zonde niet kon zien, zowel bij zichzelf als bij een ander niet. Dr. Bos schrijft over deze tijd in Kinderdijk: "Hier, te Kinderdijk, komt zijn zwerversleven tot rust. Hij wordt bemind door zijn vrienden en is geacht door allen. De jeugd heeft ontzag voor zijn vermanend woord, als hij hen betrapt op dobbelspel of straatslenteren op Zondag. Op de catechisatie weet hij zijn leerlingen te boeien, en met prijzen spoort hij hen aan tot grondig leren. Sommigen krijgt hij zover, dat ze de Nederlandse Geloofsbelijdenis achtereen kunnen opzeggen.

De laatste maal gaat hij voor op 30 juli 1899. Hij heeft dan tot tekst genomen: "Ik ben niet gekomen met uitnemendheid van woorden of van wijsheid, want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en Dien gekruisigd." Deze prediking mocht velen tot zegening zijn tot waarachtige bekering.

Op 18 januari 1900 mocht hij het aardse tranendal verwisselen voor de eeuwige heerlijkheid, waarin de gepredikte Christus alles is en in allen."

Ds. H. Stam

Hendrik Stam begon toen hij 50 jaar was op de dorsvloer van de boerderij van zijn vader te oefenen. Na zes jaar, in 1896, werd Stam door ds. B. Sterkenburg, die toen predikant in Alblasserdam was, in Capelle aan den IJssel bevestigd. In deze plaats is hij tot aan zijn dood in 1916 gebleven, als predikant van de vrije gemeente 'in de Polder rond Capelle'.

Ds. Stam was in zijn jonge jaren krachtadig tot God bekeerd. Door de neo-gereformeerden werd hij echter over het paard getild, waardoor hij het leven aan zijn ziel is kwijtgeraakt. Maar God heeft hem weer opgezocht, en hij mocht een tweede bekering ontvangen. Uit deze ervaringen sprak hij en hij waarschuwde vanaf de kansel voor die dode voorwerpelijke prediking en valse bevinding.

Ds. Stam predikte wekelijks in de Kinderdijk. Velen zijn er onder zijn eenvoudige en krachtige prediking toegebracht, waaronder de latere ouderling Herman Bas. Op 9

maart 1916 heeft hij er voor de laatste keer biddag gehouden. Ds. Bogaard leidde zijn begrafenis. Nadien preekte ds. Bogaard om de week donderdagsavonds in Capelle, tot aan de komst van ds. H. Vlot.

Piet de Bie

In de Gereformeerde Samenkomst kwam onder de prediking van ds. Stam veel van Gods volk. Een bekende en geachte man was Piet de Bie, die krachtadig tot God was bekeerd. In zijn eertijds vermaakte hij zich met harmonicamuziek, dansen en spel. Hij is echter krachtadig staande gehouden en vluchtte van zielsbenauwdheid in de griend. Toen werd de brug opgehaald; hij kon voortaan niet meer in de zonde leven. Kennelijke dingen zijn er van hem bekend. Hij mocht diep ontdekt worden aan zijn verdorven natuur, zodat hij vaak tegen zijn kinderen zei: "O, kinderen, als je eens wist wat voor een vader jullie hadden." Piet de Bie werkte op de touwbaan. Eens zei hij tegen zichzelf, toen hij bezig was een stuk touw door de bruine teer te halen: "Als dit touw er wit uitkomt, dan kan ik nog bekeerd worden." En het gebeurde: Het touw kwam er wit uit; hij kon nog bekeerd worden. Op een dag reisde Piet de Bie samen met Leendert Beverloo (1862-1940) met de trein van Rotterdam naar Gouda. Toen kwamen er een jongen en een meisje de trein binnen. De jongen had een harmonica op zijn rug. Toen Piet dat zag, begon hij te schreien, vanwege de droefheid over de zonde van zijn eertijds. Hij is gestorven met het versje uit Ps. 17: 8:

*Maar (blij vooruitzicht, dat mij streelt!)
Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen,
U in gerechtheid aanschouwen,
Verzadigd met Uw Godd'lijk beeld.*

De activiteiten van J.H. Bogaard

Rond 1905 ging de Hervormde godsdienstonderwijzer J.H. Bogaard uit Sliedrecht in zijn eigen voorkamer preken. Door de grote toeloop moest één grote schuur gebouwd worden. Bogaard timmerde zelf de preekstoel. De band met de Hervormde Kerk moest toen wel verbroken worden.

Bogaard wenste op zichzelf te blijven. Hij zocht bijvoorbeeld geen aansluiting bij de Christelijke Gereformeerde Kerk in Sliedrecht, waar van 1910 tot 1915 ds. J.D. Barth stond. Bogaard wist zich van God geroepen om, buiten alle bestaande kerkformaties om, te preken en op zichzelf te blijven staan.

Op den duur kwam er een vijfhonderd man naar de schuur, die het 'Hervormd Lokaal' werd genoemd. Bogaard bleef zelf altijd over 'de schuur' spreken. Hij heeft zijn hele leven in Sliedrecht gestaan en preekte in de week op maandag in Schiedam, op dinsdag in Hendrik-Ido-Ambacht, op donderdag in Capelle of Alblisserdam en later ook in Dordrecht.

Ongeveer in deze tijd ontstond het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten (1907), maar de activiteiten van ds. G.H. Kersten bekoorden hem niet. Bogaard zag in al die kerkelijke activiteiten en de oprichting van eigen scholen de vrome mens, die wat kon en wat was, en daarom wat wilde.

Bogaard had geen kerkenraad en een administratie ontbrak. Er werd wel gedoopt en huwelijken werden bevestigd, maar er was geen doopboek en er was geen huwelijksregister. Er waren ook geen leden, dus was er ook geen lidmatenboek.

Toen iemand eens aan hem vroeg: "Wat moet ik zeggen, als men mij vraagt waar ik gedoopt ben?", antwoordde hij: "Zeg maar: Ik ben gedoopt op de puinhopen van Jeruzalem."

Ook het doen van geloofsbelijdenis kende hij niet.

Bogaard wilde ook niet met 'dominee' of 'meneer' aangesproken worden; men zei gewoon: Bogaard.

Vier keer per jaar bediende hij het Heilig Avondmaal, waaraan ongeveer vijftig mensen deelnamen. De eerste tafel was voor 'de gerechtvaardigden', de tweede tafel voor hen die het buiten Christus niet konden stellen.

Men zegt dat er in één jaar zeventien mensen werden gerechtvaardigd. Als de genadewerkingen uitbleven, benauwde dat Bogaard. Was er soms een ban in het leger?

Hij haatte dogmatische disputen, want daar leefde de oude Adam zich uit. Aan studie in de eigenlijke zin kwam hij niet toe; voor hem telde uitsluitend het werk van de Geest! De prediking van ds. Bogaard was vrij emotioneel, zodat er tijdens de kerkdiensten veel werd gehuild.

Bogaard was gekleed in een zwart pak en droeg een zwart vest met een zwart strikje. Als het Heilig Avondmaal werd gehouden, droeg hij een wit strikje.

Van elektrisch licht en kachels in de kerk moest hij niets hebben. Dan zei hij: "Doe dat maar na mijn dood." In de winter maakte men gebruik van stoven, en petroleumlampen zorgden voor licht. Hij had geen bezwaar tegen een harmonium in de kerk. Ongeveer een maand na het overlijden van Ds. Stam, op 15 juni 1916, is Bogaard te Kinderdijk gaan prediken en ging hij daar vanaf toen vele malen voor.

Bestuurslid van de Gereformeerde Samenkomst

De heer Jan Vermeulen, later ouderling van de Gereformeerde Gemeente in Nederland, heeft zich in 1907 bij de Gereformeerde Samenkomst gevoegd. Meerdere jaren is hij als bestuurslid in de leesdiensten voorgegaan en heeft hij catechetisch onderwijs gegeven. Hij heeft daar onder meer gelijktijdig met W Koutstaal in het bestuur gezeten. W Koutstaal (1867-1939) was de vader van de latere diaken in de Gereformeerde Gemeente in Nederland, de heer J. Koutstaal. Toen hij in 1898 (vier jaar na de dood van zijn vader) trouwde met P. Klijnjan, werd hij eigenaar van het huis waar hij met zijn moeder woonde. Om geld van de bank te kunnen lenen, had zijn vader het huis verzekerd. Toen jaren later zoon Willem het laatste had afgelost, verbrandde hij in tegenwoordigheid van zijn kinderen de polis.

Koutstaal was een huisvriend van ds. Sterkenburg. Deze woonde vanaf 1888 enkele honderden meters bij hem vandaan, totdat hij in 1900 overleed op 91-jarige leeftijd. Koutstaal was een bedaagde, en zoals dat wordt genoemd, een bekommerde man, maar op zijn sterfbed is de Heere overgekomen en is hij ruim gestorven.

Wat aan het ontstaan van de gemeente voorafging

Ds. J.H. Bogaard was nauw betrokken bij de moeilijkheden die in de periode 1926-1927 in de Gereformeerde Samenkomst ontstonden. Een gedeelte van de Samenkomst kwam op zichzelf te staan. Wat was de oorzaak van die moeilijkheden? Waarschijnlijk na een avonddienst kwam een man in de consistorie die de predikant wilde spreken. De man besprak geestelijke zaken, die bij ds. Bogaard bijval vonden. Bestuurslid Vermeulen had echter zijn bedenkingen. Bij ds. Bogaard viel dat verkeerd.

De predikant deelde mee niet meer in Alblasterdam voor te zullen gaan, zolang Vermeulen in het bestuur zat. Vermeulen heeft zich daarna teruggetrokken en kerkte al spoedig niet meer bij de Gereformeerde Samenkomst. Waarschijnlijk heeft daarbij ook een rol gespeeld dat er juist in die tijd op de handel en wandel van een bestuurslid iets was aan te merken. Naar het oordeel van Vermeulen pakte het bestuur die zaak niet voldoende aan. Daar kwam ook nog bij dat Vermeulen, evenals de latere

ouderling Bas, in de preken van Bogaard zaken beluisterde die niet in overeenstemming met de waarheid waren.

Een gedeelte van de Gereformeerde Samenkomst stond achter Vermeulen.

Hun heengaan was een ingrijpende zaak. Onder de hoorders van ds. Bogaard waren verschillende kinderen van God en men was in die kringen de mening toegedaan dat er nog maar één ware dienstknecht in Nederland was overgebleven; dat was ds. Bogaard. Dat er nog meer Godvrezende en geroepen dienstknechten in ons land waren, was hun onbekend. Men leefde heel geïsoleerd en bleef in het eigen dorp wonen. Het kwam nauwelijks voor dat mensen uit hun geboortedorp vertrokken.

Vanaf 1927 kwam de groep in gezelschap bijeen en las men thuis de geschriften der vaders. Toch werd door de 'Groep Vermeulen' gevoeld dat het op zichzelf staan niet juist was. Verschillende kinderen des Heeren kregen werkzaamheden met die zaak. In een brief aan haar zuster Lien, die in Lisse woonde, schreef Neeltje de Bie van Asperen dat ds. Bogaard in Alblasserdam verwoesting had aangericht, maar dat Geertje Mudde mocht geloven "dat de Heere het verwoeste zou bebouwen." Dat mocht zij geloven toen de Heere grote weldaden in haar ziel heeft verheerlijkt.

Een brief van Neeltje de Bie van Asperen

Geertje Mudde-Den Besten was een weduwe van 34 jaar; zij zou in mei 1928 met ouderling Herman Bas trouwen. Deze Godvrezende vrouw overleed op 1 juni 1937.

De schrijfster, Neelte de Bie, schoondochter van de bekende Piet de Bie, was ook geen vreemdeling van het leven der genade. De in de brief genoemde zuster Mien woonde in Sliedrecht en kerkte bij ds. Bogaard. De in de brief genoemde Teuntje was hoogstwaarschijnlijk Teuntje Zwart-Den Besten, een zuster van Geertje den Besten.

Brief over Geertje den Besten. Als weduwe gehuwd met Herman Bas 1980-1994, te Alblasserdam.

Alblasserdam, begin januari 1928

Beste Lien,

Nu zal ik toch eens wat vertellen waar we allen zeer verblijd mee zijn. 't Is wel gewichtig om er over te schrijven, maar ik weet dat je er altijd ook zo graag van hoort, dus zal ik toch proberen er iets van te schrijven.

Geertje den Besten haar ziel is gered en ze is met een Drieënig God verzoend. Is dat geen eeuwig wonder in onze donkere dagen? Veertien dagen had ze het bitter bang gehad dat ze maar halve nachten op bed en soms tot half twee voor haar stoel lag vanwege het Godsgemis en het heimwee dat in haar ziel was met een gezicht van haar schuld en de afstand tussen de Heere en haar ziel en de Heere kwam alle grond uit haar vorige bevindingen weg te nemen. Nu kon ze niet anders meer zien dan eeuwig omkomen. Dit duurde tot zondagnacht. Toen is ze de hele nacht in de weer geweest en ze stond 's morgens op en er kwam met kracht in haar hart: Laat los en gij zult losgelaten worden.

En toen moest ze uitroepen: O Heere, als ik alles los moet laten, is het voor mij voor eeuwig kwijt, want ik heb geen grond voor mijn arme ziel. Dan wordt het voor mij sterven. En dat drong de Heere zo aan, dat ze 's maandags tegen de middag op de vloer ging zitten met haar kinderen bij haar en ze zei tegen het oudste meisje van 5 jaar: Jannigje, je moeder gaat sterven en als ze je moeder vinden, zeg dan maar tegen de mensen dat je moeder zich voor eeuwig bedrogen heeft en dat het voor eeuwig

verloren is.

En toen ze dat uitriep, trad in dat dodelijkst tijdsgewricht die dierbare HEERE Jezus tussen beide en sprak: Ik delg uw overtredingen uit als een nevel en gedenk uwer zonden niet meer. Hij kwam met Zijn dierbaar hartenbloed en bestreek haar hart en reinigde ze en ze gevoelde hoe dat haar zonden als een nevel werden weggedaan en hoe dat Hij ze tot de Vader bracht en sprak: Vader, hier is ze, ze was de Uwe, maar Gij hebt Mij dezelve gegeven, en Hij stelde ze de Vader voor als een reine maagd zonder vlek en zonder rimpel en ze gevoelde dat de Vader een welgevallen nam in het offer van de Zoon en sprak dat Hij niet meer op haar toornen noch schelden zou, en Hij ging ze prijzen en sprak: *Ziet, gij zijt geheel schoon Mijn vriendin*. En zij had niets over als een wegzakken en zinken onder het eeuwige wonder en de eeuwige liefde Gods.

En zo vond ik ze maandagmiddag. Het was nog maar net gebeurd toen ik kwam. Ik zag ze zitten in een hoek bij de schoorsteen en zag dat er wat gebeurd was en ik zei: Meisje, wat is er toch met jou gebeurd?

Dikke leden op haar ogen en onder een vloed van tranen vertelde ze me dit: O Lien ik kan je niet zeggen, de dadelijke ingang die dat in mijn hart gaf. Er lag niets tussen en ik kon in de dadelijkheid geloven dat dit een werk Gods was.

Toen ik er een poosje was, kwam Teuntje er ook en toen hebben we met z'n drieën als water en was bij elkaar gezeten over het eeuwig en onbegrijpelijk wonder van de Heere. En er was geen kracht meer in me, maar ik moest verder, want ik kwam er om boodschappen op te schrijven. Ik ben ten slotte weggegaan en we hebben aan elkanders hals geweend.

Lien, ik zal het nooit vergeten en o, dat bemoedigen dat ze toch voor mijn ziel deed; dat zij er zo goed onder gesteld was. Ik ben bij haar zuster naast haar wat bij zitten komen en meende terug te gaan. Maar toen kwam in me dat toen de Heere de stad Samaria verlost had, de melaatsen de stad ingingen om het te boodschappen en ik gevoelde dat er onderweg waren die er toch zo verblijd mee zouden zijn. Dus besloot ik maar verder te gaan en, o Lien, de blijdschap sprong in mijn hart op dat de Heere er eentje verlost had, Zijn daden en nog een blijkje van Zijn gunst had willen openbaren. Je kunt begrijpen de blijdschap bij Vermeulen, Herman Bas enz., wat ik allemaal niet schrijven kan.

Ik was 's avonds tien uur thuis en had er wel weer naartoe gewild uit de betrekking.

Des dinsdagmorgens moest ik naar Sliedrecht. Ik had daar een boodschap en ging gelijk naar een andere vriendin, waar ik het ook verteld heb. Die keek er natuurlijk vreemd van op en ze vond het ook groot. Toen ging ik 's middags naar huis en er was gedurig in mijn gedachten: In de tenten der rechtvaardigen is een stem des gejuichs en ik gevoelde dat er blijdschap bij haar was. Dus had ik zo'n verlangen om er te zijn en wat ze me toen vertelde, was niet minder groot. Ze vertelde dat ze 's nachts van halftwee tot vier uur geslapen had en toen wakker werd en dat de liefde van de Heere Jezus haar overstroomde en Hij tot haar sprak: Gij hebt niet ontvangen den Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze, maar gij hebt ontvangen den Geest der aanneming tot kinderen, door Welken wij roepen: Abba, Vader en toen kwam die Geest en getuigde met haar geest dat ze een kind Gods was en niet alleen een kind, maar ook een erfgenaam, een erfgenaam Gods en een mede-erfgenaam van de ganse Kerke Gods en ze kreeg een inzicht in de eeuwige heerlijkheid en wat het eens wezen zou als ze de kroon voor het gezegende Lam zou neerwerpen en zou zeggen: Gij zijt het waardig, Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed. Ze wist toen niet meer dat ze op de aarde was, maar gevoelde dat ze stond in haar enig Hoofd Christus en toen zong ze: *Ik zal met vreugd in 't huis des HEEREN gaan,*

*Om daar met lof Uw groten Naam te danken,
Jeruzalem, gij hoort die blijde klanken.*

En ze zei, toen nam ik er jullie allemaal bij en omarmde jullie en toen zong ik: Elk hef tmet mij den lof des Heeren aan.

Lien, ik ben nooit zo zielsverblijd geweest. 's Avonds kwamen Vermeulen, Herman Bas en meerderen. O Lien, die vereniging die er die avond geweest is, kan ik niet uitdrukken we zijn zielsverblijd geweest. Ze heeft er wel twee uur gesproken, o die overeenstemming onder elkander en die vereniging. Het was of we waarnamen dat de Heere met Zijn gunst tegenwoordig was. Wat hebben we toch gezongen onder een vloed van tranen: Uw goedheid, Heere is hemelhoog.

En Vermeulen gaf onder een vloed van tranen op: Hij heeft gedacht aan Zijn genade. Wij konden het niet op dat de Heere in dagen van zoveel verwoesting was overgekomen. Geertje had nog een terugleiding gehad, dat de Heere haar op haar twaalfde beloofd had: *Ik zal u onder de roede doen doorgaan, en Ik zal u brengen onder den band des verbonds.*

Maar ook dat toen **Bogaard** zo weg was gegaan de Heere haar beloofd had; *Dan zullen de heidenen in de plaatse rondom u zullen overgelaten zijn, weten dat Ik de Heere, de verstoorde plaatsen bebouw en het verwoeste beplant. Ik de Heere heb het gespoken en zal het doen.* (Ez. 36:36)

En ook: En dat nu alle beloften in Hem ja en amen waren. Wat is het toch groot. Een week tevoren was het nog zo laag afgelopen, dat ik dacht uit de verwoesting die je hoort en waarneemt dat de Heere ons allen zou overgeven en ik dacht: Als er nog eentje uit ons uitgehaald werd, zou ik kunnen geloven dat we U niet tegen hebben in deze zaak; doe toch een teken ons ten goede en dat had Vermeulen precies eender gehad. Dus je begrijpt, het is een dubbele blijdschap. Ik heb dikwijls gezegd: Wat zullen we U vergelden voor al de weldaden aan ons bewezen?

Nu Lien, ik houd er mee op hoor, alles kan ik toch niet schrijven wat we gehoord en waargenomen hebben, mochten wij tezamen verwaardigd worden den Heere te mogen zoeken, Die een eeuwige Waarmaker is van Zijn Woord, daar toch alle schatten en weldaden in Hem verborgen zijn en die Hem vindt, het leven vindt.

Nu Lien, je schrijft wel terug hè? Ik verlang soms weleens om jullie te zien, doch het is zo'n reis in de winter, dus ik schrijf daarom wat breed, duid het me niet ten kwade.

Ontvang met je man en kinderen tezamen ook van thuis en de familie, de hartelijke groeten van je zuster.

Brief van Herman Bas aan Cornelia van Reenen-Spelt.

Herman Bas werd geboren in 1900 te Alblasterdam, en overleed aldaar, na een moeilijke levensavond, op de hoge leeftijd van 94 jaar. Hij huwde in 1928 met de weduwe Geertje den Beste(n), geboren in 1894. Ze was een Godvrezende vrouw, die overleed in 1937.

Hij huwde op nieuw in 1940 met Huigje Bas, geboren in 1898 en overleden in 1947. Zo werd hij voor de tweede maal weduwnaar. In 1950 huwde hij met een tante van Betje, Lijntje van der Beek, geboren in 1919 en overleden in 2001.

Zo heeft Bas in zijn leven veel verdriet gehad. Zijn brieven getuigen van veel geestelijke strijd over zijn aandeel aan Christus, maar ook had hij een zwakke gezondheid. Ondanks dat nam hij in het kerkelijk leven een grote plaats in. Hij

verzette heel veel werk en ging ernstig en getrouw om met de zielen van zijn medereizigers. Van 1947 tot 1959 was hij lid van het curatorium en van 1928 tot 1960 ouderling van de gemeente te Alblasserdam.

Om te proeven hoe Herman Bas de nood van zijn bestaan en het verlangen van zijn ziel verwoordt, volgt van hem de onderstaande brief, geschreven aan Cornelia van Reenen-Spelt.

Alblasserdam, 29 december 1953

Zeer geliefde vriendin,

Vanmorgen mocht ik Uw briefje ontvangen en was er zeer mee verblijd en zeg er U nevens de Heere hartelijk dank voor. U schreef dat U zulk een armelijk briefje geschreven had. Maar, vriendin, overal waar liefde in is, is het niet arm, want daar is wat van de Heere in, want de liefde is uit God En dat het arm is, dat is maar een bewijs dat U behoort tot degenen waarvan de Heere zegt: Ik zal Mij doen overhouden een ellendig en arm volk, en die zullen op de Naam des Heeren betrouwen. U bent wel arm in Uzelven, maar U kunt toch schrijven dat het Kerstmis, Pasen en Pinksteren bij U geweest was, wat maar weinigen kunnen zegen. Is dat dan niet de grootste rijkdom? Uw Maker is Uw Man, Heere der Heirscharen is Zijn Naam. Ik kan geen grotere rijkdom uitdenken dan ledig en ontledigd te zijn in Uzelven, want dan bent U de Heere het meest aangenaam en het beste opgeborgen tegen datgene 't welk de Heere het meeste haat, nl de hoogmoed.

Ja Vriendin, voor u heb ik wel raad, maar voor mijzelf zie ik maar zeer weinig mogelijkheid hoe er ooit door te komen. Sinds enkele dagen zit ik op een heel erge wijze opgesloten in de zeer nare gevangenis van het rampzalig ongeloof Daarbij kou in mijn hoofd gevat, zodat ik weinig anders gewaar word dan toorn en ongenoegen en ik dag en nacht de nare gevolgen van mijn ellendige staat ondervind.

Vannacht van 2 tot 5 uur zeer in de greep van 't ongeloof dat het er toch slecht met mij zou aflopen, en ik geen heil bij God heb. En dan ook onder de wrede vuistslagen van satan, 't welk mij zeer benauwd doet zijn. O, hoe menig keer hebt U al dergelijke klachten van mij vernomen, zonder dat mijn banden weggenomen op zulk een wijze dat er oplossing van zaken gekomen is. 'k Heb nu 6 jaar in deze gevangenis gezocht en ben vaak twijfelmoedig. Ben zo verblijd als ik weer wat hope op de Heere gevoel, maar het is van korte duur. Ik ben ook wel eens erg bang voor mijn hoofd, waar ik al zoveel aan geleden heb. Ik denk zo dikwijls aan die uitdrukking die U eens schreef in één van Uw briefjes, dat bij Uw eerste kennisneming van de verlossing door het bloed, dat toen het geloof vloeide uit de Persoon des Middelaars. O, wat is dat toch groot, als men er zo geheel buiten staat en het zuivere Godswerk zo maar geopenbaard wordt Maar, Vriendin, ik zoek te verdragen, want 't zijn mijn eigen zonden. Maar soms is het zo onhoudbaar dat het een wonder zal zijn als ik uit de hel blijf Te weten dat ik zoveel zonde doe door dat ongeloof en er niet van los te kunnen komen, En toch van tijd tot tijd mijn klachten uit die nood nog proberen op te zenden. 'k Heb nog lang enige hoop gehad, nog eens uit zulk een staat verlost te worden, maar begin er nu aan te twijfelen. De Heere verbergt Zichzelf voor mij, maar dat is zo erg dat ik Zijn toorn zo gevoel en Hij mij als een wrede is. En dan zulke veranderlijke gemoedsgesteldheden. Was gisterenavond dat ik al die hoogmoed zo gevoelde en al de ellende van mijn hart. Toen was het dat ik een ogenblik, net alsof ik wegzonk. Toen kon ik het de Heere niet kwalijk nemen en was de nood groot. Toen kreeg ik liefde in mijn hart tot het Goddelijke recht. Maar, Vriendin, er gebeurde niets meer. En naderhand kreeg de vijand er zo vat op, dat het alles maar nabijkomend werk was bij mij en heb ik heel de nacht weinig geslapen en onder de vuistslagen des ongeloofs doorgebracht.

Geloof mij, Vriendin, dat er ter wereld geen groter zondaar is dan ik. Maar ik kan er niet op laten volgen: maar mij is barmhartigheid geschied. Ik zal ophouden met deze dingen, want u wordt daar ook niet mee gesticht. En ik zou er zeker niet over geschreven hebben, als ik niet wist dat u een Vriendin was die in de omstandigheden meeleeft. Ik hoop dat U na de lezing ervan hem maar in de kachel stopt. Ik geloof dat dat een grote les is, als je niks ziet als toorn en ongenoegen, om dan te zeggen dat de Heere nochtans komen zal. Ik probeer soms met de toezeggingen die de Heere gedaan heeft, te werken, maar het ongeloof is zo verschrikkelijk erg dat het zelfs Hem Die alle macht heeft, als krachteloos voorstelt.

O Vriendin, het is schrikkelijk wat ik neerschrijf ja zeer erg maar het is de wezenlijke inhoud van dat hels gedrocht. Nu, dat de Heere, Die alles vermag en meer doen kan dan alles wat wij bidden of vragen, nog eens neer mocht willen zien en uit Zijn Verbond mocht tevoorschijn komen. O, dat zou wat zijn! Indien U van zulk een vriend afscheid nam, zou ik het U niet kwalijk kunnen nemen. Laat mij hierover echter niet in het onzekere, maar schrijf dit met een enkel woord terug. U zult onze leraar misschien gehoord hebben. Hij heeft nogal eens goede gedachten van de Heere, hetwelk ik zeer op prijs stel. Hij heeft het hard nodig in al zijn drukwegen.

Verder wens ik U hartelijk toe, dat de Heere U ook met de jaarwisseling moge gedenken. Hij zij U goed en nabij, en moge Hij U die lijdzaamheid der heiligen schenken in alle druk en kruis en die ontmoetingen die Uw ziel lief zijn van Uw Bloedbruidegom. Hij zal toch nooit Zijn trouw aan Israël krenken. Ik las vanmiddag nog even dat het de weg van alle heiligen geweest is om al strijdende en worstelende het einddoel te bereiken. Dat zal ook Uw deel zijn en Hij geve U niet te vertragen, maar in nederigheid en zachtmoedigheid Uwe weg voort te zetten. Genade, genade alleen, zal alles goedmaken.

Zijt nu hartelijk gegroet en gedenk mijner in mijn diepe schuld en grote ellende.
Uw onwaardige en ellendige vriend H. Bas

Ook de groeten aan Alie en haar man. 'k Zou haar ook willen schrijven, maar zie er niet overheen.

Zie over Cornelia Van Reenen-Spelt:

Twaalf vrouwen die met God verzoend zijn; www.theologienet.nl

Verslag laatste tijd van Bogaard vóór zijn overlijden²

Kernachtig drukte ds. Van de Breevaart eens uit: 'Hij was wel een verachte fakkel en miskend, maar hij leefde dicht bij God.'" Haast treffender kon het ambtelijk leven van Bogaard niet weergegeven worden. Doch bij al het moeitevolle kon tijdens een dankdagdienst in 1932 getuigd worden: 'Het lijkt of de dagen van ruste en de renteniers-dagen reeds aangebroken zijn. Hij begint de vruchten der smarten over mijn ziel uit te regenen.' Diep zonk in zijn hart: 'En het geschiedde dat de bedelaar stierf, en van de engelen gedragen werd in Abrahams schoot'. Meerder malen mocht Bogaard bij een avondmaalsbediening de 'voorproeve daarvan smaken'.

Al verscheidene jaren mochten de voorgangers Hofman en Vlot, nog niet bevestigd, het Woord der verzoening in hun gemeenten uitdragen. Door Bogaard, die er de sacramenten bediende, werd vaak gedacht: *Ik word oud, was de bevestiging maar achter de rug, dan rust dat*. Dikwijls werd dan ook door hem gevraagd en gezegd: 'Ik weet het niet, maar Gij weet alle dingen'.

De weg daartoe werd in 1936 geopend en konden Hofman en Vlot op respectievelijk 27 mei en 3 juni van dat jaar in het wondere ambt bevestigd worden.

Hoe dichter bij het eind, des te sterker verwachtte Bogaard de zich ontsluitende oordelen. Al voor de biddag van 1935 was hem getoond 'dat de slagen van Zijn gerechtigheid op handen waren, dat Hij wrake zou doen, en toom afgieten'. Doch er waren er die zeiden: 'Het is Bogaard maar.'

Toen God hem persoonlijk ging aanspreken met: 'Ziet, ik heb het u gezegd, opdat, wanneer het geschied zal zijn, gij geloven moogt': dacht Bogaard dat hij de verwoesting nog gedeeltelijk of als van verre zou aanschouwen. Zeer ernstig was hij vanwege de laaghangende Godsgerichten. Hij had menigmaal niets aan te zeggen 'dan het vastbesloten oordeel'. Anderzijds zei hij ook steeds dat er maar één verbergings was, namelijk in 'die klove der steenrots'.

Als in een profetisch gezicht kreeg hij te zien 'mensen zwart van magerheid die op de straten neervielen en jongelingen die met hopen werden weggemaaid,' Het was zijn wens en gebed, hiervan geen toeschouwer meer te hoeven zijn. Zoals we nog zullen zien, heeft hij die wens verkregen.

In 1939 werd het meer en meer duidelijk dat het aardse huis van Bogaard afgebroken werd. Ruim een jaar voordat hij stierf werd, vanuit zakelijk oogpunt gezien, ten huize van hem de 'De Stichting tot instandhouding der kerkgemeenschap waarvan voorganger J. H. Bogaard' opgericht. Zo kon zijn particulier eigendom op de juiste wijze worden beheerd en voor de toekomst veilig gesteld worden. In de stichtingsakte nam men vijf bepalingen op over hoe de stichting 'geregeerd' moest worden. Vanaf januari zoekt men tevergeefs naar preekbeurten die gewoonlijk in het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJsselmonde onder Hendrik-Ido-Ambacht aangetroffen werden: Het waren allen voorboden dat hij tot zijn volkeren verzameld zou worden.

Op maandag 3 april 1939 werd door het eerder genoemde blad gemeld, dat de heren Hofman en Vlot op dinsdag aan de Onderdijksche rijweg als sprekers zouden optreden. Deze diensten werden voortgezet, totdat de heer Van de Breevaart als eigen

² "Voor 't nageslacht". Historische beschrijving van het Hervormd Lokaal te Capelle aan den IJssel. Samengesteld door D. Blom en C. Klomp

voorganger uitgestoten werd.

In dezelfde tijd kwam God ook A. Bijkerk 'op te eisen en te vorderen'. Deze ging vervolgens regelmatig in 't Ambacht voor en sprak een enkele maal in Sliedrecht als Bogaard door ziekte verhinderd was.

Uit de arbeid en worstelingen voor Hendrik-Ido-Ambacht had Bogaard onder tranen de ellendigen en nooddriftigen Wel eens toegeroepen: 'Sterf ik, God zal u gewisselijk bezoeken.' In 1939 heeft hij daarvan nog mogen zien. In datzelfde jaar mochten de latere voorgangers Andries Bijkerk (1908-1986), Gerrit van de Breevaart (1902-1974) -maar ook zijn vrouw- en Arie de Waard (1923-1984) tot volle ruimte komen. Mevrouw Van de Breevaart vertelt daar nog over:

Tijdens de ziekte van ds. Bogaard, heeft mijn man hem nog verteld, dat hij in een Drieënig God was geëindigd. Onze voorganger ging toen staan en legde zijn hand op de schouder van mijn man en hij zei: 'In de plaats van hun vaderen, zullen hun zonen zijn en also zal Zijn Naam voortgeplant worden van kind tot kind.'

Ds. A. Bijkerk

Tijdens Kerst 1939 laatst in een doopdienst voor. Opmerkelijk genoeg sprak hij nog betrekkelijk kort daarvoor op dankdag over de veelzeggende woorden: '*De gebeden van David, de zoon van Isai, hebben een einde.*' (Psalm 72 :20).

Op oudejaarsdag 31 december daaropvolgend bevestigde Bogaard zijn opvolger Bijkerk, waaruit moeilijkheden ontstonden.

Nog eenmaal betrad hij tot aller ontroering nog voor de aanvang van een zondagmorgendienst het kerkgebouw en riep: 'Kinderkens, houdt vrede onder elkander.'

Daar Bogaard niet door ziekte aan bed gebonden was, kon men hem dagelijks in zijn woonkamer vinden.

Op zondag 7 april 1940 voelde hij zijn einde naderen. De kerkgangers werden nog in de gelegenheid gesteld na de avonddienst afscheid te nemen. Gezeten in een gemakkelijke stoel was hij toen reeds stervende, want 'des namiddags ten kwart voor twaalf ure' blies hij de laatste adem uit. Zijn laatste woorden waren: 'Maar 't blij vooruitzicht, dat mij streelt!'

In de ouderdom van ruim 71 jaar mocht hij 'zacht en kalm, in die vrede, die alle verstand te boven gaat' ontslapen. Reeds jaren daarvoor had de Heere hem getoond, dat hij niet ouder dan 71 of 72 jaar zou worden.

Zoals hij in alle eenvoud had geleefd, is hij ook op vrijdag 12 april ter aarde besteld. Zijn stoffelijk overschot is naar ouder gewoonte niet in het kerkgebouw geweest.

Verslag Overlijden

Zondagavond, een paar uur nadat de dienst in het Herv. Lokaal, aan de Stationsweg, was geëindigd, is rustig ontslapen de heer Jan Hendrik Bogaard, die zoveel jaren in genoemd lokaal Zondag aan Zondag is voorgegaan.

Het was Maandagmorgen al vroeg in de gehele gemeente bekend, dat de heer Bogaard was overleden.

Niet zonder ontroering zal deze doods tijding zijn vernomen, immers de ontslapene was algemeen bekend en geacht.

De heer Bogaard was indertijd belijdend lid der Ned. Herv. Kerk en had zijn jonge jaren reeds begeerte om godsdienstonderwijzer te worden. Het was de bekende Ds. van Oosterzee die invloed op hem uitoefende en deze heeft hem mede opgeleid voor zijn examen tot godsdienstonderwijzer.

In het voormalige Evangelisatiegebouw was hij vele jaren voorlezer. In het verenigingsleven bleef hij niet achterwege en was mede oprichter van de C.J.M.V., te Sliedrecht, die dezer dagen een halve eeuw bestond.

De heer Bogaard kon zich van lieverlede niet verenigen met de gang van zaken in de Ned. Herv. Kerk, zodat tenslotte een verwijdering ontstond.

Toen hij als lidmaat der Herv. Kerk geschrapt was, bleef hij zich scharen onder de Hervormden en wilde geen aparte gemeente onder een of andere naam, zodat het lokaal, waarin hij voorging, genaamd werd Hervormd Lokaal.

De overledene voelde het als een roeping en een plicht met het evangeliserend werk te moeten doorgaan. Zijn koopmanschap liet hij varen, zodat hij meer tijd kreeg om zich geheel te kunnen wijden aan zijn z.i. opgelegde taak.

Nadat eerst in zijn eigen huis samenkomsten werden gehouden, moest door de vele toehoorders, naar een ander, groter pand worden omgezien en dit huis werd in die buurt gevonden.

Voor pl.m. 32 jaar zijn daar de eerste samenkomsten gehouden. Steeds meerderen kwamen onder zijn gehoor, zodat opnieuw naar een ander gebouw moest worden omgezien. Plannen werden toen beraamd om een eigen gebouw te stichten en dit is dan ook vrij spoedig verzezen, nl. aan de Stationsweg.

In dit gebouw, is de heer Bogaard steeds Zondag aan Zondag tweemaal en bijkans eiken Woensdagavond voorgegaan. Voorts trad hij elke week des Donderdagsavonds op in een gebouw van de 'Schilderbond' te Dordrecht.

Voor het laatst heeft hij gepredikt op Kerstmis. Hij gevoelde dat zijn krachten verminderden, want na deze dienst deelde hij mede, dat hij wellicht voor 't laatst was voorgegaan.

Zijn voorgevoel was juist; nadien heeft hij niet meer kunnen prediken. In zijn plaats werden toen de diensten af en toe geleid door de heer Bijkerk, van Hendrik Ido Ambacht.

De overledene, die ruim 71 jaar is geworden, had een open oog voor behoeftigen. De opmerkelijke lezer zal meermalen in ons blad hebben kunnen zien, dat de heer Bogaard gaarne zijn naam verleende aan een oproeping tot steun voor liefdadige doeleinden, zoals voor Finland, zwakke kind, reclassering, enz.

In allen eenvoud ging hij zijn weg en het was zijn wens dat z'n begrafenis in eenvoud plaats zou hebben.

Zo is dan hedenmiddag het stoffelijk omhulsel van 'n werkzaam leven, onder zeer grote belangstelling, ter ruste gelegd.

De Begrafenis

Voordat het stoffelijk overschot van de heer Bogaard aan de schoot der aarde werd toevertrouwd, werd in het gebouw aan de Stat.weg een rouwdienst gehouden. Uit de omtrek waren velen gekomen, om mede aan de overledene de laatste eer te bewijzen, zodat het gebouw te klein was, om de schare te bevatten. Paden en consistorie stonden vol.

De heer Bijkerk leidde de dienst. Allereerst werden gezongen enkele regels van Psalm 17 : 6, die de laatste woorden geweest zijn van de dode. *'Maar blij vooruitzicht dat mij streelt'*.

De voorganger las voor Openbaring 14 en sprak over een der verzen een rede uit. Na de beëindiging van de toespraak zong de gemeente Psalm 68 : 10.

Toen het lijk van de overledene uit de woning was gedragen en in de lijkwagen was geplaatst, sloten de kerkgangers zich bij de familie aan.

Een stoet van vele honderden mannen en vrouwen volgde de baar. Op het kerkhof droegen catechisanten de dode naar het vers gedolven graf.

Nadat zich de mensenmenigte op ordelijke wijze nabij de groeve had opgesteld, sprak allereerst de heer Vlot van Capelle a.d. IJssel, die de roeping van de heer Bogaard vergeleek met die van Noach, om de ark toe te bereiden. De bediening werd hem niet door menselijke ordening opgelegd, maar door God. Hij predikte onder smaad en hoon, en was alzo een kruisgezant en een waardig discipel van Jezus. Hij is een profeet geweest. De profeet is gestorven maar het Woord der Waarheid leeft.

Spreker sprak tenslotte enige woorden van troost tot de weduwe.

De heer H. Hofman uit Schiedam, vertelde een en ander over de levensloop van de overledene, o.a. hoe hij het twee volle jaren benauwd heeft gehad met de breuke Gods met land, volk en kerk; hoe hij begreep, dat God een twist had met Nederland en geroepen werd het volk Gods oordeel aan te zeggen, indien het zich niet bekeerde.

Hoe gaarne had hij het Nederlandse volk, dat de God der vaderen verlaten had, wakker geschud. Hij zei - daarop ziende - wel eens, dat het wel scheen of hij vergeefs geleefd had. Hij hoopte, dat God hem zou wegnemen vóór de oordelen Gods over land en volk kwamen en God heeft die bede verhoord.

Bogaard is gegaan, maar Gods Woord vergaat niet. De overledene kan niet beter worden geëerd, dan door dat men zijn leer volgt. Maar Bogaard heeft niet voor niets geleefd, want hij is het middel geweest om de ogen van sommigen te openen voor de waarheid Gods in Christus.

Het was de wens van de overledene dat op het graf twee verzen zouden worden gezongen uit Psalm 103.

Zo zong de grote schare dan eerst: 'Gelijk het gras is ons kortstondig leven' en daarna: 'Maar 's Heeren gunst zal over die Hem vrezen'.

Spreker eindigde met dankgebed.

De heer A. van de Giessen, alhier, dankte namens de weduwe en de verdere familie voor de eer aan de overledene bewezen en wees er op, dat hij, gelijk de Heiland, in Zijn leven bij de armen is geweest, maar bij de rijken in Zijn dood.

Onder de indruk van het gesprokene verliet de schare het kerkhof.

Lijst met data van predikanten uit de 'vrije gemeenten'

B. Sterkenburg

Geboren 3 januari 1809
Gestorven 18 januari 1900

H. Stam

Geboren 27 juni 1838
Oefenaar 1890
Bevestigd 1896
Gestorven 5 mei 1916

J. H. Bogaard

Geboren 28 juli 1868
Godsdienstonderwijzer 5 april 1893
Bevestigd 26 november 1908
Gestorven 7 april 1940

H. Vlot

Geboren 9 mei 1898
Oefenaar september 1927
Bevestigd 5 juni 1936
Gestorven 22 februari 1976

H. Hofman

Geboren 5 juni 1902
Oefenaar augustus 1929
Bevestigd 27 mei 1936
Gestorven 31 augustus 1975

A. Bijkerk

Geboren 14 december 1908
Oefenaar april 1939
Bevestigd 1 januari 1940
Gestorven 18 april 1986

G. van de Breevaart

Geboren 20 februari 1902
Oefenaar 31 december 1940
Bevestigd 20 april 1942
Gestorven 14 mei 1974

A. P. Verloop

Geboren 25 december 1909
Oefenaar 18 juni 1944
Bevestigd 9 juli 1951 te Alblasserdam
18 juni 1959 te Waddinxveen
Gestorven 1991

A. de Waard

Geboren 29 januari 1923
Oefenaar 12 februari 1967
Bevestigd 20 september 1968 te Alblasterdam
21 september 1976 te H. I. Ambacht
Gestorven 27 februari 1984

M. van Roon

Geboren 28 augustus 1926
Oefenaar 27 november 1974
Bevestigd 19 juni 1975
Geschorst augustus 1996
Afgezet 2 februari 1997
Gestroven 14 juli 2013

Voorrede preek Bogaard

Bij het zingen van Psalm 95 vers 2 en 3:

*'... Komt, buigen w'ons dan biddend neer;
Komt, laat ons knielen voor de HEER,
Die ons gemaakt heeft en verkoren.'*

Wat wij gezongen hebben zijn een paar zeer schone liederen, over God, over Zijn almacht, Zijn alomtegenwoordigheid en gezindheid, dienst der liefde en ter zaligheid. Staande tot opwekking om onze aardse herten hemelwaarts te trekken, om Hem als Schepper en Onderhouder ook dank te zeggen uit Zijn werken, want daaruit kan dat. Dus is het allereerst van God en van Zijn werken afhangerende.

Horen wij die en verstaan wij die en zeggen wij, dat God eerwaardig is, dan zegt Hij; 'Dan breng Ik het mee.' Het is niet om uit te drukken, wat een rijkdom de werken Gods meebrengen. Wij zien er soms wat van en dan moeten wij bekennen: ik heb het eigenlijk nooit begrepen, ik heb het niet verstaan. Wij beseffen, dat we er nooit achter waren en wat er van ons besef nog bloot overblijft, dat valt nog.

Heb je soms een boek, waar je met verbazing in leest. Dan kan je er soms enige bevattings van hebben, maar het is alleen maar aangenaam zolang, als je het leest en hoort en bemerkt en beseft. En och, vroeger zei ik: het is toch verschrikkelijk!

Ik had niet anders als bij Van Leeuwen in Dorcht, eens in de 14 dagen. Ik kon het niet bewaren, het maakte zich allemaal voeten. Dat komt, we hebben het wel gehoord, maar ze zijn niet in ons geweest, wij hebben ze niet omhelsd, ze zijn niet in ons gebleven.

Wij hebben voor de winkel gestaan en dit prachtig gevonden voor de kou, en dat voor de honger en dat voor de dorst, maar ja, het ligt alles, alles achter de winkelruiten, alleen die het krijgt, heeft er wat aan. Daaraan moet een elk maar eens denken, die zegt: ik ben van alles vervreemd, het is toch erg, ik weet geen raad meer. Laat die maar eens denken, wat het inhoudt, als de werken Gods in haar komen. Want die maken van een mens een harp, een luit, een cymbaal, een citer en een orgel, elk naar dat Gods Geest dat doet. Want Die doet dat. Wij kunnen dat niet, dat doen die werken Gods van binnen.

Ik heb er weleens geestelijk om gelachen. Eerst geschreeuwd en toen gelachen. Ik bedoel, nadat ze bij mij binnen zaten, die werken Gods. Ik wou graag God beantwoorden, maar dat kon ik niet, net zo min als jullie. Of zijn jullie niet van die akelige zielen, als je je eigen ziet? Ik wel, hoor! Zijn heerschappij is verbroken, dat is waar, maar het is niets beter geworden, en daar had ik om zitten schreeuwen, dat ik God geen eer kon geven; en dan praat de hel ook nog een woordje mee: Ben jij nou dat mens, dat overgegaan is? Kijk nou is, wat krijgt God er van?

Ik zou me tenslotte geschrikt hebben en gezegd: ik kan het onmogelijk langer geloven, er is niets meer, alleen de dood.

Net zo lang als Hij het oploste en toen ben ik heilig aan het lachen gegaan. Ik merkte: zo lang ik zo min was, kon ik geen scha belopen! En dat kan niemand. Maar aan verbeelding, dat hij wat kan, en wat is, en wat meer is als een ander, daar loopt hij schade bij. Maar niets te bezitten en te hebben, daar kan je nooit geen schade aan lopen, dat maakt hem alleen vatbaar.

Ik sprak dat uit als een vanzelfheid, net zo gewoon hè: ik kent hier niet meer hebben als de gaven en de verlichting die Hij mij gaf. En Hij liet me zien, hoe het hier boven zou wezen en ik zou volgegoten zijn geworden uit het aanwezige Gods. Dus die nederigheid, daar kan je geen scha bij lopen en die dus de grootste leegloper is, die

kan er het meeste van hebben, die de onnozelen zijn in het kwaad, zijn het beste geschikt om Gods werken te bewonderen en er van te ontvangen in het binnenste.

Toen die versjes in mij kwamen vanmiddag, maakte vooral het laatste indruk op mij:
*'Komt, buigen we ons dan biddend neer;
 Komt, laat ons knielen voor de HEER,
 Die ons gemaakt heeft en verkoren.'*

Dat zijn twee uitmuntende dingen, die hierin van God getuigd worden. Want God heeft alles aan Zijn eigen kant en wij zeggen: het zou niet goed zijn, als dat niet gebeurde. Vooreerst staat er: Die ons gemaakt heeft. Want dat is zo: Hij is de Schepper van alle dingen, dus ook van ons. Dus ons aanzijn van mens en schepsel, met alle gaven Gods", die ons gediend hebben in de natuur, zijn bij God, Daar komt nog het verkoren-zijn bij.

Je zult zeggen: hoor eens, Bogaard, denk er om, dat de verkiezing een groot gewichtig werk is! Ja, dat geloof ik ook, dus heb ik hetzelfde geloof als jullie. Toen er alles was, ben ik er achter gekomen, dat ik ook een uitverkoorne was. Daarover hebben ze weleens wat verteld van Smijtegelt. Daar vroeg een man eens aan hem: och dominee, zou je me niet een kenmerk kunnen geven, dat ik ook een uitverkoorne ben?

Hij zei: ik zal het proberen: dan moet je niet rusten, voordat Christus je Zaligmaker geworden is, en van al je zonden je verlost, en dan moet je daarbij doen, als je die Middelaar hebt, dat je ook niet rust, voordat die God je Vader geworden is en dan maak je grote kans, dat je ook een uitverkoorne bent.

Nou, ik heb Smijtegelt niet gekend, en ik blijf helemaal van die man af ook, maar toch is het mijn schrijver niet. Dat is maar net, hoe het in de smaak valt natuurlijk: de één heeft liever de moeder en de ander de dochter. Dus zeg ik niets van die man. Dat geeft hier geen steek of de ene helft zegt: 'Nou, dat is me een man', en de ander komt er weer tegenin. Dat geeft niemendal, en dat zei ik maar bij wijze van spreken. En als jullie zeggen: 'die zalige Smijtegelt', mij best.

Als je maar weet, dat die man, al wat hij geschreven heeft over de verzoening met en de uitverkiezing dóór Christus, hij dat ook zelf wist. En nou kan je wel zeggen: 'ik lees een stukje van Smijtegelt en o, dat is zo dierbaar', maar hij heeft het over Gods volk ! En als wij wat gevonden hebben, dat ons nogal aanstaat, dan leggen we er een vouwtje bij, of een bandje en dan praten we over die zalige Smijtegelt. Maar, hebben we hetzelfde geloof als die man?

Ja, daar komt het tenslotte op aan, of wij hetzelfde geloof delen. Want ik heb ook wel eens gelezen van hem, en dan zeg ik: je bent toch bepaald een echt bekeerd mens geweest.

Nou, toen ik alles had, daar kom ik in de bezwaren. Ik had er nog geen titel of jota van gezegd of verteld, want ik wou niet, omdat, als ik het vertelde, er mijn zondige tong en onreine lippen en keel er voor gebruiken moest. En het was voor mij zo heilig, dat ik moest zwijgen. Maar God maakte mij schuldig en deed me dat zien. Ik zei: *Heere, wat heb ik gedaan?* En Hij maakte me bekend, dat Hij de eer wilde hebben van Zijn werk. Ik zeg: maar, Heere, dat ik gezwegen heb, is geschied, omdat ik bang was U te beledigen, maar ben ik dan verplicht dat te doen?

Dus maakte ik grote kans om de verkiezing achter te houden, niet toen ik een begerig mens was, maar toen Hij mijn Hoofd was geworden, toen openbaarde Hij mij, dat ik een gelovige was en wel zo, dat God nooit buiten mij geweest was en ik nooit buiten God. Maar ik ben er geen voorstander van om met de verkiezing voorop te staan en als hij een toeknikje heeft om te zeggen: dat is een uitverkoorne ziel. En als er een traan of een zucht is en: in die tijd eens ziek geweest, nou, en toen ging 't al aardig

hoor! Nee, zo ben ik niet, maar toch is het waar, wat hier staat: Die ons gemaakt heeft en verkoren.

Wat Hij miljoenen onder het pauselijk juk, - want je acht het misschien weinig, maar het is zeer groot - , wat Hij miljoenen onder het pauselijk juk nooit laat horen, dat hebben jullie voor het grijpen. Daar hebben onze voorouders 80 jaar voor gevochten, en goed en bloed voor over gehad. Dus eigenlijk is het een zeer groot iets. Je zult zeggen: ja, maar die oude geschiedenis. Maar dan moet ik je toch eens wat vertellen van een nieuwe geschiedenis.

Ik heb een vriend, sommigen kennen hem hier, en die werkt onder de Bosch, en ligt daar bij roomse mensen in de kost. Ik ontmoette hem eens en zei: 'Hoe maak je het onder die roomsen?'

'O, best hoor, ze zijn zo nieuwsgierig en willen alles weten, want ze weten van niets; ik kan er alles kwijt.'

Ik zeg: 'Wat zijn dat dan voor mensen?'

'O, drie vrouwen en een knecht. De ene is weduwe en de andere haar man was in een klooster.'

'Hoe komt dat dan?'

'Dat zal ik je vertellen. Die ene was altijd bezig met Maria of een andere heilige aan te roepen en te vragen of haar man weer thuis mocht komen. Want wat was er eigenlijk gebeurd? De pastoor was op een keer in huis en verzocht die man om bij hem te komen. Maar hij kwam intussen nooit meer thuis, zij hadden hem in het klooster getransporteerd, want de heiligen zijn baas.'

'Maar wat had hij dan gedaan?'

'Ja, hij moest daar hard werken,' zei ze.

Ik vroeg: 'hoe praatte hij dan?'

'Ja, hij praatte, dat de pastoor en de kapelaan en de paus, ja, dat heel de kerk niet goed was.'

'Nou,' zei mijn vriend, 'dan kan hij hetzelfde geloof wel hebben als ik. Ik geloof dat ook niet. Ik geloof in Jezus Christus, de enige grond, van God gegeven en van al die heiligen, waar jullie over praten, geloof ik niets. Het waren zelf ook mensen, die gezaligd moesten worden uit genade. Dus is het nog schadelijk voor de samenleving. Pak maar in, hoor.'

Dus wij leven in de verkiezing van God en dat wij het vertrappen en onderschatten, kan je misschien nog wel eens duur te staan komen, want dat behoort er onder, dat je je kostelijke tijd zo voorbij hebt laten gaan met je niet te benaarstigen, voor zo ver je kan, zoekende eerst het Koninkrijk, om te zijn een waar gelovige, opgeborgen in Christus Jezus. -

Die dingen werken in mij, ik kan ze niet van me afschudden en ik geloof dat er van die verkiezing wel degelijk moet gesproken worden. -

Wat miljoenen niet hebben, hebben jullie. Maar dat hebben jullie niet verkozen, dat heeft God gedaan. Wat anderen niet genieten, geniet gij. En nu maar goed luisteren en aanhoren, want daar wordt geboekt van uw eeuwige behoudenis, voor niets. Waar je terecht gekomen bent met al je zonden, zonder enige waarde, - je moet kapot en verguisd zijn en dat het zo erg is, dat je niets meer hebt, - om uit die eeuwige genade Gods alles te bezitten wat tot de eeuwige zaligheid van node is.

Is dat niets? Behoorde dat niet op u en op mij af te geven: *Komt laat ons knielen voor de Heer, Die ons gemaakt heeft en verkoren?* We zouden moeten zeggen: dat zal ik zeker doen, al kwam ik in de hel terecht, al dansten al de duivelen om mij heen en al vloog hij mij naar de keel, ik zal het zeker doen, want als ik het nu niet doe, in de hel kan het niet meer - wij hebben werk met duivelspraatjes: 'o, en 't is verschrikkelijk!'

Maar God weet van die verschrikkelijke dingen niets, maar Hij heeft een verschrikkelijk lijden over Zijn heilig Kind Jezus gebracht. Dat is verschrikkelijk. En de hel, als je daartoe gestoten wordt, dat is verschrikkelijk. Maar dat je met je zonden zit en geen raad weet, dat is zo verschrikkelijk niet. Dan heb je plaats voor die Zaligmaker, om in je te wonen. Maar als wij een goed mens willen zijn en wat willen hebben, dan zeggen wij: het is verschrikkelijk. Maar ja, dat zeggen wij soms al, als je een dubbeltje teveel betaald hebt. Maar dat is geen zonde. Of, als we een abuis gehad hebben met dit of met dat. Maar dit is zonde, dat wij van zo'n grote zaligheid niet het hoognodig gebruik maken.

Daarom staat er, *dat die Geest gekomen zijnde, de wereld zal overtuigen van zonde, gerechtigheid en van oordeel. Van zonde, omdat ze in Mij niet geloven.*

Ze mogen wel, maar ze doen het niet. Er zit hoogmoed in het hart en die doet het niet. Maar als je maar moest, dan deed je het wel! Maar je staat nog te hoog, je hebt nog money om uit te geven en nog hoop, dat je nog eens een schuifje krijgen zal en dat het beter zal gaan.

Maar je zal wel teleurgesteld uitkomen. Er komt geen betere tijd, als dat wij zien, voelen en tasten kunnen: ik kan het niet meer houden buiten God in Christus. Dat is de beste tijd, die er komen kan: om ons voor God te buigen.

Misschien is er onder ons veel arbeid der liefde, maar het heeft nooit tot gevolg gehad: ik buig mij biddend neer. Denk nou eens na: zijt gij ooit een buigende geweest?

Je zal zeggen: 'nou, reken er op'. Maar, ho eens, ik bedoel met je hart! Laat dat dan gebeuren. Laat dan, dat God onze Maker is, en dat Hij onze Oorsprong is, dat, al wat wij in de natuur al gehad hebben, van Hem en van Zijn goedheid is, en dat, wat Hij aan ons doet boven de hel, dat dat Zijn liefde en vergunning is, en dat Hij ons roept om tot Hem te komen en dat het enkel een middel is, dat het zou gebeuren: het is bij God en Zijn genade zo mild, Goddelijk, weldadig en gemeenzaam, dat zij zeggen 'Komt, doet mee, laat ons knielen voor de Heer'.

Laten wij het eens opgeven dien ongelijke strijd, laat ik eens vallen, ik heb het nooit gedaan, maar ik kan het tegen zo'n Wezen niet langer uithouden, dit leven is mij een hel, mijn zonde grijpen mij bij de keel, ik heb niets meer en ik voel het: het blijft doorgaan tot mijn laatste snik.

Laat dan de laatste snik dat wezen: *'Komt laat ons knielen voor de Heer, Die ons gemaakt heeft en verkoren'*. Om er Hem in te beproeven of Hij Zijn Woord doet en bewijst:

*'Zijn' is de zee, z' is door Zijn kracht,
met al het droge voortgebracht.*

't Moet alles naar Zijn wetten horen'.

Dan is de hel en de zonde en alles in de wereld al weg: *"t Is al gehoorzaam op Zijn wenken'*. 't Zal aan Zijn oogmerk zeker moeten beantwoorden.

Opdat toch niemand achterstallig zij, en van nalatige weerbarstigheid zich voedt en tegenstand biedt, en voortgaat en daarin volhardt, vraag ik een wijle aandacht voor het getuigenis Gods.

Zoeken wij vooraf Zijn Aangezicht om Zijn onmisbare zegen ...

(En dan volgt na het grote gebed de preek over Lucas 9 : 44 tot 48)

P.s.

Ook de geschiedbeschrijving gebeurt vanuit een verkregen beeld; verkregen door de overleveringen, door hetgeen op papier stond, of door hetgeen anderszins bijdroeg tot de vorming van dit beeld. Het is zaak om met een redelijke betrouwbaarheid de geschiedenis weer te geven. Dit kan evenwel alleen maar als er enig invoelingsvermogen is om te bevatten en aan te voelen wat de te beschrijven personen heeft bewogen te zijn, wie ze waren en te doen wat ze gedaan hebben.

In het geval van ds. Bogaard wordt een dergelijk gevoel bijna geheel gemist in de november 1982 verschenen brochure over hem van ds. J.H. van der Giessen onder de titel "'Rondom Bogaard.'"

Deze brochure diende oorspronkelijk in 1980 als een kandidaatsscriptie ten behoeve van het kerkelijk examen vaderlandse kerkgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Utrecht voor de docent prof. dr. O.J. de Jong. Deze scriptie is met een schijnbare objectiviteit geschreven. Maar juist door die objectiviteit en het gebrek aan invoelingsvermogen tekent deze brochure een onjuist beeld van ds. Bogaard. Nog afgezien van kennelijke onjuistheden.

Overigens is het niet de bedoeling om dit hoofdstuk over ds. Bogaard te "misbruiken" om de brochure en haar auteur te bestrijden. Want ook dan ontstaat er een onjuist beeld van ds. Bogaard.

Overgenomen: P. van de Breevaart: *De breuk beleefd.*

PREKEN

1. Predicatie over Spreuken 16 : 14 - 15

Zingen: Psalm 138: 1.

Lezen: Spreuken 16.

Voorrede.

Niets, als alleen zondigen kunnen wij. Allen, in wie Gods Geest werkt, kunnen weten dat zelfs het goede dat ze willen, niet in hen woont, maar het kwade, dat zij niet willen. Soms zijn wij door de hand en bemoeienissen Gods eens anders dan gewoon. Wij hebben dan andere gedachten, andere wensen en begeerten. Zien wij in dit verband naar Petrus. Bij de verheerlijking op de berg is zijn zeggen: "Heere, het is goed dat wij hier zijn, laat ons hier tabernakelen maken." Hier wil hij wonen. Toen zij van de berg afkwamen, brengt Jezus het gesprek echter op een geheel ander onderwerp, dat ze niet machtig waren. Jezus zeide: "Zegt niemand dit gezicht, totdat de Zoon des mensen zal opgestaan zijn uit de doden." Al hun genot is weg en zij peinzen over wat dat is: opstaan uit de doden. We merken, dat Jezus hen aanstonds bij de hand neemt, en die zoete tijd weer tot de geschiedenis doet geraken. Zij kunnen niet wat ze willen, en moeten weer in hetzelfde scheepje van: dat weet ik niet, en, wat zal er nog gebeuren?

Soms zakken de handen wel eens en hangt de lip als we merken dat de hoogste genietingen in dit leven zo kort duren. Dan doen we liefst het zwijgen er maar toe, als ons gevraagd wordt onze bevinding te vertellen. Dit vindt zijn oorzaak daarin, dat we voelen niet meer te zijn, zoals wij willen wezen. Het bewijst, dat alleen de werken van God God eren. Dus als wij er niet vol van zijn, kunnen wij het niet, zoals wij het zouden willen. Dat is altijd al zo geweest. De werken Gods eisen onze genegenheden op, veredelen onze gedachten, geven ons lust om dat te zoeken. Zo behoort het dan een ieder duidelijk te zijn, dat dat weinige, dat daarvan voor onze aandacht komt, onmisbaar is om ons tot zoeken aan te zetten. De werken Gods leren ons God te prijzen en Hem dank te brengen.

Zo zongen we ook:

*'k Zal met mijn ganse hart Uw eer,
Vermelden Heer,
U dank bewijzen.
'k Zal U, in 't midden van de goon,
Op hogen toon,
Met Psalmen prijzen.*

Hier komt openbaar: een mens, die God in rechten eerbiedigt en daaruit die ruimte geniet. 't Komt voor, dat we God niet in rechten eren en toch ruimte willen genieten. Ik herinner me nog, dat ik graag een gelovige was, geen schijn gelovige, maar zo, dat het geldig was voor de eeuwigheid, dat ik er geen kwaad bij kon, al kwam dood en hel. Maar ik was het niet. Nu wilde ik er achter komen hoe Gods volk dat gekregen had. Daarom luisterde ik scherp, doch ik hoorde nooit wat ik graag horen wilde. Maar van achteren was het dit: Ik was niet rijp, ik stond nog maar naar de bewijzen. Ik wilde ook bekeerd wezen, maar begreep niet, eerst flink onbekeerd te moeten worden. Van alle kanten moesten mijn zonden open komen. Ik was mijn zonden wel bewust, maar niet voldoende. Had men mij in die tijd gevraagd: "Heb jij zo'n behoefte aan bekering?"

Dan zou mijn antwoord waarschijnlijk geweest zijn: "Wel neen, maar je weet toch de

dag van je dood niet."

Dus ik wou eigenlijk in de assurantie wezen en zeker weten, dat ik er geen kwaad bij kon. Maar de ervaring leert, dat de bekering zo nooit plaats heeft. Niet de zwaarte van onze zonden, maar de gedachte in de hel te zullen komen, doet ons vaak zo zijn. Een kameraad van me indertijd, vertelde me eens van zijn verzoening met een Drie-enig God. Doch ik begreep het niet erg, daar ik wist hoe hij was.

Achteraf bleek, dat dat geen wonder was. Op een keer zei hij: "Ik kreeg toch zulke vreemde woorden vanmorgen."

"Zo, welke dan?" "Deze woorden kwamen in me: "Ik zoude u wel verlossen, maar gij dicht leugen en tegen Mij."

Ik zeg: "Dat is dan toch wel echt aan jouw adres geweest."

Wat bleek? Hij had het maar gelezen in een boek van Hellenbroek. Maar Hellenbroek brengt niemand in de hemel, hij is er zelf ook uit genade gebracht. Dat is dus niet genoeg, er moet een innerlijke kennis in onze ziel gewrocht worden. Kennis van onze zonden en van ons onvermogen, dat we niets kunnen wat goed is. De genade Gods brengt nu in ons teweeg, onze losmaking, en eerst dan kunnen we zeggen: *'k Zal met mijn ganse hart Uw eer, Vermelden Heer, U dank bewijzen.*

Als we nu niet losgemaakt zijn, dan kunnen we het wel een aangenaam lied vinden, doch als we oprecht zijn, moeten we erkennen het niet te kunnen zingen zoals het behoort. We moeten daarom Jezus toelaten, om onze banden los te maken. Als dat binnen in ons is: verlossing van de banden der zonden en der hel, de vrijmaking door de genade, zoals die in Christus Jezus is, dan kan dat wel. Loopt dan mee tot het einde toe en hebt dan geen benauwdheid, als eigen werk afgebroken wordt. Ik heb ook alles moeten inruilen, het mijne had geen waarde. Dus bedenkt, dat wij geroepen worden tot vrijheid.

Je zult zeggen: "Ik kan het niet bekijken."

Ik kon dat ook niet, ik verwacht het daarom ook van jullie niet. God heeft me ook gezegd, dat er niemand onder mijn gehoor kan komen, die het kan bekijken. Hier geldt de waarheid Gods en die is onwrikbaar. Wordt alles verwoest, Zijn woord zal blijven, zo waarachtig als God leeft.

Toen ik God Drie-enig had leren kennen, lag ik op een Zaterdag God te bidden om genade, voor de daarop volgende dag. Ik was toen niet zo'n vers bekeerd mens meer, dus ik wist, daar is genade toe nodig. Nu hoorde ik niet anders als: "De val is groot, de val is groot."

Ik zei tegen degenen, die me 't naast waren: "Je moet maar niet raar kijken, als ik vandaag of morgen eens een reuze tuimeling maak, want dat houdt maar aan: "De val is groot, de val is groot."

Wat was nu die val? Terwijl ik daar lag te bidden om genade, kwam God en wees me er op, dat ik nooit geweten had hoe ik moest gezaligd worden. Dat gold niet alleen van mij, neen, God liet me zien, dat er niemand, wie ook, in de wereld was, die dat wist. Al had je rijkdom en verstand, al genoot je eer en hoogachting in deze wereld, het schiet alles tekort. Het koninkrijk Gods is niet vleeselijk, maar geestelijk. Al deze dingen zijn uit God. Toen werd me duidelijk, dat allen, die ooit onder mijn gehoor zouden komen, niet hoger waren dan ik. Doch God stelde er tegenover, Zijn eeuwig verbond om die armoe en dat gebrek weg te vagen. Hij neemt alles voor Zijn rekening. Dat geloof doet me gaan en mijn ambt waarnemen. En lijk ik nu soms maar op een geraamte, net of ik het vlees kwijt ben, dan is mijn gebed: *"Heere, U weet alle dingen. Waar ga ik toch heen, U bent toch mijn Vader."*

Dat alles heb ik geleerd uit de kennis en genade Gods in Christus. Woont dit niet in ons, dan kennen we niet, wat we zongen in dezen Psalm. Dat dan van de

noodzakelijkheid van het werk Gods in mij en in u zulk een gevoel zij, dat dat alleen meebrengt, dat wij God eren en vereren. Laten dan geen zonden, geen wereld en geen hel ons beletsels zijn, maar dat wij verlossing zoeken door Zijn genade. Ik vraag daarom ook een wijle uw aandacht voor het getuigenis. Dat de Heilige Geest Zijn woord aan ons bestede tot Zijn verheerlijking.

Het woord, waartoe ik een wijle uw aandacht verzoek, vindt u in het straks gelezen Spreuken 16, de verzen 14 en 15, waar wij dit lezen:

14 De grimmigheid des konings is als de boden des doods; maar een wijs man zal die verzoenen. 15 In het licht van des konings aangezicht is leven; en zijn welgevallen is als een wolk des spaden regens.

Leerrede.

God geeft ons het boek "de Spreuken" als canoniek, dus met Goddelijk gezag. Het vormt een deel van het grote geheel "het woord Gods." Als de inhoud van dit boek, ook van onze tekst, nu alleen uiterlijk moet genomen worden, is het dan wel van een betamelijk goddelijk gezag? Laten we daarom de voorgelezen woorden, die van Goddelijke oorsprong zijn, ook hun geestelijke strekking laten behouden. Waarom zouden wij niet recht op ons doel af gaan, en spreken van de zaken van Christus? We lezen in Psalm 2 van de koningen der aarde, die vermetel samenkomen waren, om de Heere naar de kroon te steken, en tegen Zijn Gezalfde op te staan. Zijn Gezalfde, van wie Hij zegt: "Ik toch heb Mijnen Koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid." Dus ook hier is sprake van koning in betrekking tot Jezus.

In onze tekst vinden wij in dezelfde zin gesproken over Jezus, dus als Koning. In het Oude Testament wordt meerdere malen gehandeld over de ambten van Christus. Nu eens over Zijn ambt als Leraar, dan weer als Priester, dan weer, zoals hier, valt de nadruk op Zijn Koningschap.

Niets schijnt in deze wereld minder waar te zijn dan: Jezus Koning. Bezien wij echter alles in zijn juiste verhouding, dan is het toch waar. In de afval, die zich steeds meer voltrekt, behoeven we niets anders te zien, als wat het woord Gods ons hiervan voorspelt. Daarmee valt echter het Koningschap van Christus niet, integendeel! Alles wat op deze aardbodem plaats heeft, geeft ons te meer reden om ons aan die Rots der eeuwen vast te klemmen en alles van die enige, van God Gezalfde, te verwachten. Dat alleen kan ons leren, met een vrije en goede consciëntie tegen de duivel en zijn ganse rijk te strijden, en eenmaal te overwinnen. Waar vinden we in deze tijd het soevereine koningschap nog? Waar is nog een koning, die beschikken kan over het leven en de dood van zijn onderdanen?

Ook in ons land is dat verdwenen. Het volk is in macht toegenomen ten koste van de macht van de soeverein. Zo zijn wij eigenlijk allemaal soevereine mensen geworden. Dus het koningschap is vervallen en is niet meer zoals het oorspronkelijk was. Hoe vervallen is ook de staat. Zo mag het zijn hier op aarde, God evenwel zorgt, dat Hij soeverein blijft. Daarom is ook Christus een soeverein Koning. Dat behoort bij ons in zuivere erkenning te worden. Christus soeverein en wij onderdanen van zulk een Koning, die Zijn gezag van God heeft. Christus van God tot Koning gezalfd. Tijdens Jezus omwandeling op aarde is Hij ook zo door God aangesproken: "Deze is Mijn geliefde, in welken Ik Mijn welbehagen heb, hoort Hem."

God eist dus van ons, onderdanen van Christus te worden, Hem te horen en te gehoorzamen. Hem komt toe, dat Hij door ons van harte gehuldigd wordt, en wij Hem als onze Soeverein erkennen.

Van nature doen we dat niet, daarom moet de knoop der ongerechtigheid, die in ons hart aanwezig is, losgemaakt worden. Dat is het werk van Gods genade. Kennen we die genade niet, zo geloven we ook niet in Hem die Christus gezonden heeft, noch in de Gezondene zelf. Zoekt na waarom gij niet geloofd, waarom gij Hem niet huldt. Welke mededingers heeft die Koning bij ons? Zijn we het zelf? Zijn de mensen het? Is het de hel?

Onderzoekt het! Wij lezen uitdrukkelijk, dat ook de apostelen de mensen tot dat onderzoek drongen. Want Petrus, de schare overziende, begon te spreken: "Bekeert u." Waarom? Opdat zij hun zonden zouden laten afwassen in het bloed van Christus, en het eeuwige leven zouden ontvangen uit genade. Dat is de apostolische leer, de leer van het woord Gods. Petrus zegt verder: "Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zo velen als er de Heere onze God toe roepen zal. En met veel meer andere woorden betuigde hij, en vermaande ze, zeggende: "Wordt behouden van dit verkeerd geslacht."

Dus de boel moest stuk, zij moesten met hun zonden voor God vallen, om zo'n Koning te ontvangen en onderdanen te worden van Jezus. Koninklijk spreekt en handelt het woord Gods er over. Hij zelf heeft daar ook van getuigd toen Hij voor Pilatus stond, die Hem vraagde: "Zijt Gij een koning?" "Hiertoe", zegt Hij, "ben Ik geboren, en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Een iegelijk, die uit de waarheid is, hoort Mijn stem."

Dat is de Koning met Zijn onderdanen, levende in de waarheid Gods, buiten de wereld, henzelf en de hel. Want dat zijn leugenaars. Al wat wij van de hel geleerd hebben is onwaarheid. Al wat wij uit onszelf doen, is te kort en te smal. Dus het enige is, dat wij Christus aannemen, als een verlorene, opdat wij met Zijn gaven en schatten en genade verrijkt worden, en Hem erkennen, dan zijn we gered. Wat is alzo onze redding? Dat wij uit de hel gebuit, en van onze zonden verlost worden, en des eeuwigen levens geschikt door Christus bloed. Christus past ons Zijn gerechtigheid toe, die geldt voor God en wel zo, als hadden wij zelf, in onze eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan. Jezus de enige waarachtige grond voor elke zondaar.

Daarom bekende ook ik, toen ik uit mijn zonedood opkwam: "Gij zijt mijn enige Koning, die recht op mij heeft. Wil mij door Uw woord regeren en bezitten door Uwen Geest." Dat zijn de rechten, die Hem het geloof toekent. Degenen, die dat niet in zich hebben, zijn geen gelovigen zoals het behoort. Ze hebben dat slechts van horen zeggen, en dat is niet voldoende in het koninkrijk Gods. Hij is de deur, door welke wij ingaan, het middel waardoor wij verzoening krijgen bij God.

O, bedenken wij eens, wat Hij achterliet, toen hij heenging. Toen was Zijn woord aan hen: "Mij is gegeven alle macht, in hemel en op aarde." En Hij zegt hun verder Zijn hulp toe, zeggende: "En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen, tot de voleinding der wereld." Dat heeft de apostel Mattheüs met een Amen besloten, hechtende daarmee een zegel aan dat woord. Daarop is de goede apostolische leer gegrond. Als ik hier lees van een Koning, dan denk ik aan Christus Jezus.

Zou iemand vragen: "Mag hier ook niet aan aardse koningen gedacht worden?"

Dat mag wel, maar in absolute zin slaat de inhoud alleen op Christus. Want hoe is het meest met de aardse koningen gesteld? Zij dienen vaak slechts eigen belangen en zijn daarnaast dikwijls slaaf van hun onderdanen. Jezus evenwel dient de belangen van Zijn Vader, zoekt Zijns Vaders eer en weet eigen soevereiniteit te handhaven. Waar die Middelaar in Zijn koninklijke waardigheid niet geëerbiedigd wordt, trekt God zich dat aan. Hij zal het recht en de billijkheid van Zijn Zoon zoeken.

In onze tekst staat: "*De grimmigheid des Konings.*"

Dat in God en Christus ook de gramschap is, leert ons Zijn woord overvloedig. Wij zingen er van: God slaat een gram gezicht Op bozen, die Hem tegen staan. Hij doet hun naam met hen vergaan Door 't hoogste strafgericht. De Heere is Zijn vijanden gram, ook die van Christus. In Openbaringen lezen we: "Juicht gij hemelen en geeft God heerlijkheid, want de dag des toorns des Lams is gekomen, en Zijn vrouw heeft zichzelf bereid." Daar wordt Christus, die het lam Gods is, dat de zonden der wereld wegdraagt, vergramd over de boosheid dezer wereld en vertoornd omdat ze Zijn wetten niet gehouden en Zijns Vaders eer beledigd heeft. Christus predikt ons: "Ik zoek Mijn eer niet, maar daar is een, die ze zoekt en oordeelt."

Zo is er niet alleen voor de boeteling zaligheid in Christus te vinden, maar voor de tegenstanders toorn en gramschap, vanwege het beledigde recht van God de Schepper, die bevolen heeft Zijn Zoon te eren. Er is een groot verschil tussen de gramschap van God en die van de duivel. De duivel is een geest, die vol nijd zit, maar God handelt niet uit nijd. Hij verdedigt Zijn beledigde majesteit, en toorn billijk over ons. Nijd behoort in de hel thuis, en allen die ze voeden zijn dienaars des duivels. Maar daar is hier geen sprake van, ook niet als God vergeldt. Hier ligt dus een waarschuwing voor hen, die Christus niet erkennen in Zijn Koninklijk soeverein gezag.

Wij lopen dan gevaar Zijn ogen als vuurvlammen te ontmoeten, Zijn gramschap en toorn op te doen, die als boden des doods zijn. Indien we de rebellie tegen Zijn koninklijk gezag niet opgeven, loopt het zeker nergens minder op uit dan op de eeuwige dood. Zo is Zijn gramschap een bode van de eeuwige dood indien wij ons niet bekeren. Bekent voor God, geen waarachtig evangelie-gezind mens te zijn. Ik weet wel, dat we zeggen, het evangelie wel genegen te zijn, maar in de grond hebben wij Hem nooit die koninklijke eer gegeven, die Hem toekomt. Daarom eert de Heere des hemels en der aarde, die Zijn Zoon verwekt en verheven heeft tot zaligheid. Indien dat nu aan ons hart raakt, dat we Christus als Koning niet de eer geven, en dat wij daarom verdienen Zijn gramschap te ontmoeten, laat het daar dan niet bij zitten, maar roept in uw nood tot God. Indien wij Hem niet huldigen gelijk het betaamt, laat dan een ieder zijn zonden en vervloeking bedenken en bekennen. Dat moet ik ook doen, steeds weer.

Dus ik zet mezelf er niet buiten, dat moeten zij maar doen, die flinker en verhevener zijn. Als ik mezelf hierin niet buiten sluit, heb ik later nooit een tegenvaller te wachten, maar veeleer een meevaller. Indien gij uw zonden voor God niet belijdt, en in uw ongeloof Christus het hart weigert, dan geldt u wat hier staat: "De grimmigheid des Konings is als de boden des doods."

Maar nog is het niet te laat. Er komt hier een gelijkenis in mijn gedachten. "Een zeker mens", zei Jezus, "had twee zonen, en hij beval de eerste: "Ga heen, werk heden in mijnen wijngaard." Doch hij zeide: "Ik wil niet." Maar berouw gekregen hebbende, ging hij. Desgelijks zei hij ook tegen de tweede, en die beloofde te gaan, maar ging niet. Wie van deze twee heeft nu de wil des vaders gedaan?"

Die kwaaddoener, die deed de wil des vaders, en wat doen wij? Tonen wij ook berouw? Wie berouw heeft, moet dan ondanks zijn schande aan de gang, en dat nog heden, want morgen kan het misschien niet meer. Dan zou in vervulling kunnen gaan: "Een wijs man zal die verzoenen." Het schijnt wel onbegrijpelijk, ongelooflijk te wezen, en toch is het waar. Hij, tegen wie wij misdagen hebben, Die wij gedood en gekruisigd hebben, wil de hand naar ons uitsteken, Die wil ons verzoenen door Zijn kruislijden, en ons naar God brengen, en dat draagt de goedkeuring Gods weg. Een wijs man. Denkt eens aan Spreuken 8, waar Christus zichzelf de Wijsheid noemt: "Ik, de Wijsheid, woon bij de kloekzinnigheid, en vind de kennis van alle

bedachtzaamheid." Paulus noemt Hem: "Het uitgedrukte beeld van Gods zelfstandigheid." Hij zegt ook van Hem, dat Hij "geworden is wijsheid van God, rechtvaardigmaking, heiligmaking en een volkomene verlossing", opdat het zij gelijk geschreven is: "Die roemt, roeme in de Heere."

Als wij hier dan deze woorden lezen, denken wij weer aan Jezus. De naam "man", is die wel hoog genoeg voor Jezus? Deze naam lezen we meer in hetzelfde verband. Van Jakob lezen we, "dat een Man met hem worstelde totdat de dageraad opging." Christus is de man Gods, de tweede Adam, ons vlees en gebeente. In Zacharia lezen we: "Zwaard ontwaak tegen Mijn Herder en tegen de Man, Die Mijn metgezel is." Van die man nu staat er, dat hij wijs is. Hij weet een verlorene te geven alles, wat tot zijn eeuwige behoudenis nodig is.

Het is een eer voor Christus, dat Hij ons verzoent, want: "Indien wij, vijanden zijnde", zegt Paulus, "met God verzoend zijn door de dood Zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door Zijn leven." In Christus ligt de grote genade Gods, Zijn barmhartigheid en liefde, waarmede Hij ons gadeslaat, en in Hem dienen wil tot zaligheid.

Ik bid u, merkt het aan, doet er je voordeel mee, bedenkt wat je te doen staat, opdat een wijs man je verzoent. Als je denkt zelf nog te kunnen bidden, jezelf te verbeteren, dan eer je Christus niet volkomen. Maar als je van jezelf schrikt, omdat je het er zo zondig afbrengt voor God, en je nog nooit gedaan hebt als afgehoereerd buiten God, dan zal een wijs man je verzoenen. Eerst kon je nog een goed gebed doen, maar als je aanvaarden moet: ik ben een beest voor God, dan schiet er niets meer over en juist dan kan de arbeid van deze man je behoudenis worden. Zien wij naar de moordenaar aan het kruis, een wijs man verzoende ook hem. Hij neemt die moordenaar in Zijn armen, en hij is gered. *In Christus Jezus heeft noch besnijdenis enige kracht, noch voorhuid, maar een nieuw schepsel en het geloof door de liefde werkende.*

Wat is daar tegenover de afloop van de wereld, die in onboetvaardigheid de nek verhard? Dat zij de ziedende gramschap en het ongenoegen Gods op zich laadt. Dat is ook het deel van de ontrouwen, want indien de rechtvaardige zich afkeert en goddeloosheid doet, zijn gerechtigheid zal hem niet gedacht worden, ten dage als hij zondigt, in zijn zonden zal hij sterven. De zoon zal niet dragen de ongerechtigheid des vaders, en de vader niet de ongerechtigheid des zoons. De ziel die zondigt, die zal sterven. Maar ook, indien de goddeloze zich van zijn goddeloze weg bekeert, zijn zonden, zegt God, zullen hem niet gedacht worden. Hij zal aangemerkt worden in Christus, een wijs man verzoent hem.

Bedenke dan een ieder: ben ik een Jezus erende, niet alleen met mijn mond, maar ook met mijn gedrag en hart? Zijt gij dat, dan is het wel. Zijt gij dat niet, dan zult gij niet anders kunnen ontmoeten, als de gramschap Gods. "Want", zegt Hij, "ben Ik een Vader, waar is Mijn eer, ben Ik een heer, waar is Mijn vreze?"

Ten andere staat hier: *"In het licht van des Konings aangezicht is leven."*

Dat is bij hen, waar de Koning in het harte Zijn eer, Zijn erkentenis vindt. Wij kunnen dan in onszelf uiterst ellendig zijn, we worden uit de wereld getrokken en mogen niet tot haar behoren. We sterven aan de wereld, verloochenen onszelf. Dat is tegen onze natuur, tegen onze aangeboren aard. Daarom lijkt dat ons tegenspoed. Doch één blik van Zijn eeuwige genade, vriendelijkheid en liefde, en we bemerken, dat is eerst het leven. Geen wonder, want:

*Gods vriend'lijk aangezicht
Heeft vrolijkheid en licht
Voor all' oprechte harten,*

*Ten troost verspreid in smarten.
Juicht vromen, om uw lot.
Verblijdt u steeds in God.
Roemt, roemt Zijn heiligheid,
Zo word Zijn lof verbreid
Voor al dit heilgenot.*

Dat is leven! Weegt daar iets tegen op? "Stervende", zegt Paulus, "en ziet wij leven, in de dood overgegeven, opdat het leven van Jezus in ons vlees geopenbaard worde tot heerlijkheid Gods." Kan er iets opwegen tegen vrede bij God, de gemeenschap van Christus, de troost des Geestes? Het doet ons zeggen: "Lieve Heiland, niets zo schoon, als U, Gods eengeboren Zoon."

"In het licht van des Konings aangezicht is leven." Als Jezus Zijn bedrukte, in tegenspoed zijnde gemeente komt bezoeken, en Zijn Goddelijke kracht aan haar bewijst, Zijn gunst betoont, wordt bewaarheid:

*Waar liefde woont, gebiedt de Heer de zegen.
Daar woont Hij zelf, daar wordt Zijn heil verkregen,
En 't leven tot in eeuwigheid.*

Dat is een voorbode van de dag der eeuwigheid, een prediking van wat wij zullen genieten, als we bij Hem zijn in aanschouwen. Hier is het reeds Gods vriendschap en Christus liefde. Doch daar heerst bovendien geen zonde, geen dood, daar is geen armoe, geen geweld, daar is alleen maar leven. Dan leven wij Gode, en dat door Christus' arbeid. Dan zijn we niet dood en op reis naar de hel, maar daar leven we en gaan de hemel tegemoet.

We lezen verder: "***Zijn welgevallen is als een wolk des spaden regens.***"

Op aarde is tegenspoed, tegenstand van de hel. We worden door helse dienaren omgeven en bestookt. Doch onder de werken Gods genieten we, het welgevallen des Konings. Dan wordt onze ziel vaardig om werken te doen, die de Heere behagen. Daar wordt onze ziel het land, dat God bebouwt, en waarop een wolk des spaden regens druppelt, zodat vruchten groeien en bloeien. Daarom zegt God in Zijn woord: "De boom, die nooit gedragen heeft, zal Ik van die dag zegenen."

Met zo'n goede, barmhartige, liefdevolle Jehovah hebben wij arme zondaren te doen, als we Hem de eer geven, die Hem toekomt. Dat alles zien we reeds in ons leven. En dan aan het eind van ons leven, de oogst. Dan zal een inzameling plaats hebben van wat door Zijn hand gebloeid heeft. Zij zullen worden ingezameld in de voorraadschuur daar boven.

*Wie heeft er dan lust om zo'n God te vrezen.
Dat allerhoogst en eeuwig Goed?
God zal zelf zijn leidsman wezen;
Leren, hoe hij wand'len moet.
't Goed, dat nimmermeer vergaat,
Zal hij ongestoord verwerven.
En zijn Godgeheiligd zaad
Zal 't gezegend aardrijk erven.*

Dan behoeven we geen voorspoed, geen eer, roem en naam in dit leven, maar genade voor het aangezicht Gods; dat is leven. Genade vinden voor het aangezicht van God in Christus Jezus, dat maakt ons gaande en doet ons zeggen: Ik zet mijn treden in Uw

spoor, Opdat mijn voet niet uit zou glijden. Dan zijn we een tot Hem komende zondaar, komende uit de verdrukking. Dat doet ons tot Hem opzien, die alles geschapen heeft. Hier ligt dan het onbeweeglijke en eeuwige getuigenis Gods. Ziet toe, wat gij daarmee doet. Bedenkt in ernst, wat tot uw eeuwige vrede dient. Dat God u daartoe zegent met Zijn Geest, opdat gij die Koning huldigt, Zijn majesteit eert, en overvloedig zijn moogt in werken der gerechtigheid, welke Gode aangenaam zijn door Hem. Hebt dan de Heere lief alle Zijne gunstgenoten, want de Heere behoedt de gelovigen in leven en sterven, en geeft blijdschap, en kroont hen voor tijd en eeuwigheid. Dat alles ligt in God en geschiedt door Zijn Zoon. Wij vallen er buiten, opdat de kroon voor eeuwig op die grote Davidszoon ruste. Alleen Hem komt toe de kroon te dragen tot in alle eeuwigheid. Amen.

Slotzang: Psalm 116: 1

2. Predicatie over Hooglied 1: 9-11

Voorzang: Psalm 72: 7

Voorrede

Wij zongen straks uit de 72ste Psalm. Als we nu de aanvang lezen, zo merken we dat hij een uitmuntende zegen inhoud, die aan Salomo, als type van Jezus en zijn koninklijk ambt, toegekend wordt. We zouden vermoeden: daar houdt de armoe, het zuchten, het smeken en de verdrukking op. Hij is Koning der koningen en Heere der heeren. Maar is het dan niet vreemd, dat wij juist in dat vers dat we zongen:

Nooddriftigen zal Hij verschonen,

Aan armen uit gena,

Zijn hulpe ter verlossing tonen;

Hij slaat hun zielen ga,

vinden van armoe en verdrukking. Eenvoudig gezegd komt 't hier op neer: "God zorgt dat Jezus aanhangers heeft"; en dat zijn in zichzelf trage mensen, want er is niemand die God zoekt, ook niet één. "Ik ben wel eens zus en ik ben wel eens zo", dat kun je vinden in een dode zondaar, maar werkelijk God zoeken vindt je niet.

Daarom zorgt God er voor en omdat God er voor zorgt, krijgt Jezus aanhangers; benauwden van geest, bedrukten, bestreden, bevochten, die lijden onder hun zonden. Dat vloeit in deze uit de handelingen des Rechters. Deze vordert Zijn eer; en waar God voor zijn eer zorgt, komt van alles voor de dag. Uit dien grond is onder Jezus koninklijk regeren een beantwoording aan dat alles en in dat alles. Die banden, geseling en strijd, zelfs op leven en dood soms, wijzen heen naar Zijn gerechtigheid. Dat is geen bewijs, dat God zulke mensen niet moet.

Neen, als God een mens in zijn zonden laat gaan, dan kunnen we zeggen: "God moet die man of vrouw niet." Maar als er iemand is, die Hij onder Zijn gerechtigheid zuivert, die moet Hij wel, die houdt Hij bij zich, net als wij goud bewaren. Dat leg je niet in het laatje van de tafel of laat 't op de grond liggen en overal heen slingeren. Je bergt 't goed weg, achter slot en grendel. Maar een cent daar geef je niet om, al ligt die op de grond. Ben je hem kwijt, dan vraag je er niet meer naar, het is immers maar een cent.

Zo gaat het in Gods koninkrijk ook. Hij zorgt voor, en zoekt Zijn eer en rechten. Nu zijn wij in onszelf vrome mensen, en gevoelen dat wij ons dat recht niet onderwerpen. Je zult zeggen: "Maar man, zo moest je niet praten."

Maar dat kun je toch uitdrukkelijk aan Christus zien, die het voorbeeld is, waarnaar zij gevormd zijn. Jezus heeft gekermd in het vasten van Zijn ziel en Zijn mensheid kermde onder de rechten van Zijn Vader, daarom is het niet ongepast, zo te spreken. Als er niets van God in de mens is, dan zijn er alleen de zonden. Deze zijn als de kanker en vreten voort. Iemand die van de kanker aangetast is, is zwak.

Begint nu de genezing door het werk der genade in hen te werken, zo krijgen zij gevoel. Er is geen dode Jezus gekruisigd, maar een levende, en levend moest Hij het recht van God ondergaan. De dode zondaar, die de werken van God mist, drijft als een dode vis de stroom af, maar zo is het met dat erfdeel des Heeren niet. Ze ondervinden levend moeite en kruis. Onder het regeren van Jezus drukt Hij hen in, dat ze dierbaar zijn in Zijn ogen, want Hun bloed, hun tranen en hun lijden, Zijn dierbaar in Zijn oog. Zij vinden in die volmaakte Koninklijke liefdewerken, verberging in haar nooddrift en beschutting in haar armoe en noden. Ze gaan beseffen, dat er niets boven Jezus Koninklijk regeren gaat.

Zij zijn gebrekkelijke onderdanen, maar ze hebben een goede Koning. Nu gaan ze opmerken en waarderen, dat God de zondaar, dien Hij kent, ook bewaart. Ik zal je nog eens iets vertellen van zo'n man. Hij is nog maar pas gestorven en was Christus eigendom, vrijgekocht door het bloed van Jezus Christus. Mij heeft hij het niet gezegd, maar een ander.

Zondagavond was er een kind Gods bij me, die ze: "Aart zal het ook niet lang meer maken, denk ik, want hij is ernstig ziek. Hij is er naar aan toe. Gisteren ben ik er nog geweest en toen had hij nog een aardige mededeling. Hij lag 's nachts te slapen en werd geregeld wakker gemaakt met de woorden: "Ontwaakt, gij die slaapt en staat op uit de doden, en Christus zal over u lichten."

Hij zei: "Mijn haren rezen te berge." God opende zijn ogen en daar zag hij, dat er een maalstroom ligt van eeuwig vuur voor alles wat God tegenstaat.

"O", zei hij, "wat zal mijn eind nog wezen."

En daar spreekt God hem aan met: "U dan, die Mijn naam vreest." Dus er schoot nog wat anders over ook, zo kijkt God neer op Zijn kinderen. Het was een bekeerde man, doch al wat hij aan smokkelwaar en wat niet van God was, nog bij zich had, moest er aan, eerst schoon schip. Zo behoort het, dat is billijk. Maar dan kan ook iemand, die door de gerechtigheid in verdrukking verkeert, de vruchten plukken.

Want toen hij daar lag, had hij 't benauwd hoor. "Ik moet gaan sterven en wat heb ik nog een zonden bij me, die niet bestaanbaar zijn voor God."

Maar dan wil God, dat we eerst schoon schip maken. Is het niet lief van God, dat Hij zo op een elk kijkt? Zo'n God moeten we liefhebben, is 't niet zo? Hij is een God, die het recht bemint en ook behoudt. Omdat er een koninklijke regering van Jezus is en zij door het recht aangetast worden, zo is Hij hen zooveel te dierbaarder en te liever. Zij worden onderhouden, bewaard en beschut en steeds met vernieuwde banden aan Hem verbonden. Hij verplicht hen om het bij Hem te houden, door kwaad gerucht en goed gerucht, door eer en oneer, en ze zien dat dat alles dierbaar in Zijn ogen is.

Wij zouden denken: "De wind is sterk geworden, waar waai ik heen", en delen tenslotte in de genade Gods. Er is een God die richt en vernedert, opdat Zijn liefde des te dieper zou zinken en zijn vriendschap des te grondiger post zou vatten; en dat juist onder de regering van Jezus Koningschap. Daarbuiten laat God de mens van kwaad tot erger komen. Hierdoor echter diept Hij hen uit, zuivert hen en bewaart hen voor zijn koninkrijk en heiligt hen in zijn vreze.

Daarom worden zij uit Jezus' werken vrienden Gods gemaakt. Wie zou God niet bedanken, wie zou God niet roemen, wie zou Hem niet anders als liefhebben, waar dat ervaring is?

Wat Lodensteyn zegt, bevestigt het:

*"Mijn zoete Jezus, bron van deugd.
Gij schenkt me om één pond kruis,
wel duizend ponden vreugd."*

Ik vraag dan ook uw aandacht voor de handelingen van Christus als Koning tegenover zijn Sion.

Het woord ter onzer overdenking vindt u in het Hooglied van Salomo, het eerste hoofdstuk en daarvan de verzen 9, 10 en 11: 9.

Mijn vriendin, Ik vergelijk u bij de paarden in de wagens van Farao. 10. Uw wangen zijn liefelijk in de spangen, uw hals in de parelsnoeren. 11. Wij zullen u gouden spangen maken met zilveren stipjes.

Leerrede.

In de verzen 7 en 8 lezen we: "Zeg mij aan, gij dien mijn ziel liefheeft, waar gij weidt, waar gij de kudde legert op de middag; want waarom zoude ik zijn als ene die zich bedekt bij de kudden uwer metgezellen? Indien gij het niet weet, o gij schoonste onder de vrouwen, zo ga uit op de voetstappen der schapen, en weidt uwe geiten bij de woningen der herderen."

Dat doet ons denken aan de hitte en verdrukking, het lijden dezes tegenwoordigen tijds, het door vele verdrukkingen ingaan. Met andere woorden: dat wij met Hem lijden en dat wij dat doen om Zijntwil. Dat gaat dus niet over onze eigen naam en eigen eer, maar betreft dit, dat wij verbonden zijn met Christus, ons Hoofd, en nu met Hem delen. Ik zal het nog eens zeggen, opdat niemand zich daarin vergisse en ieder toch de bedoeling des Geestes Gods versta. Door de zonden is deze wereld één stuk ellende en verdraaidheid. Elk mens heeft hier op deze aarde zijn strijd en moeite. Dit Hooglied spreekt ons van een algemene strijd en het lijden dezes tijds, en het handelt van het kruis en het lijden van de discipel. Paulus zegt daarvan: "Indien wij alleen in dit leven op Christus waren hopende, wij waren de ellendigste van alle mensen."

Nu kijkt men er tegen en denkt: "Wat een gelukkig mens is een bekeerd mens." Ja och, dat gaat in onwetendheid; een natuurlijk mens is onverlicht en duister. Het licht schijnt in de duisternis en zij begrijpen niet, dat dit licht Christus is. Wie dus buiten Christus is, gaat in de donker. Soms gaat er wel eens wat licht op, wat men merkt, gevoelt en beseft, maar voor de rest zeggen zij: "Hoe zullen deze dingen zijn." En omdat men onwetend is, oordeelt men zo; ik heb het ook gedaan, maar Paulus zegt: "Indien er geen eeuwige zaligheid was te wachten en wij dus alleen op Christus waren hopende in dit leven, zo waren wij de ongelukkigst en van alle mensen."

Elk zoekt en houdt hier leven op deze aarde en wij worden geroepen om te sterven op deze aarde. Wij moeten sterven aan onze naaste verwanten, ons vlees, aan ons thuis, de wereld, waar wij nog in huizen. Bij dat alles komt nog het venijn der slang, die rode draak, die vuur spuwt en uitbraakt en soms zift als de tarwe. Daarom is de kerk in dit leven, met al het geluk dat de vrome wereld van haar denkt, een blinde onnozele hals, die het niet weet. Dat zegt de Schrift hier. De verdrukking en de banden en het kruis, de duisternis en mistwolken, alles spant samen en toont de mens al zijn noden en maakt hem tot een blinden. worm, die het niet weet en geen voetstap kan doen.

De kerk roept daarom uit: "Zeg mij aan, gij, die mijne ziel liefheeft, waar gij weidt." Het zijn niet van die geholpen mensen, zij missen alle doorzicht en vermogen en daardoor wordt de liefde gescherpt op dien slijpsteen der liefde.

Dus hier wordt het erfdeel Gods voorgedragen, zoals ze op deze aarde zijn, onder het Koninklijk ambt en regeren van Jezus, om Hem in zijn koninklijk ambt aanvankelijk te leren onderscheiden, ontmoeten en waarderen.

Als iemand het soms niet eens mocht zijn met zo'n voorstelling van het ware erfdeel, dan zal ik in dit verband het volgende zeggen: Ik was met een Drie-enig God verenigd. Hij had me een ambt gegeven door en uit die Geest en ik wilde toen mijn negotie aan de hand houden. Ik ben altijd in omstandigheden geweest, dat ik anderen kon geven en uitdelen, en nu zag ik, ik zal afhankelijk moeten zijn van anderen. Ik vocht er tegen zo hard ik kon.

Maar God had me genomen en dus, ik merkte, tegenstand helpt niet meer. Toen ik dan het jawoord had gegeven in het diepste mijner ziel, met alles wat in mij was, begon de duisternis en heb ik acht dagen lopen schreeuwen: "Wat moet ik nu toch doen en waar moet ik het nu toch zoeken."

Ten laatste is het Zondagavond en zoals altijd, waren er mensen bij me. Ik aan het kermen over mijn ongevoeligheid en blindheid. Dat was nu dat gezegende mens, dat

een ambt had ontvangen van Christus. Tenslotte was het tijd om naar huis te gaan voor hen. Wij bogen onze knieën en ik was van plan om te zeggen: "O God, hier zit ik nu, blinde hals die ik ben."

Maar Hij kwam mij echter tegen met: "Wie is blind als Mijn knecht?" Daarop moest ik bekennen: "Och Heere Jezus, U hebt ook alleen het gebod van Uw Vader opgevolgd en Uzelf laten kruisigen, en nu moet ik, als Uw knecht, met U mee."

Dus blindheid is ook eigen geweest aan de Heere Jezus. Als ik onder die kerk behoor, die vanwege de verdrukking geen raad meer weet, dan behoort ik toch nog onder de kerk van Jezus.

Begrijp je het nu goed, dat wij bij God behoren te zijn in alles, en al ontbreekt mij alles, de liefde en gemeenzaamheid niet, neen, die niet! Die weg brengt ons bij apostelen en profeten, en de heiligen der hoge plaatsen. Zij zijn hetzelfde pad gegaan en zijn onze medegenoten, in omhelzing van de strijd. En uit dat omhelzen van die strijd om Jezus wil, worden wij rijk en verrijkt door Christus. Als je draaien wil en knoeien wil, dan kun je godsdienst aan je snoer hebben, en wettische lui zijn, maar daar hoop ik voor bewaard te blijven.

Daarom past ons deze gestalte: "Lieve Heiland, het gaat om U en Uw koninklijk gezag, eer en bediening, die eeuwig is in Uw welbehagen, en al moet ik dan gekruist worden, of opgehangen, of op de brandstapel, dan wil ik alles aanvaarden."

Daar volgt dan: "Mijn vriendin, ik vergelijk u bij de paarden aan de wagens van Farao." Dat wil zeggen: Als de Derde Persoon in ons is, ons onderricht en ons van Zijn gemeenschap geeft, dan vragen wij niet aan anderen of het waar is, want we hebben dan het getuigenis in ons. We spreken voor de eer, het recht en de majesteit van Jezus, dat komt Hem toe. De verdrukten, de benauwden en die geen raad weten, die de Heere aanhangen, één geest met Hem wensen te zijn en te blijven, ontvangen van Jezus een zeer aangename, dierbare, verkwikkende, bemoedigende en gemeenzame liefde. Wat is er op te wegen tegen vriendschap?

Niets. We spreken niet van vriendschap, als een mens wel eens een bewijs van liefde ontvangt, want hoe menigmaal worden er giften en gaven gegeven, ook wel liefdegaven, maar dan blijft het nog de vraag of de gever uit vriendschap handelt. In de plaats mijner inwoning woonde destijds een rijke mijnheer.

Daar kwam er eens een aan de deur om centen voor brood, 't was op een Donderdag. Hij zei: "Hoe heb ik het nu, ik heb je Maandag nog 50 cent gegeven!"

Inderdaad, 's Maandags had dat mens nog twee kwartjes gehaald en nu komt ze Donderdags om broodcenten vragen, hij vond het schande. Maar dat is geen liefde. Dus tenslotte kan een elk begrijpen, het hangt er van af of het uit Zijn rechterhand is, uit Zijn vriendschap. Zelfs al krijgen we niet één woord meer van Hem, maar zijn ogen rusten op ons, dan ondervinden we nog zijn vriendschap. Nu zal de vriendschap het eeuwig winnen, *want Gods vriendelijk aangezicht, Heeft vrolijkheid en licht.*

Onder vriendschap zonder één woord kan ik zingen, dat ik er schor van word; met Zijn vriendschap zou ik alles willen, zelfs de geest geven. Maar in dit verband geldt het woord Gods: "Hoe zullen twee tezamen wandelen, zo zij niet eerst bijeen gekomen zijn." Het komt er dus op aan, dat ze eerst bij elkaar komen.

Zondagavond zei ik nog: "Ik ben veranderd sinds vroeger, heus, ik ben veranderd, anders geworden." De ene tijd was ik ondeugend, de andere tijd was ik vals. Je zult zeggen: "Waarom was je dan vals?"

Wel dat zat zo: ik wilde wel de uitkomsten hebben, maar de kastijding niet, die liep ik liever mis. Ik wilde me niet vernederen voor God. Maar later is gebleken, omdat ik geen kastijding had, had ik ook de uitkomsten niet. God verheerlijkt zich in onze vernedering. Zijn woord is: "Die Ik liefheb, kastijd Ik."

Daarom is nodig, dat wij geen raad weten, opdat Hij de eer krije! En daarom zeg ik: "Ik ben veranderd", want ik zou om geen honderdduizend gulden mijn kruis willen missen, want juist daardoor heb ik ook de uitkomsten, het ene hangt aan het andere. Dat Hij verhoogd is, zit hem in Zijn kruis, en Hij deed het om aan het recht van zijn Vader te voldoen, daardoor komen Jezus en zijn discipelen in het kruis, dicht bij elkaar. Dus ik zou kunnen zeggen: Waarom zou ik niet vriendelijk kijken, want ik begin op U te gelijken.

Als er een vader is met een zoon en er komt eens een vreemde binnen, dan is het allicht: "Zo, dat is zeker je zoon."

"Ja." "Nu, je kunt het wel zien, want hij gelijkt sprekend op zijn vader." Ja zo zit er dat in, dat beeld. Maar zou dan die eeuwige Wijsheid er niet op gesteld wezen, dat Hij zijn erfdeel behoudt, en dat ze op Hem beginnen te gelijken? Dat kan niet anders! En dus, daar komt toenadering ten aanzien van het recht van God, waar zij het afgelegd hebben in haar kruis onder Hem. Er komt een vereniging ten aanzien van God als Schepper en de gevallen mens.

En ten tweede raakt het de Persoon van Jezus. Er staat toch geschreven, dat Hij veracht was, de onwaardigste onder de mensen, bespot en uitgelachen werd, en ieder het aangezicht voor Hem verborg. Hij was veracht, en wij hebben Hem niet geacht. Eigen ervaring doet ons dat begrijpen en als waarheid omhelzen. Maar het is bij ons een gedwongen vernedering, het is tegen de natuur en tegen de stroom ingegaan, wij wilden het eigenlijk niet.

Ik heb eens horen vertellen van een ouderling van Stam, dat Stam bij hem in huis had zitten vertellen wat God aan hem gedaan had. Toen hij uitverteld was, vroeg Stam: "Wie heeft er zin in."

"Ik niet", zei de ouderling. "Ik had er ook geen zin in", was het antwoord van Stam, "maar ik werd er toe gedwongen, ik kon eenmaal niet anders, ik moest."

En dus, Jezus is er op gesteld, niet dat wij mensen zijn die zeggen: "Ik voel het, dat is wel aardig, ik voelde er gisteravond ook nog wat van en het was toch zo lief." Van hen geldt: "Hij vertrouwde Zich hun niet toe."

Maar hierop is Hij gesteld, dat ze Hem belijden, en als ze Zijn beeld in zich zien, dan hebben ze het bewijs, dat zij geen hypocrieten zijn. Zij schamen zich het Evangelie van Christus niet, het is het enige wat zij hebben, het is hun troost tot zaligheid. Ik zei verleden week: "Door één enkele verkeerde gedachte ligt mijn hele bekering in onbruik." Echt waar, want ik heb geen stelselmatig geloof, in de zin van, dat ik toch verzekerd ben, en dat zelfs de duivel met al zijn macht het niet meer afnemen kan. Het is wel zo, maar daar kan ik niet op door. Heel mijn bekering ligt in duigen, als ik nog één zondige gedachte heb, ik kan het er niet mee doen.

God heeft er wel eens wat bij gegeven, maar als dat niet aanwezig is, dan zit ik vol zonden en bewijs daarmee ten volle schuldig te zijn aan het lijden van mijn Hoofd Christus. Als Zijn ledematen behoren we hier tot de lijdende en strijdende kerk; maar indien wij met Hem lijden, zullen wij ook met Hem verheerlijkt worden.

Jezus spreekt in onze tekst Zijn hart uit en zegt: "**Mijn vriendin.**" Een woord van liefde; en daar is nog bij: "Ik vergelijk u bij de paarden aan de wagens van Farao." Nog niet eens dus een gewoon paard, neen, een Egyptisch. Egypte was vroeger een zeer machtig rijk en daar heersten koningen, die een grote strijdmacht hadden, en gevreesd werden door hun naburen. Denk eens aan de Farao in Israëls tijd. Deze hield zeshonderdduizend man gevangen! En dus het bewijs is genoeg geleverd, dat het beeld is van macht.

Ik ken geen Hebreeuws, maar die het wel kennen, zeggen, dat hier van ruitelij sprake

is. Hij vergelijkt dus zijn volk bij ruitelij. Je zou zeggen, een blinde hals, die in armoe zit en kermt en wie alles ontbreekt. behoort die tot de ruitelij? Jezus noemt hen zo en rekt hen er toe. De zin is, dat de Heere in zijn lijden hen ondersteunt en zijn koninklijk ambt aan hen bewijst. Dus Jezus acht ze tot zijn gebruik geschikt en vergelijkt de gelovigen bij ruitelij, bij paardenvolk. Dat behoeft niet vreemd te klinken, want dat zien we toch meer in de Schrift. God beloofte hen te zullen stellen tot paarden Zijner majesteit in de strijd.

Wij lezen ook nog, dat Jezus een ezelin nam en daarop zijn intocht en eretocht deed in Jeruzalem; ook weer ruitelij. We lezen in de Openbaringen, dat de gelovigen achter hun Koning waren gezeten op witte paarden.

Ruitelij; het klinkt vreemd maar het is toch waar. Toen ik pas genomen en Christus eigen gemaakt was, had ik dag en nacht te strijden met de hel. Gehele nachten lag ik op de vloer, ik was schuldig.

Er kwam wel eens een kind Gods bij me, van wie ik veel hield. Ik vertelde hem mijn omstandigheden toen hij weer eens kwam, waarop hij zei: "Wees nu maar wijzer, er wordt je wat wijs gemaakt." Er waren twee dingen in mijn bekering, die ik niet zeggen mocht. Het ene was, dat God lachte in mijn verderf en spotte toen mijn vreze kwam, en het tweede was, dat er ook paarden in de hemel waren. Hoe kan dat nu, paarden in de hemel! Dus ik zeg, ja dan zal ik 't maar verzwijgen. Het was de duivel, die rode draak uit de hel, die om me liep te springen. Dat heeft echter niet lang geduurd.

Er was ook nog een waardig christen met wie ik gemeenschap had en die man met mij. Op een keer krijg ik een boodschap: "Als je Teunis nog zien wilt, dan moet ja gauw komen." Ik denk, ja, dat zal ik dan maar doen, al zie ik er erg tegen op. We hebben toch altijd gemeenschap niet elkaar gehad, dus ik wil afscheid nemen. In dien tussentijd ontmoette ik een ander, die er ook nog eens naar toe wilde. Ik zeg: "Dan ga ik met jou mee", denkende, dan kun jij het woord doen.

Tenslotte kwam er nog één bij, een zuster van de ouden Teunis; die zou er ons brengen. Het werd steeds gemakkelijker voor me. Wij met ons drieën er heen. Zijn zuster natuurlijk eerst. Ik dacht, wat moet ik er eigenlijk doen, zo'n verdoemelijk schepsel als ik ben, en dan bij een kind van God. Dus die vrouw ging voor: "Dag Teunis", "Dag vrouw." Zij terug.

Daar komt de tweede, die ook bekeerd was: "Ja Teunis, ik hoorde dat je zo ernstig was, we kennen elkaar, dus ik ben je maar eens komen opzoeken."

"Goeden dag."

Toen kwam ik voor de dag. "Zo, gelukkig dat je er bent, ik heb de hemel gevraagd, of ik je nog eens mocht zien om je de grote werken Gods te vertellen, wat Hij aan me gedaan heeft."

Daarop vertelde ik hem, dat ik het zo benauwd had, dat God lachte in mijn verderf en dat ik het wel mis zou hebben, want hoe kan dat eigenlijk, paarden in de hemel. Hij zegt: "Ho, dat is de duivel, die je te pakken heeft." En dat was nu een man, die lezen noch schrijven kon, en die zegt nu zo maar ineens: "Ho, dat is de duivel."

Jezus noemt hen zijn ruitelij, en zegt: *Je bent voor Mij paarden, waarmee de Koning rijdt en parade maakt.* Want dat doet Jezus met zijn ware volk. Hij tuigt ze op en maakt er parade mee.

Zondagavond kwam er nog iemand goedendag zeggen bij me. Mijn vraag was: "Wel, hoe is het er mee?." "Ja, mijn borst zit vol met liefde. Al moest ik op het schavot, ja zo wreed zouden ze me niet kunnen behandelen, of ik zou lachen en God eren en bedanken."

Dat kunnen we zeggen, omdat de liefde sterker is dan de dood, en harder dan het graf. Zodat zij geen duivel, dood of oordeel vrezen. Zo maakt Jezus zijn ruiters.

"Mijn vriendin" zegt Hij, "Ik vergelijk u bij de paarden in de wagens van Farao."

Als het er op aankomt, wat is de waarachtige bekering des zondaars anders dan een openbaar beeld van het koninkrijk Gods. In zo'n mens wordt dat koninkrijk openbaar. Zij behoren Jezus toe, want zij zijn onder dat alles met Hem verbonden. Dat is Jezus, van wie Lodensteyn zei: *"Ik wil duizend maal dit woord herhalen: Sterf ik, Jezus leeft."* Dat is, omdat ook hij bij een paard vergeleken werd aan de wagens van Farao, het is soldatenvolk.

Ik zal je nog een staaltje van ruitery vertellen, maar ik zal het kort maken, want er staat nog meer in de tekst. Ik was eens omtrent Gods koninkrijk bezig. Toentertijd zat ik onder de breuk van land, volk en kerk. God liet me zien, dat men vanuit de Haag de wetten over het ganse land zond, tot verderf van het volk. Ik was niet in tel. Mijn belasting wilden ze wel hebben, maar voor de rest, ho maar. Daar zag ik wat er in de Haag gebeurde en werd zo verontwaardigd over het onteren Gods, ik zou er naar toe gevlogen zijn en opgeëist hebben de eer van Christus.

Maar ik kwam er niet, ik ging er mee naar God, en zei: "Heere, het zijn kwaaddoeners, verdoe hen toch." Dat was op een Zaterdag. 's Maandags komt hetzelfde terug en ik deed niets dan pleiten, omdat ik dacht, ik pleit mee voor God en zei: "Heere, dat kunt Gij toch zo niet laten zitten." Zo ben ik nu nog. De hel maakte het mij zeer moeilijk en leidde mijn aandacht af door een onaangename lucht. Ik begreep, ik sta midden in de zwavel- en sulferdamp. 's Avonds en 's nachts kon ik niet slapen en liep over de vloer. Weer dezelfde klacht: "O Heere, als U dat toch laat zitten."

En toen vloog die rode draak, die lelijke slang, er tussen en probeerde me terug te houden. "Als je nog één stap verder durft, dan zal ik eens kijken." Geheel de helle macht kreeg ik op mijn dak, want ik zweeg niet en was niet bevreesd, en zei: "O God, U ziet het, ik ben in de klauwen van de hel."

Toen stelde God Zijn troon open en alles kwam op zijn plaats. Als de duivel je dwars zit, dan doet hij dat uit zijn aard, evenzo als een wrevelig mens het je benauwd maakt. Doch zij zullen zelf de vruchten plukken tot hun eigen ondergang. Ze willen baas wezen en doen niets dan hun eigen oordeel ophopen.

Het is waar wat men vertelt van Smytegelt. Die werd eens in de nacht bij een zieke geroepen. Hij stapt er op uit, komt er en vindt de deur gesloten. Hij denkt, nu ja, dat is zo erg niet. Hij klopt, maar geen gehoor. Nog eens geklopt en na een poosje wordt er van binnen geroepen: "Wie is daar?"

Hij maakt zich bekend en zegt wat hij komt doen. "Maar man, dan hebben ze je bedrogen", is 't antwoord, "maar je kunt er wel in komen."

"Nee, dan ga ik maar weer terug." Daar komt hij bij een brug en wordt aangehouden door drie of vier man, die zeggen: "Dit is je dood, man, je gaat over de leuning." Hij zegt: "Dat mag je gerust doen, maar laat ik je nog even wat zeggen. Als je mij verdrinkt, dan breng je mij in de hemel, doch je zelf in de hel."

Daar voelden ze toch niet veel voor en lieten hem rustig gaan. Dat is ook mij gebleken; de hel delft zijn eigen graf. Toen God die strijd overnam en zijn heerlijkheid uit zijn troon tot mij kwam, waar was de hel gebleven? Ik stond te luisteren, met mijn ellebogen op de tafel geleund. Er was geen hel, maar Jezus hand was op mij.

Zo gaat het over onze bekering niet, over onzen naam niet, maar over Jezus, die ons liefheeft en ons zaligt. En tot hen, die in zijn vriendschap delen, zegt Hij: "Ik voer Mijn raad in je uit en Mijn wil, en doe Mijn werken"

Wij zijn Zijn paarden en moeten het met Hem eens zijn, en lopen waar Hij ons hebben wil. Ja, al was het hun dood. Daar lees je nog van: "Het paard ruikt de strijd van verre."

Heah, en vliegt tegen de oorlog, tegen de donder der vorsten in."

Dat doet Jezus ook en als het er op aankomt, delen wij met Hem. Hij zegt: *"Mijn vriendin, ik vergelijk u bij de paarden aan de wagens van Farao."* Hij maakt er parade mee, en voert Zijn raad in hen uit. Wij zijn met zijn honderdduizenden mensen en hebben de minste waarde niet in onszelf. Dat moeten wij weten, dan komt het best naar voren, dat het enkel en alleen Zijn Goddelijke wil, Zijn Goddelijk welbehagen is. Nu prijst Hem de genade, Zijn vriendschap looft Hem en Zijn liefde verheerlijkt Hem. Als er gesproken wordt van:

Ik loof de Heer, mijn God.

Mijn zang klimm' op naar 't hemelhof.

Mijn mond zing' eeuwig tot zijn lof

wat is dat anders dan de liefde, die Hij ons geeft, Zijn tegenwoordigheid, die Hij schenkt en Zijn bescherming die Hij ons biedt in alles?

Daarom vinden wij hier: ***"Wij zullen u gouden spangen maken met zilveren stipjes."***

Het geloof in Christus is geen renteloos kapitaal. Wij vinden meermalen in de Schriftuur: "Doe handeling totdat ik wederkom." Dat zegt ook die heer tegen zijn knechten. En toen ze geroepen werden, zegt de een: "Heer, uw pond heeft tien ponden gewonnen." De ander zei: "Heer, uw pond heeft vijf ponden gewonnen." Maar de laatste zei: "Heer, zie hier uw pond, ik wist dat ge een hard mens zijt, maaiende waar gij niet gezaaid hebt en vergaderende, vanwaar gij niet gestrooid hebt, en nu heb ik het maar in een zweetdoek gelegd." Dus die het ene pond had, had niets gedaan. Dat werd zijn dood. Hij zei: "Zie hier uw pond." Maar daar kwam hij zo niet af, want die heer zegt: "Gij luie dienstknecht, uit je mond zal ik je oordelen, want je wist dat ik also was, je wist er alles van en hebt niet gedaan wat naar mijn welbehagen was."

Dus Hij vraagt van een elk: "Doe handeling totdat Ik kom." Hij zocht er het geloof, dat uitblinkt in zijn werken. Iemand, die zegt, een waar gelovige te zijn, moet dat ook betonen, anders wordt er gezegd: "Maar waar zijn de werken des geloofs?" Die moeten er toch zijn, want het kan ver gaan. Wij hadden bij ons vroeger een buurman, een schipper. Die zat eens te vertellen hoe ver het gaan kan. Hij zei: "Och, het bederf is zo groot.

Ik lag in Antwerpen en stond in relatie met een koopman. Hij kon zo praten over God en Zijn dienst, was zeer vriendelijk en altijd was het: "Kom een kopje koffie drinken." Ik zei: "Nu ja, vooruit", toen hij het weer eens vroeg. Ziende dat hij geen zaken kon doen die keer, begon hij te schelden van: "Lelijke, vuile ketter."

Ik keek raar op natuurlijk. "Ja, denk je, dat ik ook zo ben als jullie, kun je begrijpen, ik ben een echte Roomse." En toen hij zag, dat ik wat wilde vragen, zei hij: "Nu, ik wil het je wel zeggen, hoe het zit. Ik lees oude schrijvers om ook met jullie mee te kunnen praten, want de meeste kooplui zijn kettters."

Dus hij wist uit de oude schrijvers met hen mee te praten over God en Zijn dienst om klanten te winnen. Daaraan kun je zien, dat het ver kan gaan. Daarom wordt elke boom uit Zijn vruchten gekend. En nu kijkt Christus op de vruchten, daaruit moet dan de waarachtigheid des geloofs blijken. Hij spreekt over de indruk, die zij op Hem maken.

Hij noemt het gezicht, de wangen en de hals. ***"Uw wangen zijn liefelijk in de spangen, uw hals in de parelsnoeren."*** Hoewel zij blind zijn en hun kruis dragen, ziet Jezus toch vruchten, en wel vruchten, die ze van Hem krijgen. Zij betonen, dat zij Hem liefhebben en dat zij het met Jezus eens zijn, en niet met Zijn vijanden; niet met de wereld, maar met Hem. Zij komen tot Hem met de werken, die Hij zelf geeft; want

de werken worden uit God gevonden. Kijk dus er de ware kerk niet op aan, en kijk er ook mij niet op aan. Als er geen Jezus was, en Zijn vriendelijkheid er niet was, dan was ik niets, stinkende van armoede en van narigheid, maar Zijn vriendelijk aangezicht is alles. Dus Jezus bekijkt Zijn bruid, zoals ze is, verachtelijk, miskend, verjaagd, dienstbaar gemaakt, overheerst; en toch zegt Hij: "Uw wangen zijn liefelijk in de spangen, uw hals in de parelsnoeren."

Het is met Jezus hier als met Jakob. Jakob hield van zijn nichtje Rachel, op haar viel zijn keus. Toen hij haar zag, bekende hij, dat ze zeer schoon was en liefelijk, en een teder aangezicht had. Hoe groot zijn Zijn wonderdaden! Ook hier spreekt de liefde. Zij zijn schoon in Zijn ogen. Niet in hun eigen ogen, want dan is er geen ellendiger schepsel op de gehele aardbodem.

Maar Jezus denkt anders over hen. "Uw hals in de parelsnoeren" ziet op de vreze en de daarachter verborgen liggende deugden van ootmoed, kuisheid, kinderlijkheid, eenvoudigheid, boetvaardigheid, lijdzaamheid. Toen ik het eerste jaar dankdag houden zou in Sliedrecht was mijn ziel tot de dood toe in kruis en verdrukking, en ik ging daaronder gebukt. Terwijl ik naar de kerk liep, hing dat Wezen mij Zijn Woord om en daar kwam mij voor, wat ik bij Hem was en hoe ik voor Hem was, al was het hier nog in de zonden. Hij deed mijn ogen open en sprak: "Zeer heerlijke dingen worden van u gesproken, o stad Gods!"

Ik merkte: "Ik ben voor U bloot en open, en dat noemt U sieraad, waarover de engelen Gods U roemen, prijzen en verheerlijken." Nu heb ik het niet over de bekering van een mens, maar over het kruis opnemen en het lijden om Jezus wil. Zo is het ook hier: "Uwe wangen zijn liefelijk in de spangen, uw hals in de parelsnoeren." Wij dragen de kralen der kransen Gods van Zijn eeuwige verbintenis aan onze ziel; niet uitwendig, zij zijn van Jezus en zitten in het binnenste. Ze zeiden van Jezus: "Indien Gij de Zone Gods zijt, zo kom dan af van het kruis." Zo spotten de Joden. In hetzelfde ben ik getroost geweest. Ook mijn deel is: "Als dat de zin Gods is, moet God het maar eens bewijzen", zo zegt de hel. Maar Jezus spreekt anders en noemt het een sieraad. Zij zijn bevallig in Zijn ogen, Hij is tot haar aangetrokken.

Nog deze voormiddag heb ik me gebogen voor de woorden Gods: "Wij zullen woning bij u maken." Dan zie ik dat met vreugde tegemoet en buig me uit eerbied voor mijn Zaligmaker. Zo was ik ook verleden week. Zondagavond had ik nauwelijks amen gezegd, of God trad me tegemoet en gaf me een open pleitgrond in Zijn Zoon. Dinsdag, toen ik thuiskwam, sprak God ook tot me in Zijn beloften, en ik zei: "Heere, U begint me tegemoet te treden uit Uw majesteit, Uw voeten beginnen te naderen, ik merk het."

En Donderdagavond heb ik, zoals misschien nog nooit, God bedankt met heel mijn hart, want toen beloofde Hij, Zijn Zoon, in welken Hij een welbehagen heeft, aan mijn ziel te verheerlijken. In dit alles wordt dan bewezen: "Uwe wangen zijn liefelijk in de spangen, uw hals in de parelsnoeren."

Eigenlijk is het, het vergaderen van schatten voor de grote dag der eeuwigheid, gelijk Jezus zegt: "Vergadert u geen schatten op de aarde, die de mot en de roest verderven, en waar de dieven doorgraven en stelen, maar vergadert u schatten in de hemel, waar noch mot, noch roest verderven, en waar geen dieven kunnen doorgraven."

Dat alles is de verdienste van die enige Heiland.

Er volgt nog meer: "**Wij zullen u gouden spangen maken, met zilveren stipjes.**" Wij zien er in, hoe de eeuwige Wijsheid, Jezus Christus, hebbende Zijn Vader geëerd en verheerlijkt in Zijn bloedig lijden en gehoorzaamheid, Zijn kerk gedenkt en hoe God

zich met Hem wil verenigen. Denk aan het woord van Jezus: "Zo iemand Mij liefheeft, die zal van Mijnen Vader geliefd worden, en Wij zullen tot Hem komen en woning bij hem maken", dat wil zeggen, bij hem blijven. En elders in Spreuken 8: "Die Mij vindt, vindt het leven", en er staat bij: "en trekt een welgevallen van de Heere." God, de Vader, weigert niet, als almachtig Troonwezen, Zich de zaken Zijns Volks aan te trekken, om huns Heeren en Zaligmakers Jezus Christus wil.

Nu zijn het geen gelukkige, maar ongelukkige mensen. Ieder kan zijn eigen zin doen, zij niet, maar zij hebben vrede bij God en een geruste consciëntie. Degenen, die God missen, hebben niets te wachten als schande en oneer. God, de auteur en eigenaar van alles, zal hun Zijn wraak en ongenoegen tonen. Die Sion haat en de Koning smaadt, zal zijne ongerechtigheid dragen. Maar voor iemand, die de Heere Jezus liefheeft, Hem waarachtig eert en dat met de daad bewijst, geldt: "Zo iemand Mij liefheeft, die neme zijn kruis op en volge Mij."

Nu bedoel ik daar niet mee, dat sommigen ook de Heere wel als Vader leren kennen, maar dat zij Hem ontmoeten, tot Hem komen, en leven naar des Vaders welbehagen, door Jezus, en dat zij door Hem de vrije toegang genieten tot de Vader. Dus die Jezus bemint, ontmoet ook de liefde Gods des Vaders.

"Wij zullen u gouden spangen maken, met zilveren stipjes." Dit ziet nog maar op de kerk in dit leven. Hier wordt gesproken van: "Des Konings dochter is verheerlijkt." Maar eenmaal zal zij blinken als Messias' bruid in heerlijkheid. Het beste staat dus nog te wachten. Dat kan niemand je ontnemen, dat heb je allemaal nog tegoed. Dan zullen zij Hem mogen zien, gelijk Hij is en Hem de schuldige eer kunnen geven, volmaakt en eeuwig. Daar behoort zeker onder: gouden spangen met zilveren stipjes, dat wil zeggen, Gode eergevend en Hem verheerlijkend. Eenmaal zullen zij oogsten, volmaakt als Messias bruid, en zullen met Hem als Koning heersen, met alle profeten en prinsen, tot in alle eeuwigheid. Hallelujah! Jezus zal als Koning heersen, totdat de laatste vijand aan Zijn voeten zal neergelegd zijn.

Dat kan elk begrijpen. Zoek het dus bij God, als je het niet hebt; het is toch niet zo gering om voor tijd en eeuwigheid geborgen te worden.

Ik bid u dan, zie mijn verachtelijk kruis niet aan, maar acht zo'n Jezus, die in leven en ziels ervaring bewijst, dat Hij Zijn vleugelen over hen uitstrekt. Zoek en bemin Hem boven alles, dien Hem met uw ganse hart. Ontwaak uit uw slaap, wordt wakker en zoek de gemeenschap met Christus om genade te vinden bij God, en na dit leven het eeuwige leven. Is dat werkelijk in ons?

Bewijs het dan. Dat dan een ieder zich benaarstige zijn roeping en verkiezing vast te maken, opdat ons geschonken worde genade bij God door onze Heere Jezus Christus. Laten we Hem alle eer, hulde, lof en dank toebrengen en dat met daden in deze wereld tonen, opdat Hij van ons zou zeggen: "Ik wil u bij de paarden aan de wagens van Farao vergelijken", opdat God geprezen worde in alle eeuwigheid. Amen.

Nazang Psalm 66 : 10

3. Predicatie over Hooglied 1: 14 - 17 te Sliedrecht

Zingen - Psalm 68: 4

Lezen - Hooglied 1

Voorrede.

Alle mensen wensen wel te hebben en te ontvangen. Al was het maar een oppervlakkige kennis, bijv. dat er een eeuwigheid is, en dat wij dat waarachtig geloven, en dat er ook een hemel is. Ook ik wou dat wel hebben, en zei: "Ze zijn gelukkig, die zo zijn." Zelfs Biléam, die valse profeet, die Israël tot een aanstoot was, wenste nog wel: "Mijn ziel sterve de dood des oprechten, en mijn uiterste zij gelijk het zijne." Degenen, die hun staat bekennen moeten alleen uit overreding, hebben ook hun wensen. Ze zeggen vaak: "Wat zijn die goederen toch begeerlijk, wat zijn die schatten aanminnig, wat is die dienst zalig, wat is die gemeenschap een zaligheid." Dus, dan strekken onze genegenheden daar zekerlijk heen, en we bidden en smeken, om dat ook te hebben, vaak op een wijze gelijk een kind, dat het verstand en oordeel niet heeft. De vader of moeder geven het kind geen kostbare stukken in handen, maar zetten die buiten zijn bereik, om schade en onheil te voorkomen. Als het dan wat moois ziet, dat het graag wil hebben, dan schreeuwt het, omdat het het niet krijgt of er niet bij kan. Maar die ouders handelen met beleid. Als het over die dingen gaat, ik was vroeger zeker erg groots op mijn manier.

Nu is de tijd anders. Toen was het zo ruim niet, dat de jongens soms al met hun achtste jaar met een horloge liepen. Ik was 14 jaar en wilde er ook een hebben, dolgraag! Maar mijn vader zei: "Het staat niet, zo'n snotneus met een horloge, en dat loopt verkeerd ook."

Ik weer eens gevraagd. Die had er een, en die had er een, en ik wou er ook een hebben. Tenslotte aan het zeuren: "Geef me dan het uwe, vader." Dat was nog zo'n grote. Ik net zo lang gezeurd, tot vader zei: "Nu, neem het dan maar."

En ik toen natuurlijk nieuwsgierig, zoals dat gaat. Hoe laat zou het al wezen? En ik maar kijken. Dan liep ik met mijn jasje open, opdat ze zouden zeggen: "Kijk, hij heeft er ook een." Al was het dan geen zilveren, dat gaf niet, dat kun je toch niet zien door 't vestje heen. Elke drie minuten keek ik, hoe laat het al was. Door dat kijken telkens, ging de tijd niet hard genoeg. Dus ik denk: zou 't wel hard genoeg lopen, en dan maar weer eens geluisterd aan mijn oor. "Ik zal er maar weer eens aan draaien."

Tenslotte draaide ik de veer kapot, en legde het weer stilletjes weg. Mijn vader had gelijk gehad, die wist meer dan ik. Maar als je zo bij de 14 of 15 jaar ben, dan ben je soms wijzer dan je vader en moeder. Gelijk zij nu uit voorzichtigheid, houdt God er de mens ook van terug, en toch kermen we soms, maar we vergeten dan het versje dat we zongen, want daar staat:

Uw God, O Isrel, heeft de kracht

Door Zijn bevel u toegebracht.

En dan bidden ze: *O God, schraag dat vermogen.*

Waar ligt dan de grond van verkrijgen en genoeg hebben? In het bevel! Wij redeneren vaak over het bevel: "Ik probeer het wel en ik heb alles al geprobeerd, maar ik kan het niet." Wij praten vaak over God, en over Zijn wil te doen, en dan zijn we ook vaak genegen om die wil te behartigen. We willen gehoorzamen, maar dat gaat niet; en het zou toch moeten, want: "Een gehoorzame zoon is zijns vaders welgevallen, en een zotte zoon is zijner moeder droefheid."

Nu zeggen wij: "Het kan niet." Maar als God je eens beval, en Hij liet je niet los, dan kon je je zelfs wel bekeren, waar wij gewend zijn van te zeggen: "Wat is het een groot

soeverein liefdewerk Gods." Maar dan hebben we dat bevel niet uit onszelf, het was ons te sterk geworden, wij moesten vallen en Hem de schuldige eer toekennen.

Het was op een Zondagavond, dat er in de kerk eens iemand bekeerd werd. Maar eerst moest zij verloren gaan. Het was bij deze waarheid - het is uit de brief aan de Colossenzen - "En Hij heeft u, die eertijds vervreemd waart, en vijanden door het verstand in de boze werken, nu ook verzoend." Dat mens nam aan: "Ik heb niets dan verstand in de boze werken, ik ben verloren!"

Het was het Woord Gods, dat haar zo maakte, en ze kon het niet tegenspreken. Dat was alles wat ze had, en dat komt van Jezus. Er staat ook nog: "De goddeloze verlate zijnen weg en de ongerechte man zijn gedachten."

Merk het op, wat ik je bidden mag; als dat begint te komen, dan zullen wij onwijs worden, en dan wil Immanuël Zijn werk aan ons doen. De duivel weet ook wel, wie onze Redder is. En als wij naar Hem gaan luisteren, gaan wij ons verstand verliezen en onzen weg verlaten. En daar wil de duivel niets van horen, want dan is hij ons voor eeuwig kwijt. Satan is zoveel hoger dan wij geschapen, dus hij weet meer dan wij; daarom is hij ons ook dikwijls te glad af. Wij weten ook, dat hij velen misleidt. En dan denken wij: "Als het daar naar toe moet, dan kunnen wij het er wel bij neergooien." De duivel dringt bij ons aan toch toezicht te houden, dat we de poorten goed gesloten houden. en zegt: "Je lot is niet te overzien, als je de poorten open doet." En als je je dan toch opmaakt, op Gods bevel, tot het openen der poorten, dan moet je hem eens zien staan, die hals, zijn staart zakt, waar hij de burgers mee regeert, want er staat: "Met zijn staart regeert hij het derde deel van de wereld."

Maar als de deuren open gestoten worden, dan zakt hij af, met zijn staart op de grond, net als een hond, die een pak slaag gehad heeft. Hij heeft het verloren, al zijn leugens en bedrog zijn aan de dag gekomen. Want hij zei: "Je moet er maar op rekenen, dat je allemaal opgehangen wordt, als je de poort opent."

En nu gebeurt er van dat alles niets. Hij moest met alles de wijk nemen. En nu krijgt Jezus dé gelegenheid ons zalig te maken. Dus wat staat dan voorop? Het bevel! Wij hebben onze grond verlaten en ons verstand is afgebroken. Nu zullen we moeten roeien met de riemen die we hebben: onrein, walgelijk, voor eeuwig kwijt, en we moeten de stukken ondertekenen. Dan zullen we zeggen: "O, hoe dierbaar, hoe goed is het." Ja, het is goed, het is Zijn bevel, en het is een onbegrijpelijk liefdewerk, wat Hij aan een zondaar bewijst. Het is alleen Zijn bevel, en wij kunnen er niet tegen op roeien. Zo krijgt Hij gelegenheid om ons te vangen. Er komt nog aan het einde van dat versje voor:

*Zij zullen u van allen kant,
Zelfs uit het allerverste land,
Vereren met geschenken.*

Hierbij dit: Ik heb een vrouw gekend, die bekeerd geworden is. Ze had het niet erg ruim, maar als naaister kon ze, met les geven en naaien voor een ander, haar brood zowat verdienen. Maar ze kreeg geen grote kledingstukken meer, zoals jurken en mantels. Ze lieten haar dan een broek of een hemd maken. Dat bracht echter niet veel op, dat weten jullie ook wel. Het viel dus schraaltjes uit. Haar hart zuchtte ook onder haar zonden. Wat moest het worden voor de eeuwigheid! En nu haar broodje ook nog kwijt! Dus, ze probeerde van alles om nog een beetje aan de kost te komen. Ze moest toch leven! Maar ze kreeg geen werk. De mensen zeiden: "Dat is geen zuiver geestelijk werk, je zit overal in te wroeten. Denk jij maar niet over bekeerd worden." Maar zij zuchtte toch: "O God, ontferm U over mij", en toen kwam er in haar:

"Zij zullen u van allen kant,

*Zelfs uit het allerverste land,
Vereren met geschenken."*

"Ja", zei de duivel, "God wil je nog niet hebben, Hij zal je nog wel verder helpen misschien, en dan bewerkt Hij de mensen nog wel om te zeggen: "Hier heb je een rijksdaalder of een gulden, dan kun je nog eens een beetje bekomen." Maar het liep schraaltjes af. Ze was jarig geweest en er was nog niemand geweest om handreiking te doen. "Zie je wel" zei de duivel, "Hij geeft je wel een hoop beloften, maar komt er geen één na; en als het er op aankomt, dan laat Hij het er bij zitten." Ze moest tenslotte nog bidden om te sterven en verloren te gaan, in plaats van jarig zijn en een hoop cadeaus krijgen. Gestorven en verloren gegaan is zij ook.

Ik heb het horen vertellen. Ze woonde bij iemand in, die nauwelijks geloofde dat er een God was, en van die "fijnen" moest ze helemaal niets hebben. Maar deze vrouw, nu vooruit, dat was een aardig mens, dus die hield ze bij zich. "Ja, ik zal haar kleren maar opzoeken, dan kun je ze afleggen." Maar dat deden degenen die Godskennis hadden niet. "Wat is dat nu, ik geloof niet dat ze dood is." Het werk was ten einde, Ze deed haar ogen open, ging overeind zitten en vertelde wat grote dingen God aan haar ziel gedaan had. Zelfs dat versje, allang in het land der vergetelheid, kwam terug.

Dit was de zin van Gods Woord geweest en Hij had het gedaan, veel beter dan de duivel gezegd had en zij ooit had kunnen denken of geloven. Wat dus hier staat, geldt de staat van onze vernedering. Wie zal kunnen uitdrukken, waar we in gevallen zijn? We moeten het leren, en die het niet leert, weet het niet.

Neem eens een voorbeeld in de natuur. Onze kinderen, die we zien lopen, die we horen praten, kunnen dat, omdat ze het geleerd hebben. Zouden nu de ouders de kinderen praten moeten leren, en zouden wij dan, waar we zo ongelukkig zijn, en nog niet eens praten kunnen, zouden wij dan bij machte wezen, om de verborgenheden van Gods Koninkrijk te verstaan?

Nee, dat moeten we ook leren, dat is een les. Waar de zondaar het bevel raakt, wil God hem van alles voorzien. Daarin worden ze voorzien van de nodige kracht om mede op te staan uit hun dood, Christus gaat over hen lichten, en ze worden ten eeuwige leven geschikt, geheiligd en beveiligd. Ik vraag daarom ook een wijle uw aandacht voor het getuigenis Gods en de hemelse liefde. We bemerken dan, hoe het een mens gaat, die het bevel moet laten werken en wat de vrucht en uitwerking daarvan is: de gemeenschap Gods en van Zijn Geest.

Het woord onzer overdenking vindt u in het Hooglied van Salomo, het eerste hoofdstuk, waar we, van vers 14 tot het einde, lezen: 14.

Mijn Liefste is mij een tros van cyprus, in de wijngaarden van Engedi. 15. Zie, gij zijt schoon, Mijn vriendin! Zie, gij zijt schoon; uw ogen zijn duivenogen. 16. Zie, Gij zijt schoon, mijn Liefste, ja, lieflijk; ook groent onze bedstede. 17. De balken onzer huizen zijn cederen, onze galerijen zijn cipressen.

Wat ik u voorlas heeft een toon in zich, waaruit elk beseft: hier is sprake van omgang, familiariteit, gemeenzaamheid en verhouding. Gelijk wij ook vinden in: "Ik zal bij hen zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een God zijn, en zal in het midden van hen wonen." Daar is nog een ander gedeelte in de Schriftuur, waarin dat woordelijk ons wordt te kennen gegeven: "Zo iemand" zegt Jezus, "Mij liefheeft, die zal Mijne woorden bewaren, en zal van Mijn Vader geliefd worden, en wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken." In nog een ander gedeelte horen we Paulus, de dienaar van Jezus, als leraar tot de gemeenten zeggen: "Om nu de Heere, hetzij

inwonende, hetzij uitwonende, in alles welbehaaglijk te zijn."

De zin is, dat de zondaar, door de Heilige Geest, onder welke hij Christus ingelijfd en van Zijns Vaders erfdeel verzekerd wordt, waarachtig gemeenschap hebben zou, en die gemeenschap, naar Johannes' zeggen, ook zij met de Vader. Uit die grond is het, dat wij hier de bruid horen zeggen, wat zij aan haar Immanuël en liefhebbend zielevriend te danken heeft, hoe zij Hem acht en waar ze Hem voor houdt.

Daarom zegt zij aan allen, die belangstellen, aan, wat haar de genade is, en zegt: **"Mijn liefste is mij een tros van cyprus in de wijngaarden van Engédi."**

Die uitdrukking, zeggen de geleerden, houdt in de naam van een vrucht. Er is een zekere Hieronymus, die zegt: "cyprus is een zeer aangename en heerlijke reukgevende vrucht." In de uitdrukking: "Mijn liefste is mij een tros van cyprus", wordt met cyprus bedoeld een plaats van overgrote vruchtbaarheid. Zelfs ongehoorde dingen worden daarvan gezegd, zo bijvoorbeeld, dat men daar vier maal per jaar oogstte. Dat zal misschien wel niet geheel juist zijn, maar in elk geval stemmen allen hierin overeen, dat die bodem uitermate vruchtbaar moet geweest zijn, en Cyprus een plaats was, waar veel voortkwam en groeide. Het een en ander doet ons denken, dat hier de bruid werkzaam is om op een waarachtige gelovige wijze haar geestelijke zielebruidegom hulde toe te brengen. Zij weet niet hoe ze Hem nog meer eren moet.

Alzo ademt dit getuigenis het leven der gemeenschap, door de genade des Geestes, haar verstandhouding omtrent die dierbare Heiland, in Wie ze, als haar Eigenaar, hogelijk roemt. Zij geeft te kennen wat zij in haar zwakte, noden, kruis, lijden, banden, jammer, armoë en wat ook, aan Hem heeft. Wanneer een zwakke de gewone spijs vaak niet meer verdragen kan, dan zegt men: Een druif, dat gaat nog, daar snakken de tong en branderige lippen nog naar.

Alzo ook is Jezus een ademtocht, een verversing voor Zijn gemeente, die Hij koopt. Zij hebben in de nood van hun harten, in de armoë hunner ziel, in de jammer en de strijd dezes levens aan Hem alles. Waar ze niets meer kunnen hebben, en ze geen grond of leven bij of in zichzelf vinden, noch ook in deze benauwde wereld, daar snakken zij - de amechtige van ziel en arme van geest - gelijk een dodelijk kranke naar een druif, naar de liefde en gemeenschap van Jezus.

De gemeente - Paulus mag haar toewensen, dat zij moge gezond zijn in het geloof - is één groot ziekenhuis; en je begrijpt, dat dat allemaal mensen zijn, die uit de wereld getrokken en uit satans macht en boeien verlost worden, en altijd nog de overblijfselen hebben van die oude mens en daaronder lijden; zodat het hier is: een strijdende gemeente. Een soldaat in de strijd snakt naar rust, overwinning, vrede, en grijpt in de hitte van de strijd de waterfles om zijn dorst te lessen.

Alzo is voor die gemeente van Immanuël, in de bittere, hete, benauwden en smartvolle strijd hier beneden, Jezus de geliefkoosde drank, die zij drinken, de spijs die gegeten wordt, en alzo haar leven, hetwelk Zijne genade is. Paulus deed 't uitdrukken, dat het leven der gelovigen in de Zone Gods alles weergeeft; de heerlijke verhoging voor een amechtige zondaar in de strijd hier beneden, in het lijden op deze aarde, in de nood en de hitte der verdrukking, welke alle gelovigen eigen is, welke tot Sion eenmaal zijn verkoren.

Zij zeggen: "Mijn liefste." Het is een uitdrukking, waarin de innige verhouding van Christus en Zijn Kerk naar voren treedt. Zo is het geloof een zuiver werk des Geestes, waardoor zij zich tot Jezus begeven, Hem aannemen, omhelzen en met Hem vrede hebben, als het hoogste goed.

De woorden zijn gekozen naar de aard van dat werk des Geestes: "Mijn liefste is mij een tros van Cyprus, uit de wijngaarden van Engédi." Die spreekwoordelijke en zeer overvloedige bodem van alle vruchtbaarheid is het genadig, alles omvattend

welbehagen des Almachtigen; dat is de grond. Hij zegt: "Ik ben de ware wijnstok, en Mijn Vader is de landman." Die God heeft tuinen en grond, en plant hen er op. Hier komt dus de liefde van Christus, de genade Zijns Geestes, de troost der behoudenis en alle verkwikking der ziel, uit het welbehagen Gods. Het is de leer, die ons zegt: "Alle deze dingen zijn uit God." Dat is de Wortel, waar alles uit komt, ons met Zichzelf verzoent door Jezus Christus, en Hij heeft het woord der verzoening in ons gelegd.

Merk je niet, dat de reine en dierbare leer Gods van onze behoudenis door die enige Heiland, en onze troost voor leven en sterven, alleen kenbaar is door haar oorsprong, God! Zo is het ook hier: al deze dingen zijn uit God, de Landman, Die de wijnstok zijn vrucht geeft te dragen, en de zondaar spijs en drenkt ten eeuwigen leven. Uit die grond en wortel is het, dat de kerk haar kracht en genade ontvangt; uit die wortel heeft de Zone Gods Zich in onze natuur begeben; uit die wortel is Zijn onderwijs gevloeid; uit die grond heeft Hij zichzelf volmaakt geofferd; uit die grond vindt Hij ook de zondaar. Hij zegt: "Al wat de Vader Mij geeft, dat zal tot Mij komen." Hij ziet Zijn gemeenschap met de zondaar als een gave, uit de hand Zijns Vaders. Wat de zondaar - dus een, die in zichzelf gans verloren is voor God - heeft, geniet, ontmoet en ontvangt, krijgt hij uit die enige wortel, het Welbehagen.

De les is dus: het leven der gemeente is, waar het Leven, waar Christus is. Satan spreekt tot God: "Huid voor huid, en al wat de mens heeft, zal hij geven voor zijn leven." Wij zijn zo uit onze aard en zullen tegenstand bieden en willen niet verloren gaan. Daarom zal het het Welbehagen zijn dat baart, als de zondaar zijn dood aanvaardt, zijn oordeel omhelst, en zich uit die liefde met God laat verzoenen door Jezus Christus.

Nu keert het om. De wederliefde is sterker dan de dood, en de ijver harder dan het graf, haar kolen zijn vurige kolen; al gaf iemand al het goed van zijn huis, men zou hem verachten, ja de rivieren zullen dezelve niet uitblussen. Hier is dus sprake van dat liefde-akkoord, waarin een alles-verzondigd-hebbend, vijandig gezind mens, door God vernederd in zijn zonden, in Christus dit ware leven opdoet, om te bekennen: niet ik, Hij leeft in mij. Nu is Hij hun dierbaar, uit die vruchtbare wortel, God tot prijs en dank, door Jezus Christus.

Daar staat tegenover, dat, waar de kerk de gemeenschap van Christus roemt en zich aan Hem houdt, gelijk Hij dat van haar begeert - wederkerig van Zijn liefde ontvangt en geniet. "Zie, gij zijt schoon, mijne vriendin, zie, gij zijt schoon; uwe ogen zijn duivenogen."

In dit zeggen verbindt zich, op een Goddelijke, eeuwig geldende wijze, de eeuwige Zone Gods als met eden, zeggende: "Het zal zo zijn, het is zo, Mijn vriendin!"

Gisteren ben ik nog naar Schiedam geweest en heb daar verscheidene bekenden ontmoet. Daar was er ook een bij, die altijd nog een leegte in zijn binnenste had. Nu riep hij gisteren: "Kom eens, dan zal ik je eens wat vertellen." Hij zei: "Ik was altijd nog ongeholpen, ik zag mij lopen, ik schaamde me voor God, net als een bedelaar, verscheurd en berooid, ik kon Hem onmogelijk beantwoorden en waar ik in mijn schaamte mijn ogen neersloeg, daar is Jezus, die bracht mij in de armen Zijns Vaders, en die ging met mij weg en bracht mij in het heilig duister. Daar is Hij, God, mijn God geworden met eden en zweren. Ik had het alles geloofd tevoren en door Zijn Geest omhelsd, en gelispeld soms: *Abba, lieve Vader*. Maar ik was zo'n eind, dacht mij, buiten alles, zo nameloos ellendig en ongelukkig, het ging niet meer. Nu heb ik een andere kijk op de zaken en word geherbergd.

Al zijn wij nog zo ongelukkig, van alles verstoken, uit de eden en trouwe liefde Gods des Vaders, in Christus Jezus, hebben wij nog: "**Zie, gij zijt schoon, Mijn vriendin,**

zie, gij zijt schoon, uw ogen zijn duivenogen." Hij wil zeggen, Ik heb u bemind met een kuise minne. Ik heb rijk en troon en heerlijkheid alles verlaten, om u in de hel en zonde en straf te eigen en, en nu stel Ik het op prijs, dat gij u met uw volkomen liefde voor Mij stelt en kuis naar boven ziet. Immers is het nodig, oprecht en kuis te zijn gelijk een duif! Welnu, dan prijkt die Heiland, die in volkomenheid zich voor hen vernedert, in de wederliefde, welke volkomen Hem huldigt en zegt: "U bent mijn leven, mijn spijs en mijn drank, mijn enige!"

Ik hoorde eens een oude man zeggen: "Ik moet eten, want ik ben anders dood en ondergang onderworpen, ik moet eten Hem, die waarachtig God en mens is."

Zo is het: duivenogen. Is Hij rechtstreeks tot ons afgekomen, de nooddrift en kuise liefde dringt ons om recht toe, recht aan, op Hem te zien. Daar is het: *Beminnaars van de Heer', Verbreiders van Zijn eer.* Dat prijst, eerbiedigt en erkent Jezus! Het is, als wil Hij zeggen: Mijn gemeente, Mijn ledematen, die in deze wereld veracht, geminacht en als ter dood verwezen zijn en zulk een verachtelijk gelaat hebben, dat gij ter bespotting en verguizing zijt geworden, Ik oordeel juist anders over u. Ik verzeker, bevestig en fundere u in Mijn liefde!

Het staat er tweemaal: "*Zie, gij zijt schoon, mijne vriendin, zie, gij zijt schoon.*" Het dubbel zeggen is een gewoonte in de Hebreeuwse taal om een zaak te verzekeren. Alzo is het ook hier. Jezus wil zeggen: "Ik ga akkoord met een, welke de nood van de aarde dringt en die te arm is, om het bij zichzelf te houden, en te naar, om zich in deze wereld te verhogen. Ik erken u en vereer u met Mijn gemeenschap, liefde, vriendschap en innerlijke beweging Mijner barmhartigheid."

Het is een woord, waarin wij uitdrukken, dat wij, indien wij dan verzoend zijn door Zijn dood, veel meer, verzoend zijnde, behouden worden door Zijn leven. En Hij zegt: Veel meer zal Ik u geven, wanneer Ik verhoogd ben. Ik zal u onderhouden en omringen met Mijn liefde, nadien Ik koninklijk ben verheerlijkt, en houd u voor Mijn sieraad en vereer u met Mijn onderscheiding, vriendschap en innerlijke beweging Mijner grondeloze en eeuwige barmhartigheid.

Hier ligt dus een hartsterking. Het verzekert ons van Zijn hartelijke liefde, gulle vriendschap en Zijn geestelijke genade. Het is juist geschikt om ons af te trekken, langer hoe meer nog, van deze wereld. Uit haar uit te wonen en bij de Heere in te wonen, om te worden onderhouden door die drang der liefde uit een vrijmachtige erbarming, zoals die uit, door en bij Jezus is. Want het maakt ons zalig in de hoop, die niet beschaamt, daar de liefde Gods in het hart is uitgestort, daarom:

*Beminnaars van de Heer',
Verbreiders van Zijn eer,
Hoopt steeds op Zijn genade
En haat altoos het kwade.*

Dat verzegelt Jezus aan het hart, in de weergaloosheid Zijner hemelse liefde.

Nu volgt: "*Zie, Gij zijt schoon mijn Liefste, ja lieflijk; ook groent onze bedstede.*"

Als we, wat er in de kanttekening staat, aanmerken, dan spreekt hier de bruid de Heere aan. Ik heb er niet op tegen, een elk zij in zijn gemoed ten volle verzekerd. Als ik zeg, te verschillen van innerlijk gevoelen, komt dat hierdoor, dat ik mij onwaard acht aldus deze spreuk te eigenen en eer uit hoogachting van Zijn wezen en werk, Hem er de voorkeur ingeef. De reden waarom ik alzo ben, hoop ik u ronduit te zeggen.

Jaren terug, op een zondag, werd me kwart voor zes een kruis opgelegd en om zes uur moest ik spreken. Onder dat kruis zei ik: "Dat overleef ik niet, dat is mijn dood", zo pakte dat me aan. Was me de plaats van sterven niet onverschillig geweest, dan was ik

zeker niet naar de kerk gegaan. Nu, God is me zeer ter wille geweest. Ik kan niet beter zeggen, dan dat Hij de beker des geloofs aan mijn lippen gezet heeft: "Drink maar en geef maar uit van de lof Gods en Zijn genade."

Dat moest ik ook. Inwendig was ik evenwel verscheurd. Die avond was voorbij, de genade had ik opgeteerd en dus schoot ik met mijn hartgebrek over; ik heb 's avonds nog geprobeerd om te rusten, maar het kon niet. Dus ik ging maar weer van bed en zat op een stoel te zeggen: "Och Heere, och, als ik kon dan kwam ik nu naar U toe, ik bleef geen minuut hier."

Daarop begon Jezus als hemelwachter en getuige in mijn kruislijden, mij toe te roepen: "Kom maar."

Maar ik begreep, daar lagen nog mijn zonden tussen en ik kon niet komen. Ik had heerschappij moeten hebben over dat alles en mij van mijn lichaam moeten verlossen, maar dat mag niet, want wij mogen geen zelfmoordenaar zijn. En dus: "Dat kan ik niet, zo Gij het niet gebiedt. Maakt U dan scheiding tussen lichaam en ziel, dan ben ik bij U."

En toen was het antwoord: "Indien gij niet komen kunt, kom Ik tot u." En om voor te stellen hoe dat was: ik heb hier mijn hand in deze doek en zo was Jezus mij aannemende en innemende, en als met mij in de nauwste omhelzing; ik sprak toen geen woord! Een kruiseling, die van al wat hem lief en dierbaar is, afgetrokken wordt en ten dode toe gemarteld wordt, wat zou die zeggen als hij pardon kreeg? Ook niets! Verwondering en verbazing, als Zijn mond tot ons zegt: Kom dan maar eens bij Mij." Verbazing, onwaarde en verwondering liep door me heen, en Hij handelde met me en sprak wat hier staat. Dat sprak ik niet, dat deed Hij: *"Zie, gij zijt schoon, mijn liefste, ja liefelijk; ook groent onze bedstede."*

Als iemand het bezwaar mocht hebben en zeggen zou, dat Jezus hier niet Zijn kerk en gemeente Zijn liefste noemt! Maar waarom niet? Rijk en troon en omgang des Vaders verliet Hij òm haar en vòòr haar, dus waarom niet? Hij brengt in lijden, kruis, smarten, droefheid en wat dies meer zij, hemelgoud op ons. Hij brengt ons toe, wat in de natuur de één de ander niet toebrengen kan, en wint het van alles, waardoor wij bekennen: "Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde; bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de rotssteen mijns harten en mijn deel in eeuwigheid."

Sindsdien heb ik deze verklaring in het binnenste van mijn ziel erkend en het is nog zo. "Ook groent onze bedstede", betekent, dat Jezus de zondaar vruchtbaar maakt tot Gods eer en Zijn koninkrijk en heerlijkheid. Wiens werk is het anders, als het Zijne, daar wij uit onszelf niets zijn, niets kunnen, en het alles alleen Zijn gave en genade is. Toen nam ik aan, dat Hij me vruchtbaar wilde maken tot Zijn koninkrijk en eer; toen nam ik aan, dat ik Hem niet mishagde in Zijn ogen, al was ik zoals ik gezegd heb. Ik bewoog mijn ziel op het gebied van Gods koninkrijk uit de aard van Zijn eeuwig verbond, waarin Hij de onveranderlijke, eeuwig gezegende en met Zichzelf alles daarstellende Jehovah is.

Gisteravond ben ik naar Schiedam geweest en heb er 's avonds de Heilige Doop bediend voor Hofman en zijn vrouw, aan hun kind. Daaromtrent waren steeds mijn gedachten: ik word een bejaard mens; en heb dan ook dikwijls gevraagd: "Ik weet het niet, maar Gij weet alle dingen, was dat maar vast voorbij, dan rust dat, als me wat overkwam dan is dat aan zijn eind."

Toen Hofman er over sprak, zei ik: "Daar heb ik zó over gedacht: wacht daar nog maar wat mee, ik heb liever dat je het zelf maar doet. Gaf God ook daar maar opening toe."

Waarop hij antwoordde: "Ik zal u de gelegenheid wel eens anders vertellen." Dus verleden week maandag kwam hij en zijn vrouw, en zei: "Nu kom ik u eens vertellen hoe het zit. Als ik bevestigd was, dan mocht ik dat doen, maar dan zou ik het nog niet doen. Mijn vrouw en ik zijn beiden onder uw bediening toegebracht, en uit Zijn eed bij elkaar gebracht in hetzelfde geloof. Daaruit ben ik verplicht nu ook mijn zaad aan u over te geven tot de doop. Al was het, dat ik dat zelf mocht doen, deed ik het stellig niet, het is uw werk."

Enige dagen later deed God zich aan me voor als de Verbonds-God. Als ook toen Hofman en zijn vrouw bij me in huis geweest waren, dan had ik gezegd: "Ik had niet gedacht, dat mijn naam ook nog genoemd zou worden in dit kind, want ik had niet gemeend uw aangezicht te zien en nu heeft God mij ook uw zaad doen zien."

Ik gevoelde mij met die ouders ingesloten uit de kracht van Zijn verbond en eed, in Christus, door Zijn Geest. Toen begreep ik, wat eigenlijk de vader had moeten doen, doe ik, en komt uit Zijn verbond door Zijn genade, en daardoor doe ik de vaderlijke werkzaamheden.

En toen schoot er voor hen nog een versje over uit de 128sten Psalm, wat we nog gezongen hebben ook.

*Blijft gij op Hem betrouwen,
Dan zult gij, op uw beê,
't Kroost van uw kroost aanschouwen.
In Israël zij vreê.*

Ik heb voor het aangezicht Gods, uit de genade en gemeenschap van Zijn eeuwige eed, het huwelijksbed in zijn vruchten mogen aanschouwen. Het is niet van hen, het is niet van mij, maar het is uit de huishouding der genade, uit de gemeenschap des Allerhoogsten; uit de eed en Zijn verbond in de gemeenschap des Geestes. "Ook groent onze bedstede." Ik heb het hier dus niet over vrome stellingen; de genade gunt het mij, tegenover de hel en de wereld, met werken en daden te betonen. Zo rijst de glorie, de aanbidding en dankzegging tot God en het Lam tot in alle eeuwigheid, uit Zijn werken. "Ook groent onze bedstede."

Deze Zondagavond, eer het tijd was om voor te gaan, heb ik mijn handen opgeheven en gebedeld: "Doe mij de dood aan. Ik bedoel niet, sterven in de natuur, maar doe mij de dood aan in mezelf, zo heb ik ademtocht en ruimte en dan kunt U mij vruchtbaar maken. Dan ben ik Uw eigendom en wordt mijn ziel, door de genade des Geestes, in vruchtbaarheid onderhouden en rijp gemaakt tot de grote en zalige dag der eeuwigheid."

Daar staat nog een uitdrukking: "***De balken onzer huizen zijn ceders.***"

Die uitdrukking ziet op de duurzaamheid. Wat ik belijd, is niet een persoonlijk goed, maar een kerkgoed, dat ik hebben zal met alle heiligen, in heerlijkheid verhoogd zijnde, met allen, die op deze aardbodem geweest zijn en nog zijn en nog geboren moeten worden; gemeenschap uit een allerheiligst geloof. De gemeenschap Gods, met alle heiligen, in alle eer.

Het is niet iets nieuws; het is het oude, eeuwige, klare, soevereine werk Gods, des Almachtigen, wat Hij aan vernederde zondaren doet; want wat hoog is onder de mensen is een gruwel voor God. En dus is het einde: dat wij leren van de deugdelijkheid der gemeenschap, van de onvergankelijke aard van Zijn liefde, van de eeuwigdurendheid van Zijn vriendschap en de alles overklimmende gemeenzaamheid met alle heiligen in de Heere. Hier ligt dus een pronkstuk der bediening en der genade, waardoor wij, als arme rampzalige zondaren, hersteld worden in de gemeenschap

onzes Heeren.

Wij hebben reden om Hem te verheffen, te eren en te bedanken in eeuwigheid. Door Zijn liefde kunnen wij het kruis, hetwelk Hij ons oplegt, dragen, en de schande, die ze ons aandoen, verachten. Wij gaan daar heen als dienaren, die bewaard worden door die beminde Immanuël, die gezegende des Vaders.

Hier geldt deze triomf: die voor ons stierf, brengt ons telkens nader tot de troon Gods. Hem komt toe, alle lof, alle dank en heerlijkheid in eeuwigheid. Dat dan een iegelijk bedenke, alles in te ruimen voor die enige Goddelijke parel, Jezus, en op te offeren wat je bent en hebt.

Zoekt en vindt Jezus, komt en wint Jezus, maakt Jezus uw vriend en het is met uw toestand wel, want Hij is het leven en de vrede, tot in eeuwigheid.

Is dat uw zielewens? Benaarstig u toch de kostelijke tijd daartoe te benutten. Werd het u tevens ook geschonken, een waar geloof in Hem, zoekt dan door Hem vruchtbaar gemaakt te worden, om de vruchten van Zijn gemeenschap en overdracht in uwe ziel te ontvangen, wat hier al doet zingen:

*Zijn naam moet eeuwig eer ontvangen;
Men loov' Hem vroeg en spà;
De wereld hoor', en volg mijn zangen,
Met amen, amen, na.*

Helpe, bevestig en fundere u de God aller genade, om Zijns eeuwigen verbondswil.
Amen.

Nazang Psalm 72: 11

4. Predicatie over Lucas 10: 20 en 21 gepredikt 22 Februari 1934 te Dordrecht

Lezen - Lukas 10: 1-24.

Zingen - Psalm 138: 4

Voorrede.

In meer dan één opzicht is het een aller-beminnelijkst vers dat wij zongen. Ieder die wat bij de hand heeft, daar wat in huist, niemand diergenen heeft daar genoeg van, en heeft honger, hunkert. Dat komt daarin voor: "Hij zal het voor mij vol enden, en verlaat niet hetgeen Gij aan mij gewrocht hebt", dat is voor een elk een uitermate begeerlijk en verlangd goed.

Maar de waarheid die daarin uitgedrukt wordt, die hangt ergens mee samen. Dat is minder aantrekkelijk voor de natuur, voor ons innerlijk gevoel, en dat is wandelen in het midden der gevaren. Onberijmd lezen wij: *Als ik wandel in het midden der gevaren, maakt Gij mij levend*. Dat is een tekening van het pad dergenen die naar God vragen en zoeken. Wie het belang hunner onsterfelijke ziel gaat treffen, zijn vaak omgeven van een menigte perikelen, moeiten, ongelegenheden, voordoeningen, te veel om op te noemen. Als wij er niet achter zijn dan klagen wij er over. Wij denken: het kan het pad niet zijn; het gaat niet goed; anderen genieten voorspoed, zijn niet in moeite, worden met andere mensen niet geplaagd, hun kracht is fris. Dan zijn wij er niet achter. Wij zouden zeggen: Uitkomst?

Waar ik naar honger en dorst dat is er niet. Zij hebben dat óók niet, maar die hebben dan dat leven nog hier beneden, en het gaat hun voor de wind. En ons is in elk opzicht tegenheid, moeite en kruis bezwarende; het één maakt plaats voor het ander. Maar hoe kan dat nu in de grond eigenlijk anders? Want wij willen dat wel vergeten en te boven zijn, maar daarmee is de zaak niet weg. Wij zijn gevallen mensen, en in ons vlees en natuur alles onderworpen, en er staat van, dat het gedichtsel des harten te alle dage alleenlijk boos is. Daaruit kan telkens door God aanleiding worden genomen om dat niet te laten uitbotten en uitgroeien, tegen te gaan, opmerkzaam op te maken, wie en wat wij zijn, hoedanig de werkelijkheid om ons heen is.

Zij leven, nu ja, maar niet uit de genade. Het is in tegenstelling van het geestelijk, goddelijk Koninkrijk Gods. Zij zijn van de koninkrijken der wereld. Wij willen vooruit, maar wij stoppen, en worden bemoelijk. En bij dat alles die listige en vervaarlijke vijand Satan; met tal van inwerpingen en voorstellingen dwarsboomt hij ons, of dreigt, of tracht te verwoesten, zodat er nauwelijks een gedachte geoefend kan worden omtrent ons aanstaand heil bij God. Het schijnt ons alles toe te roepen: teleurstelling, geen heil bij God! De Satan spant alle vermogens in om ons, in zijn macht te houden. Hij doet dat persoonlijk tegen ons, en gebruikt dan vaak vroom en onvroom, als het hem maar ten dienste wordt gegeven. Zodoende is het pad, waardoor wij tot God en Zijnen Zoon komen, door teleurstelling, banden en noden heen. Wij worden nochtans vriendelijk getrokken. Het christelijk leven wordt uit die strijd geboren, en de christen wordt tot persoonlijke strijd geroepen, en komt weer in een ander kleed.

Wij zouden vaak bij dat alles in diepe teleurstelling en met verslagen geest in, moedeloosheid gaan neer zitten en ons opsluiten. Hoe armelijk, hoe hulpeloos, hoe jammerlijk, blind en naakt zien en tasten wij ons vaak onder dat alles en wij beven. Zou dan de Satan eindelijk nog triomf en overwinning mogen vieren? Maar in dat alles is de Zone Gods, (waar alle genade in begrepen is en alle redding uit vloeit, alle schatten in liggen), hetzelfde pad gegaan. Zulk een pad van moeite, druk, kruis, lijden, vreze, ja omkomen en verzinken. En wát zich daar in de ernst op ons mag bevinden,

steeds is het de Zone Gods, de vechtgeneraal, die ook daarin en daardoor reeds paden gebaad heeft, en Paulus deed zeggen en vermanen: *Ziende op de oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus; dewelke, voor de vreugde, die Hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen, en schande veracht, en is gezeten aan de rechterhand van de troon van God.*

Zo zullen zij in, met, en door Hem overwinnen.

Ik kwam op een keer in Ouddorp, en daar was een man wiens vrouw al 20 jaar ziek was. Eén meisje hadden zij, en het zwaarste werk dat zij doen kon was: de moeder wat afwassen en opfrissen. Toen zeiden ze: "Thomas heeft een beroerte." Nu was hij het zelf. "Gaat gij er niet eens kijken?"

"Ja, wij gaan er morgen eens kijken." Toen waren ze net bezig om hem te helpen. Hij zat met een doek om zijn hoofd, zijn armen slingerden zo om zijn lichaam. Ik zei: "Wel, wel, hoe is het toch Thomas"? En toen bracht hij er moeilijk uit:

"Als ik omringd door tegenspoed.

Bezwijken moet

Schenkt Gij mij leven."

Jezus gaat in alles voor hen uit en mee. Dus de hoofdzaak is: Hebt gij strijd, moeiten, opzien, kruis, verdrukking? Is het u om God te doen? Dan hebt gij het wel, want het is er onvermijdelijk aan vast, dan is het waarlijk uw deel. Christus heeft, aangezeten zijnde in de laatste nacht, het avondmaal ingesteld, maar wij vinden daar nog wat. Hij nam een drinkbeker en zei: "Neemt deze, en deelt hem onder ulieden." Dat was niet alleen om deel en gemeenschap te hebben aan Zijn dierbaar bloed, maar ook deel en gemeenschap aan zijn lijden, om dan te proeven in het lijden, in de smarten en verlorenheid, hoe zoet het bloed van Jezus is.

Indien het uw pad niet is, zijt gij dan wel oprechtelijk de Heere zoekende? Hangt uw hart wel de Heere aan om één geest met Hem te zijn?

Ik denk hier aan iets wat ik van Luther gelezen heb, van een student die onder hem studeerde, en eindelijk prediker was. Die komt op een keer over en Luther vroeg: "En, hoe gaat het?"

"O, vader Luther, uitstekend, dierbaar!" Er kwamen Graven, Hertogen en van alles onder zijn gehoor, en de Raad van de stad was zo tevree, het was een wonder.

Luther antwoordde: "Wel man ga heen, dan zijt gij geen goede prediker, want dán zoudt gij strijd, moeite, en vijanden hebben. Praat over de zonden! Ga nu maar mijn kamer uit; dat heb ik u hier nooit geleerd."

Hij moest dat beschaamd meenemen, en tenslotte vallen voor de waarheid. Daar ontmoette Luther een tijdje later de Landgraaf. Die zei: "Het heeft lang goed gegaan, maar nu wordt het te erg."

Luther antwoordde: Ja, hij zal jullie tegenwoordig zeker over je zonden onderhouden."

Ja, daar zit het hem in; die een vriend dezer wereld wil zijn, wordt een vijand Gods gesteld. Anders zeggen zij: Zo gaat hij goed. Die man (Luther) heeft het er zelf ook niet bij kunnen houden, maar: Hoe zal ik rechtvaardig verschijnen voor God? Straks moeten wij voor God verschijnen, en dat kan niet anders dan in de persoon en het werk van Jezus Christus, en daar buiten niet. Gij kunt het zoeken, bedenken en verlangen, gij krijgt het op geen andere wijze klaar; gij moogt het proberen zo als gij wilt, gij blijft altijd zitten: alweer mis. Jezus is de Gekruiste; als wij Hem nalopen, zal het ons deel nóg wezen, en dat wij deel aan Hem krijgen aan Zijn lijden, kruis en banden als het onvermijdelijke pad. Dan doen wij van Hem op, en weten wat wij aan Hem hebben. Dat Hij is onze machtige Zaligmaker, en overwonnen hebbende Koning, Die bewijst wat Hij heeft gewrocht, het koninklijk achtervolgt en bekrachtigt, gezeten

aan de rechterhand Gods.

Ik vraag daarom ook een wijle uw aandacht voor de Schriftuur, die van Zijn persoon en werken spreekt, waar het gaat over een kinderdeel, dat wij mede waarlijk en betamelijk deel en gemeenschap hebben aan Christus en Zijn goed, dat Hij ons als verzekert, kind te zijn. Het is immers de uitnemendste zaak die men denken kan. Wij bedoelen: Een kind, van God vernieuwd, herteeld, bewaard, geheiligd. Is er nog hoger? Laat iemand in de wereld naam hebben, bekeerd, gódzalig, en er zou hier toch niet wezen een kind, en dat van de Allerhoogste God, het was alles nog maar larie. Hij is het in Wiens handen wij terecht komen, en ik vraag dus uw aandacht voor de Schriftuur die ons uit des Heilands eigen mond verkondigt, dat men daar buiten geen kind kan zijn.

Het woord waartoe ik uw aandacht vraag, vindt u in het straks gelezen gedeelte uit het Evangelie van Lucas, het 10e kapittel, de verzen 20 en 21, waar wij lezen:

20 Doch verblijdt u daarin niet, dat de geesten u onderworpen zijn; maar verblijdt u veel meer, dat uw namen geschreven zijn in de hemelen. 21 Te dier ure verheugde Zich Jezus in de geest, en zeide: Ik dank U, Vader! Heere des hemels en der aarde; dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve de kinderkens geopenbaard; ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U.

Leerrede.

Uit het u straks gelezen gedeelte der Schrift vinden wij dat zeer rijkelijk bevestigd, namelijk dat het pad waarin wij de Heere zoeken, strijd, kruis, moeite, teleurstelling, banden en tegenslag met zich brengt. Rijkelijk vinden wij daarvan ook hier. Daar is Christus lichamelijk tegenwoordig, oefenende Zijn leraarsambt op aarde uit. Het Joodse land was daarvan getuige. Duizenden kwamen van alle kanten om Hem te horen, volgden Hem, aten van wonderbrokken van brood en vis. Alom vond men blinden die weder konden zien, kreupelen die weer wandelden, melaatsen die gereinigd waren, bezetenen die hersteld en verlost waren. Hij bewees te zijn de Zone Gods, in Zich te hebben Goddelijke kracht, bevestigende Zijn zending met tekenen en wonderen. Hij was zo algemeen bekend dat de tegenstanders van Hem zeiden: "Indien wij Hem laten begaan (niet opruimen dus), de gehele wereld gaat Hem na."

Ik zeg die dingen, opdat een ieder bedenken zou, hoe rijk die dagen waren voor degenen die naar God vraagden, Hem zochten, en wat Hij in Zijn persoon tegenwoordig had. Hij heeft ook een voorbeeld gegeven van hetgeen dat door Zijn naam gebeuren zou door alle eeuwen heen, willende hebben, niet alleen uit eigen doen uit geautoriseerde en gezonden door alle plaatsen.

Zelfs koningen waren verwittigd, waar Hij komen zou en van Zijn komst, wat er in begrepen lag, en welke onpeilbare gaven Zijn Persoon inhield voor deze wereld. Hij stelde zeventig voor Zijn aangezicht, zeggende: "Gaat gijlieden heen, en in wat stad gij zult gekomen zijn, zo geneest de zieken, werpt de duivelen uit, en zegt tot hen: "Het Koninkrijk Gods is nabij u gekomen."

Niet: "laten wij maar zoete broodjes bakken." Neen, wij lezen daar van steden die hen niet ontvingen.

En van satan zegt Jezus: "Ik zag de satan als een bliksem uit de hemel, vallen", of die wou zeggen: ik zal vernielen zoveel het mij wordt toegelaten.

Als wij nu lezen: De Heere stelde zeventig, dan denken wij: Wat een dierbaar werk; die mensen mochten een zeer goede boodschap doen, in die vlekken en plaatsen gaan vertellen: Gij zijt in de gelegenheid om het Koninkrijk Gods te ontmoeten. Daar zal

elk en een ieder verwonderd en verbaasd over zijn.

Ach, dat gold daar alleen degenen die dat nodig hadden en er belang in stelden. De anderen zeiden: "Dat Koninkrijk der hemelen zullen wij van ons zetten, anders kunnen wij niet genieten", zijnde gezond, fris en vrolijk. In dat alles woedde en tierde de hel om ze heen als een bliksemlicht om ze te beletten. Zo staat het met die goede en dierbare boodschap waar Jezus op aarde was, Zelf aanwezig.

Nu zijn die zeventig teruggekeerd met blijdschap en verheuging, niet omdat velen tot God bekeerd waren, dat lezen wij niet, maar zij keerden terug met blijdschap en verheuging; het was zo hoog met hen opgelopen: "Heere, zelfs de duivelen waren ons onderworpen in Uwen naam."

Dáárop antwoordde Hij. Christus is gekomen om te zoeken en zalig te maken, en zij zijn, door de tekenen welke Zijn invloed en genade in hun verwekte, zeer verblijd en verheugd. Op dat ogenblik was dat voor hen schijnbaar innig, enig, ja, het hoogste. Dat tekent ons in beeld en Schrift van de mildheid der genade (bij alle tegenstand, koudheid, onverschilligheid, en de weinige werken van bekering als er was in kracht van zaken, in gemeenschap met God, waarvan toch ook in aanwezig was) en Zijn Heilands persoon in achting, zijn omgang gezocht en bemind, en Hij betoont en bewijst hun vriendelijkheid en welwillendheid.

Hij spreekt: Mensen, hebt gij hoogachting voor Mijn persoon, zoekt gij Mijn omgang en gemeenschap? Dat moogt gij doen, Ik zal u de bewijzen daarvan leveren, en tonen en openen Mijn u toegenegen en vriendelijk hart. Hebt gij voor Mij hoogachting: wilt gij voor Mij dienstbaar zijn?

Ik wil u dienen als in uw schoot, en het met een genadeloon achtervolgen van geestelijke blijdschap en verheuging des harten. Het zijn de tekenen van de uitkomst, de verlossing, de bevrijding van het juk en van de smartelijke knellende banden, die wij door de zonden dragen. Die zouden worden opgelicht. Die predikers zijn dus mensen die Hem aanhangen, en Hem hoogachting en liefde toedragen, en die zich laten nemen tot het doel en het oogmerk waartoe hij hen wil hebben. Daar is dus een gelovig erkennen in hun hart, dat Hij de Zaligmaker is, dat hetgeen Hij zegt de waarheid, het leven is. Hij is niemand minder dan waarachtig God. Dat bewijzen Zijn werken. Dat alles veroverde hun hart, hun zinnen, zij worden getrokken als met koorden van goedertierenheid en barmhartigheid. Zij zijn in zichzelf zondig, machteloos, weerloos. Hij legt hun van Zijn liefde en Geest op en stuurt ze uit, en zij doen op.

Wat Hij tot hen gesproken had dat was gebeurd. Zij waren er over verwonderd, verbaasd en verblijd. Nu, het is dan ook een hele uitkomst voor een mens die in zijn gewone leven zijn pad gaat in de zonden.

Vanmiddag hoorde ik nog vertellen van een kind, dat schreide en zeide: "ik verwonder mij dat God de zon nog over mij laat opgaan." Hij dacht dat hij te zwaar gezondigd had, anders dan een ander. Hij was naar de zolder gekropen en zeide: "O God, ik zal het maar eerlijk zeggen, ik weet geen raad meer." Toen was daar open gekomen van Jezus, alles begerlijk en: .... "ik kon niet, anders was ik er naar toe gekropen om er bij te wezen en aan te grijpen."

Nu, dat geeft een verlichting en verruiming, want Hij is de bemiddeling bij God, waarin de Vader bewijst: de liefde, uitkomst, men kan bekeerd worden, bij God in genade aangenomen worden. Dat beeld tekent en verteld ons dat; dat hadden die mensen ook in Jezus bekeken. Is het u ook wel eens gebeurd, als uitgeschud, en geen raad meer wetende, en de werken te kort en te smal? Hebt gij het in uw engte wel eens opgedaan? Die mensen hebben dat ook gehad, verruiming, en nu volgen ze, hangen aan, zoeken Zijn omgang, achten zijn Woord en geloven Hem.

Nu laat de Heiland eens in die mensen van die kracht der Goddelijke genade werken. Hij deelt hun van de overvloedige volheid daarvan mee. Waar zij anders schuchter waren van de hel en satan, daar doen zij op: zelfs de satan gaat op de vlucht voor Jezus. Daar wordt dus voor die zielen van de kracht en de verborgenheid der genade openbaar. Ik kan begrijpen en verstaan, dat zij met veel vuur en blijdschap gepredikt hebben: *Het koninkrijk Gods is nabij gekomen.*

Zij zagen het in de tekenen voor hun ogen; die lui; alles liep hun mee; zelfs de hel kon hun nog geen kwaad doen, die sloeg op de vlucht. Ziet eens van de rijkdom der genade en liefde welke uitvloeit van het Evangelie Gods en van Zijn persoon en werken, bij hartelijk aanhangen. Indien gij Hem niet van harte aanhangt en bij Hem zijt, moet gij die dingen niet verwachten. Als gij dat niet bijhoudt, dan krijgt gij wel eens een waarheid, ja, want gij loopt ongerust, gij kunt zo niet gaan sterven. Als uw hart gedeeld is, en de Heere niet aanhangt van harte, dan krijgt gij wel eens een waarheid, ja, maar bij degenen die Hem van harte zoeken, daar werken soms de krachten van een eeuwig leven in. Daaronder wordt de vlam aangewakkerd, en 'de brand van de liefde.'

Als Jezus zo karig is, en gij kunt Hem misschien niet krijgen, en misschien wel nooit, dan zijn wij druk in de weer.

Dan hebben wij vaak overeenkomst met een vrouw die in Sliedrecht woonde, Die had twee zakken aan haar lijf en in elke zak een portemonnee, en de ene was leeg, en zij zeide: Kijk toch eens, maar aan de andere kant hing een volle. Als wij nu niet van harte de Heere aanhangen, dan kunnen wij wel een mens zijn met twee portemonnee's, de ene zou ook wel naar de hemel willen, maar de andere de wereld aan de hand houden. Maar gij brengt Hem dan wat kreupels en verminkts, en God zal zeggen: *Breng dat uw vorst of hij een welgevallen aan u nemen zal.* Dat gaat zó niet, maar Hij heeft hén voor het nemen.

Wij lezen hier: ***Hij stelde die zeventig.***

Er staat niet van bekeerde mensen, maar als voor het nemen. Hij wil zeggen: Ik wil u helemaal uit de wereld halen en inkwartieren. Nu doe ik eens een beroep op u, daar gij zoudt zeggen: O man, ik ben niet bekeerd. Maar ik doe een beroep op uw consciëntie. Hoe zit het in uw binnenste? Gij leeft toch onder Hem? Hij is zaligmaker van zondaren. Hij kan u kopen. Die mensen had Hij voor het nemen. Huist gij werkelijk bij Hem? Laat niet uw kwaadheid, uw zondestaat; niet dit of dat, het tegenhouden. Neen, gij behoort juist daarom bij het Evangelie, gij zuigt en proeft er soms van; maar waar is nu uw hart om bij Jezus te zijn, om Hem te volgen? Hij daalde van de hemel neer om ons te zegenen;" Wie hangt er, nu uit deze wereld achteraan gestrompeld, aan Zijn slip? Moest een ieder dat niet doen? Als iemand zou zeggen: Maar ach, gij kunt niet geloven hoe ellendig of ik ben. Wel, dat moet er u juist brengen; in Christus ligt alles. Hij is de tweede Adam, alle zegen en weldadigheid vloeit uit Hem. Wij moeten er met onze armoede, schuld en dood naar toe. Waar kunt gij beter terecht dan daar? Die zelf ons het leven wilde schenken en eeuwig achtervolgen. Laat dan niemand in koudheid, stugheid, gedeeldheid des harten doorgaan. Laat uw hart aanhang hebben aan het werk Gods en Zijn persoon, en haalt er van wat gij er van halen kunt, opdat gij gemeenschap hebt aan Hem en aan al Zijn goed.

Die mensen konden niet vertellen wat ik deze avond nog van een kind Gods hier in Dordt hoorde. Daar heb ik loffelijk gehoord, innig dierbaar! Daar hoorde ik van: onder, boven, van binnen, alom God Drie-enig, te prijzen tot in eeuwigheid. En door Jezus handen gewrocht die vereniging: *zo wie de wil Mijns Vaders doet, die is Mijn zuster, Mijn broeder, Mijn moeder.*

Nu, dat kunnen die mensen niet vertellen, maar wel laten zij gevoelen en tasten en brengen zij openbaar, wat er toch eigenlijk bij Hem te halen is, en het maakt hun verbazing ten uiterste hoog. Dat is nog zo. Jammer, daar zo velen uit het Evangelie wel bevindelijk een ontmoeten kennen, maar niet in algehele zin Hem aanhangen en bij Hem zijn. Dat is toch eigenlijk het kardinale punt. Een zondaar moet bekennen: als ik zo ga sterven, dan kom ik in de hel terecht.

En nu zegt Jezus hun: "Nu zal Ik u laten weten: Als gij uit Mij zijt, en Ik zegen u, dan kan de hel u niets maken."

Och, wat ik u bidden mag, laat dat beminnelijke Godsbeeld uw zinnen innemen en uw hart als bekoren, en zoekt iemand te zijn, die Hij voor het nemen heeft. Maar ik zeg het in de gezonden zin.

Ik heb een man gekend, die zeer grote gaven had om te spreken en misschien was er wel genade in ook, maar dat weet ik niet, ik ben geen hartekenner. Hij sprak daar wel hartelijk over. Toen hij eens bij mij was spoorde hij mij aan om wat te zeggen van mijn ambt, maar dat deed ik niet.

Tóen zei hij: mijn zaken liggen zó, en dat is 12 jaar geleden. Toen is de Heere mij wezen prepareren en roepen voor dat werk; en Hij heeft mij maar te halen en te nemen. Maar dat is nooit gebeurd. Toen zijn sterven kwam, lag hij met zijn tong uit zijn mond. Dus ik heb het niet over een gepast mens. Maar die in kinderlijkheid als een Maria gaan zitten, en dat Hij hun spijs kan geven en drank om hun ziel te stichten; en dat zij verkeer met Hem zoeken; dat is een ander geval. Dat zal vanwege onze armoede, onze naaktheid en schuldigheid zijn. Juist dat zal ons daar houden, en dan komen wij bij Hem en geven getuigenis. Dat zien wij in die mensen; zij zijn verwonderd en verbaasd.

Jezus gaat hun zeggen: ***Verblijdt u daarover niet dat de geesten u onderworpen zijn, maar veel meer dat uw namen geschreven zijn in de hemelen.***

Dat wordt een ander geval, dat tast dieper, daar doet Hij als het ware merken: Er is bij God een bundelke der levenden, waar Hij arme stervelingen in bindt in dien band der eeuwige liefde en vriendelijkheid, en Hij neemt ze tot Hem, en doet hen als Zijn wettig eigendom kennen naar Zijn voornemen. Dat is een heel stuk werk: de naam geschreven in de hemelen, bij God met name bekend, in Zijn boek. Jezus zegt niet: Ik zal voor u dat boek eens opendoen, maar Hij predikt hun dat als een stof van blijdschap, om dat te beluisteren, te genieten, te erkennen, te geloven en te omhelzen. Ziet eens welk een trek van eeuwige genade er in Christus is. Hij is een minzaam Zaligmaker, een hartelijke geliefde en zielsbeminde Leraar. Dat kunt gij alles bij Hem opdoen, hoe Hij degenen die Hem zoeken geneigd is, Zijn kracht en gaven aan hen besteden wil.

En als zij daar dan innerlijk verblijd over zijn, en zich dan verder als zouden vermaken; dan zegt Hij: Dat is nog maar iets: daar is nog wat anders, en dat wel in de hemel geboekt. Wat hier staat, ben ik mij niet bewust, ooit in mijn zoekenstijd ontmoet te hebben, maar iets daarbij behorend wel.

Dat wil ik wel eens zeggen. Daar was eens een Oranjefeest; mijn hart was Koningsgezind; ik was dat feest vergeten, ik dacht daar niet aan; mijn hart, mijn geneigdheid, zong dat schoonste lied van dien Koning. Ik moest nog een zieke gaan bezoeken, dus ging ik de dijk op, en mijn hart zong van Jezus' grootheid en liefde. Daar kwamen mensen aan, dus ik ging aan de kant om ze door te laten gaan, tenslotte wist ik niet meer waar ik moest gaan staan. Ik dacht: Wat is er nu toch te doen, het is toch erg? Maar daar kwamen de muzikanten voor de dag, en ik dacht: O, het is waar ook, er is vandaag feest. En toen, terwijl ik daar zo stond, sprak God: "Gij hebt Mij

niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren, opdat gij heen gaat en vrucht draagt, en uw vrucht blijve tot in het eeuwige leven."

Ik vroeg verwonderd: "Ben ik uitverkoren?" Dat ging boven mijn begrip, boven mijn gelovig weten en kennen.

Hier zegt Jezus: *Jullie mogen je veel meer verblijden omdat uw namen geschreven zijn in het boek des levens.*

Ziet dan eens (wat ik u bidden mag) welke eigenschappen die mensen droegen. Die lieten zich door Dien Heiland nemen, zij hadden groot gelijk dat zij het lieten doen. En dat deed Hij niet zó maar. Hij deed dat niet voor een weinig, een toestand, een geval om morgen te zeggen: bonjour. Neen, Hij deed het omdat zij voor eeuwig bij elkander hoorden. Hij wilde ze hebben voor eeuwig; zij waren al in Zijn boek. Zo geeft Hij aan degenen die Hem aanhangen en zoeken, die kermen, bedelen en verlangen, daartoe stof. Hij doet het Zelf. Onze natuur is traag, lusteloos, koud, maar uit Zijn hart dat van liefde brandt, stookt Hij in het onze en er zal in de uitkomst nog in bewezen worden:

Waar liefde woont, gebiedt de Heer' Zijn zegen;

daar woont Hij Zelf, daar wordt Zijn heil verkregen.

En 't leven tot in eeuwigheid.

In Zijn boek. Alzo het voornemen en de raad Gods tot zaligheid. Dat zij elkander mogen aankijken, en zeggen: zou het echt waar zijn, wij bij God bekend? Jezus zei het: en zij zullen het stellig wel geloofd hebben.

Een andere zaak is of zij het hebben kunnen volhouden. Ik zei niet: ik zal wel niet uitverkoren wezen. Ik stond verbaasd en vroeg: *ik uitverkoren?* Ge kunt niet vinden waarom, maar omdat het gezegd wordt. Waar meer komt, zwicht minder, en gij hebt het graag, het hart is er toegankelijk voor.

Zo verkoopt de Heiland hun een eeuwige schoot met vergenoeging, onder, uit en bij God en dat uit Zijn voornemen. Zulk, een liefde blaast Jezus uit over de zielen die Hem aanhangen, die naar Hem dorsten, welker geest naar Hem snakt. Hij wil met hen Zich in Zijn voornemen verbinden, en hun het eeuwige leven verzekeren. Hier wordt dus gesproken van het voornemen en de raad Gods. Dat hangt dus niet af van scheppen en formeren.

Neen, Jezus zegt in Spreuken 8: *Ik was geboren, als de afgronden nog niet waren, als nog geen fonteinen waren, zwaar van water; alee de bergen in gevest waren, voor de heuvelen was Ik geboren; De Heere bezat mij in het beginsel Zijns wegs, vóór Zijne werken van toen aan. Ik ben van eeuwigheid gezalfd geweest, ... om zo'n Heiland te zijn, Die dat alles in de tijd zou doen.*

Hij zegt: *Ik was dagelijks Zijn vermaking, spelende in de wereld Zijns aardrijks, en Mijne vermakingen zijn met der mensen kinderen.* Dat is in het voornemen en de kennis Gods, in Zijn boek. Wij kunnen er hier, wel "onwijs" van worden en "dronken", dat God, die rijk is in barmhartigheid, door Zijn grote liefde het daar niet bij wilde laten, dat wij hier wat zouden leren kennen, maar dat wij bij Hem thuis behoren, en thuis zijn. Hij rekent op onze thuiskomst, en Hij wil ons hebben met blijdschap bekennde: "O God, ik in Uw boek!"

Ik stond eens bij de sponde van één die in ernst aangetast was en zoekende, dat ook al spoedig vinden werd, en die zei: Er komt daar in mij: *Eer iets van mij begon te leven, Was alles in Uw boek geschreven.* Zou dat waar wezen?

"Ik antwoordde: Ja, dan komt gij er uit."

En zij zei: "Als dat waar is, dan kom ik er uit, al sist de hel, al lig ik in mijn zonden

saamgegroeid, al wil de gehele wereld het niet hebben."

Zo doet God en Jezus! Zij zei op een keer: "Nu weet ik eerst wat liefde is." Ja, dan moet gij Jezus gaan ontmoeten. O diepten des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods. Als het zijn doorgang heeft, dan is het een rivier waar geen grond in gevoeld wordt, dààr zwemmen zij in.

En dat tekent Hij die mensen en zegt: "Hebt gij het wezen zeggen, en die boodschap gedaan, van mij krijgt gij het uitbetaald. Ik zal aan u bewijzen, dat niemand het vuur op de altaar om niet aansteekt, en niemand de deur van het huis om niet sluit, en gij moogt u verblijden dat uw namen in de hemel geboekt staan. Laat dat andere nu maar eens gaan, maar verblijdt u daar in."

Wij zien hier waar de gekenden vandaan komen. Die komen uit de wereld, en uit hun zonden in Jezus' handen, en worden het met God hun Schepper eens.

Die mensen krijgen reden om te praten, net als Jan de Bakker praatte tegen zijn vrouw. Zijn vrouw zei: Jan, gij moogt wel een beetje voorzichtig wezen, want uw verraders slapen niet, zij hebben begrepen dat gij de nieuwe leer aanhangt, en onze zaak gaat niet zo goed, wij moeten er toch van eten.

Hij antwoordde: Ja dat is zo, *maar wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, dien zal Ik verloochenen voor Mijn hemelse Vader. Maar wie Mij belijden zal voor de mensen, dien zal Ik ook belijden voor Mijn hemelse Vader.* Dat kan ik toch voor mijn brood of voor jullie niet laten? Dat brengt de liefde van Jezus mee! Dat verkoopt Hij aan die mensen, om later broer te zijn van die mensen, wie de rug omgeploegd was, en dankende daar vandaan gingen, want dat was om Jezus wil. Daar wil Hij hun broers van maken, dat zij dat zelfde allerheiligst geloof, en die schat in hun ziel hebben, want de godzaligheid is een groot gewin met vergenoeging. Dat zit niet in ons, maar in Dien enige Heiland, Die ons aanneemt en zegent, en in Wie wij alles hebben. Hij verkocht dat, eer nog dat boek der wetenschap ontsloten werd.

Dat is uit de werken Gods, en Hij voorzegt hun niet: Daar is een boek bij God, daar zal Hij u wel eens een blaadje van laten lezen, maar: *uw namen zijn geschreven in de hemelen*, die zijn in de wetenschap van God, in de oorkonde aller dingen, eer nog de wereld was. Zij zijn uitverkoren van voor de grondlegging der wereld, om voor God te zijn, heilig en onberispelijk in de liefde.

In welke grote werken een mens, die een eigendom des satans is, en in overtreding besloten, niet alleen een minne op Christus mag oefenen, maar nu mag weten: Mijn naam in de hemel. Want zij kunnen niet met een misschien blijven lopen, daar blijven ze aan hangen, en als Hij eenmaal gekruist is dan zeggen zij nog: wij hadden gehoopt dat Hij het was, die Israëel verlossen zou. Dat gaat niet weg, dat gaat niet dood. Hun eigen grond gaat weg en hun verwachting en dat leven gaat opbranden, dat sterft niet.

Daarom moeten wij besluiten:

*Des Heeren werken zijn zeer groot;
Wie ooit daarin zijn lust genoot,
Doorzoekt die ijd'rig en bestendig;
Zijn doen is enkel majesteit,
Aanbiddelijke heerlijkheid,
En Zijn gerechtigheid onendig.*

Ach, wij prediken dat, dat wij in de grond als discipel bij Jezus thuis horen. Ik hoop ook dat ik mag wezen: discipel.

Vanmorgen heb ik het nog even gehoord. Mijn vrouw was zo akelig en naar, zij viel neer en zei: "Ik weet niet wat ik nu mankeer", (en in mijn hart sprak God): *Ik zal uw discipeldeel bevestigen.*

Ik zei: Wat zoudt gij denken dat het is? Het zijn uw zonden! Gij zit er van te schudden op uw stoel, maar het is geen wonder ook, gij zijt bijna 72jaar.

"Het is geen wonder dat gij topzwaar wordt." Maar dat moet een mens ontdekt worden, dat zij zooveel zonden hebben, anders weten zij het niet. Anders zeggen zij: dan zou het zus wezen en zo.

Net als Naäman de Syriër; die dacht dat Elisa zeggen zou: "Zijt gij die grote krijgsoverste? Daar ben ik niet vies van -als het een ander was dan wel- en dat hij zijn hand over de melaatse plekken zou laten gaan. Maar Elisa zei tegen zijn knecht: Laat hem naar de Jordaan gaan en zich zeven maal wassen. Naar de Jordaan? een Joodse rivier? Neen dan de Abána en de Farpar, net het tegenovergestelde van die modderige Jordaan, dat waren schone rivieren. Dus wij zijn ook vaak zo. Dan zou het wel zus en zo gaan, en wij stellen ons voor dat wij dan misschien een uitnemend mens worden én zeggen: Mijn zonden krenken mij nu zo erg, ik kan zo maar gaan liggen om bekeerd te worden. Dat zouden wij wel willen, wij gingen dan met ons zondaarspakje in de kist, en met een nog veel mooier stonden wij op.

Maar nu gaan er de lorren en lappen in, net andersom, en daar staat van: Als Ik u voorbijging, zag Ik u op het vlakke des velds, gewenteld in uw bloed. En Jezus' werk is, hen te wassen en te kleden, en hun de zegen van Zijn lijden en gehoorzaamheid op te leggen.

Ziet dan eens, wat ik u bidden mag, waar het vandaan komt, dat rechte werk. Uit Jezus handen. Die er kennis aan hebben zouden op de aarde levende wel duizend malen lichaam en ziel willen hebben om het uit te galmen: *Door U, door U alleen om 't eeuwig welbehagen*. Hij zegt niet, dat zij zich niet vrolijker dan gewoon mogen gevoelen over die dingen, maar dat het de eigenlijke oorzaak van blijdschap niet behoeft te zijn.

Zo is het nog. Bijvoorbeeld, als ze eens zeiden: gij zijt gelukkig, want ik heb u dat horen zeggen. Dan zouden zij moeten antwoorden: Dat is mijn eigenlijke blijdschap niet, maar dat ik Zijn eigendom ben, en Hij mijn eigenaar is, en alles in Christus is, en dat Zijn Geest dat betuigt aan mijn hart. Zo is het nu nog, uit die arbeid waar Christus uit zegenen wil, aannemen, bezitten, uit de vastigheid van Zijn voornemen dienen. Dat raakt Zijn hart; ach, Hij is toch zo'n echte Herder.

Wij lezen niet maar van "verheugen", maar in de Geest, boven het natuurlijke. Zo brengt die loffelijke staat waarin Hij zondaars brengen wil, Zijn geest in verheuging. Zo heeft Hij betrekking en liefde tot de schapen, zo recht leeft Hij voor hen, en geeft hun alles. Als zij zalig worden en bij God mogen komen, waar Ik Mijn leven voor afleg, zal Ik vrolijk en verheugd zijn in hun zaligheid.

Het staat er wel op meer dan één plaats, dat de Heere vrolijk zou zijn over Zijn volk. Elders dat zij zullen zijn een koninklijke hoed in de hand des Heeren, een sierlijke kroon in de hand huns Gods. Als nu de dienaren Gods, bij het bekeren van een zondaar, God loven, waarom zal dan die Koning, die het in Zijn hart heeft om ze aan Zijn borst te hebben, ze te zegenen, waarom zal Hij Zich niet boven engelen en mensen verheugen, en sieraad als Middelaar voor hen te dragen.

Wij lezen niet dat de Heiland beweging maakt. Neen, wij lezen: *Te dier ure verheugde Zich Jezus in de geest*. Het is een Goddelijke verlustiging in Zijn borst, en een welbehagen nemen in het welbehagen Zijns Vaders om Zijn kerk te kunnen en te mogen zegenen, de blijdschap van een herder die het schaap dragen mag. Het schaap is er goed mee dat het gedragen wordt en de Herder kan er Zijn liefde aan bewijzen. Ziet ook eens welk een harmonie er is tussen de Vader in het verkiezen, en de Zoon in verlossen. Jezus zegt: *Uw namen zijn geschreven in het boek des levens*.

Dat is het werk van God Die verkiest als Schepper, en hier is de Zone Gods, Die

handelt met degenen die verkoren zijn en zegt: Dat is een stof van geestelijke vreugde, dat Ik dienen mag in hetgeen de Vader verkiest. Ook daarin: *Ik en de Vader zijn één.*

Daar is nog iets bij: *Ik dank U, Vader! Heere des hemels en der aarde.*

Het maakt Zijn geest vruchtbaar in dankzegging. Er is zulk een harmonie, dat wat Hij doet in lijden en dood, dankensstof geeft, dat daardoor God aan Zijn eer komt, en Zijn uitverkorenen in het leven. Er staat nog wat tussen in; ook dit geeft aanleiding tot denken, dat die dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen zijn. Daar spreekt geen wangunst uit, dat Hij hun die eer niet gunt, die genade niet. Maar wat moet nu een wijze en verstandige, die zelf baas is en alles weet en geen God nodig heeft, wat moet die nu met zulke dingen beginnen? Het zou (als het kon) gelijk zijn aan dien man, die nodigde ter bruiloft. Toen in de avondtijd de aanzittenden de zaal vervulden, daar komt de Koning binnen en daar ziet Hij een man, geen bruiloftskleed aan hebbende, en zegt: *Vriend, hoe zijt gij hier ingekomen geen bruiloftskleed aanhebbende? En hij verstomde.* Toen zei de Koning tot Zijne dienaars: Bindt die boze en luie dienstknecht; die heeft Mijn liefde niet erkend; die is buiten Mijn genade omgegaan; die heeft in zijn eigen gerechtigheid en hoogmoed gewandeld; werpt hem uit, in de buitenste duisternis, daar zal zijn weinig en knersing der tanden.

Dat was een smet in die reine atmosfeer des hemels; daar ademt, alles dankzegging, prijs en heerlijkheid en hier begint het al. Wanneer hier in dit leven is een bekommerd heilzoekend mens, die zal met kracht van redenen trachten zich af te houden, als het kan, van de gesprekken der wijzen. Want dan komen zij aan met Paulus en Petrus en Farizese stellingen.

Maar dan zeggen zij: schei er nu uit, want ik wordt net zo moe als een hond; dat hoort niet bij elkander. God roept hier mensen uit de wereld om ze tot Hem te nemen, te verzamelen. Maar het koninkrijk dezer wereld blijft het koninkrijk dezer wereld, en het koninkrijk Gods blijft zuiver het Koninkrijk Gods. Daar behoren slechts degenen die dat nodig hebben, en natuurlijk niemand meer. Hebt gij dat niet nodig? Gij gebruikt uw gemoedelijkheid en uw verstand, en blijft op aarde wandelen. Gij zult die hemel-werken niet kunnen verknoeien, gij zijt daar buiten. Raken uw zonden uw hart? Al was het dat gij nog zoveel verstand had, gij kan het er niet mee doen, en wij moeten als zondaar gaan vragen: Wat moet ik doen opdat ik zalig worde? Dat is de wijsheid en het verstand, en gij zijt een bedelaar, een klager die de Heere aanhangt om gered te worden uit dien nood. In het Koninkrijk Gods zijn er wel van belang heldere geesten. De Heere zei van Paulus tot Ananias: *Hij is Mij een uitverkoren vat om Mijnen naam te dragen.*

Dat bestond in de wijsheid die die man gegeven is. Festus zei tot Paulus: De grote geleerdheid brengt u tot razernij. Maar hij antwoordde: Ik spreek woorden van waarheid en van een gezond verstand. Zo kennelijk was zijn geleerdheid en wijsheid. Maar hij was geen wijze en verstandige, hij was een bedelaar. Hij heeft ook geroepen: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? En het antwoord was tot Annanias: *Gaat naar de straat genaamd de Rechte, en predikt die man het Evangelie*, hij is een lam; hij bidt! Die vragen het aan God, en dus wordt het verstand der verstandigen teniet gedaan. Waar is dan de onderzoeker dezer eeuw? Heeft God de wijsheid dezer wereld niet dwaas gemaakt.

Daar dankt Jezus voor, dat daar dat licht schijnt. Hij dient niet het koninkrijk dezer wereld, maar het Koninkrijk Zijns Vaders. Zijn eer, Zijn lof, Zijn dank behoort Hij té verdedigen, en heeft Hij verdedigd, zelfs in de dood des kruises, wat nu voor deze wereld een verborgenheid is, juist omdat zij God niet zoekt door de wijsheid die in haar is. Nu behaagt het God om hen door de dwaasheid der prediking zalig te maken,

de Joden wél een ergernis en de Grieken een dwaasheid, maar hun die geloven de kracht Gods en de wijsheid Gods.

Die noemt Hij hier: *Ik dank U, Vader! Heere des hemels en der aarde! Dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt ze de kinderkens geopenbaard.*

Nu worden zij kinderen uit genade van God, in de liefde van Christus. Kinderen Gods met een kinderlijke ziel, met een kinderlijk gemoed, met een kinderlijke kennis en kinderlijk vermogen, en zij moeten bekennen:

*Ik steun op God, mijn Toeverlaat;
Dies heb ik niets te' vrezen.
Wie God vertrouwt, dien deert geen kwaad;
Uw tent zal veilig wezen.*

Dus daar moet het naar toe; kinderlijk. Dien wordt het openbaar, hier hongerende, hier snakkende naar de genade en de reine leer Gods, om voorbereid te worden en gespijsd en gedrenkt met de gerechtigheid en dat zij verzadigd zullen worden. Nu, verzadigd worden wij hier nooit van, en er blijft vanzelf in begrepen, dat zij ook eenmaal boven zullen zijn omdat hun naam boven is, om daar verzadigd te worden van het beeld Gods, liefelijkheden uit de rechterhand Gods te ontvangen, eeuwiglijk. Ziet eens hoe troostelijk en vriendelijk of Jezus is. Hangt gij Hem in uw ziel aan, bemint gij Zijn persoon? Hebt gij Zijn leer lief, is die een riem en een band in uw borst, een verkwikking in uw ziel, is dat uw leven? Dan wil Hij u kind maken.

Wij zijn dus kinderen Gods door het geloof. Die Christus eigendom is en zou zeggen: Ik geloof dat Gij mijn Zaligmaker zijt geworden, maar wat is dat toch, net of het niet goed is; wat scheelt er toch aan?

O neen, dat zijn de behoeften, zij willen zijn een kind bij zulk een Vader door Jezus Christus aangenomen, en die wordt openbaar, hier in het vlees in de Persoon des Middelaars, en nog eens in aanschouwen; eeuwige zaligheid. Daar zegt een gezang van:

*Hoe zal het mij dan, o, dan eens zijn,
Als ik verlost van smart en pijn,
Ontwaak tot hoger waarde.
Door gene zonde meer misleid,
Ontheven van de sterfelijkheid
Niet meer de mens van de aarde.
Maar een kind de engelen gelijk.
Voelt tot sterking, hier de werking van dat leven,
Ziel, dat God u daar zal geven.*

En zo zullen zij dan God, Vader, Zoon en Heilige Geest eeuwig en in alles gebogen, lof, prijs, heerlijkheid en aanbidding toekennen.

Ik heb van meet af getracht uw geweten aan te spreken, en uw hart tot bewustheid te roepen. Moet ik dat nog eens doen, of is het genoeg?

Ik wil dan besluiten met: Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zo gij die betracht, want indien gij na zult laten, het zal de lande van Sodom en Gomorra verdragelijker zijn dan ulieden. Jezus zegt: *zo in Tyrus en Sidon de krachten geschied waren die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en as bekeerd hebben*, daarom zal het dien landen draaglijker zijn dan u, want Hij woont in uw midden door Zijn Woord en

Geest.

Hij legt u het vuur als aan de voeten om te worden ontstoken en ontvlamd tot dankzegging, prijs, lof en aanbidding Gode en het Lam. Is het dan geen middel van bekering voor u, dan zal het zijn tot verharding en eens tot verwijt.

Maar zou u dan hier vervreemd blijven van de verborgenheid, dan ook uw naam niet in het boek des levens en daar staat van: *Wier namen niet geschreven zijn in het boek des levens, die werden geworpen in de poel die brandt van vuur en sulfer hetwelk is de tweede dood.* AMEN.

Nazang: Psalm 133: 3.

5. Uit genade zalig geworden.

Predicatie over Eféze 2: 3b-7

Lezen: Eféze 2.

Zingen: Ps. 39: 4.

VOORREDE.

Wat wij lezen in de Psalmen, is óók het woord Gods, en het is geestelijk. Wij behoeven kennis boven ons natuurlicht om de wet in zijn heerschappij te onderscheiden van het Evangelie in zijn vruchten en werking, en dat niet voor één keer maar steeds. Die grote hervormer Luther zei daarvan: "Indien iemand wet en Evangelie betamelijk weet te onderscheiden, die is een bekwaam godgeleerde." Hij verstond daaronder niet "een wijsneus"; maar hij bedoelde: iemand die onderscheid verstaat van de mening des Geestes, en die betamelijk vat te zijnen nutte. Uit onze natuurlijke onwetendheid dan stappen wij lichtelijk over het een of andere punt heen, denkende dat al wel te verstaan, terwijl wij kinderen behoorden te zijn die zeer begerig zijn naar de redelijke onvervalste melk, om er van gevoed en doortrokken te worden, en in de Waarheid geboren te worden, toe te nemen en te groeien, en eenmaal bij de God der Waarheid te kunnen zijn, en ook ter eergeving Godes te kunnen voortbrengen, en dat uit Hem en in aanschouwen. Wij zongen dan: "Gaat niet de mens als in een beeld daarheen."

Dat wordt nogal eens aangehaald bij een plotseling sterfgeval of ziek worden: "Jongen, jongen, (of ja meid) het is zo; een mens gaat als een beeld daar heen hoor"! Wij denken dan, dat het iets is dat op de kortstondigheid van het leven ziet. Maar de zin is, dat wij alle wezen missen, alle leven, werkelijk leven. Daarom, al zijn wij ook met waarheden bekend, al hebben wij ook wel geproefd, of er het een of ander van genoten, wij zien soms met verbazing de naakte werkelijkheid en dan wordt er betuigd; "Daar zag ik mij, oh, oh, buiten God"!

Dat was toch wat, dat kunt gij wel begrijpen! Aldus zij wij en. gaan wij daarheen als een beeld; en dat drukt de aard uit van wie ons bezit en geëigend heeft, en die is van nature geen schepper, maar is van nature een duizendkunstenaar geworden, van de eenvoud Gods vervallen zijnde en zijn woonstede verlaten hebbende, en is ook gedoemd "buiten God", en in plaats van dat hij nu autoriteit en gezag kan oefenen, is hij een duizendkunstenaar. Maar de werkelijkheid is, ook voor hem, uit God, Die hem eenmaal ketenen en binden zal, en dan ligt het hele kaartenhuis van zijn duizend kunsten vrij in elkaar.

Wij zijn uit hem geboren (Joh 8: 44) en leven op een wijze die veel te hoog is, want wij zijn een schepsel en kunnen zelfs onzen adem nog niet halen buiten God, (Rom. 14: 7 en Jak. 4:14 en 15) en het gaat toch maar heel de dag door, in alles. Nu zijn wij maar een beeld. Wat is dat voor een wezen? Ogen hebbende zien wij niet, oren hebbende horen wij niet, en een hart hebbende verstaan wij niet. Is dat nu geen beeldengaanderij? Dat is ons deel in onzen afkomst en in onze werken: één ademtocht er uit, en 't is of wij er nooit geweest zijn; daar ligt alles. Wat is het dan van aanbelang voor ons, dat wij toch trachten gemeenschap en overeenkomst in ons te hebben met wat wáár is! Dat is dan dit, dat wij van ons zelf leren kennen dat wij zo'n beeld zijn, en een recht grondige beschouwing over ons zelf hebben, en dat zijn stempel drukt op ons leven, en wij uit Hem gaan leven. Want hoewel wij zo wankel staan en onze staat also is buiten God, zijn wij toch bestemd voor de eeuwigheid. Bij alle onwetendheid

en lichtvaardigheid lopen wij toch wetende: eens komt mijn einde hier in dit leven, en is het voor mij eeuwigheid. De lichtzinnigste mens verraadt dat vaak nog. Ik heb eens gelezen dat een der pausen stervende bekende: "Nu ben ik op reis om te verstaan hoever of de fabelen van Christus waarheid bevatten."

Dus in alle lichtvaardigheid, zinsbegoocheling en spotten en verwaandheid, in 't hart toch wetende: "Nu ga ik de werkelijkheid ontmoeten, wat er met een mens gebeurt als er de adem uitgaat", dus onsterfelijk. Zo is het geval van een mens die ontwaakt: "ik zonder God", zeer ernstig. Het werk van een mens is: op de aarde, in de aarde, volgens de aarde. Maar waar het eeuwigheid wordt, vergaan onze raadslagen. Stellen wij het ons toch betamelijk voor, dat op geen ongelegen ogenblik onze adem kan weggenomen worden, dat al wat wij meenden, dachten en werkten enz., voor God altijd wordt verijdeld en tot niet gebracht. En God doet ons dat kennen, opdat wij het zouden wéten, en verlicht zouden worden tot de kennis en gemeenschap Gods in Zijnen Zoon, om wederom voor het aanschijn Godes geldende wezenlijkheid te hebben, en opdat in en bij ons zouden zijn: de gewrochten van Zijnentwege, Goddelijk, eeuwig durende, opdat wij geen schade lijden en ons werk niet verbrand worde.

God ontdekt het ons tot dat einde, dat wij daarin geleraard en onderwezen zouden worden. Dat geldt niet slechts de een of de ander, neen, een iegelijk, ik ook, opdat ik een rechtschapen en gegrond oordeel zoude hebben over mijzelf, dat ik buiten God en de bediening Zijns Zoons tot een beeldengaanderij behoort, onder grote en kleinen.

Wij kunnen niet bestaan met te zeggen: "Ja, het is ongelukkig gesteld met een onbekeerd mens." Neen; zoolang wij op aarde zijn ontgroeien wij het woord Gods niet. Wij hebben het hier niet over de leer van doop en Paulus zegt (Hebr.6:1b-3). "Laat ons tot de volmaaktheid voortvaren, niet wederom leggende het fundament van de bekering van dode werken, en van het geloof in God, van de leer der dopen en van de oplegging der handen, en van de opstanding der doden en van het eeuwig oordeel. En dit zullen wij ook doen, indien het God toelaat."

Maar als Paulus zegt, gevorderd te zijn in de kennis der zaligheid, en dat die hem nu nader was dan toen hij eerst geloofde (Rom. 13: 11b), zal het wel daarmede gelijke tred hebben gehouden, dat hij zoveel te beter en te grondiger wist: "Dat is niet uit mij, maar dat is enkel en alleen uit God." Het zal wel daaruit gevloeid zijn: een beeld niet te achten, en het te grondiger te verstaan, in zichzelf niet méér te zijn.

Er lag hier in Dordt een man erg naar, en daar was een zuster van hem uit Poederooyen, en die zei tegen mij: "O Bogaard, het loopt er toch al zeer laag met de mens af." Daar lag dan een grote man, met regeren en beheren. Zo schraaltjes loopt het er af met een mens. Het is ons aller beeld en van nature ons aller deel. Het openbaart een werk des gebreks en des noods, want wij zijn geschapen naar de beelde Gods, goed en oprecht, wij hadden wezenlijkheid en bestaanbaarheid voor God, kennende en wetende en doende, maar dat is weg. En denk nu eens in, dat er een mens naar God gaat, geschapen naar Zijn beeld, maar nu van alles ontbloot, en dat die twee elkander ontmoeten: de Schepper en Zijn schepsel, waar Hij aan elk die komt, de vraag zal richten en doen: "Waar is Mijn beeld gebleven"?

Daarbij komt nog, dat wij de gelegenheid des tijds, behoren te kennen, dat wij opwaken uit dien dood, dat wij hersteld worden tot de kennis en gemeenschap Gods door Jezus Christus.

De dichter van deze Psalm is een levende, en uit het leven, de bearbeiding en de verlichting, is hij een heldere, en die beschouwd ook zichzelf in een ander. Hij zegt: Gaat niet de mens als in een beeld daarheen; wenst in zich te hebben om enkel en alleen gegrondheid en verwachting en betrouwen des harten te hebben op God van

Wie hij bekent en belijdt dat Hij doden opwekt en overledenen doet verrijzen, om hen onder de levende familie geestelijke lidmaten van dat lichaam Christi onder één Hoofd tezamen te brengen, en te doen verkeren onder de band des verbonds, en te oefenen en toe te schikken voor Zijn eeuwig en hemels Koninkrijk.

Ik vraag daarom een wijle uw aandacht voor de Schriftuur. Dat de Heilige Geest ons daartoe bijlichte, en de waarheid toelichte, aandringer en aan ons heilige, en ze in haar vruchten aan onze ziele verheerlijke, om er de baten en voordelen van te doen genieten tot eergeving en erkentenis Godes, en herstelling onzer zielen.

Het woord waartoe ik uw aandacht verzoek, vindt u in het straks gelezen 2e kapittel uit Paulus' brief aan die van Eféze, nader de laatste helft van het 3e vers tot en met 7e vers. Eféze 2 vers 3 tot en met 7.

En wij waren van nature kinderen des toorns gelijk ook de anderen; Maar God; Die rijk is in barmhartigheid, door Zijne grote liefde, waarmede Hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus (uit genade zijt gij zalig geworden). En heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in de hemel in Christus Jezus. Opdat Hij zou betonen in de toekomstige eeuwen de uitnemende rijkdom Zijner genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus.

Iemand zou kunnen denken: "Nu dat is nogal een hele tekst: ik kan het allemaal niet meer woordelijk terugdenken wat er opgelezen is."

En was het nu nog maar dat het alleen bestond in een grote tekst, maar de inhoud is nog veel groter. Die raakt de tegen elkander strijdige zaken: dood en leven, God en mensen, tijd en eeuwigheid. De omvang is nog veel groter. Daar worden werken in behandeld die het scheppen van hemel en aarde verduizendvoudig nog te boven gaan, want daar wordt gesproken van het herstellen, vernieuwen, aannemen, zegenen. en behouden van verloren zondaren en wat dat heeft gekost.

Twee en dertig jaar heeft Christus over deze aarde Zijn heilige Godsvoeten laten gaan, God op aarde, en niet maar door mul en stof, dat met water weer gewassen kon worden. Neen maar als Heilige genietende elke dag het tegenspreken van zondaren. Hij kwam uit God, sprak goddelijk, en Hij werd getrakteerd op tegenspraak van zondaren, vanwege de hel, en Hij kwam juist om hen daarvan te verlossen. Zij konden en wilden Hem niet geloven. En Hij deed tekenen en wonderen: lammen versterkte Hij, kreupelen deed Hij wandelen, stommen gaf Hij de spraak terug. Ze moesten zeggen: "dat is wat aparts; blinden doet Hij zien, ja doden wekt Hij op."

Dat alles ten bewijze van: "Gij spreekt mij wel tegen, en gij zijt het niet met mij eens, maar heus, Ik ga met wonderen bewijzen dat Ik uw Zaligmaker wezen wil. Komt gij in Mijn handen, het is uw eeuwige zaligheid." "Komt herwaarts" zegt Hij, als u de karwei van uw zonden te zwaar is, als gij door dood en hel wordt aangegrepen en geen uitweg hebt, "komt herwaarts, Ik help u, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u ruste geven." (Matth. 11:28). Het is daarbuiten niet; het bestaat daarbuiten niet. Men mag dat menen, maar dat komt maar omdat wij een beeld zijn omdat wij geen ogen hebben om te zien. Anders zouden wij bekennen: "dat is er niet."

Er wordt nog een tekening in Gods Woord gegeven (Lukas 12:16- 21) van een rijk mens. Zijn land had wel gedragen; hij had te veel; maar hij zou rust genieten; zijn schuren moesten eerst groter gemaakt worden, en dan zou hij eens rust gaan genieten. Maar God sprak: "Gij dwaas! in dezen nacht zal men uw ziel van u afeisen." Hier is geen rust buiten Jezus.

Tenslotte is Jezus nog aan de kruisbalk gestorven, onder smaad en hoon, onder de

vloek, want er is geschreven: "vervloekt is een iegelijk die aan het hout hangt" (Deut. 21:23). Paulus neemt dat gaarne over en zegt: een vloek geworden zijnde voor ons, opdat wij de zegeningen zouden beërven. (Gal. 3:13 en 14). Daaruit handelt dat stukje Schriftuur, en wat dat in waarde bij God tekent en inhoudt, en dat het is ten dienste van een mens.

Het is geen kleinigheid. Ik weet nog goed dat daar bij ons aan de dijk een oude man was, en die was mij zowat tot vriend, en ja, gij kunt toch zolang niet blijven lopen. en dan ging ik daar aan. En dan deed hij net als een moeder tegen een kind. Dan was ik aan het grijpen; ik wou het wéten en hébben.

Net als een kind; dat zit in een stoel bij de tafel en daar staat van alles op, maar het staat op een zeiltje of een tafellaken, maar als het kind dat krijgen kan, (het weet de waarde niet), dan laat het het niet, omdat het wil hebben. Dan begon die man net als moeder, die zei: "daar moogt gij niet aankomen." Hij zette mij gevoelig neer en zei: "Nee maar, het bekeren van een mens is zo'n groot werk."

Dan zat ik zoals hij aan het uitpakken ging, verlegen en beschaamd. Nu ligt hier voor ons ook zo'n groot werk, en nu wilde ik, dat jullie niet zo over de tafel reikt als gij het niet bezit, maar dat de grootheid van dat werk tot u mag doordringen. Opdat gij een niet en een nul zou worden, om er uit uw staat en verhouding zó om verlegen te zijn dat Hij het u schenkt. Want het zijn zondaren die het krijgen, het zijn goddelozen die er de baten van trekken, en uit de aard vijanden die met zo'n groot liefdewerk verzoend worden. Iemand mocht zeggen: "Ja, maar,' als ik over het volk denk, dan zeg ik, ik geloof dat ik het nooit krijg, want dan zie ik mijzelf, want ik ben van God gescheiden."

Ja, maar laten wij dan deze mensen eens horen, wat die van zichzelf oordelen en spreken. Of Paulus en ook de Efeziërs die de genade Gods kennen, zeggen: "Wij hebben dat gekregen hoor, maar geen wonder; wij deden altijd goed, en zo het hoorde en moest. Maar wij zien het ook wel, dat krijgen jullie niet. Maar wij, wij deden ook wat er gezegd werd."

Maar laat ik mijn bril eens opzetten om te kijken of ik niet verkeerd sta te praten. Ik zie het al, ik heb al verkeerd staan praten. Het staat er zo niet. Ik begon u voor te lezen: "En wij, waren van nature kinderen des toorns gelijk al de anderen."

Door dat ene zeggen neemt de Apostel alle waangevoelens en waangevolgen weg van: "Als ik anders was, beter was, hoger stond, als ik maar licht had enz.; en anders zijnde, dan zou ik wel bekeerd en tot God genomen kunnen worden." Paulus zegt, dat het met hem helemaal gelijk was als met de anderen: van nature, in aard en werk kinderen des toorns. Dat is zo klein niet! Misschien is het een beetje te kras voor ons. Ja, je kon het niet eens weten, gij zoudt kunnen zeggen: "Paulus, gij kunt licht praten over een ander, als gij er uitgehaald zijt. Maar zo kunt gij soms klappen geven dat gij het niet eens weet."

Maar dat is niet waar. Paulus vermeldt wat wáár is. Hij is ontdekt geworden; hij is ontbloot geworden. Want hij heeft er ook overheen gewild, gelijk alle anderen: hij heeft buiten de genade in Christus een levende willen zijn die God eerde, maar niet: dien God bekeerde. Dat heeft hij ook willen zijn gelijk alle anderen. Maar nu is hij openbaar geworden met al zijn tobben. Want Paulus is bepaald een aardig kind geweest, dat zijn ouders gezegd hebben: "Geloof gij niet, dat er in die jongen van ons wat goeds is? Wij moesten hem toch eigenlijk (wij zijn wel niet uit priesterlijke zaden) maar dominee laten worden."

Mensen waar wat goeds in is schreeuwen gauw, benauwd van de eeuwigheid. "Een aardig kind; wij moesten hem maar dominee laten worden." Hij had er zin in en is dus

opgevoed aan de voeten van Gamaliël. En hij is aan het werken begonnen om net zo goed te wezen als Gamaliël was. Ja, dat hebt gij onder de Protestanten ook nog. Ik heb eens gelezen van een jongen uit Zwitserland, die hier te lande studeerde. Ja, vroeger is Holland voornaam geweest! Uit het buitenland stuurden de ouders de kinderen hierheen om te studeren.

Ik heb een vragenboekje uit die tijd betreffende de godsdienst. O, o, als jullie dat verleden week gelezen hadden, dan hadt gij gezegd: ziende op al de drukte voor St. Nicolaas: "Het is verschrikkelijk hoor! "

In dat boekje dan staat allerlei, bijvoorbeeld: Vr. Zullen wij onze kinderen Paaskoeken laten eten?

Antw. Neen. Vr. Waarom niet? Antw. Omdat zij hen terugvoeren. En kijk nu eens!

Vr. Zullen wij hen Kerstkoeken laten bakken en eten?

Antw. Neen. Vr. Waarom niet? Antw. Het voert terug.

Die man (Voetius) rekende er op: Het had het bloed van zooveel duizenden gekost om de vrijheid te verkrijgen en te behouden die zij hadden; Daarom zullen wij hen noch Paaskoeken, noch eieren laten eten, want het voert térug tot de zwelgpartijen. Want als gij hebt moeten vasten, niet mogen eten, en een paar dagen uithongeren, zo ontardt het in vreten als varkens. De vasten zijn uit en zij mogen alles weer hebben; ze zijn uitgerammeld. Zij belijden een broodgod, maar geloof dan dat het een broodgod is als gij uitgerammeld zijt. Als gij nog zoudt kunnen gevoelen: "Niet heb ik dagen niet gegeten; wat is dat zalig"!

Maar neen; nu moeten zij het doen omdat de priester het zegt. Maar zij zullen misschien wel eens zeggen: "Zouden de priesters ook niet eten? Zij zien er toch zo goed uit"! Ik denk dat er wel eens tussen door lopen die er aan twijfelen. Ik heb wel eens van een vrouw gehoord, die ook niet kon eten. Maar zij had een kastje apart, hoor! Ze was niet in huis en toen trok een kind van haar een kabinet open en daar stond genoeg, en die zei: "Moeder eet wel, hoor"!

Maar ik was begonnen over de Voetsiërs en dat het onder de Protestanten ook zo is. Daar was dan een Protestantse jongen uit Zwitserland, om zich aan te bevelen aan Professor Voetius. Het duurde maar kort, of die jongen dacht: "Ik heb het goed getroffen; een echte godzalige ziel, dat is hij." Die jongen schreef naar zijn ouders, en kreeg van zijn Zwitserse leraar een schrijven terug, waarin de meester verzocht: "Wilt gij mijn godzaligen zielevriend de groeten van mij doen"?

Dat deed hij dan ook. Dat heeft een poosje zo gelopen, en daar ging die jongen eens naar huis, en toen gaf Voetius zijn portret mee en zei: "Nu moet gij eens vragen wat zij er van denken."

"Nu, de godzaligheid kon je zelfs wel aan de mouw van zijn jas zien", dacht die jongen. En eerst naar de meester, voor hij naar zijn ouders ging! Op de vraag, hoe het met Voetius ging antwoordde hij: "Het gaat goed hoor, en ik moest u de hartelijke groeten overbrengen. En, wilt u zijn portret eens zien? Wat zegt u er van"?

Toen fronste die man zijn wenkbrauwen en zei: Nu, zijn ogen lopen in het kwaad, zijn tong pleegt bedrog, slangenvenijs is onder zijn lippen" (Rom. 3). Die jongen dacht: "Had ik dat geweten"! en: "Als ik terug kom, ik schrijf geen brieven meer, foei. Om van zo'n godzaligen man zó te schelden!"

Hij kwam terug in Holland en zodra hij Voetius ontmoette vroeg die hem: "En hoe maken het uw ouders, en vertel mij eens, hoe maakt het mijn zielevriend, de meester"? De student dacht: "Gij moest het eens weten; hij heeft zo gescholden."

"Kom, zei Voetius, geef mij het portret eens." Die jongen zei: Nu moet gij maar niet meer zeggen zielevriend.

"Waarom niet"? Hij heeft zo gescholden. "Laat mij eens horen".

En die jongen vertelde toen aarzelend wat hem wedervaren was.

Voetius zei: "Jongen, ik heb het u meegegeven opdat gij het weten zoudt; want al gooi ik mijzelf nog zo ver weg, dan raapt gij mij weer op. Die man heeft van mij de waarheid gezegd, en daarom is het nodig dat een mens, en dus gij ook, veranderd en in Christus wordt gevonden."

En nu zegt de apostel: "Wij waren van nature kinderen des toorns gelijk alle anderen." Nu moogt gij zuchten, tobben en klagen, maar dát zal het enige zijn want gij zult kunnen. Als gij het nooit gevonden hebt, dan wordt het tijd dat gij het vindt. Maar niet in dezen zin, doodweg: "Het is dan toch zo."

Neen, zo bedoel ik het niet, maar in het levendig beseffen dat ik zo'n mens ben. Dat brengt dan mee: Als ik niet anders ben dan anderen, dan ben ik een kind des toorns, onder de toorn Gods liggende, mijn uitgang en ingang één stuk zonde. En dát zegt Paulus van zichzelf. Hij heeft geprobeerd om een deugdzame jongen te zijn, net zo godzalig als zijn voorganger Gamaliël was, en heeft misschien wel gedacht dat die wel in de hemel zou komen. Dat gebeurt wel meer: dat zij zo'n hoed willen hebben en zo'n kraag, want ja, zo'n mens en ook zo'n jas, en zij zouden zó gaan lopen. Doch uit de werken der wet, zal geen vlees gerechtvaardigd worden voor God. (Rom. 3:20). Neen, dan werken wij over onze vuile zonden heen.

Maar bij God is er zulk een rijkdom van eeuwige liefde en genade, dat wij mede opgewekt zijnde, in de hemel gezet worden. Dat is er, al vallen wij ons eigen tegen. Dat zijn wij maar; dat is niet zo erg. Het zou al groot wezen, als wij voor ons zelf oordeelden: dat ben ik maar. Dat doet aan de genade niets af, maar kan ze voor ons op zijn plaats brengen waarlijk "genade" te zijn. Dat heeft het de apostel gebracht, en de heidenen te Efése met hem. Paulus beschrijft het net zo plat, alsof hij wil zeggen: "Wij zijn broeders, eerst uit de duivel, nu uit God."

Paulus duldt niet de minste contrabande; die dingen schrapte hij, die laat hij aan zijn plaats. Van opknappen horen wij niets, want wat is er nog op te knappen aan een kind des toorns? Een mens die onder een steen ligt, kunt gij niet helpen met hem een flink ribstukje te geven en dan te zeggen: "Eet er maar lekker van", en er nog een briefje van vijf en twintig gulden erbij te doen. Dat zouden wij willen, maar dat kan niet. Die kan alleen geholpen worden met "den steen er af." En dáárin bestaat het werk Gods. Daartoe roept Hij door het werk der genade en trekt ons door Zijne liefde, om te zijn: een mens die bloot en open is, een kind des toorns.

Paulus brengt dat niet op sommige dingen die hij in zijn leven wel eens gedaan had, en dat hem eigenlijk speet, en dat hij daarom een kind des toorns zou zijn. Neen, dat is het niet. Hij zegt: "Dat ben ik van nature. In al mijn ijver die ik voor de wet had, om wat te zijn, en er boven te komen, was ik dat."

Paulus laat met te zeggen: "**En wij waren van nature**", niet toe om te zeggen: "Die is zus, en die zo, maar bij mij is het te erg."

Wel neen, maar dat wij onder onze zonde *kinderen des toorns* zijn, en geboren in een staat waarin wij de toorn van God te wachten hebben. Hij zegt dat dus niet met betrekking tot de een of de andere euveldaad, maar "van natuur", besloten en begrepen onder het ongenoegen van God, Die als er naar recht gedaan werd, Zijn toorn zou gaan uitstorten voor eeuwig. Ach wat zijn wij er vaak van vervreemd, en wat is het dikwijls nodig, dat die toorn op ons gebracht wordt d.w.z. dat wij overreed worden, waarlijk, innerlijk, dat het alzo de waarheid is, of er niet bezijden af te gaan, maar om zich der waarheid te onderwerpen, dat wij in zonden ontvangen en geboren zijn, en daaruit kinderen des toorns. Hoe zouden wij nu de waarachtige genade leren kennen, de kracht van Christus genieten, redding en eeuwige zaligheid ontvangen, als wij

zouden kunnen loochenen dat wij van nature kinderen des toorns zijn? Wij zien hier dus in, wat het is, dat de Heilige Geest van oude tijden af zondaren heeft geleerd en doen aannemen. Op zulk een wijze roeit God hier alle hoogmoed en eigen roem uit. Hij roeit dat uit; doe dat dus maar gerust weg, hoor. Gods eer, heerlijkheid, lof en roem, dat is Zijn oogmerk. Hij geeft ons te kennen: "Ik wil zondaren gelukkig maken, met hun een volmaakte eeuwige roem in de hemel toe te brengen; Ik bereid er hen op de aarde toe voor", en dat alles tot dat einde dat Hij geroemd, vereerd, geprezen en verheerlijkt worde. Opdat dat werk der eeuwigheid niemand te lang dure, doet Hij hen de waarheid kennen, hen de waarheid aanvaarden, hen zich aan de waarheid onderwerpen, zich onderwerpende Gode, als maar een kind des toorns.

Paulus heeft dat ook moeten aannemen, en dat is al wat hij te voren zelf had gedaan: dié man was hij. Hij is onderhand van binnen leeg. Ja, wij kunnen hem dat niet meer gaan vragen, maar anders zou hij zeggen: "Ik heb gezondigd totdat ik mij leeg gezondigd had", en toen schoot er over: "een bloot creatuur, een kind des toorns." Wat is dat?

Men kan zeggen: Verschrikkelijk, en ontzettend! Maar de waarheid is het, de blanke waarheid, opdat er nooit enig vlees zou roemen voor God; en alle eer, alle dank, alle heerlijkheid en aanbidding eeuwig Hem zou worden toegekend. Hij doet het om ons te kunnen toebereiden en schikken voor de uitmuntendste lof, dankzegging, prijs en aanbidding Godes. Wat is er inniger, dierbaarder, hoger, dan met volle kracht en vermogen en in volle wetenschap God onze Schepper geheel los en vrij te eren? Het is hier al zalig! En dat kunnen wij niet, tenzij dat God, krachtens Zijn eeuwige arbeid en mogendheid der genade Zich verheerlijkt. Het gaat daar niet buiten. Wat is nu hetgeen de apostel verder zegt? Hij zegt niet: "Ja, ik was een ziel, die jaren op de weg geweest was, en toen heb ik nog een verloren mens leren kennen." Neen, van al die dingen doet hij niets horen; hij zegt: "ik was met al mijn best doen een kind des toorns, gelijk ook de anderen." Maar wat is er nu gebeurd?

Hij zegt: "Maar God, Die rijk is in barmhartigheid, door Zijne grote liefde met welke Hij ons liefgehad heeft." Hij gaat hier eenzijdig over God aan het praten. Hij heeft als kind des toorns God ontmoet, en uit de kennis en ontmoeting van God, spreekt en verheerlijkt en schrijft hij, alsof hij wil zeggen: "O, o, nooit uit te drukken, geen woorden voor te vinden."

Maar God die rijk is in barmhartigheid.

Hij zegt niet dat er ook nog wel barmhartigheid bij God is, en dat het wel eens gebeurt dat Hij de een of de ander er wel eens wat van geeft. Neen, hij zegt, dat God rijk is in barmhartigheid: net als één, die goudstukken ronddeelt, maar het geeft niets want hij heeft ze bij de vleet, er is toch geen verminderen aan. God is rijk in barmhartigheid. Hoe kan dat? zult gij zeggen. Ja, indien de toorn en het ongenoegen door ons gekend worden kunnen wij dat moeilijk denken. Ik weet het ook nog, dat ik met het ongenoegen op mijn borst, mijn geval ging vertellen, en toen ik uitverteld was, toen zei die man daar ik het tegen verteld had: "Nu gij kunt dan zeggen: Banden des doods hebben mij getroffen, banden der hel zijn mijn deel. Maar wie weet hoe spoedig of God nog zegt: Zie hier ben Ik, want het zijn toch zulke goede handen waar gij in gevallen zijt."

Ik antwoordde: "Ik weet het niet; dat zou dan nog voor de dag moeten komen. Dan ga ik maar naar huis." "Gaat gij maar hoor, want gij hebt gezegd wat gij wilde zeggen, want een mens zoals gij, heeft op aarde geen blijven en bij God geen, stee."

Maar toen had ik weer liever bij hem willen blijven. Het ongenoegen en de toorn die op mij zaten, lieten mij nauwelijks toe, in de natuur adem te halen, en als ik het dan

deed, moest ik zeggen: "Ik prijs U, ik loof U, want de aarde kon splijten, en dan daalde ik levend ter helle."

Dat was mijn leven hier, en dan zou Hij naar mijn zonden doen. Maar nu is God rijk in barmhartigheid; al weten jullie het niet, en al wilt gij het misschien niet" van mij geloven, ik zeg het u toch. Het staat hier gelijk het is: God is rijk in barmhartigheid. En als wij zouden vragen, hoe kan dat dan? want ik zus en zoo! dan zegt Paulus: Door Zijne grote liefde met welke Hij ons liefgehad heeft. God de mens lief! Wij de toorn verdiend, rechtmatig en voor eeuwig, dat is dan onze kwaliteit en Gods hart bewogen en Zijn ingewanden Zich uitsprekende in de tederste liefde om daarvoor te geven Zijnen Zoon!

Paulus noemt het grote liefde. Zij is groot, omdat God het grootste kleinood dat Hij heeft daaronder afstaat: Zijnen Zoon. Zo groot is die liefde. Onze gedachten van, "oh, oh", zijn minder dan een droppeltje dat er aan mijn vinger hangt, vergeleken met de Atlantische Oceaan. De liefde omvat de hemel en de aarde, de tijd en de eeuwigheid, en een schare die niemand tellen kan, uit Oosten en Westen, Zuiden en Noorden, van de aan beginne tot aan het einde der wereld. Die zich kent en bewust is: van nature een kind des toorns, zal wel niet hoger zijn dan de wereld, en daarom verklaart God, de wereld lief te hebben tot de hoogste gave: *Zijn lieve Zoon*.

Moeten wij dan niet iets hebben en ietwat doen dat God ons ook zo lief mocht hebben? Gij zou er het laatste emeltje voor uitzweten! Want ja, mijn uiterste was zo: als ze hadden gezegd: "Gij moet door een gloeiende oven heen", dan zou ik geantwoord hebben: "Dat geeft niet, want beter kreupel en verminkt tot het leven in te gaan, dan er van gescheiden te blijven."

Maar dat wil God niet hebben; daar behoeft er geen één voor in het water en door het vuur, maar Hij wil, dat gij u schuldig kent en de straf eerbiedigt. Dat wil Hij hebben anders niets. Als er een zondaar is, die gered wordt, zo'n mens heeft dát dan gedaan (zich als een schuldige aan God onderworpen) en dat is nog niet eens een deugd, zodat gij zou zeggen: "Dat is er één, die is bekeerd geworden, maar hij heeft er dat voor gedaan." Neen, maar het zijn alleen van die dragonders van de hel, die gelopen hebben in de zonden, en die moeten zeggen: "O God, als U mij in het onderste der hel gooit, dan doet U recht, want het zijn mijn zonden." Die liefde Gods kan niet opgewekt worden, want die is opgewekt, en die wordt openbaar aan een mens die dát is, zo'n hellewicht, zo'n overtreder van al Zijne geboden, zulk een ontkenner en voorbij loper van Zijne liefde. Daar zijn de ingewanden Gods over bewogen geweest en uitgestort op de aarde. Daar kan niets voor gedaan worden. Wij zouden het wel willen, want gij moet er zo ongelukkig maar overschieten.

Ik reed toen ik in die omstandigheden verkeerde nog met mijn wagen: Nu als je koopman bent, heb je een boekje bij je, dus ik ook. En ik ging dan soms kwansuis staan schrijven, maar het was uit de wezenloosheid. Ik wist geen raad meer en zei: "O God, ik weet niet meer of ik vooruit moet lopen of achteruit; ik kan niet meer uit de weg, wat een dood toch; maar het zijn mijn zonden."

Maar dat was nodig; ik moest weten, dat ik een kind des toorns was. En dat kwam er ook nog bij: namens de discipelen verklaart Paulus (2 Kor. 5: 11): "Wij dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof."

Dus die zijn daar allemaal mee in kennis gesteld. Die hebben de schrik gehad, zodat zij niet zijn blijven leven in de zonde, maar er in gestorven zijn. In plaats van, dat zij konden doorgaan in de zonde, vallen ze in hun gang in de zonde, uit de openbaring. Niet dat zij geschikt en gepast zijn, maar zij zijn de onderwerpen die God met liefde Zich verheerlijkende zegenen kan.

En dat staat hier: *door Zijne grote liefde, waarmede Hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren in de misdaden.*

Want als dan het oordeel er bij komt, zijn wij zo dood niet meer, maar wij beginnen dan te leven vanwege het ongenoegen. Al wat aan ons is himpert, schreeuwt, kermt, hijgt, snakt. En nu wordt het gekend wélk een dood; zulk een dood waarin zij door hun zonden de toorn opladen. Wie kan daarvan nu denken en gissen: een voorwerp van de liefde Gods te zijn! Als gij er niet bij kunt, pak het dan mee naar huis, en tussen God en uw ziel hebt gij het uit te zoeken of dat waar is, denkende: "dát wil ik weten, dáár wil ik achter komen"! Om met het gehele hart die God te zoeken, Die dat ontdekt, Die dat openbaart, Die daarin zondaren zegent. "Ook toen wij dood waren door de misdaden." En God ging het bewijzen. Hij ging niet zeggen: "Gij krijgt wat; gij zult wel zalig worden: gij moet maar wat moed houden in zo'n staat, gij zult nog wel eens een lief woordje of een versje hebben, en wie weet, als gij eens gaat sterven, of het nog niet meevalt!". Neen, maar Hij heeft ons, die daar komen, Christus openbaar gemaakt, als Die de toorn Gods gedronken en uitgezogen heeft, en de drinkbeker geledigd. Die wil daar gemeenschap houden. Daar komt een uitdrukking in mijn gedachten, die ik (daarachter in het zaaltje zittende) dikwijls van Ds. van Leeuwen gehoord heb, als hij zei: "Christus trouwt zijn Bruid in de dood van haar zonden." Wat is dat hier ook echt uitgedrukt: "Toen gij dood waart in de zonden en misdaden." Toen heeft God hen liefgehad. Kwamen zij dáár, dan werd verheerlijkt die hoogste gave. Gij kunt er iets van merken in Genesis 32, waar er van Jacob staat: (vers 24) "Een Man worstelde met hem." Jacob moet dood, en de Zone Gods, onder de benaming "een Man", worstelde met hem. Jacob die nu al zo oud is, die moet Ik nu maar eens hebben. Ik heb het hem beloofd, en ben het hem schuldig. Twintig jaar geleden sprak Ik met hem, en heb het hem toen beloofd" (Gen. 28: 15) . Ik heb het nu niet over: "En het was net alsof....." Ik heb het over hetgeen dat God doet. Als ik spreek over: "ik heb net.....", dan heb ik de genade niet. Dan kán ik leren, dat het er is, en het kan mijn ziel innemen, groot zijn. Maar hier staat: "en heeft ons levend gemaakt met Christus." Dat wordt nogal wat, en daar komt een kind des toorns in de nieuwe Adam. Het is alsof Jezus daar met een zondaar uit de hel het eeuwige leven ingaat. Dat is nu genade! Als een verlostte ziet wat er gebeurd is, zegt hij: "Amen; Jezus is er met mij vandoor gegaan, met schuld, straf en oordeel, van alles." "Levend", noemt Hij het, geen beeld meer. Levend met Christus, dat is het leven Christi, dat is het goddelijk leven, daar is het ware geestelijk leven, waarvan Jezus zegt: "Die de Zoon heeft, die heeft het leven." Daar tegenover staat: "Die de Zoon niet heeft, die heeft het leven niet" (1 Joh. 5: 12). Dus daar gaat de worstelaar met de buit strijken, en de buit strekt als Zijn tweede helft, die Hij aannam, Zijn overwinning, en wordt Zijn Sion, delende in de overwinning. Het staat er op zulk een stellige wijze uitgedrukt, dat het niet te buigen of er aan te veranderen is. Er staat "met Christus", dus de zin is: "zo waar als gij in de zonden ontvangen en geboren zijt, zo waar één met Christus." Er wordt van gesproken: "Eén geest met Hem." Dat is nog wat anders dan vader en moeder, broeder en zuster, vrouwen man. Want "zoveel hoofden, zoveel zinnen", zei moeder. Zij zijn allemaal anders, want elk heeft zijn eigen geest. Maar in het werk der genade is het, dat die Hem aanhangt die is één geest met Hem, (1 Kor. 6 :17) dat is Zijn leven. Dat hebben vader en moeder niet, dat bestaat alleen daar; die is één geest, levende met Hem. Niet apart een christen: neen, "met Christus." Dan kunnen zij ook voor de dag komen, niet apart, maar "met Christus." Het wordt genoemd: "levend gemaakt." De zin is: van al hun zonden verlost, delende in de vergelding, en tegelijk daarbij inbegrepen, in de genade van opstanding, om in hetgeen Christus is, begrepen te zijn, zo persoonlijk en gemeenzaam, als hadden zij zelf voor al hunne zonden betaald, dat

zelf gedaan, zó waar als hadden zij zelf alles geleden, en dat God sprak: "Ik heb niets meer op u tegen; Ik wil uw lieve God en Vader zijn, Ik wil doen en handelen met u als waart gij van nature Mijn kinderen." Het is ook van nature d.w.z. uit de genade van herstelling en herschepping, uit de nature Christi, om te zijn een geestelijke teelt Christi, Zijn zaad. Het staat er van ook: (Jes. 53 : 11) " Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het zien en verzadigd worden, en door Zijne kennis zal Mijn knecht de Rechtvaardige velen rechtvaardig maken, want Hij zal hunne ongerechtigheden dragen." Eens zal Hij mogen zeggen: "Zie hier, Ik en de kinderen die Gij Mij gegeven hebt" (Hebr. 2:13). Dus hier hebben wij te doen met een geestelijk werk, waar wij uit leren: onze staat en ons oordeel en de rechtmatige toorn Gods, en tegelijk het voornemen Gods, dat wij zouden worden opgeheven uit de staat van verdoemenis door de genade Gods, n.l. door Christus levend gemaakt, met Christus opgewekt. Dat kan door geen waarheden geschieden, en doordat wij persoonlijk ons werk er mee, en onze gedachten er over hebben, maar het bestaat in: het werk van Christus, Die ons in Zijn leven meeneemt en gemeenschap geeft. In de bekering van Grietje de Vries komt voor, dat, nadat de genade des Geestes haar inleidde, Jezus haar op Zijn armen nam en met haar over die vervaarlijke put des afgronds zweefde, en al de duivelen uittartte, of ze er op tegen hadden, maar die moesten zwijgen. De redding van onze zielen is een rechtvaardige zaak. Het recht wordt in Christus opgeluisterd wanneer het van ons gevorderd wordt, en Christus voor ons betaalt in de beantwoording van Gods beledigde Majesteit, en de voldoening wordt ons dan geschonken alsof Christus' gerechtigheid de onze was. Hij noemt het hier "levend gemaakt." Maar het staat er niet in zulk een verhouding: van een mens die wat gezien en gehoord heeft. Ik heb zelf ook aan dat euvel mank gegaan, en het is de vraag: "ben ik er behoorlijk van genezen"? Ik zal maar wat zeggen uit mijn eigen leven. Ik was 16 jaar en toen werd voor het eerst het Evangelie aan mijn ziel ontsloten. Als zij tegen mij gezegd hadden: "Wat zijt gij vrolijk", dan zou ik niet hebben kunnen zeggen hoe of wat, maar: "dat weet ik, dat ik blind was en nu zie." Maar als ik dan las: "Maar u heeft Hij mede levend gemaakt", wist ik het niet te rijmen. Toen ik 25 was en ik dacht, dat God kwam om af te handelen met mij, en dacht mijn laatste snik te geven, wanneer God mij toen zou hebben gevraagd: "Steek nu de pen in uw hartebloed en onderteken uw doodvonnis", dan had ik het gedaan. Maar in plaats van dat dat van mij werd gevorderd is het eind geweest dat die grote werken van Christus voor de dag kwamen. Drie weken heb ik toen gedacht: "Zou ik bekeerd zijn"? en ik liep 's nachts over de vloer te zingen, en dan dacht vader: "Dat gaat niet goed", en zei dan: "Ga nu liggen."

"Ja, was mijn antwoord dan, ik zal het doen." Maar dan was het soms al één uur 's nachts, en ik had een paar knopen van mijn vest losgemaakt en dan vergat ik het weer, en mijn vader lag dan te zeggen: "Heere wat zal ik nog met die jongen beleven"?

Dan zei ik: "Vader, denkt gij dat ik niet goed wijs ben? Ik begin nu pas wijs te worden en te verstaan dat God zondaren zalig maakt, zonder enige hunner verdiensten, uit loutere genade." En als ik dan las: "Maar u heeft hij mede levend gemaakt", dan zou ik graag gezegd hebben: "ja hoor"; maar ging het dan verder, dan ging het mij weer te hoog; ik kon niet tot het einde toe mee.

Maar ik ben van gedachtegang veranderd geworden, en werd, in plaats van een "levend gemaakte", van nature een kind des toorns, hier. De werken die ik zo juist aanhaalde zijn nodig geweest om er mij naar toe te trekken, opdat ik zou leren kennen hoe ik onder de wet zat, verloren, verdoemelijk. Dus Paulus praat met die mensen niet: "Hoelang zijt gij al op de weg"? Neen zo spreekt de apostel niet. Hij had eerbied voor Jezus; Die ging door de strijd en de modder heen. En wij willen heren en dames zijn. Maar het zal nog wel eens anders worden. God is toeschouwer op onze

handelwijze; het zal zo wel niet blijven. Paulus spreekt van de waarachtige vereniging die God in Zijnen Zoon aan een verloren zondaar schenkt. Daar is die zondaar pas thuis; herteeld, herschapen, vernieuwd. "Mede levend· gemaakt"; het beeld heeft weer wezen in zich, en heeft zijn kracht met Christus. Willen wij dat voorlopig nog onthouden? Opdat niemand op deze wijze denke: "Dus als een mens bekeerd. is, dan is hij klaar." Want dat staat er niet; er staat: "met Christus", om in Diens Persoon geheiligd te worden, hebbende niets buiten Hem: Hij hun leven, steeds weer. Als het eeuwigheid is moet het nog gelden: "Het Lam de eer", want daartoe zijn zij er; anders waren zij er niet. Dat noemt de apostel verder: "Uit genade zijt gij zalig geworden." Hij zegt niet: "En wat is dat groot, hé, dat er nog uit genade een weg is, en wij nog kans hebben." Neen, hij heeft het over de ware arbeid van Christus: Die heeft Zijn genade aan hen besteed, en heeft gezegd tegen die verloren schepselen: "Dan zal Ik u zegenen, en maken u zalig, en halen u uit het grootste kwaad, en brengen u over tot het hoogste goed", dat is vrede met God voor eeuwig, zalig gemaakt. Het is dus een herstellen: hersteld in een staat waar zij buiten, en daardoor rampzalig waren. En nu met de grote liefde, met welke God bewogen was, maakt Hij hen door Christus zalig. Door Hem d.w.z. dat zij delen in Zijn lijden en gehoorzaamheid, als zijnde dat alles voor hen geschied, en alle vruchten plukken die door Hem in Zijn lijden en gehoorzaamheid waren aangebracht, dus: dat zij ook met Hem verrijzen zouden. Dat is zalig. Er is er één onder ons, die in die tijd druk lag op te zeggen: "O, toch, nu durf ik vrij naar boven kijken. O, Gods toorn en gramschap is weg, nu woont er in mij vrede met God door onzen Heere Jezus Christus." Dat is zalig gemaakt. Niet maar een toestand, een geval van: "Ja, dat was verbazingwekkend groot, dat begrijpt u", en het was zus en het was zo." Neen, het is. niet een O, en O, O, maar het is: "En heeft .... ons mede opgewekt", zó nauw als met Hem uit de dood en uit het graf verzezen, niet meer liggende in de dood, maar opgewekt uit de dood, en bewijst dus Zijn Goddelijke kracht en autoriteit die Hij aan een mens besteedt. Het is dezelfde alvermogenheid die Hij besteedde om de wereld te scheppen en Christus uit de dood te nemen. Zij, zijn de lievelingen aan Zijn hart, over wie Hij betoont: "Ik zal hen met dezelfde kracht en autoriteit vernieuwen, waardoor Ik Mijnen Zoon geholpen heb." Mede opgewekt. Zo worden zij dus de onderwerpen, bij God gekenmerkt, in dewelke de bezielende goddelijke kracht geweest is. Is er groter dan uit de dood op te staan? Dat doet Hij aan mensen; dat geeft Hij hun. "Mede opgewekt", dat is dus: niet een kind des toorns, maar hebbende die oude mens afgelegd, en verrijzende opnieuw zo door genade, zó een met Zijnen Zoon als waren zij, met Hem ingesloten, ook verzezen. Tot zulk een oogmerk zijn ook nu nog Jezus' discipelen getekend, al zijn zij rampzalig, ongelukkig, al kermen zij honderd uit; met zulk een oog kijkt Hij hen aan. Hij betoont: "Daar zijn ze met Mij uit de dood verzezen ; die delen in Mijne liefde, zijn erfgenamen Christi" , zó zeker dat de apostel er verder van zegt: "en heeft ons mede gezet in de hemel in Christus Jezus", als Middelaar en Zaligmaker, verhoogd zijnde met Hem in de hemel. Dit is een uitdrukking welke niet alleen blotelijk behoort tot een zekere tijd of gelegenheid, waarop men de tijd van overbrengen helder en klaar kan geloven, maar is niets minder dan een openbaring van de waarheid. Zijn ze met Christus verenigd, één geest met Hem, dan moet het volgen dat, waar het Hoofd is, de ledematen mede zitting hebben. Zo zijn zij prinses en koningen, hertogen en graven van een goddelijk deel, en tot koning gekroond, voor eeuwig mede gezet in de hemel. Daartoe zijn ons vaak nuttig alle strijd, de banden, de armoede, en de nood, en dat wij als gelovigen geen leven meer op aarde hebben, opdat wij de waarheid zouden ontdekken. Ik weet nog goed het volgende voorval. Toen die zaken en omstandigheden rustten en ik een poosje voorganger was, moesten wij op een dag volk op bezoek krijgen, en mijn

ingewanden vlogen door elkaar van armoe en nood. Ik kon geen mens velen; deze aarde kon mij niet bergen; alles schreeuwde uit de nood van mijn ziel tot God. Mijn vrouw zei: "Zij kunnen over een half uur hier zijn. Ik ging het, huis uit en viel naast het schuurtje neer op de grond en zei in de nood van mijn ziel: "0 God, waar zal ik blijven"? En daar opende God Zijn goed en wat ik tegemoet reisde: daar lagen de straten van Jeruzalem vlak voor mijn voeten! Zo gebruikt Hij strijd, banden, noden, lijden. Dat doet Hij nog. "Mede gezet in de hemel." Gisteren nog, uit armoede en nood liep ik te kermen en te zeggen: "Ach, wat doe ik nog hier? Mag ik heen gaan"? En de woorden die gesproken werden, waren als een pijl door al mijn leden heen, en ik moest Zijn genade erkennen; de woorden waren: "Ik zweer u bij Mijnen groten Naam." Zo is het nog om hun te bewijzen: "Mede gezet in de hemel in Christus Jezus", dat het een onvervreemdbaar, onverbrekelijk eigendom is en de eeuwigheid verduurt, en het een leven is, dat door God opgevoerd wordt tot in alle eeuwigheid. Waarom heeft Hij de apostel en de heidenen te Eféze zulk een genade ontdekt en doen ontvangen? Dat heeft Hij gedaan opdat wij er later ook nog wat van zouden hebben. "Opdat Hij zou betonen in de toekomstige eeuwen de uitnemende rijkdom Zijner genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus." Het is een werk van de openbaring Zijner genade, opdat de tijden en eeuwen daarop zouden zien, opdat ook dan zou plaats hebben: mede toegevoegd te worden, éénzelfde waar geloof uit Hem te zoeken als verloren schepselen, zijnde verdoemelijk voor God, en om Christus te verheffen tot de hoogste prijs en te zoeken met het ganse hart. Opdat God hetgeen de apostel schrijft, als waarheid Gods in onze ziel zou kunnen schenken en toepassen in voorbereiding, in vorming tot de dag der eeuwigheid, in toerusting, opdat in ons geboren worde: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt; Uw Naam worde geheiligd. Uw Koninkrijk kome. Uw wil geschiedde, gelijk in de hemel, also ook op de aarde." Want die wille Gods leidt en strekt tot zaligheid, eer, lof en bedanken. Nu komt het er voor een elk onzer op aan, of wij in de openbare heilgoederen delen, n.l. ook ons geschonken, welke zoals Paulus, zegt daartoe strekken: "Opdat Hij zou betonen in de toekomstige eeuwen, de uitnemende rijkdom Zijner genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus." Heilige dan daartoe de God aller genade het geprokene aan ons arme zondaren door Zijnen Geest, dat wij ganselijk, geheel en van harte daarop alles zetten; opdat wij bevonden mogen worden, niet hebbende onze rechtvaardigheid die uit de wet is, maar de Zijne die uit het geloof is, en God uit alles geprezen worde door Jezus Christus. AMEN. Nazang: Psalm 84: 1.

6. Leerrede over 1 Petrus 2: 21 - 25

Lezen - 1 Petrus 2

Zingen - Psalm 118: 7

Voorrede

Wanneer ons leven was als een gladde effen baan, een gemakelijk pad, waartoe zou dan het lied dienen, dat we opgezongen hebben: De Heer' is mij tot hulp en sterkte, Hij is mijn lied, mijn Psalmgezang? Maar het leven is noch een effen baan, noch een weg dien wij met vermaak gaan, maar een kruispad en een lijdensweg. Paulus noemt het: "Het lijden dezès tegenwoordigen tijds." Hij wist, mede uit eigen ervaring, dat het onmogelijk is een kind Gods te zijn en voorbereid te worden, zonder lijden onderworpen te zijn. Zonder kastijding is men slechts een bastaard. Doch de zoon bekent: "De Heer' is mij tot hulp en sterkte."

Als men daardoor leeft, dan leeft men dus zichzelf niet, maar de genade. Juist het tegenovergestelde van wat onze natuur wil, juist het tegenovergestelde van wat satan in ons gewrocht heeft, want dat leeft de zonde: In een mens is er niet anders, daarom kan hij niet anders opgeven uit het eigen als zonde. Vandaar dan ook de noodzaak om eens anderen te zijn en te leven. Maar dat staat gelijk met de strijd en het lijden op te nemen, daar alzo de wil Gods is. Hij brengt daaronder zichzelf uit in Zijn Zoon, wiens beeld dat uitdrukt. Paulus noemt dat: "Den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de eerstgeborene zij onder vele broederen."

Zo is dus het lijden dezès tegenwoordigen tijds een oefenschool, waaronder wij onszelf schrappen en verliezen, en van God geleerd en onderwezen worden. Zijn verborgenheden verkwikken onze ziel en verhelderden onze geest. Waaronder dan, gelijk wij reeds zeiden, de zondaar niet zichzelf leeft, maar gevormd wordt, opdat Hij in ons gaan en staan Zijn Zoon ziet en Zijn beeltenis in ons openbaar wordt. Ten spijt van wereld en hel blijft nog op de aardbodem Zijn heilig kind Jezus, die gekomen zijnde en de aardbodem verlaten hebbende, heeft achtergelaten: "Ik ben met ulieden al de dagen, tot de voleinding der wereld."

De gemeente is wel in lijden, maar met Zijn Godheid, majesteit, genade en geest wijkt Hij niet. Dat wordt openbaar in het pad, het lijden dezès tegenwoordigen tijds, waarin Hij Zichzelf uitdrukt. Daarom behoeft het ons niet te bevreedden, dat de apostel zich zo uitspreekt: "Wij roemen ook in verdrukking."

Dat houdt hem bij God en God verheerlijkt Zijn Zoon in zijn ziel en schenkt hem genade om uit Hem te leven. Het is iets anders, dat men evangelisch in betrekking handelt of dat men in waarheid - dus van God - bewogen wordt. Rust de één in onderstand, de ander wordt gevormd opdat, gelijk Hij was, ook wij zijn in deze wereld. Dan kan daaruit de bede haar vervulling hebben: "O Zoon, maak ons Uw beeld gelijk."

Zo dragen wij sieraad voor het aangezicht Gods. Is er nog heerlijker en dierbaarder denkbaar? Dat, wat hier een schade is naar de mens gerekend, een oneer naar het zeggen van de wereld, dat men daarin sieraad draagt voor God? Door de banden was ook Paulus zoals hij was, in vorming en conditie, in gemeenschap van Christus. Wij hebben het niet over geloofs-wetenschap, we hebben het over geloofsleven, en dat doet zich gelden. Daar zegt dan ook de dichter van: "De Heer' is mij tót hulp en sterkte." Het is zoveel als: Met Hem ga ik nu door het leven, dat is mijn deel in deze wereld. Is dat geen zegen, een onwaardeerbare gave Gods?

Wat is Gods woord rijk, wat is het een goudmijn. Hij eigent en kent God alles toe, ook zichzelf zoals hij reilt en zeilt. Gelijk ook in dat lied uitkomt: "Hij was het, die mijn

heil bewerkte." Dat is om de enig ware God in Christus Jezus met volkomen hart aan te kleven en Hem eigen te zijn. Opdat wij alzo wakende zijn in Hem, die met Zijn Vader is de wachter Israëls, die slaapt noch sluimert. Levert het geloof in de enige God, in Zijn Zoon zulke heerlijke, dierbare en onschatbare vruchten op, hoe betaamt het dan, Hem, als het voorwerp des geloofs, boven alles te verheffen en alleen alle heerschappij, macht en hulde toe te kennen, ook over ons.

Opdat Gods genade en geest ons daartoe dienen, vraag ik een wijle uw aandacht voor het woord Gods, daartoe strekkende om dat gezegende voorwerp des geloofs op de rechte prijs te stellen en te verheffen, in de reinheid van onze ziel als onze lof op aarde. Om met Hem te leven door Zijn genade, en met Hem te sterven één dood, opdat wij Christi zijn.

Het woord waartoe ik uw aandacht vraag, vindt u in het straks gelezen tweede hoofdstuk uit Petrus eersten brief, vanaf het 21ste tot en met het 25ste.

21. Want hiertoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende, opdat gij Zijn voetstappen zoudt navolgen; 22 Die geen zonde gedaan heeft, en er is geen bedrog in Zijn mond gevonden; 23 Die, als Hij gescholden werd, niet wedschold, en als Hij leed, niet dreigde; maar gaf het over aan Dien, Die rechtvaardiglijk oordeelt; 24 Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout; opdat wij de zonden afgestorven zijnde, der gerechtigheid leven zouden; door Wiens striemen gij genezen zijt. 25 Want gij waart als dwalende schapen; maar gij zijt nu bekeerd tot de Herder en Opziener uwer zielen.

Hierin ligt vervat de grondslag waaruit alle levende bediening der genade en der vriendschap Gods vloeit. Paulus zegt, en sluit zichzelf in: "Wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen." Dus is alles enkel en alleen uit de genade, welke hun geschonken en bewezen wordt, door, in en uit Jezus Christus. Dit is een verborgenheid, is niet naar de trant van de wereld of wettisch ijverende mensen, die zichzelf bedoelen en zoeken. Dat geeft hij ook te kennen, want het sluit in een toenadering tot het werk Gods en des Evangelies in Christus. Niet tot de wet. Daarbij is het hoogste cijfer, dat wij halen kunnen, de verdoemenis, *want vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.* Petrus noemt het dan ook "een geroepen zijn", en in het laatste vers "een bekeerd zijn tot de Herder en Opziener uwer zielen."

Dus elk gevoelt al aanstonds: dat is buiten mijn natuur en boven mijn begrip, daar kan ik met het 'eigen' niets beginnen. Daarom vinden wij in dit getuigenis van God in het bijzonder uitgedragen de tweede Persoon in Zijn lijden en sterven, een exempel, een voorbeeld tot zaligheid. Geroepen behoeft niemand te worden, die God en Zijn Zoon kent en nabij is, maar iemand wordt geroepen omdat hij in afwezen is. Daarin wordt uitgedrukt de droeve staat waarin de gelovigen, welke Petrus aanschrijft, begrepen waren. Dat wordt ons zeer uitdrukkelijk in het laatste vers gezegd: "Want gij waart als dwalende schapen", dus nog niet bekeerd.

Hier wordt bedoeld op die kostelijke en dierbare arbeid, die God aan een mens ten koste legt. Deze arbeid strekt zich soms over weken, maanden of jaren uit als een werk van roepen, om de verharde en van alle geestelijk licht en genade ontblote zondaar tot Hem te trekken. Het ziet dus op de ellendige toestand, waaruit God Zijn kerk neemt, Christus Zijn gemeente zoekt. Het zegt duidelijk en klaar, dat zij allen, ook Petrus zelf, handelend van de genade, vriendschap en liefde Gods, daartoe bewogen en bewerkt zijn geworden. Dat was niet door hun begrip en helder verstand,

niet door hun goede wil; in beter leven. Nee, hij eigent dat alles enkel en alleen aan God toe, die roept en een aanvang maakt om een mens met zijn staat bekend te maken. De genade voert heerschappij en wordt hun te sterk, daardoor komen zij tot Hem.

Ik heb ook ruim achttien jaar achter mij liggen, waarin ik van God bearbeid werd. Ik bedoel de tijd voor ik in Christus was. Ik heb daarin ook mijn lang dralen en tegenstand gezien. Dus ik ben heus niet hier om wat loffelijks van mezelf te zeggen, maar alleen van God en Zijn werk. Daarom wenste ik het opgemerkt te hebben, dat waar God hier spreekt van een roepen als van een Goddelijk werk, dat dit voor een elk de les insluit: Ik moet voor God verschijnen. Als dat niet het geval is, en er zouden dan toch nog geroepen mensen zijn, wie heeft het dan gedaan?

Wij zouden doorgaan in de zonden, de lusten en hartstochten, maar als God ons roept komt er verandering. Als iemand nu toch zich acht een geroepen mens te zijn, dat is, van God bewerkt te worden, en hij zou dat niet bij zich hebben, vrees ik ernstig, dat hij zich voor eeuwig bedriegt. Dikwijls kunnen zulke mensen vooruit, waar een ander moet blijven steken; ze zijn vrolijk, waar een ander in bezwaren gaat. Want die hebben bij zich: Ik zal eens voor Góð moeten verschijnen. Wie het dan niet voor de wind gaat en die bekennen moet: "Straks, wie weet hoe spoedig, sta ik voor de rechterstoel van God met al mijn zonden", die is het soms om te sidderen. Want er is niets bedekt, hetwelk niet zal ontdekt worden, en verborgen hetwelk niet zal geweten worden. Wat in het oor gesproken en in de binnenkamers verkondigd is, zal op de daken gepredikt worden.

Innerlijk geeft hun natuur soms op: Ik wou, dat ik er niets van wist! Meestal gaan daarmee gepaard harde gedachten van God, omdat men niet vordert, de eigen werken kapot gedrukt worden, alle meningen en gissingen in het water vallen, en er niets de dag verdragen kan. Satan stookt soms nog met: "Anderen worden geholpen, maar jij wordt achteruit gezet en misdeeld." Als ge dan toch moet aannemen: "Ik moet voor God verschijnen", zoekt dan in dat web des duivels te blazen en als 't kan het weg te vagen.

Merkt dan op, er is hier wel sprake van een bewogen worden uit God, als roepende alle mensen in kennis en overtuiging: ik zal voor God moeten verschijnen. Maar dat is niet een roepen om verdoemd te worden. Dat wordt in de Schrift door de apostel Paulus en ook hier door Petrus zeer loffelijk van God gezegd. Paulus zegt: "God is getrouw, door welken gij geroepen zijt. tot de gemeenschap Zijns Zoons Jezus Christus."

Merkt op, daar belijdt de apostel Paulus, als Evangeliedienaar, dat God ons niet roept tot de verdoemenis, maar dat wij leren een verdoemelijk schepsel te zijn, de dood aan de wet te hebben, en daarom roept tot het leven in Christus Jezus. Petrus zegt hier: "Want hiertoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus voor ons geleden heeft." Hij wijst ook heen naar de gunst, vriendelijkheid en barmhartigheid Gods. Is het niet als een hof, waar de geur der vrije genade en milde vriendschap van alle zijden ons toewaait? Die het gevoelt en beseft zou kunnen zeggen: "Ik ben op een gelukkige dag geboren. Mij wordt gemeld, dat God in Christus zondaren roept, dewijl Hij voor hen geleden heeft. Nu kan ik in Zijn bloed ontmoeten wat er tot het leven en de eeuwige zaligheid van node is." Is het niet als een hof van vrije gunst, vriendelijkheid en liefde? De liefde, welke God hem in het hart geschonken heeft wil Petrus uiting geven; de verstrooiden dienende in al hun kommer, jammer en gebrek.

"Want hiertoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus voor om geleden heeft."

Wat ligt hierin begrepen? Dat een ieder, die de waarheid des heiligen Evangelies gelovig en van harte heeft omhelsd en bekend, verstaan heeft - al is het dan nog niet in

het bewustzijn - dat hier een werk van genade Gods in ligt, met andere woorden, dat Hij Zijn Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in, Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Zover als gij het Evangelie der zaligheid bevindelijk leren kennen hebt in uw zonden en ellenden, terwijl u alle grond ontbrak en geen bestaan had voor God, doch Zijn geest u predikende Jezus de gekruiste, hebt gij dan kunnen laten dat te accepteren en te omhelzen?

Ik niet. Maar de strijd heeft hierover gelopen: ik geloofde het wel, maar ik bezat het niet in bewustzijn, het was niet verheerlijkt in mijn ziel. Zo zien we, hoe de apostel gemeenzaam en verenigd de gelovigen beschouwt in Christus, hoe hij hen liefheeft en dient om het werk Gods in hen. Niet als werkbazen of doden, maar als levenden, welke in de nood hunner ziel werden gebracht, omdat ze voor God moesten verschijnen. Kom, tracht ook eens de geur van die hemelse bloemen in te ademen, die schone eenzijdige liefde en genade Gods tot en over u.

U zegt: "Ja maar er wordt hier gesproken van een voorbeeld des lijdens." Recht! zo is het. Christus wil niet alleen in de mond beleden zijn en worden, maar wil in ons hart en leven nagetreden zijn, bemind, geliefd en omhelsd. Nu staat vast, dat de roeping door de beweging des geestes Gods onder onze zonden, dewelke ons tót het werk Gods, tot de genade in Zijn Zoon drijft, dat dat niet slechts moet wezen een bloot belijden, een voor waarachtig houden. Maar het moet zijn een geworteld worden in dit werk der liefde, waaronder wij deze wereld wel kunnen missen. Waar zulk een gave en schat Gods verheerlijkt wordt, leren we de wereld zien zoals ze is en kunnen we haar verachten. Is Christus dat niet waard?

Als wij op onze zonden zien, moet God ons noodzakelijk verderven. Als wij op de wet zien, moet God ons noodzakelijk verdoen. Als wij op de duivel zien, sleurt hij ons zeker in de hel, want we zijn machteloos. Dus dan is er maar één lichtpunt, Christus Jezus in Zijn genade. Hoe kan het nu Gode aangenaam zijn en Christus een eer, dat wij dat slechts mooi vinden?

Nee, Hij wil dat wij dat hartelijk liefhebben, het op de ware prijs schatten, en dat wij om zulk een werk der genade alles verloochenen en verlaten. Als Christus ons zulk een gave is, wat betekent daarbij dan de hele wereld? Wat beduidt het of zij ons zegent of vloekt? Of het moet wezen dat wij aards zijn, op de mensen zien en zelf wat willen zijn en hebben, maar dat zal alles vergaan. Wij staan bij God in rekening, dus is er niets als alleen God in Christus Jezus. Die heeft zo'n waarde; waar heel de wereld vergaat, blijft Hij; waar alle schepselen sterven, blijft Hij. Hij maakt alle dingen nieuw in Christus Jezus, en dat voor eeuwig. Een mens is nu eens zo, dan weer anders. Ik weet dat allemaal van a tot z. Als ik er over denk, dan moet ik zeggen: "Ik heb lopen slenteren en dwalen, langs en rondom U in mijn dwaasheid, luisterend naar mijn dwaalziek hart. Ik had U niet lief zoals het betaamde en daarom klaagde ik steen en been. Ik schatte U niet op de prijs die Gij waardig zijt, daarom deed ik wat niet betaamde." Welke betekenis heeft nu Zijn lijden? Christus heeft de geroepenen een exempel nagelaten. Niet deze of die, maar hij eigent dat alle geroepenen toe, welke het geloof tot behoudenis der ziel belijden in Christus. Het geldt hun, die zelf bedorven, verloren, van alles ontbloot zijn, en daarom alleen zich verlustigen in Christus Jezus. Petrus spreekt nu van datzelfde werk: "Geroepen in Christus, die ons een exempel des lijdens nagelaten heeft."

Als wij de strijd gevoelen en het lijden onder een verdoemelijk 'eigen', dat zich nooit onder God wil geven, behoeven wij daar dan vreemd van te kijken alsof ons wat vreemds overkwam? Welnee, de apostel heeft het gezegd om dat verdoemelijk 'eigen' minder te achten dan Christus, opdat Hij met ons gaat strijden. God roept ons daartoe opdat wij gemeenschap aan Christus zouden hebben. Dat 'eigen' is wel naar,

ongelukkig, ja bedorven, zodat daar geen verwachting van is. Hier was je het af, daar komt de ongerechtigheid voor de dag. Vandaag een beetje beter, morgen lig je nog in dieper ellende. Dus dat is al lijden. Daarbij komt deze wereld. Uit onze aardse afkomst zijn we werelds, voelen ons thuis in haar, behoren tot haar.

Christus roept ons uit Zijn genade en vriendschap tot Hem, tot het verlaten van de wereld. Dat brengt ook lijden mee. Als wij niet meelopen in de zonden, dan vallen wij in ongenade bij de wereld. Als wij niet de eigengerechtigheid bedoelen, maar de waarachtige evangelische vrijheid der genade, zijn wij een aanstoot en een ergernis voor de wereld. "Zij houden zich vreemd als gij niet meeloopt tot dezelfde uitgieting der overdadigheid", zegt Petrus. Paulus blies dreiging en moord tegen de discipelen, uit zijn aard en werkheiligheid. Hij was een vrome man, die God wilde behagen, maar hij haatte Hem dood in Zijn Zoon en erfdeel. Zijn woord is later, waar hij genezen is van zijn hoogmoed en eigengerechtigheid, handelend over het lijden dezès tegenwoordigen tijds: "En ook allen die godzaliglijk willen leven, zullen vervolgd worden." Paulus heeft het uit eigen ervaring, waar hij in zijn ijverzucht de gemeente Gods vervolgde. Dus ook een lijden.

Daarvan spreekt hier Petrus ook: ***"Want hiertoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende."***

Wij hebben nu ook ons deel op te pakken onder het verdoemelijk 'eigen' in deze profane of werkheilige wereld, die des duivels dienaar is. En onder de vorst der duisternis, die met lede ogen aanziet, dat God het goede over ons uitvoert en daarstelt, en nu een plaag is bij dag en nacht. Dat is het deel van die Hem eren en aan Hem hangen. Dat weet ook Petrus, die daaronder, zoals de geschiedenis meldt, zelf onderste boven aan het kruishout is gegaan. Die spreekt nu, dat Christus in Zijn lijden voor ons een voorbeeld heeft nagelaten. Indien het wezen en de wortel der zaak bij ons is, dan kunnen wij niet leven buiten Christus en nemen alle strijd en lijden geduldig op. Dan volgen wij geen ander voorbeeld dan dat van Christus. Wij worden begenadigd om Hem te kennen ook in de kracht Zijner opstanding. Dan heeft elke zondaar, welke Christus groot acht, liefheeft en aanhangt, Hem zo groot te achten, lief te hebben en aan te hangen, dat hij dat lijden er om wil hebben om Jezus wil, ja alles wat daaraan verbonden is, al is het ook lijden. Wat is dan de les?

Dat Christus lijden als een voorbeeld is, in dezen zin, dat Hij ons leert verstaan: gij zijt in geen vreemd pad, daar ben Ik met al Mijn lijden en gehoorzaamheid in voor gegaan. Gij moogt denken dat het vreemd is, maar gij hebt abuis, dat komt maar omdat Mijne gedachten niet ulieder gedachten en Mijne wegen niet uwe wegen zijn. Want gelijk de hemelen hoger zijn dan de aarde, zijn Mijne gedachten hoger dan ulieder gedachten en Mijn wegen hoger dan uwe wegen. Wij zouden soms schreeuwen: "Ik verga"!

Maar Christus zegt: "Hier ben Ik, gij zult niet vergaan." Zo wordt het een exempel, dat onze ziel aanvuurt om Hem aan te hangen, alleen en boven alles lief te hebben. Als het wezen moest van alle schepselen af, om één Zaligmaker, om één Middelaar Gods en der mensen, want in Hem is de zaligheid. Een exempel. Op een keer was ik zeer naar en eng. Ik gaf nog gehoor aan hetgeen me door satan werd gezegd: "Je bent een mens, dat buitengewoon van God bezocht wordt. Velen krijgen hun verdoemenis in de eeuwigheid, maar het lijkt wel of jij haar hier al hebt."

Op een ochtend werd het zo hevig, ik was met één sprong uit 't bed, denkende, ... daar komt God met Zijn oordelen en Hij zal me slaan dat er geen helen aan is. Maar het was niet zo. Ik wierp me neer, me welbewust: ik moet mijn oordeel ontvangen. Doch daar was Jezus en die droeg mijn oordeel. Daar droop Zijn zweet als grote

druppelen bloed op de aarde. Dan is Christus een exempel. Ik moest dat pad lopen, dat kon niet anders, die kant moest het uit. Hoe zouden wij anders ooit bij Hem komen, vernederd, verbroken, verloren, alle grond kwijt en Hem alleen begerende? Hoe zouden wij anders met Hem in Zijn dood gemeenschap hebben?

Wij zouden denken, dat het werk der bekeerden een werk was van juichen en springen. Het is wel zo groot, dat zij dat eeuwig zullen doen, maar hier is het er de tijd en plaats niet toe, het is hier strijden. Wij worden tot strijd en lijden geroepen, gelijk Christus een exempel des lijdens heeft nagelaten, opdat wij Zijn voetstappen zouden navolgen. Om nu om Christus wil alles op te pakken, en alzo Zijn discipel te zijn, een kind Gods. "Die achter Mij wil komen, neme zijn kruis op en volge Mij."

Wij worden door de genade en de geest Gods, Gode geheiligd en geroepen Hem te vereren en lief te hebben boven alles, alle goederen van deze tijd, welke ook, los te laten. Dit alles overkomt ons, opdat we Hem verheffen, die eeuwig ware God in Christus Jezus, zelfs ook dan als wij in lijden zijn. Wat nu die God en Middelaar op aarde wedervoer, wedervaart dan ons ook. Zij delen met Hem. Wordt Hij vereerd en verheerlijkt, zij delen er in. Maar wordt Hij veracht, miskend en naar eer en kroon gestoken, dan gebeurt dat ook hun. Wij worden geroepen die enig ware God te erkennen, te belijden, te vereren, en daaronder wedervaart elk kind Gods hetzelfde als Jezus, al is het ook in mindere mate. Christus lijden is een exempel.

Wij hebben dat na te volgen om Gods wil, al was ook ons deel de wreedste, schandelijkste en smadelijkste dood. Maar dan nemen wij die op in ere. Verleden week heb ik nog liggen zeggen: "Al was U mijn leven lang een zwijgend God voor me, toch verbind ik mij voor Uw aangezicht, een zwijgend God aan te hangen, al was het tot mijn dood."

Toen kwam ook het exempel van Christus lijden voor de dag. Maar terwijl ik dat bekende, ging Hij mijn ziel prijzen in de sierlijkheid der genade des Geestes Gods, die op mij lag. Toen zag ik tweeledig. Hier benauwd door het wild gedierte, vergruisd, vertrapt, en daar op de tong van Christus, opdat Hij zou kunnen proeven, dat wij Gods eer bedoelen. Christus heeft lust tot waarheid in het binnenste. De reine leer van Christus is dierbaar, maar Hij vraagt, dat wij haar beleven en Zijn voetstappen navolgen. Dan komt van zelf de vraag: "Hoe was Jezus, wat deed Hij en hoe wandelde Hij?"

Het antwoord volgt hier in de tekst. Er wordt van Hem gezegd: "**Die geen zonden gedaan heeft, en er is geen bedrog in Zijnen mond gevonden.**"

Nu is ieder mens leugenachtig, alleen God is waarachtig, hoe zullen wij dan hierin Christus voorbeeld volgen? Dat kan toch niemand? Neen, dat kan ook niemand en toch worden wij er toe geroepen. Dat ligt dan in God. Hier gaat het niet over het knap geloof van een mens, maar over de roeping Gods. Gods werk is mensen te roepen, om Christus - die het exempel nagelaten heeft - te volgen.

Van Hem staat: "Die geen zonden gedaan heeft, en er is geen bedrog in Zijnen mond gevonden; *die, als Hij gescholden werd, niet weder schold, en als Hij leed, niet dreigde.*" Dat is in Hem goddelijk, zo kan het geen mens hebben. Want wij zijn ongoddelijk, aards, duivels. Dus dat kan zo niet, wel in een ander, als wij Hem ingelijfd worden. Dan is het God de Zoon in ons, die ons Zijn voorbeeld voorhoudt, en de roepende Jehovah, die ons Hem doet volgen. Waar dan geen zonde is, daar is ze niet, ook geen bedrog in de mond. Daar spreekt de zondaar uit de genade, welke God zelf in de ziel legt en daaruit zichzelf verheerlijkt, en hun ziel zegent. Daar het alles genadewerk is, is het dus naar het exempel van Christus.

Het is de roeping, en niet ons geloof; de genade en geen werk van ons; het is de

Wijsheid, die het alzo bestelt en niet ons begrip. Als het over ons begrip en werk gaat, geldt: "Het dwaze Gods is wijzer dan de mensen, en het zwakke Gods is sterker dan de mensen."

Wij verliezen en verspelen alles, en gewinnen Hem. Hier is het de genade, welke heerschappij voert tot het eeuwige leven en doet bekennen: *"Abba! lieve Vader."* En Hij spreekt dan zichzelf uit zoals Hij het nog nimmer deed in Christus. Zoals zij Hem nooit hebben ontmoet, ontmoeten zij Hem dan.

Daarom rijst het gebed uit de nood, uit deze hel hier beneden tot de troon, dat Hij ons vorme, schikke, richte en beziele, opdat wij niet onszelf leven, maar Hem. Als wij dat doen weten we het vaak zelf niet.

Enige dagen geleden was ik op een begrafenis van een man, die slapende gestorven was. Ik had niets en zuchtte: "O, God, laat alles wat van de aarde is, van mij en allen geweerd worden."

Nu, de tijd dat ik er geweest ben, is er niet over aardse dingen gerept. Toen ik weer thuis was moest ik mezelf onderzoeken en zat te zeggen: "O grote majesteit Gods, hoe ben ik dus? Mijn kennis is gevlogen, mijn wetenschap is weg." Toen wees Hij me aan: "Omdat gij niet uwszelfs zijt."

Dan is het om de armen er omheen te slaan en de ziel zegt dan:

*Wie heeft er dan lust om dien God te vrezen,
't Allerhoogst en eeuwig goed.
God zal zelf zijn leidsman wezen,
Leren hoe hij wand'len moet.*

Dat doen we op uit God in Christus, wiens voetstappen we drukken en ook trachten door Zijn Geest en gemeenschap te blijven drukken.

Dan volgt nog: ***"Die als Hij gescholden werd, niet weder schold en als Hij leed niet dreigde, maar gaf het over aan Dien, die rechtvaardigl oordeelt."***

Christus leed niet als een kwaaddoener, dat zeiden de Joden, dat dachten de heidense soldaten, maar zo was het niet. Hij leed naar het voornemen en de raad Zijns Vaders, en wat Gods raad tevoren bepaalde, leefde Hij uit. Dan lijden ook wij naar de wil Gods en geven het oordeel over aan God almachtig. Christus is daarin de voorganger en roept Zijn discipelen toe: "Volgt Mij." Daarom wijst Petrus ons op dat grote voorwerp des geloofs. Hij wil zeggen: "Gij moogt niet werelds handelen, gij moogt geen wraak oefenen. Laat het u genoeg zijn dat God dat doet, die de wreker is over alle kwaad van de mensen.

"Die zelf", zegt hij, "onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout."

Dat tekent de innerlijkste, dierbaarste, dienende liefde. Iemand zou kunnen zeggen: "Moet dat dan ook al als een exempel genomen worden?" Luister naar wat Johannes zegt: "Hieraan hebben wij de liefde gekend, dat Hij Zijn leven voor ons gesteld heeft, en wij zijn schuldig voor de broeders het leven te stellen." Dus dan komt het uit de liefdebron. Dat is niet vleselijk, maar geestelijk. Daar heersen wij niet, maar de liefde dient uit de gemeenschap die genoten wordt. Hier ligt dan een exempel ter betrachting en ter navolging, gegrond op goddelijke en eeuwig geldende liefde. Petrus zegt niet: "Mijn zonden of uw zonden", neen, "die zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout."

Wie het dan niet weet, kan het bevindelijk leren. Christus de verzoening onzer zonden, in Zijn lichaam zonde voor ons gemaakt. Waarom deed Hij dat? Wij kunnen zeggen, om een mens met God te verzoenen. Ja, dat is ene kant.

De andere is: "**Opdat wij der zonden afgestorven zijnde, der gerechtigheid leven zouden**", en dat wij ons Gode zouden laten heiligen door de liefde van Christus, die ons daartoe dringt en doopt in Zijn genade. Een mens heeft niets als zonden. Dus moet het de genade zijn, de vriendschap en de liefde Gods door Jezus Christus en de gaven van Zijn Geest, die ons der zonden afgestorven doen zijn. Leert Petrus en de apostelen, dat wij van de zonden af kunnen wezen?

Neen, maar zij noemen dat een versterven, een afsterven, gelijk ook de catechismus leert aangaande de dood, dat het niet is een betaling voor de zonden, maar een afsterven der zonden en een doorgang tot het eeuwige leven. Dus met het doel om ons te doen sterven aan deze wereld en onszelf legt Christus ons de banden, smarten en armoede op, opdat wij de handen naar Hem uitsteken en aan Zijn troon hangen. De vruchten daarvan zijn zeer zoet. Als het er is, hoeven we niet te zoeken: Is toen dit en dat, wat God aan mij gedaan heeft, wel waar geweest?

Neen, want een nieuwe uitvloeijing Zijner genade tot ons bewijst dat. Het heden verklaart, verlicht en verzekert het verleden, en geeft hoop en verwachting voor de toekomst. Tenslotte, in het laatste vers neemt Petrus alles samen, wat de mens is en wat God doet in Christus Jezus.

"Want", zegt hij, "gij waart als dwalende schapen, maar gij zijt nu bekeerd tot de Herder en Opziener uwer zielen." Christus zelf noemt ons: "Zij zijn als schapen die geen herder hebben." Zij zoeken bevrediging, zoeken leven en zaligheid, maar niet bij de herder. Zij zoeken het in zichzelf, in de wereld, in hun verwachtend uitzien. Dat noemt Hij dwalen als schapen. Hij noemt hen geen dwaalgeesten, neen, hij noemt die dat zoeken, dwalende schapen die geen herder hebben.

De openbaring Zijner eeuwige liefde, waarin Hij hen te sterk wordt en zij alles in Hem vinden, noemt Petrus: "Maar nu bekeerd tot de Herder en Opziener uwer zielen." Dit geeft dus te kennen, dat elk die tot Christus bekeerd wordt, en in Hem gelooft, niet meer een dwalend schaap is zonder Herder. Jezus is hun herder. Hij houdt opzicht over hunne zielen, bewaart en beschut hen en schenkt hun Zijn hemelse, onvergankelijke eeuwige schatten en gaven der genade. Legt nu de hand in uw boezem en ziet zelf hoever het met u staat.

Huldigt en eert gij Christus, gelijk de Schrift dat wil? Gunt gij Hem waarlijk de hoogste plaats, is Hij uw enige verwachting? Dat dan al wat tussen Christus en u scheiding brengt, wegvalle.

U zult u niet anders kunnen zien dan verloren in uzelf, wel duizendmaal de hel verdiend, maar zult bevinden, dat de genade, die u in Christus toegebracht wordt, strekt tot eer, lof, prijs en bedanken van Zijn nooit volprezen naam en goedheid. En voorts ligt hier het voorbeeld voor ons hart en leven, onze handel en wandel. Helpe ons daartoe God almachtig door Zijn eeuwige Geest, opdat Christus alzo in ons wone, Hij onze wettige eigenaar zij, en het voetspoor, waarin Hij voorging, van ons gedrukt worde. Om eenmaal te worden verwelkomd, gelijk Hij dat Zijn uitverkorenen en beminden doet: "Kom dan in en beërf dat koninkrijk, dat u bereid is van voor de grondlegging der wereld." Om Gode dank, eer, hulde en aanbidding in volmaaktheid toe te kennen, eeuwig en altoos. Amen.

7. Leerrede over 1 Petrus 5: 1-3

Lezen - 1 Petrus 5

Zingen - Ps. 84: 5

Voorrede.

De dichter van de Psalm, waarvan wij een lied zongen, is ons onbekend. Misschien is het David geweest, misschien ook een ander, in ieder geval iemand, die door de Heiligen Geest gesproken heeft. Ons Psalmvers vangt aan:

*O God, die ons ten schilde zijt,
En ons voor alle ramp bevrijdt,
Aanschouw toch Uw gezalfde Koning.*

De inhoud van deze laatste regel wijst ons heen naar Jezus, naar de van eeuwigheid gezalfde Koning. Alle ambten die op aarde zijn vloeien uit Hem. Zo niet, dan heeft een mens het zelf genomen, en is het niet een ambt van God. Ook het ambt van herder en leraar vloeit uit het Opper-Herderambt van Christus Jezus. In deze Psalm spreekt een pelgrim, die in de strijd verweer zoekt in het gebed. Hij kan zelf het hoofd niet overeind houden, niet uit de gebreken opheffen. In lijden en in kruis is hij. Hij wordt in kruis geoefend en door lijden geheiligd. En onder dat alles zegt hij niet: "Och Heere, wat een kruis, moeite, smart en tranen. Wat is er al geschreid, gekermd, geklaagd; is het nog niet genoeg?"

Neen, onder dat alles heeft hij zich moeten vernederen, gelijk het ware werk des Geestes meebrengt. De ware genade brengt mee, dat wij ons onwaardig en gering, van alles ontbloot zien. Dan komt het voor de dag waartoe God al dat lijden over hen brengt. Daartoe, dat zij zuiver in het geloof zouden zijn en Jezus als Koning vereren. Als de Psalmist een mens geweest is, die het wezen des geloofs deelachtig was, zouden wij van hem kunnen zeggen: "Hier is een schaap, dat blaait om een plaatsje in de stal." Daaronder verliest hij al zijn capaciteiten en waarde. Hij klaagt niet over het kruis, de roede, maar hij klaagt zijn nood in de onwaarde, welke hem een mens maakt, aan wie alles ontbreekt. Een mens, wiens eigen geest werkt, die telt alle zegeningen op, die hij ontvangen heeft en is daarmee tevreden.

Overkomt zo iemand kruis en lijden, dan moet ieder medelijden met hem hebben. Maar de dichter was een begenadigd mens. Banden, kruis, tegenspoed, moeite en verdrukking werkten vernedering in hem. Hier is een zondaar die om prijs strijdt, die zijns vaders huis vergeet en de hele boel laat varen. Hij strekt zich uit naar Jezus. Als die Koning hem maar gedacht dan was het lek boven water. Als zodanig is het een lied, dat tot zelfonderzoek aanzet. Zover gij de genade in Christus mist, kijkt dan eens na of gij in deze nog enige gemeenschap met de dichter vinden kunt.

Zoekt dat tussen God en uw ziel uit, want daarom zeg ik het. Ik brand soms van ijver om u zo te bepraten, dat gij Christus in het schip neemt, want wat is een mens buiten Christus, bij alles wat hij heeft? Lijkt gij op dezen Bijbelheilige? De dichter klaagt niet over zijn moeite en kommer. Hij voelt zich een onwaardige en naakte, die geen bestaan heeft voor God. Daarom slaat hij zijn ogen op tot Jezus. Hier spreekt het ware geloof, want hij gelooft dat Christus niet alleen gekruisigd is, maar ook gekroond. Geloofd gij dat ook? Als dat niet zo is, dan kan ik niet denken dat gij Hem boven alles liefhebt en Hem waarachtig eert.

Er is misschien wel eens wat bij u, maar het is het rechte niet. Want er alles voor over hebben, dus alles verlaten, dat hoor ik uit u niet. Wij zijn soms veel flinker om door de

tijd te komen, dan aan onze eeuwige belangen te denken. Deze laatste gaan echter voor. De ziel is meerder dan het lichaam. Om ons te dwingen onze eeuwige belangen te bedenken gebruikt God het verderf van onze staat, opdat onze hoogmoed gefnuikt wordt. Gebeurt dit, dan schieten wij er naakt en ontbloot over. Dat kan ook niet anders. We gaan inzien dat we een hoogmoedig en afgodisch hart hebben. Zó God behagen kunnen we niet. Dus als wij die hoogmoed niet afleggen, blijven we zoals wij zijn, buiten Christus. Christus behoort echter bij ons de eerste plaats in te nemen. Ik bedoel niet in de mond, maar in het hart. Die is het waarachtige en eeuwige leven en heeft alles overwonnen. Zijn armen liggen onder de hel en alle ellenden heen. Hij is verhoogd als die gezalfde Koning.

Als we de Psalmddichter dus in het wezen des geloofs schatten, kunnen we van hem, zeggen, hij is een mens die op Christus het oog heeft en die om dé hele wereld niet geeft. Hij bekent: "Ik ben wel een wanschappen mens, maar aanschouw, o God, toch Uw gezalfden Koning. Laat Hem verheerlijkt worden, want Hij kan aan een wanschappen mens, een verloren zondaar, eer behalen."

Ja inderdaad eer behalen. Om een beeld te gebruiken. Als er twee compagnons zijn met een gelijk bezit, dan heeft de één de ander nergens op aan te kijken. Of als in een huwelijk man en vrouw evenveel meebrengen, dan kunnen ze elkaar niets verwijten. Maar in Gods koninkrijk komt alles van één kant. Dan geldt niets dan de eer en heerlijkheid van Christus. Zijn verdienste is de grond, waarop God genade kan verlenen. Daarom worden wij begenadigd in de Geliefde, die als zodanig de eerste plaats in ons hart toekomt.

Dat gaat soms wel vreemd met zulke mensen, want soms hebben zij niets dan hun eeuwige rampzaligheid voor ogen. Doch dat is maar om die Koning zo hoog mogelijk in hun achting te doen rijzen, die steeds staat te wenken: "Laat los, en gij zult losgelaten worden. Zoekt het eens buiten uzelf. Treedt eens buiten de legerplaats. Komt eens bij Mij, valt eens in Mijn handen." Veronderstellen wij de Psalmist in het welwezen des geloofs, wat ik gaarne doe, dan vinden wij hier het nut en de vrucht van verdrukking, kruis en roede beschreven. Die maken de mens zo, dat er niets voor hem schijnt over te schieten dan verderf en ondergang, opdat God Zijn Zoon in hem verheerlijken kan. Een gevolg hiervan is, dat zij, na genade en verlossing verkregen te hebben, één dag in de voorhoven des Heeren verkiezen boven duizend elders. Liever een dorpelwachter in het huis Gods dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid. Dat betekent, zo ver boven al het geschapene te staan, dat de genade Gods boven alles gaat.

Als ik duizend monden had, kon ik er nog geen miljoenste deeltje van uitdrukken, zozeer prijzenswaardig is Jehova in Zijn werken. Daar gaf men graag, als zij bestonden, tienduizend werelden voor. De gunst, vriendschap en gemeenschap met God door Christus is meer waard dan die alle. Hoe groot - wordt daarin geboren - is het goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen. Dat alles ligt opgesloten in de eenzijdige verering en verheerlijking van de Zoon Gods. Een ieder behoort daarom te weten, dat, als Hij de eerste plaats niet krijgt, het er slecht met ons afloopt. God is buiten Zijn Zoon een verterend vuur, waarbij niemand wonen kan. Wie zal er bestaan voor de Heere, wie zal er bestaan voor zo'n Koning? Het moet er slecht aflopen met ons, wanneer wij de aanbidding der genade, zoals die in Christus tot ons komt, weigeren. Ons hart zou dan te hoog wezen en onze gestalte te groot om door de enge poort in te gaan. Wij zouden struikelen en vallen. Dat ons de genade en Geest Gods dat in ernst doe bedenken en zoeken in dit heden der genade.

Het woord, waartoe ik uw aandacht vraag, vindt u in: het straks voorgelezen vijfde hoofdstuk uit Petrus eerste brief, de eerste drie verzen:

1 De ouderlingen, die onder u zijn, vermaan ik, die een medeouderling, en getuige des lijdens van Christus ben, en deelachtig der heerlijkheid, die geopenbaard zal worden: 2 Weidt de kudde Gods, die onder u is, hebbende opzicht daarover, niet uit bedwang, maar gewilliglijk; noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed; 3 Noch als heerschappij voerende over het erfdeel des Heeren, maar als voorbeelden der kudde geworden zijnde.

Leerrede.

Petrus spreekt hier van ouderlingen en noemt zichzelf een medeouderling van Christus. Christus heeft op de aarde een kudde en stelt over die kudde mensen, die hun ambt ontvangen van Hem. Wij zien dus, dat Christus niet alleen zondaren zalig maakt, maar nog meer doet, dat Hij hen bewaart en verzorgt. Jezus laat Zijn kudde dus niet aan haar lot over, maar bewijst dat Hij de grote, wakende en zorgende Herder is. Dit geeft Hem dus nog een kroon er bij. Als wij binnen de enge wanden van ons eigen vertrek zitten en wij zeggen: "Ik weet niet of ik zalig zal worden", wat is er dan in ons van de grootheid van Christus? Heel weinig. Maar als de nood groot wordt en wij moeten gaan zeggen: "Nu zou het alleen door Hem nog kunnen", dan rijst Hij reeds. En als Hij ons dan zaligt, rijst Hij nog hoger, want dan wordt het: "Hij heeft gedacht aan Zijn genade."

Maar nu is er hier nog, boven dat alles, sprake van Zijn zorgen over ons. Petrus is door Jezus geknecht om Zijn gemeente tot een voorganger te zijn, geheel en al Christus dienstbaar. Hij geeft de gemeente dus niet alleen zichzelf, maar ook nog een Petrus. Denkt eens aan het woord van Jezus, toen Hij na Zijn opstanding in de morgen met hen gegeten had. "Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u, toen gij jonger waart, gorddet gij uzelf, en wandeldet alwaar gij wildet; maar wanneer gij zult oud geworden zijn, zo zult gij uw handen uitstrekken en een ander zal u gorden en brengen, waar gij niet wilt."

Deze woorden heeft Petrus steeds voor ogen gehad. Petrus was ook een mens met een gevallen natuur gelijk ieder. Hij is alleen door de genade Christi zalig geworden. Nog de laatste nacht heeft hij Hem tot drie maal verloochend en mitsdien zijn zaligheid verloochend en ontkend. Dus die man wil niet sterven, en zeker niet voor een ander, en daarom de woorden: Toen gij jonger waart gorddet gij uzelf en wandeldet alwaar gij wilde."

Maar later zou dat veranderen want: "Maar wanneer gij zult oud geworden zijn; zo zult gij uw handen uitstrekken en een ander zal u gorden, en brengen waar gij niet wilt." Christus wil zich in hem verheerlijken en hem dienstbaar maken in Zijn koninkrijk. Nu ontmoet hij wat hij niet wilde. Evenwel, hij doet het, omdat hij geknecht is door Jezus.

Merkt gij niet, dat hier in de vollen zin des woords, en nog wel in de hoogste trap, van Jezus werk wordt gehandeld? Hij spreekt hier van ouderlingen, laat zijn ambt als apostel buiten beschouwing en noemt zich heel gemeenzaam hun mede ouderling. Hij spreekt degenen, welke daar aangesteld zijn, aan in gemeenschap. Hij doet dat, zonder zich ergens op te laten voorstaan. Hier kan de Paus van Rome niet terecht tot handhaving van zijn stoel.

Wat Petrus doet is zijn ouderlingschap tezamen voegen met *een getuige te zijn des lijdens van Christus*. Wat wil dat in deze verhouding zeggen? Wil dat zeggen, dat Petrus gewoon was te prediken over Christus lijden en sterven? Dat betekent het ook, maar nog iets anders daarbij. Als hij zegt een getuige te zijn innerlijk, een kenner te zijn van dat lijden, drukt hij daarin de kern van zijn geloof uit. Hij wil laten uitkomen,

dat de woorden door Christus gesproken: "Een ander zal u gorden en u brengen waar gij niet wilt", in hem bewaarheid waren. Hier is een Middelaar werkzaam, die een discipel door lijden kocht, door Zijn dood verzoende om Gode dienstbaar en Christi levende te zijn. Jezus maakt hem van dat lijden een getuige, dus een mededeelhebbende in Zijn lijden. Hij heeft door zo te spreken niet de belangen van zijn eigen ziel op het oog, maar zegt zijn verhouding tegenover anderen tot opbouw der gemeente.

Hij spreekt van zichzelf als van een getuige des lijdens van Christus. Gaf Jezus zich voor hem, hij geeft zich voor de kudde, die hem toevertrouwd is. Dat doet de liefde; de liefde Gods des Vaders in Christus, en de genade des Geestes, welke uitgaat van de Vader en de Zoon, als de adem des levendigen Gods. Die onderwijst, verlicht en maakt dienstbaar. Gewilliger dienen dan door de liefde is er niet. Maar het moet gekend worden bij God vandaan. Ik wil een beeld nemen. Wanneer er een paar is met natuurlijke liefde en genegenheid voor elkander, welke wegen worden dan soms niet uitgedacht om bij elkaar te zijn en voor elkaar dienstbaar te zijn. Nu is dit nog maar natuurlijke liefde.

Doch hier geldt Goddelijke liefde. De goddelijke en volmaakte liefde drijft alle vrees buiten. Die liefde behoort in ons te werken, zullen we voorbereid worden voor het eeuwige leven. In deze wereld kan alles zich oplossen en kunnen de verhoudingen zich veranderen. Heden rijk, morgen arm. Vandaag gezond, morgen dood. Vandaag vriend, morgen vijand. Maar zo is het in het eeuwig gezegend rijk van God en van onze Heere Jezus Christus niet. Daar kunnen we slechts winnen, niets verliezen, want zelfs uit verlies wordt winst geboren. Daarom is steeds het Psalmvers op zijn plaats:

*Laat ieder 's Heeren goedheid loven;
Want goed is d' Oppermajesteit.
Zijn goedheid gaat het al te boven;
Zijn goedheid duurt in eeuwigheid!*

Dat heeft de martelaren doordrongen, die stervende Zijn goedheid loofden. En Petrus getuigt ook van Gods goedheid, al noemt hij zich ook een getuige des lijdens van Christus. Door Christus lijden is alles verkregen, alles verworven. Daarom spreken ook wij met vrijmoedigheid over dit getuigenis, omdat wij niet anders hebben, niet meer bezitten, niet hoger staan, niet verder weten dan Jezus Christus in Zijn lijden en dood. Wat is voortreffelijker dan die lijdensbeker, geschonken uit het voornemen Gods en geledigd toen Jezus Zijn leven voor de schapen stelde. En daaruit moeten ook wij drinken, maar weten ons onder alle kruis, op reis naar dat koninkrijk daarboven.

Dat zegt Petrus hier ook: "***Een getuige des lijdens van Christus en deelachtig der heerlijkheid die geopenbaard zal worden.***"

Ik kan niet uitdrukken hoe sterk en krachtig, goddelijk en rein de verzekering en verzegeling nog op deze dag in mijn ziel werkt, al is het dan in de grootste armoe. Dat doet me nu al drinken uit de beker van de eeuwige liefde Gods. Wat is er dan zoeter dan honing, wat is er sterker dan een leeuw? Dat is Jezus, die de honing uit de rots tevoorschijn brengt. Dat dwingt ons tot aanbidding, tot bedanken, verheerlijken, roemen en prijzen Zijner genade en vriendschap. Die amechtig is door lijden en nood, die is ook gebonden aan de genadetron, en plukt de vruchten van de verzegelende liefde, vriendschap en gunst Gods. Nu is het één afhankelijk van het ander. Hebben wij de mens op 't oog, Jezus vindt geen plaats bij ons. Is dat echter niet het geval, zo is Jezus ons alles. Wat ik u bidden mag: zoekt en vereert Jezus. Een mens behoort in de

aarde thuis en behoort van het aangezicht Gods te worden weggedaan. Maar vereert de Zone Gods, en laat dat in uw ziel wortelen schieten. Maakt ware ernst daarmee en zegt bij uzelf: "Doet Gij onder ons en in ons zulke wonderen, dan wordt het tijd voor mij, al was het vlees er af en het bloed er uit, om het boven alles te zoeken." Dan geldt: "Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uw naam geef eer, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil": Waartoe en waaruit die liefde van Christus? Wat bedoelt Jezus en waarom handelt Hij dus? Waarom knecht Hij die man en legt hem op getuige des lijdens te zijn, en verzekert hem van de heerlijkheid? Dat alles is vloeiende uit de ambtelijke dienst van Christus. Petrus is daaruit gezalfd met Zijn geest en genade in zulk een hartelijke liefde, dat de tweede wetstafel ook op zijn plaats komt. Daarom spreekt Jakobus van de koninklijke wet volbrengen: "Gij zult uwen naaste liefhebben als uzelfen."

En verder: "Toon mij uw geloof uit uw werken, en ik zal u uit mijn werken mijn geloof tonen." Waartoe is dat nu? Dat alles dient tot opscherping van elke oprechte heilzoekende, die onder zijn zonden zucht, bij zichzelf geen uitkomst ziet en alles mist, die ook geen beterschap kan beloven. Om u aan te zetten en aan te drijven, om olie op 't vuur bij u te gieten, houd ik u dat voor.

"Weid de kudde Gods die onder u is", luidt de tekst verder. Wie betreft nu al dat grote? Rampzalige, ongelukkige en ellendige zondaren. Want wie maken de kudde Gods uit? Zij, die bij God aangetekend zijn. Wie bij God niet aangetekend staan, geven zich daar wel voor uit en houden er zich wel voor, maar zijn het niet. Er is een eeuwig onderscheid bij God. "Want eer de kinderen nog geboren waren, noch goed noch kwaad gedaan hadden, werd tot haar gezegd: De meerdere zal de mindere dienen." "Werp de dienstmaagd uit en haren zoon, want de zoon der dienstmaagd zal geenszins erven met de zoon der vrije."

Tot die kudde behoren niet: alle afgodendienaars, echtbrekers, geldgierigen en dergelijke. Alle degenen namelijk, welke de Heere in scheppingsrechten niet erkennen, noch Christus in Zijn dienst. Die blijven allen buiten. Maar wat zouden ook de zodanigen met de genade doen, wat er aan hebben? In hun hart zijn ze brassers, aardsgezind, gierig, met deze wereld afhoererende, en de Heere in Zijn zuivere bediening kennen zij ten enenmale niet. "Daarom zullen buiten zijn", zegt de Schrift, "de honden en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk die de leugen liefheeft en doet." Hun deel zal zijn in die poel, die brandt van vuur en sulfer.

Maar nu vergadert de Zone Gods, uit alle natiën, tongen, volkeren en geslachten van de beginne der wereld tot aan het einde, zich een gemeente, waarvoor Hij Zijn bloedig lijden in het voornemen opnam en in de volheid volbracht, en welke in het welbehagen Gods des Vaders nu getrokken wordt. Daarom lezen we van Paulus: "Zo hebt dan acht op uzelfen en op de gehele kudde, over dewelke u de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed."

Als er geen betaling geschied was, zou Hij niet beginnen te overreden. Maar nu nadert die eeuwige Geest in naam van God en gaat overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel. Niet om hoogmoedige wetsdienaars te maken, die zichzelf wassen voor de mensen, maar om mensen Gods te maken, die met eigen schuld en schande voor de dag komen en gewassen worden door het bloed van Christus Jezus. Daartoe brengt het wezen en het welwezen des geloofs.

Veertien dagen geleden kwam een nog jeugdige: "Bogaard, ik ben niet meer bevreesd voor de dood, Christus is de Opstanding en het Leven, en die in Hem gelooft - en van

mijn hoofd tot mijn voeten is dat in mij - zal leven, al ware hij ook gestorven."

Ik zeg: "Wat jij nu belijdt is mijn geloof ook, daar mankeert niets aan. Je hebt niet kunnen eten of slapen, omdat gold: mijn zonden, mijn zonden. Ik ben er blij mee dat je zo bent. Maar ik wou je vragen: heeft het bloed en de gerechtigheid van Christus nu ook je ziel gereinigd van al je zonden?"

"Nee Bogaard, daar weet ik niet van."

Dus nu werkt de genade en de Geest Gods het wezen des geloofs en ook het welwezen des geloofs, de bewustheid waartoe de zondaar komt in zijn nood, armoe en gebrek. Hij moet gaan zuchten, om nu niet maar een prater en hoorder te zijn, die wat weet, maar een dadelijk gelovige die voor God gerechtvaardigd wordt. In de Schrift vinden wij, dat die allen Christus zeer na aan het hart zijn. Paulus noemt hen: "Die Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed."

Wat brengt dat mee? Dat er liefde gewerkt wordt in het hart tot elk gelovige. Daardoor zijn zij te onderscheiden van de wereld.

Van de week kwam een vrouw afscheid nemen. Ze zei: "Zondag heb ik amen gezegd op wat u besprak, namelijk, als God de schuld die nog bij Hem open staat uit de hemel eens over wou brengen op ons, dan schoot er over, een heilig en rein Wezen en een zondaar die wat te doen had. Toen heb ik uit de bodem van mijn ziel *amen* gezegd."

Ik zeg: "Dan zal ik dat ene woordje "amen" onthouden, want het betekent: het zal waar en zeker zijn."

Dus dezulken bekennen dan uit zichzelf, dat de wortel der zaak in hen is. Dat zijn geen pratens, maar zuchters: Mijn zonden, mijn staat, hoe kom ik nog tot God, want zonder u zal het niet gaan. Hier wordt dus niet alleen gesproken van mensen, die het welwezen des geloofs hebben, maar van de kudde, waarvan Jezus zegt: "Maar zo wie een van deze kleinen, die in Mij geloven, ergert, het ware hem nutter, dat een molensteen aan zijn hals gehangen en dat hij verzonken ware in de diepte der zee." Hij spreekt daarover: "Wee der wereld van de ergernissen." Dat gaat over Zijn kudde. Er zijn nog veel andere waarheden, welke de nauwe verwantschap, liefde en zorg te kennen geven voor een mens. Gelijk ook elke heilzoekende en zuchtende ervaart, en waaronder zij getrokken worden als met koorden der liefde. Jezus laat weten, dat Hij een wakend oog op hen heeft en hen gedenkt uit Sion. Liefelijk nodigt Hij: "Wendt u naar Mij toe en wordt behouden, alle gij einden der aarde, want Ik ben God en niemand meer."

Waaronder Hij hen als dwingt zich te vernederen onder Zijn krachtige hand, om het Hem gewonnen te geven. Opdat Hij tot hen kome en avondmaal met hen houden kan en zij met Hem. Die kudde dagtekent uit de eeuwigheid, uit de verkiezing. Of men die wil erkennen of niet, dat doet er niets af of toe. Een open deur bij Christus daar is het in gelegen. Dan zingen zij: "Zijn naam moet eeuwig eer ontvangen." Het zijn dus uitverkorenen van voor de grondlegging der wereld, welke hier getrokken worden onder hun zonden en tot vernedering gedrongen worden, opdat zij Hem te voet zouden vallen, Christus verheffen tot het hoogste hunner blijdschap, en Zijn vermaning ter harte nemen: "Laat los en gij zult losgelaten worden."

En God zegt: "Een overlopende maat zal Ik in uwen schoot geven." Daaruit blijkt dus welk een hoogachting en toegenegenheid Christus als Hoofd van Zijn erfdeel toekomt. "Weidt de kudde Gods." De wereld is werelds, duiveldienaars en dode hypocrieten Zijn daar niet onder begrepen.

Neen, de kudde Gods, die in Zijn bijzondere zorg deelt, wordt hier alleen bedoeld. Soms wordt zij versmaad, veracht, belogen. Dikwijls is zij allerlei lastering onderworpen, wordt zij onder allerlei strijd en lijden gebracht, vaak tot nabij de dood, als was ze de hel ten prooi. Toch is en blijft zij de kudde Gods, welke in zo'n aanzien

bij God staat, dat Hij Zijn hoogste gave voor haar gaf, zo geliefd van Christus, dat Hij voor haar het leven gaf, zo begenadigd door de Geest, dat Hij ze overschaduwde en alles doet medewerken ten goede. Want degenen die God liefhebben moeten alle dingen medewerken ten goede. Welke Hij geroepen heeft naar Zijn eeuwig voornemen. Geroepen opdat zij gemeenschap zouden hebben aan Jezus Christus en Die gekruisigd.

Hier staat: "Weidt de kudde Gods die onder u is."

Wil dat zeggen, dat de één hoger staat dan de ander? Neen, dat is in deze wereld wel zo, en een werelds mens oordeelt zo, maar Jezus heeft het ons zo niet geleerd, want die zegt: "Zo wie onder u zal willen groot worden, die zij uw dienaar; en zo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij uw dienstknecht." En Paulus, als dienstknecht, vermaant ons: "Want dat gevoelen zij in u, hetwelk ook in Christus Jezus was; die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode evengelijk te zijn, maar heeft zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden."

Niemand werd zo arm als Hij, zo laag vernederd. Hij staat als op de bodem der hel voor elke zondaar, haalt ze uit hun zondevuil en wordt de grond, waarop zij staan. "Gij heet Mij", zegt Hij, "Meester en Heere, en gij zegt wel, want Ik ben het, maar Ik ben in het midden van u als één die dient. Ik ben gekomen om te dienen, en niet om gediend te worden." Een aards hart moet gediend worden en geëerd, maar zo is Jezus niet, en Zijn dienaren die met Hem delen zijn zo ook niet. De genade, die Christus door Zijn Geest in hen werkt, leert hun zichzelf te vergeten, zichzelf te offeren. Dat werkt de liefde uit.

Dan wordt ook vervuld de opdracht: "Weidt de kudde Gods die onder u is." Is het dan, dat zij hoger zijn, zij zijn het niet in achtiging bij zichzelf, want naar mate er genade is, is de zondaar ook ootmoediger, en in een nederiger gestalte. Nu de praktijk. Gij zijt moeder of vader, gij hebt uw man, uw vrouw, uw kinderen. Vreest gij de Heere, dan moet gij niet staan boven uw gezin, maar dienende zijn in uw gezin. Zo wil het Christus van ons, anders hebt gij Zijn vriendschap en gemeenschap niet. Zo woont dat ook in mijn hart tegenover u. Ik acht dat een genadegeschenk en ben verblijd daarover, al moet ik ook in mezelf mijn dood aannemen en omhelzen. Nu zoek ik niet gediend te worden, maar wordt toch allerwegen gediend. Juist ervaar ik het tegenovergestelde van wat iemand, die gediend wil zijn, ondervindt. Zo iemand heeft weinig vrienden.

Over vriendschap heb ik niets te klagen. Dat er zijn die mij niet kunnen verdragen, kan ik best begrijpen, want ik voel me verknocht aan God en Zijn gemeenschap. Niet aan een vreemde, maar aan Hem, die Zijn kudde vergadert uit zondaren en ellendigen, welke nodig hebben in Christus overgebracht en geheiligd te worden. Nu is het enkel en alleen de liefde, welke meebrengt, genade, ootmoed en vernedering. Men stelt zichzelf terzijde als van geen betekenis, opdat de genade en de geest van Christus roem hebbe uit ons, zondaren. Als dat zo niet is, is het weiden niet naar het woord Gods. Dan kan men een goede les geven, om de oren slaan, een flink pak slaag toedienen, heersen. Maar de liefde heerst niet. Zij is wel een heerseres, want zij vermag, wat slagen en harde woorden niet vermogen. Zij zinkt tot in het diepst van de ziel, tot in merg en beente, verovert zondaars en vertroost hen.

"Weidt de kudde Gods", dat is: leert en vermaant. De wortel is de dienende liefde, welke veroorzaakt, dat men zichzelf niet hoger acht, maar dat men zich beneden anderen stelt. Doet men dat, dan vervult men de wet van Christus. Dan kan zich ook een blijdschap van ons meester maken, een hemelse blijdschap, want daar is geen

plaats voor de wereld en het "ik" van de mens. Liefde beantwoordt de liefde. "Ik zeide: Ik zal op de palmboom klimmen, ik zal zijne takken grijpen."

Daar wordt Christus omhelsd, gekust, geprezen, bedankt, want Hij is het leven. Weiden, leren en vermanen, dat is in de grondstukken van de eeuwige genade Gods inleiden, zodat zondaren behouden en gezaligd worden. Christus waakt over allen en alles ten hunnen beste. Vermanen, niet in de zin van: gij moet en gij zult, dat is uit de wet, maar om zo'n liefde ganselijk te accepteren en te eerbiedigen, zo als er van in 't Hooglied staat: "Ik bezweer u, gij dochteren van Jeruzalem, die bij de reeën of bij de hinden des velds zijt, dat gij die liefde niet opwekt, noch wakker maakt, totdat het dezelve luste."

Dat wil zeggen, dat ge u niet slordig en aardsgezind gedraagt, spreekt en handelt. Dus is de vermaning, om met een voornemen des harten, bij de Heere te blijven, Hem aan te hangen met een volstandig gemoed en oprecht geloof, die niet zal toelaten dat de rechtvaardige wankele in eeuwigheid. Voorts wordt hier nog gesproken van de wijze, waarop dat moet geschieden.

"Niet uit bedwang, maar gewilliglijk; noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed."

Hier fnuikt Petrus alle hoogmoed. Hij gebruikt het zwaard des Geestes en slaat alle grootspraak van beter-weters neer, snoert hun de mond en staat op de bres voor het minste wat in oprechtheid zucht en zoekt. Opdat de arme zondaar verkwikt wordt, opstaat uit zijn ongeloof en moedeloosheid, en gesterkt wordt uit de genade Gods welke in Christus is.

En ten laatste vinden we: ***"Noch als heerschappij voerende over het erfdeel des Heeren, maar als voorbeelden der kudde geworden zijnde."***

Heerschappij voeren moet dus uitgesloten zijn. Voorbeelden der kudde zijn, vereist een diepere kennis aan Christus, een nader inleven in Zijn gemeenschap. Iemand kan wel denken, dat hij, als hij uiterlijk zedig en braaf door het leven gaat, al een heel pronkstuk is, maar het zijn vaak dode-vormen-dienaars. En druk je hun werken kapot, dan komt een adder voor de dag. Zij willen geaccepteerd worden als schapen, maar het zijn bokken.

De Heilige Geest weidt ze niet en wil niet eens het ambt aan hen besteden; er is ook geen plaats voor. Onder de kudde bestaat geen heerschappij dan die van Christus. Daarom geldt voor elk, dat hij het koninklijk ambt van Christus eert en hoog houdt tegenover alles. Liever met Christus vallen in oneer en in schande, dan buit delen met degenen, die de Heere tegen zijn en Zijn koninklijk gezag miskennen door eigen eer of wettische bedilzucht. Dat er leiding gegeven wordt is goed, maar dan een voorbeeldige, niet als heerschappij voerende. Dus zulk een leiding, waaruit ieder kan merken, daar spreekt iemand, die te doen heeft met onze arme ziel en met ons handelt uit de genade en daaruit dient. Dat is het voorbeeld, waaruit Christus openbaar wordt, die zichzelf niet behaagd heeft, maar Zijns Vaders eer liefhad en dat met Zijn dood bezegelde en bekrachtigde. Waar wij, zo grote genade en vriendelijkheid van God en Christus ondervinden, hebben wij de vriendschap der wereld niet nodig.

Het behoeft ons niet te bevreemden, dat de hel alles verzint om ons van Christus verre te houden. De werken dezer wereld zijn vijandschap tegen God, en satan heeft niet anders. Maar nu staat daartegenover: "De liefde is sterk als de dood, de ijver is hard als het graf; haar kolen zijn vurige kolen, vlammen des Heeren. Al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zou hem ten enenmale verachten."

Dat is de les, de leer van het woord Gods. Behoorden wij niet verbaasd te zijn over de

eeuwige onwankelbare liefde Gods?

Doet er uw voordeel mee, merkt het aan en zoekt in die liefde geworteld en gegrond te worden. Dat wij dan één leven uitleven, en éne genade deelachtig worden, om God te bedanken voor Zijn uitnemende liefde in Christus Jezus. Dat wij bewaard mogen worden in de vreze Zijns Naams tot de dag van Zijn koninkrijk. Hem komt toe de eer, lof en dankzegging van nu aan tot in alle eeuwigheid. Amen.

Slotzang: Psalm 133 : 3